

วงจรชีวิตช่างจิตรกรรมเขียนสีเซรามิกจึ่งต่อเงิน : การจัดการและการสืบทอดจิตวิญญาณ วัฒนธรรม
และความหมาย

LEI SHI

คุณฉวีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

วงจรชีวิตช่างจิตรกรรมเขียนสีเซรามิกจิ่งเต๋อเจิ้น : การจัดการและการสืบทอดจิตวิญญาณ วัฒนธรรม
และความหมาย

LEI SHI

คุณฉวีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

The Life Cycle of a Jingdezhen Ceramics Painter: Managing and Inheriting Cultural
Spirit and Meaning

LEI SHI

A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR DOCTOR DEGREE OF PHILOSOPHY
IN ART AND CULTURAL ADMINISTRATION
FACULTY OF FINE AND APPLIED ARTS
BURAPHA UNIVERSITY

2024

COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณภาพนิพนธ์ได้พิจารณาคุณภาพนิพนธ์ของ LEI SHI ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์

คณะกรรมการสอบคุณภาพนิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทนา คชประเสริฐ)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....

(ดร.ชูศักดิ์ สุวิมลเสถียร)

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิมังศา)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทนา คชประเสริฐ)

..... กรรมการ

(ดร.ชูศักดิ์ สุวิมลเสถียร)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ภรดี พันธุ์ภากร)

..... กรรมการภายนอก

มหาวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์สุชาติ เกาทอง)

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา อนุมัติให้รับคุณภาพนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิหวัธ แจ่มเอี่ยม)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

63810012: สาขาวิชา: การบริหารศิลปะและวัฒนธรรม; ปร.ด. (การบริหารศิลปะและวัฒนธรรม)

คำสำคัญ: ช่างจิตรกรรมเขียนสี, การสืบทอดและการจัดการ, ความร่วมมือระหว่างสถาบัน
ศึกษาภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรม, ทูทางวัฒนธรรม, การจัดการทรัพยากร

LEI SHI : วงจรชีวิตช่างจิตรกรรมเขียนสีเซรามิกจิ่งเต๋อเจิ้น : การจัดการและการสืบทอดจิตวิญญาณ วัฒนธรรมและความหมาย . (The Life Cycle of a Jingdezhen Ceramics Painter: Managing and Inheriting Cultural Spirit and Meaning) คณะกรรมการควบคุมดัชนี
นิพนธ์: จันทนา คชประเสริฐ, ชูศักดิ์ สุวิมลเสถียร ปี พ.ศ. 2567.

วงจรชีวิตช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจิ่งเต๋อเจิ้น: การจัดการและการสืบทอดจิตวิญญาณ วัฒนธรรมและความหมาย เป็นงานวิจัยเชิงบูรณาการระหว่างสภาพแวดล้อมเชิงพื้นที่ ทักษะเชิงช่าง และการจัดการทุนทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างระบบความสัมพันธ์ทางสังคม การบูรณาการทาง ทรัพยากรและการไหลเวียนของข้อมูล ส่งเสริมการผสมผสานระหว่างการปฏิบัติด้านแรงงานและ ความรู้ทางทฤษฎี ยกระดับความรู้ความสามารถที่ครอบคลุมของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจิ่งเต๋อเจิ้น งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การวิจัยเอกสาร การวิจัยภาคสนาม และการวิจัยแบบ วิทยาการ โดยทำการสำรวจการจัดการการส่งเสริมการสืบทอดและพัฒนาช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี และวัฒนธรรมท้องถิ่นจิ่งเต๋อเจิ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย: 1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างในพัฒนาการ ทางประวัติศาสตร์วงจรชีวิตและความหมายของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในภาคอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ่งเต๋อเจิ้น 2) เพื่อวิเคราะห์ทักษะงานฝีมือและความรู้ทางศิลปะของช่างฝีมือจิตรกรรม เขียนสีในกระบวนการจัดการการสืบทอดแบบการมีส่วนร่วมของช่างฝีมือและบทบาทขององค์กร นอกรัฐ(NGO)ในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม 3) เพื่อสร้างแนว ทางการจัดการการส่งเสริมการสืบทอดและพัฒนาช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีและวัฒนธรรมท้องถิ่นจิ่ง เต๋อเจิ้น

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงการใช้นโยบายค้นคว้าวิจัยแบบ “การสืบค้นข้อมูล-การ ปรับเปลี่ยนมุมมอง-การปฏิบัติการสร้างพื้นที่นาร่อง” เพื่อก่อให้เกิดพื้นที่ทางสังคมที่ภาคอุตสาหกรรม ภาคการศึกษา และภาคธุรกิจร่วมกันสร้าง “ชุมชนนักปฏิบัติ” พื้นที่เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ทลาย การผูกขาดทุนทางวัฒนธรรม เปลี่ยนปฏิสัมพันธ์ให้กลายเป็นภูมิปัญญาแบบกลุ่ม ยกระดับคุณภาพ ทักษะช่างจิตรกรรมเขียนสีแบบองค์รวม พัฒนารูปแบบการบ่มเพาะบุคลากรกับการจัดการทรัพยากร

ที่สอดคล้องกับภูมิภาคจึงต่อเงินอย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการผลิตซ้ำการศึกษาสำหรับกลุ่มชนชั้นและการสร้างคุณค่าของชีวิตขึ้นมาใหม่ อันเป็นผลจากการมีทุนทางวัฒนธรรมและเสถียรภาพทางการศึกษา ซึ่งมีความหมายเชิงคุณค่า ทั้งยังมีความสำคัญต่อการสืบทอดทักษะช่างฝีมือ การเพิ่มมูลค่าให้แก่จิตวิญญาณและคุณค่าทางวัฒนธรรมของช่างฝีมือท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาเชิงโต้ตอบระหว่างงานบริการสังคม การศึกษา และเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมของระบบอาชีวศึกษา

63810012: MAJOR: ART AND CULTURAL ADMINISTRATION; Ph.D. (ART AND CULTURAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: Painting craftsman, Inheritance and management, Industry participation in school-enterprise cooperation, Cultural capital, Resource management

LEI SHI : THE LIFE CYCLE OF A JINGDEZHEN CERAMICS PAINTER: MANAGING AND INHERITING CULTURAL SPIRIT AND MEANING. ADVISORY COMMITTEE: JANTANA KHOCHPRASERT, Ph.D. CHUSAK SUVIMOLSTIEN, Ph.D. 2024.

The Life Cycle of a Jingdezhen Ceramics Painter: Managing and Inheriting Spirit, Cultural and Meaning, is an integrated research between the spatial environments, knowledge skills of craftsmen and management of cultural capital. To create a system of social relations, resource integration and information flow. Promote the combination of labor practice and theoretical knowledge which can enhance the comprehensive knowledge and ability of Jingdezhen painting craftsmen. Through qualitative research, this paper adopts the methods of literature whole, field investigation and interdisciplinary research by surveying the management to promote the inheritance and development of local Jingdezhen painting craftsmen and culture.

Research purpose: 1) To study the structural changes of painted craftsmen in Jingdezhen porcelain industry during the historical evolution, as well as the life cycle value of the inheritance and management of the spirit, culture and meaning of the painted craftsmen. 2) To analyze the relationship between culture and meaning, technology and artistic accomplishment, cultural capital and management and inheritance methods of colored painting craftsmen. 3) To promote the establishment of a management platform for the inheritance of painting artisans' skills, improve the quality of ceramic painting artisans and the comprehensive benefits of Jingdezhen regional culture. To include in the education system the craftsmen who have limited development space at the bottom of the trade class.

Research results: With the logic of "mining data, changing perspective and

trying to construct", the path of problem solving was explored to form a social space for industry, college and enterprise to jointly build a "community of practice" of situated learning. Break through the monopoly of cultural capital, make the interaction form a cluster of wisdom, improve the comprehensive quality of grassroots painting artisans' skills, and constantly improve the talent training and resource management mode in line with Jingdezhen region.

This research is based on cultural capital, education solidification caused by the class group education reproduction, life value creation of the rich connotation of the research topic, has important value significance. It has far-reaching significance for inheriting artisan skills, adding value of regional artisan spirit and culture, providing vocational education and social services, and interactive development of education and industrial economy.

กิตติกรรมประกาศ

สี่ปีของการมาเรียนต่างประเทศกำลังจะสิ้นสุดลงแล้ว ระหว่างที่เรียนปริญญาเอก ผู้วิจัยต้องเผชิญกับแรงกดดันจากการทำงาน ชีวิต การเรียนและการทำวิจัย ทัศนคติของทั้งหมดนี้ มีเพียงแต่ตัวเองเท่านั้นที่รู้ซึ้ง การก้าวเดินบนเส้นทางนี้มีคนที่ต้องขอบคุณมากมายเหลือเกิน หากปราศจากความเชื่อมั่น การสนับสนุน และการช่วยเหลือของคนในครอบครัวและเพื่อน ๆ การเรียนครั้งนี้คงยากที่จะสำเร็จลงด้วยดี จึงขอแสดงความขอบคุณจากใจมา ณ ที่นี้

สำหรับการเขียนดุษฎีนิพนธ์กับความก้าวหน้าทางอาชีพการงาน ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาจากทั้งประเทศไทยและประเทศจีน ซึ่งมีอิทธิพลและพระคุณอย่างยิ่งต่อผู้วิจัย การรู้จักของมนุษย์มีขีดจำกัด มีแต่ต้องทลายขีดจำกัดนั้นให้ได้ การรู้จักของเราจึงจะพัฒนาขึ้น หากปราศจากคำชี้แนะด้วยความใส่ใจของดร. ชูศักดิ์ สุวิมลเสถียร ในการเลือกหัวข้อและระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยก็คงไม่สามารถเข้าใจระเบียบวิธีวิจัยเชิงมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาได้อย่างลึกซึ้ง ความมุ่งมั่นทุ่มเทและความจริงใจของอาจารย์เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยประทับใจและเคารพอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะไม่มีวันลืมตอนที่ได้พบกับผู้ช่วยศาสตราจารย์จันทนา ศพประเสริฐเป็นครั้งแรก เพราะถูกดึงดูดด้วยรอยยิ้มสดใสและอบอุ่น รวมถึงการชี้แนะอย่าง “อ่อนโยน” ของอาจารย์ พร้อมกันนี้ต้องขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ Cao Jianwen เป็นอย่างสูงที่ให้การช่วยเหลือทั้งในด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต อันเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยอย่างยิ่งตลอดสี่ปีนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรัญญา ประสพพิงชนะ คุณدنุพล วรกิจบำรุง ล่ามผู้แปลงานวิจัย พร้อมทั้งคณะกรรมการสอบทุกท่าน คุณสมบัติทางวิชาการและวิธีการสอนของอาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละท่านช่วยให้ผู้วิจัยได้อย่างเท่าก้าวใหม่ไปบนเส้นทางของการวิจัยและการสอน ผู้วิจัยจะจดจำเรื่องนี้และซาบซึ้งตลอดไป

สุดท้ายนี้ ดุษฎีนิพนธ์การวิจัยระดับปริญญาเอกย่อมไม่มีทางสมบูรณ์แบบเต็มร้อย แต่ควรพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องระหว่างกระบวนการวิจัย สิ่งนี้เองที่น่าจะเป็นความหมายและคุณค่าของการวิจัย

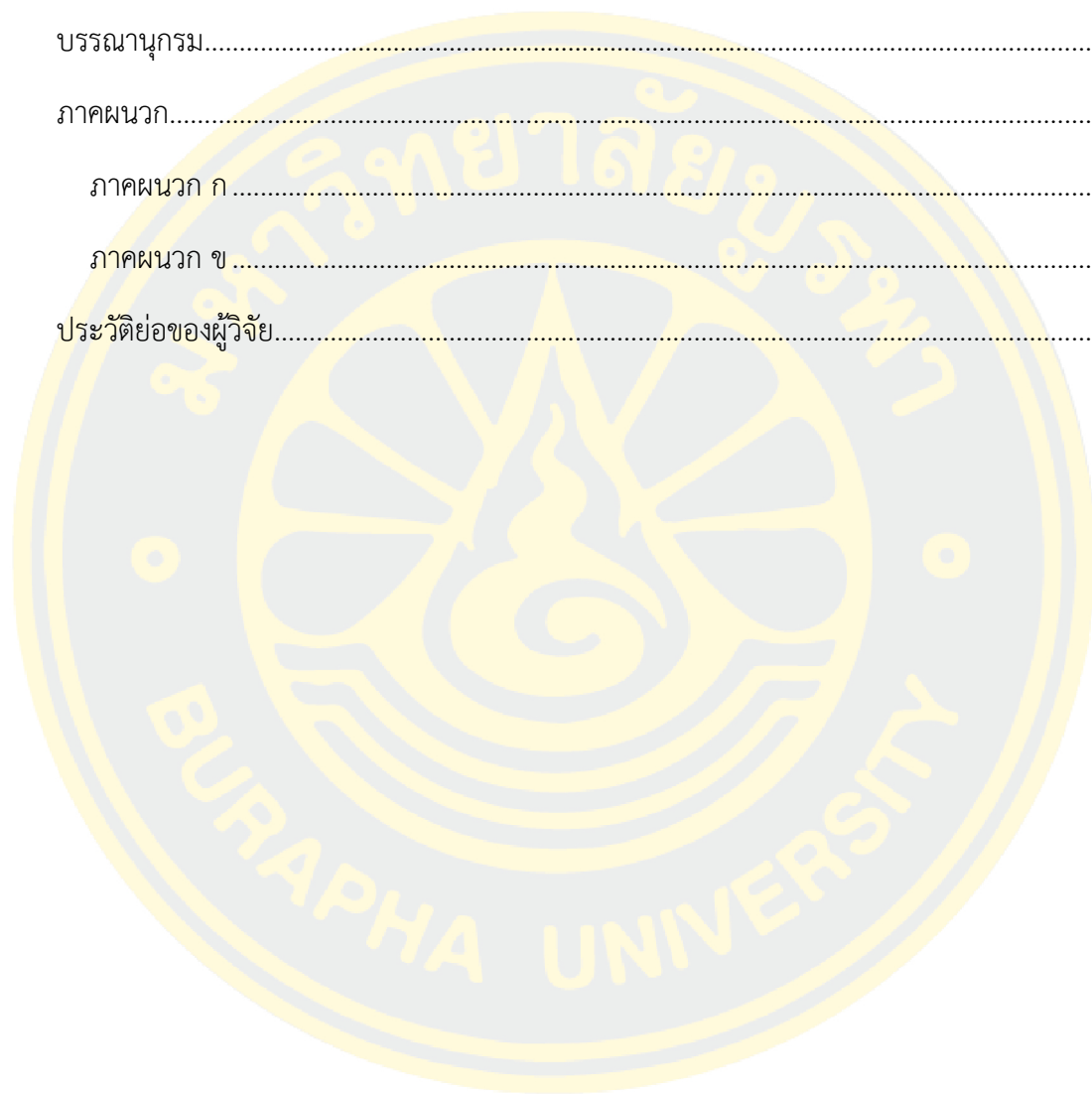
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญภาพ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย.....	1
คำถามของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ช่างฝีมือและเครื่องเคลือบเขียนสีเมืองจันทบุรี.....	12
1. ความหมายของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี.....	12
2. เครื่องเคลือบเขียนสี	19
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	26
1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม.....	26

2. ทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรม.....	28
3. ทฤษฎีระบบองค์กร.....	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
บทที่ 3 การสืบทอดและกระบวนการจัดการทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี.....	41
สถานการณ์ปัจจุบันของช่างลูกมือจิตรกรรมเขียนสีเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น.....	41
1. สภาพการณ์ปัจจุบันของช่างลูกมืองานจิตรกรรมเขียนสีในภาคธุรกิจ.....	41
2. สภาพการณ์ปัจจุบันของช่างฝีมือนักศึกษา	43
3. การเปรียบเทียบระหว่างสองรูปแบบ.....	43
4. สภาพการณ์ของระบบ.....	44
รูปแบบการสืบทอดทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี.....	45
1. ระบบสืบทอดภายในครอบครัว	45
2. ระบบนายช่างกับลูกมือ.....	47
3. การสืบทอดด้วยการศึกษาด้านเซรามิก.....	49
รูปแบบการจัดการวัฒนธรรมช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี.....	53
1. จากช่างหลวงสู่การจัดการแบบเอกชน.....	53
2. การจัดการลูกมือภายใต้การแปรรูปกิจการเอกชนไปเป็นของรัฐ	57
3. การจัดการ “ร้านหงเตี้ยน” แบบรวมกลุ่ม (1990-2022).....	63
บทที่ 4 พื้นที่ชีวิตและเสียงสะท้อนจากช่างจิตรกรรมเขียนสีเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น	70
การสำรวจและการสัมภาษณ์ความรอบรู้ในทักษะศิลป์ของช่างจิตรกรรมเขียนสี	70
1. “เรื่องวันวานร้านหงเตี้ยน” ของ Jiang Han.....	70
2. “ความรักชั่วชีวิต” ของ Yan Mei'e	72
3. อิทธิพลของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจที่มีต่อ Zhang Zhaoyu.....	73
4. คุณค่าและความหมายของการสืบทอด.....	77
5. คุณค่าของการร่วมมือ	81

การมีส่วนร่วมในวิธีสืบทอดและจัดการของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ	83
1. เป้าหมายขับเคลื่อนการพัฒนา.....	83
2. ความรับผิดชอบต่าง ๆ ในโครงการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ	85
3. กลไกที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม	86
การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการการสืบทอดแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรนอกภาครัฐในความ ร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ.....	89
1. ลักษณะเฉพาะในทุนทางวัฒนธรรมของสถานศึกษา ภาคธุรกิจ และองค์กรนอกภาครัฐ..	89
2. แก่นสาระของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม.....	94
3. การวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบองค์กร	97
4. การสร้างกรอบการประยุกต์ใช้ทฤษฎี.....	98
บทที่ 5 การสืบทอดและการจัดการจิตวิญญาณวัฒนธรรมช่างจิตรกรรมเขียนสี.....	103
มิติของการสืบทอดและการจัดการจิตวิญญาณวัฒนธรรมช่างจิตรกรรมเขียนสี	104
1. การบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น	105
2. การแบ่งปันทรัพยากรข้อมูล	106
3. การสั่งสมความรู้ทางเทคนิค	107
4. การยกระดับคุณค่าความเป็นมนุษย์	108
มิติของการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับช่างฝีมือ.....	109
มิติของการวางแผนการจัดการโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจและ ภาคอุตสาหกรรม.....	114
1. สร้างรูปแบบการจัดการทางวัฒนธรรม บ่มเพาะชุมชนที่เป็นกลไก	116
2. การกำหนดทิศทางการสร้างแนวคิดในการบ่มเพาะ	120
3. การประสานทีม “ครูช่างกับอาจารย์” และปฏิรูปรูปแบบประเมินด้วยผลการดำเนินงาน	121
4. สร้างการเรียนรู้การสอนจากสถานการณ์จริง ปฏิรูปการจัดหลักสูตร.....	123
บทที่ 6 การสรุปผลและอภิปรายผล	133

การสรุปผลการวิจัย.....	133
การอภิปรายผลการวิจัย.....	139
ข้อเสนอแนะ.....	142
บรรณานุกรม.....	143
ภาคผนวก.....	150
ภาคผนวก ก.....	151
ภาคผนวก ข.....	162
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	168

สารบัญตาราง

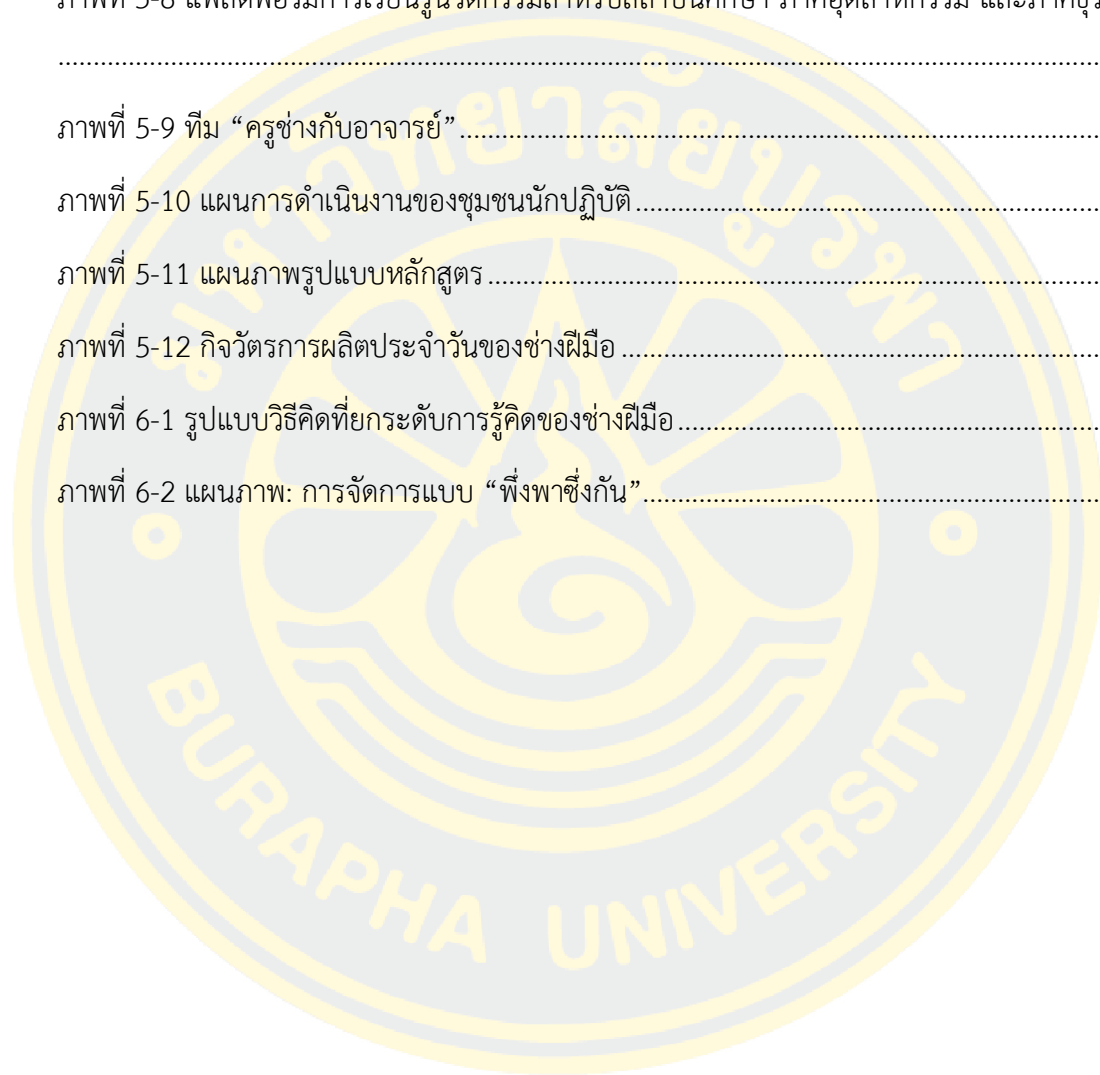
	หน้า
ตารางที่ 1-1 ผู้ให้ข้อมูลหลักของการวิจัย.....	7
ตารางที่ 1-2 การวิจัยภาคสนาม.....	8
ตารางที่ 2-1 รูปแบบและลักษณะการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม.....	33
ตารางที่ 3-1 การเปรียบเทียบการพัฒนางานประกอบทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ เมืองจันทบุรี.....	60
ตารางที่ 5-1 ตารางแสดงหน้าที่พื้นฐานของความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจที่มี ภาคอุตสาหกรรมเข้าร่วม.....	117

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
ภาพที่ 2-1 โครงสร้างกลุ่มช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจิ้งเต๋อเจิ้น	14
ภาพที่ 2-2 เครื่องเคลือบจั่วซี	17
ภาพที่ 2-3 ประเภทและเทคนิคจิตรกรรมเขียนสี.....	20
ภาพที่ 2-4 เครื่องลายคราม.....	21
ภาพที่ 2-5 เครื่องเคลือบแบบเขียนสีแดงใต้เคลือบ (โหยวหลี่หง).....	21
ภาพที่ 2-6 เครื่องเคลือบอุ๋นเฉ่แบบเขียนสีใต้เคลือบ	22
ภาพที่ 2-7 เครื่องเคลือบกุ๋นเฉ่.....	22
ภาพที่ 2-8 เครื่องเคลือบเฟินเฉ่.....	23
ภาพที่ 2-9 เครื่องเคลือบไต้วเฉ่	24
ภาพที่ 2-10 ทุนทางวัฒนธรรมและคุณค่าของช่างฝีมือ	30
ภาพที่ 2-11 แผนภูมิสรุปจำนวนเอกสารด้านการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องระหว่างปี 1990-2022.....	32
ภาพที่ 3-1 แนวทางการถ่ายทอดวิชาแก่ช่างฝีมือฝึกหัด.....	48
ภาพที่ 3-2 รูปแบบการจัดการการผลิตของช่างหลวง	54
ภาพที่ 3-3 บรรดา “หงเตี้ยนเหล่า” ภายใต้ธรรมเนียมของสมาคมอาชีพ	56
ภาพที่ 3-4 บริษัทเซรามิกเจียงซี.....	58
ภาพที่ 3-5 อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบของเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นทศวรรษที่ 1950 โรงงานเครื่องเคลือบทั้ง สิบ.....	59
ภาพที่ 3-6 ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในโรงงานงานหัตถกรรม	62
ภาพที่ 3-7 การเปลี่ยนแปลงในอัตลักษณ์ของช่างฝีมือ.....	65
ภาพที่ 3-8 การเปลี่ยนแปลงในการจัดการของช่างฝีมือ	65

ภาพที่ 3-9 พัฒนาการด้านการสืบทอดและวิธีการจัดการช่างฝีมือ.....	66
ภาพที่ 3-10 วงจรชีวิตของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี.....	68
ภาพที่ 4-1 การสัมภาษณ์ Jiang Han.....	72
ภาพที่ 4-2 การสัมภาษณ์ช่างเขียนสีได้เคลือบ.....	73
ภาพที่ 4-3 การสัมภาษณ์ช่างลูกมือช่างจิตรกรรมเขียนสี.....	74
ภาพที่ 4-4 การสัมภาษณ์ช่างตระกูล Wei.....	78
ภาพที่ 4-5 การสัมภาษณ์ช่างจิตรกรรมเขียนสีในถนนผานเจียจิง.....	78
ภาพที่ 4-6 การสัมภาษณ์ช่างจิตรกรรมเขียนสี.....	80
ภาพที่ 4-7 สัมภาษณ์ช่างจิตรกรรมเขียนสี.....	82
ภาพที่ 4-8 ช่างนักศึกษา.....	83
ภาพที่ 4-9 การเสริมสร้างซึ่งกันและกันของธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมผลิตเซรามิกจิ่งเต๋อเจิ้น.....	91
ภาพที่ 4-10 ผลกระทบของบริษัทยูนิวัน (弥云): การปะทะกันระหว่างชีวิตสมัยใหม่กับวัฒนธรรมโบราณ.....	92
ภาพที่ 4-11 การเรียนศิลปะ กิจกรรมที่สัมพันธ์กับบริษัทยูนิวัน.....	93
ภาพที่ 4-12 กรอบทฤษฎีการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรมช่างฝีมืออย่างเหมาะสม.....	99
ภาพที่ 4-13 ความต้องการของกลุ่มบุคคลที่หลากหลาย.....	101
ภาพที่ 5-1 แผนภาพรูปแบบปฏิบัติการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรม.....	104
ภาพที่ 5-2 จดหมายเชิญจากสมาคมความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรมและภาคการศึกษา เพื่อการสืบทอดและนวัตกรรมวัฒนธรรมเซรามิกจิ่งเต๋อเจิ้น.....	111
ภาพที่ 5-3 การประชุมก่อตั้งชุมชนอุตสาหกรรมเซรามิกแบบบูรณาการอุตสาหกรรมและการศึกษา.....	112
ภาพที่ 5-4 ผู้วิจัยร่วมถ่ายรูปกับอธิการบดีสถาบันศิลปะและเทคโนโลยีเซรามิกเจียงซี.....	112
ภาพที่ 5-5 ผู้เข้าร่วมการประชุมแสดงฝีมือทักษะจิตรกรรม.....	112

ภาพที่ 5-6 รูปหมู่การประชุมก่อตั้งชุมชนอุตสาหกรรมเซรามิกแบบบูรณาการอุตสาหกรรมและการศึกษา	113
ภาพที่ 5-7 ผู้วิจัยร่วมถ่ายรูปกับเลขาธิการสมาคมเซรามิกมณฑลเจียงซี	113
ภาพที่ 5-8 แพลตฟอร์มการเรียนรู้นวัตกรรมสำหรับสถาบันศึกษา ภาคอุตสาหกรรม และภาคธุรกิจ	115
ภาพที่ 5-9 ทีม “ครูช่างกับอาจารย์”	122
ภาพที่ 5-10 แผนการดำเนินงานของชุมชนนักปฏิบัติ	125
ภาพที่ 5-11 แผนภาพรูปแบบหลักสูตร	127
ภาพที่ 5-12 กิจวัตรการผลิตประจำวันของช่างฝีมือ	128
ภาพที่ 6-1 รูปแบบวิถีชีวิตที่ยกระดับการรู้จักของช่างฝีมือ	137
ภาพที่ 6-2 แผนภาพ: การจัดการแบบ “พึ่งพาซึ่งกัน”	138

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

เมืองจิ้งเต๋อเจิ้น ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของมณฑลเจียงซี และทางตะวันตกเฉียงเหนือติดกับอำเภอตงจื่อ มณฑลอันฮุย ในสมัยราชวงศ์จิ้นตะวันออก เดิมเรียกว่าเมืองซินผิง เนื่องจากอยู่ทางตอนใต้ของแม่น้ำฉางเจียง จึงถูกเรียกว่าเมืองชางหนาน และถูกเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอฝูเหลียง ในปีแรกของรัฐศกเทียนเป่า (ค.ศ. 742) เนื่องจากเครื่องลายครามในพื้นที่แห่งนี้เป็นที่โปรดปรานของกษัตริย์ช่งเจินจงในราชศกจิ่งเต๋อ (ค.ศ. 1004) จึงเรียกพื้นที่แห่งนี้ว่าจิ้งเต๋อเจิ้น และยังคงใช้มาจนถึงปัจจุบัน เมืองจิ้งเต๋อเจิ้นเป็นแหล่งผลิตและต้นกำเนิดของทักษะเครื่องเคลือบดินเผาทำมือ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและมีอิทธิพลระดับนานาชาติ (Zheng Peng, 2022, pp.13-14)

ในฐานะเมืองแห่งหัตถกรรม จิ้งเต๋อเจิ้นมีระบบช่างฝีมือขนาดใหญ่มาเป็นเวลาหลายพันปี ช่างฝีมือในเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นยึดถือหัตถกรรมเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นทั้งสื่อกลางของเทคนิคการทำงานเครื่องเคลือบและเนื้อหาหลักของวัฒนธรรมท้องถิ่น ในปี 25 ของสาธารณรัฐจีน (ค.ศ. 1936) มณฑลเจียงซีจัดทำสถิติสถานการณแรงงานในตำบลต่าง ๆ ของเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น มีช่างฝีมือเครื่องเคลือบจำนวน 68,283 คน โดยแบ่งเป็นเพศชายจำนวน 66,481 คน และเพศหญิงจำนวน 1,802 คน ช่างฝีมือเครื่องเคลือบคิดเป็น 30.19 % ซึ่งมีสัดส่วนมากที่สุดของทุกอาชีพ (พงศาวดารอำเภอฝูเหลียง, 1999) และปัจจุบันปี 2022 ตามรายงานของสำนักงานเครื่องเคลือบท้องถิ่น มีช่างฝีมือมากถึง 150,000 คนที่มีส่วนร่วมในอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ประชากรกลุ่มนี้มีขนาดใหญ่มาก เนื่องจากเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทางวัฒนธรรม จึงมีลักษณะเฉพาะทางธรรมชาติและสังคมและระบบที่ซับซ้อน

ด้วยการพัฒนาของอารยธรรมอุตสาหกรรม ช่างฝีมือในฐานะประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและไม่มีสิ่งใดที่สามารถทดแทนได้ อย่างไรก็ตาม ในยุคสารสนเทศ เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่งานหัตถกรรม และการปรับโครงสร้างองค์กรและการพัฒนาทางสังคมส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมหัตถกรรม ภายใต้ระบบตลาดใหม่และบริบททางสังคม ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจึงเป็นกระจกสะท้อนพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และสถานการณ์ในปัจจุบันของการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างวัฒนธรรมช่างฝีมือและการสร้างเอกลักษณ์ของช่างฝีมือขึ้นใหม่ ทูทางวัฒนธรรมและเทคโนโลยีทำให้กลุ่มช่างฝีมือจิตรกรรม

เขียนสีในเมืองจิ้งเต๋อเงินมีความเข้าใจและปรับตัวเข้ากับสังคม และมีการจำแนกประเภทของช่างฝีมือที่ชัดเจน ดังนั้น การส่งเสริมการพัฒนาทักษะเชิงช่างจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

ตลอดศตวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ของประเทศจีน ในกระบวนการพัฒนาสู่ยุคสมัยใหม่ แม้ว่าการจัดการช่างฝีมือในอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจะกำลังเผชิญกับอุปสรรคมากมายจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่ก็ยังสามารถปรับตัวเข้ากับยุคสมัยด้วยจุดเด่นที่ไม่สามารถทดแทนได้ในทุกรูปแบบ ซึ่งมักปรากฏอยู่ในรูปแบบการผสมผสานและบูรณาการ ระบบวัฒนธรรมที่หล่อหลอมช่างฝีมือเมืองจิ้งเต๋อเงินแบ่งออกเป็นสามองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ระบบวัฒนธรรม วัฒนธรรมทางวัตถุ และวัฒนธรรมทางจิตวิญญาณ โดยทักษะและความรู้ของช่างฝีมือซึ่งถือเป็นแกนหลักของระบบวัฒนธรรมช่างฝีมือเมืองจิ้งเต๋อเงิน และเป็นส่วนสำคัญที่มีอิทธิพลต่อระดับมาตรฐานของช่างฝีมือและการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ ทักษะและความรู้ประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจ ทักษะเชิงช่าง การประพฤติตนและค่านิยม ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงระดับมาตรฐานด้านวัฒนธรรม ศิลปะ เทคโนโลยี และเศรษฐกิจอีกด้วย ความแตกต่างในเทคนิคและโครงสร้างทางวัฒนธรรมที่ช่างฝีมือได้รับส่งผลให้เกิดความแตกต่างของลำดับชั้นในกลุ่มช่างฝีมือและเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของกลุ่มช่างฝีมือ การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นหนึ่งในพลังของทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบและความก้าวหน้าทางสังคม

จากการศึกษาของFang Lili (2008) พบว่า ภายใต้รูปแบบการจัดการและการสืบทอดที่แตกต่างกัน ทักษะและความรู้ทางวัฒนธรรมของช่างฝีมือนั้นแตกต่างกันมาก ก่อนปีค.ศ. 1950 ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีส่วนใหญ่ทำงานในโรงงานเอกชนและโรงงานของรัฐบาล เทคนิคเขียนสีโดยทั่วไปมักสืบทอดภายในครอบครัวหรือครูสู่ลูกศิษย์ โดยหลังจากปีค.ศ. 1957 โรงงาน หัตถกรรมแต่ละแห่งได้ควมรวมเป็นโรงงานเครื่องเคลือบขนาดใหญ่ที่มีช่างฝีมือหลายพันคน โดยช่างฝีมือเหล่านี้ได้เปลี่ยนจากช่างฝีมือในสตูดิโองานฝีมือในครอบครัวเปลี่ยนเป็นช่างฝีมือโรงงานอุตสาหกรรม ในเวลานั้น เมืองจิ้งเต๋อเงินได้ก่อตั้งโรงเรียนเครื่องเคลือบด้วยความหวังที่จะฝึกฝนบุคลากรที่มีความสามารถเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ เนื่องด้วยรูปแบบการการเรียนการสอนที่หลากหลาย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีและทำให้รูปแบบการสืบทอดมีความหลากหลายมากขึ้น

การถ่ายทอดวิชาในอุตสาหกรรมจิตรกรรมเขียนสีแบบดั้งเดิมมักเป็นรูปแบบสายสัมพันธ์ในเครือญาติหรือมิตรสหาย โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ซึ่งในปีแรกจะต้องช่วยงานครู ตั้งแต่งานเครื่องเคลือบไปจนถึงการทำกับข้าว หลังจากนั้นในปีที่สองจึงเริ่มเรียนรู้เทคนิคต่างๆ ในปีที่สุดถึงปีที่ห้า สามารถทำงานหารายได้ และถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจได้ (Zhao, 2015, pp. 7-8) โดยการศึกษาในวิทยาลัยโดยทั่วไปจะใช้เวลา 3-4 ปีโดยมีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้รอบด้านทั้ง

ศิลปะและวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม การพัฒนาของช่างฝีมือทั้งในอดีตและหลังการเปลี่ยนแปลงล้วนไม่ได้รับการใส่ใจและการให้ความสำคัญจากภายนอก การสืบทอดภายในระบบสายเลือดหรือในรูปแบบพ่อแม่สู่ลูกได้รับการดูแลจากสังคม การสืบทอดในรูปแบบนี้เน้นการปลูกฝังแรงงานที่ยึดติดกับเทคนิคและลวดลายรูปแบบเดียวโดยสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น การใช้เครื่องจักรกลที่ผลิตซ้ำๆ ได้ค่อยๆ ทำให้สิ่งเหล่านี้ขาดชีวิตชีวา และยากที่จะเข้าถึงใจคน ซึ่งเป็นปัญหาหลักของการสืบทอดจิตรกรรมเขียนสีแบบรุ่นสู่รุ่นในยุคปัจจุบัน วัตถุประสงค์ของการพัฒนาบุคลากรในวิทยาลัยอาชีวศึกษาไม่ใช่เครื่องมือด้านแรงงาน แต่เป็นการเพิ่มพูนทักษะและความเชี่ยวชาญ แต่รูปแบบการศึกษาที่ไม่สมบูรณ์ทำให้เกิดความไม่สมดุลของการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและการศึกษาศิลปวัฒนธรรม ส่งผลให้นักศึกษาจบใหม่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการทำงานจริง และต้องใช้เวลาฝึกฝนเรียนรู้ รูปแบบการสืบทอดทั้งสองดังกล่าวยังไม่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติทักษะในเชิงช่าง ซึ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาช่างฝีมือแบบรอบด้าน ช่างฝีมือที่มีทักษะความเชี่ยวชาญสูงไม่เพียงต้องอาศัยการเรียนรู้ทักษะดั้งเดิมเท่านั้น แต่สิ่งที่สำคัญกว่านั้นคือทักษะการพัฒนาตนเองตลอดเวลา ปัญหาทักษะที่ไม่ผ่านเกณฑ์และการขาดการสืบทอดด้านทักษะคือปัญหาที่พบเจอในหมู่ช่างฝีมือทั่วไป ช่างฝีมือต้องการปรับเปลี่ยนรูปแบบเดิมที่มีอยู่และแสวงหาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ข้อจำกัดทางเทคนิคและศิลปะส่งผลให้ช่างฝีมือเหล่านี้ต้องดิ้นรนเพื่อพัฒนาตนเองไปอยู่ในจุดที่สูงกว่า ภายใต้การปะทะกันของแนวคิดใหม่กับวัฒนธรรมเก่าหรือแนวคิดใหม่กับวัฒนธรรมใหม่ ทักษะงานฝีมือจิตรกรรมเขียนสีต้องไม่เพียงพัฒนาภายใต้บริบทของยุคสมัยใหม่ แต่ยังต้องปรับให้เข้ากับความต้องการของยุคสมัย

ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีคือช่างฝีมือที่มีสัดส่วนมากที่สุดของเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น การขาดทักษะของช่างฝีมือฝึกหัดรุ่นใหม่ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อการยอมรับของสาธารณชนที่มีต่อช่างฝีมือ แต่ยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของช่างฝีมืออีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีรุ่นใหม่ที่เป็นกำลังสำคัญของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ และการยกระดับความรู้ทางเทคนิคของกลุ่มช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีรุ่นใหม่จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสัมพันธ์กับแผนแม่บท “Made in China 2025” ที่ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนถ่ายจากการผลิตซึ่งมีมูลค่าเพิ่มต่ำสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางการผลิตจากเทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ของประเทศจีน (Wang & Xu, 2019) การมีส่วนร่วมขององค์การนอกภาครัฐ(NGO)ในการจัดการและการสืบทอดตามแนวคิดความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรม มุ่งเน้นการสืบทอดและส่งเสริมทักษะการช่างเครื่องเคลือบแบบดั้งเดิมของจิ้งเต๋อเจิ้นผ่านระบบการศึกษาสายอาชีพสมัยใหม่ ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการตอบรับกลยุทธ์ “Made in China 2025” เร่งการสืบทอดทักษะ และส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทุนมนุษย์และทุนทางเทคนิค สำหรับอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น การยกระดับคุณภาพของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจึงเป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายข้างต้น ดังนั้น การยกระดับ

มาตรฐานทักษะงานฝีมือจิตรกรรมเขียนสี ความรู้ทางวัฒนธรรม และคุณค่าทางวิชาชีพของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีอย่างไรจึงถือเป็นภารกิจที่สำคัญของช่างฝีมือและการพัฒนาวัฒนธรรมเครื่องเคลือบทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

จากความสำคัญที่กล่าวมาในข้างต้น การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจากมุมมองของการจัดการการเรียนรู้ทักษะและการสืบทอดเชิงช่าง เพื่อสร้างแผนการฝึกฝนเพิ่มพูนความสามารถของช่างจิตรกรรมเขียนสีแบบมีส่วนร่วมขององค์การนอกภาครัฐ(NGO)ในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา อุตสาหกรรม และภาคธุรกิจ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ทางเทคนิคของช่างจิตรกรรมเขียนสีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เครือข่ายของช่างที่มีทักษะงานฝีมือขั้นสูงช่วยถ่ายทอดสนับสนุนและขับเคลื่อนการเติบโตของกลุ่มช่างฝึกหัดรุ่นใหม่

คำถามของการวิจัย

1. การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างในพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเป็นอย่างไร ความหมายของช่างฝีมือกับการจัดการและการสืบทอดของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบมีความสัมพันธ์อย่างไร
2. แนวทางการยกระดับทักษะงานฝีมือและความรู้ทางศิลปะและส่งเสริมเอกลักษณ์ของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีควรเป็นอย่างไร
3. การจัดการพื้นที่วงจรชีวิตของช่างเขียนสีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาช่างฝีมือและสืบทอดอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

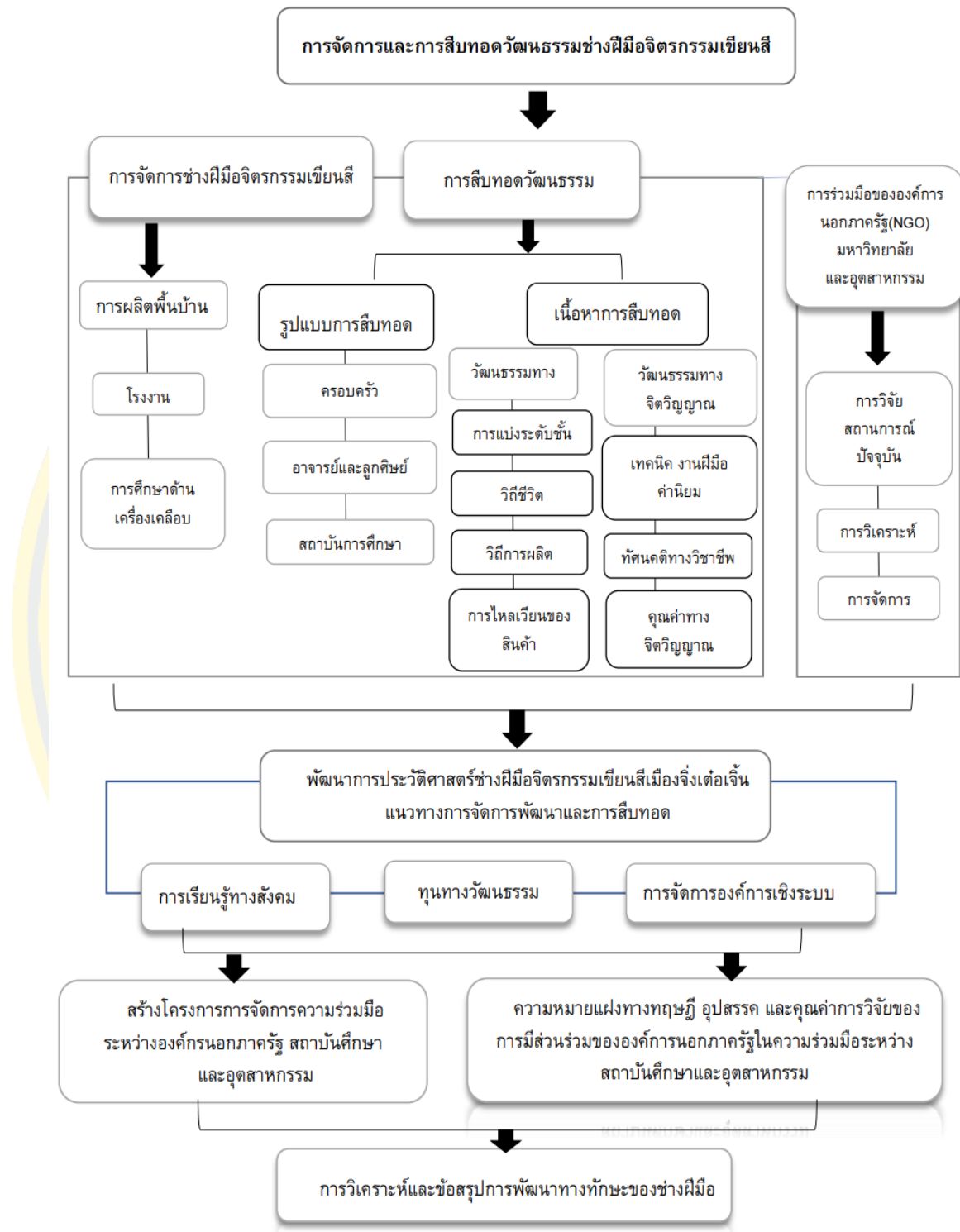
1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างในพัฒนาการทางประวัติศาสตร์วงจรชีวิตและความหมายของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในภาคอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเมืองจันทบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ทักษะงานฝีมือและความรู้ทางศิลปะของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในกระบวนการจัดการการสืบทอดแบบการมีส่วนร่วมของช่างฝีมือและบทบาทขององค์การนอกภาครัฐ(NGO)ในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม
3. เพื่อสร้างแนวทางการจัดการส่งเสริมการสืบทอดและพัฒนาช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีและวัฒนธรรมท้องถิ่นจันทบุรี

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการพัฒนาของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ่งเต๋อเจิ้น จิตรกรรมเขียนสีเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของการตกแต่งเครื่องเคลือบ ดังนั้นช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ่งเต๋อเจิ้น

งานวิจัยนี้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระดับคุณภาพของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีผ่านมุมมองการจัดการและสืบทอด โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลรูปแบบการจัดการช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจากภาครัฐและเอกชน วิเคราะห์เนื้อหาและวิธีการสืบทอดของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี เพื่อให้ได้มาซึ่งพัฒนาการของโครงสร้างช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี ตลอดจนแนวทางการจัดการพัฒนาระดับและการสืบทอด นอกจากนี้ยังทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี การเรียนรู้ส่วนบุคคล กับการร่วมมือของสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแผนกลยุทธ์ฝึกฝนช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีที่มีองค์การนอกภาครัฐ(NGO)เข้าร่วมในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรม

ภายใต้อิทธิพลของทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรมของPierre Bourdieu งานวิจัยนี้จึงพยายามอธิบายความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเข้ากับทุนทางวัฒนธรรม และนำ “ทุนทางวัฒนธรรม” มาเป็นแนวทางในการบูรณาการและการวิเคราะห์ข้อมูลประสบการณ์ทางวัฒนธรรมของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี ทุนทางวัฒนธรรมเป็นทฤษฎีแกนหลักและรวมเข้ากับทฤษฎีการสืบทอด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม และทฤษฎีการจัดการองค์การเชิงระบบ ร่วมกันสร้างการทดสอบเชิงทฤษฎีและการสืบหาทางตรรกะ และดำเนินการตีความในเชิงลึกและจัดทำแผนการจัดการและพัฒนาช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวข้องกับช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเมืองจันทบุรี การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างในพัฒนาการทางประวัติศาสตร์วงจรชีวิต และความหมายของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในภาคอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเมืองจันทบุรี ทักษะงานฝีมือและความรู้ทางศิลปะของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี ผ่านทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรม ทฤษฎีระบบองค์กร และทฤษฎีการจัดการทุนทางวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่กระบวนการจัดการการสืบทอดแบบการมีส่วนร่วมของช่างฝีมือผ่านบทบาทความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาครัฐกิจ และภาคอุตสาหกรรม เพื่อสร้างแนวทางการจัดการการส่งเสริมการสืบทอดและพัฒนาช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจันทบุรี

2. ขอบเขตด้านเวลา ค.ศ. 1922 ถึง ค.ศ. 2023

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาศิลปะและหัตถกรรมเซรามิกเจียงซี อุตสาหกรรม และโรงงานขนาดเล็กในเมืองจันทบุรี

4. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักของการวิจัย

ตารางที่ 1-1 ผู้ให้ข้อมูลหลักของการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	ประเภท	จำนวน
กลุ่มที่1	ช่างฝีมือ	7 คน
กลุ่มที่2	อาจารย์ในมหาวิทยาลัย	3 คน
กลุ่มที่3	ช่างลูกมือ	4 คน
กลุ่มที่4	เจ้าหน้าที่ภาครัฐกิจ	2 คน
กลุ่มที่5	เจ้าหน้าที่องค์กรนอกภาครัฐ	3 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การวิจัยภาคสนาม และการวิจัยแบบสหวิทยาการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร

ศึกษาเอกสารโบราณ หนังสือ วารสาร เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เครื่องเคลือบ การบริหารจัดการช่างฝีมือ การพัฒนาและการสืบทอดเทคนิคจิตรกรรมเขียนสี และกลยุทธ์การจัดการอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ

2. การวิจัยภาคสนาม

ตารางที่ 1-2 การวิจัยภาคสนาม

การสังเกตและมีส่วนร่วม	<p>1. ค.ศ.2012 ถึง ค.ศ.2013 มีส่วนร่วมในการสอนและการศึกษารูปแบบการสืบทอด</p> <p>2. ค.ศ.2013 ถึง ค.ศ.2018 มีส่วนร่วมในสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีบนเคลือบ สร้างความรู้สึกใกล้ชิดและคุ้นเคย</p> <p>3. ค.ศ. 2018 ถึง ปัจจุบัน เป็นอาจารย์โรงเรียนอาชีวศึกษา ศึกษาประเด็นเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการสืบทอดทักษะระหว่างช่างฝีมือศิลปิน และนักเรียน</p>
การสำรวจภาคสนาม	<p>1. ทำการสำรวจวิทยาลัยอาชีวศึกษา อุตสาหกรรม และโรงงานขนาดเล็ก ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม เนื้อหาการสำรวจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการและฐานการฝึกอบรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแผนการจัดการและวิธีการสืบทอดที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น</p>
การสัมภาษณ์	<p>1. ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured views) เป็นหลัก ซึ่งดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการที่ประกอบไปด้วยข้อประเด็นคำถามคร่าวๆ โดยผู้วิจัยได้ออกแบบคำถามการสัมภาษณ์ตามกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน (ดูรายละเอียดของโครงร่างการสัมภาษณ์ในภาคผนวก)</p>

2.1 การสังเกต สัมผัสวิถีชีวิตช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี และสำรวจแนวโน้มการพัฒนาของชุมชนและอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ

2.2 การสัมภาษณ์ งานวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยทำการเก็บข้อมูลผ่านแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายของการสัมภาษณ์ออกเป็น 5 กลุ่มดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	ชื่อ	อาชีพ
กลุ่มที่ 1 ช่างฝีมือ	1	Ma Xin ช่างฝีมือระดับมณฑลเชี่ยวชาญด้านเซรามิกตู้โต๊ะ
	2	Xu Wenbiao ช่างฝีมือระดับมณฑลเชี่ยวชาญด้านเซรามิกเฟินโต๊ะ
	3	Dong Shui'e ช่างฝีมือภาคอุตสาหกรรมเชี่ยวชาญด้านจิตรกรรมใต้เคลือบ
	4	Jiang Han * ศิลปินเซรามิกพื้นบ้านเชี่ยวชาญด้านจิตรกรรมบนเคลือบ
	5	Yan Mei'e * ช่างฝีมือเชี่ยวชาญด้านจิตรกรรมใต้เคลือบ
	6	Wei Shi * ช่างฝีมือเชี่ยวชาญด้านเซรามิกเฟินโต๊ะแบบวาดบนเคลือบ
	7	Ye Jing * ช่างฝีมือเชี่ยวชาญด้านเซรามิกเฟินโต๊ะแบบวาดบนเคลือบ
* หมายถึง ร้านหงเตียน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจ		

กลุ่มที่ 2 อาจารย์ใน มหาวิทยาลัย	1	Zhao Fang	ศาสตราจารย์ สาขาการออกแบบศิลปะเซรามิก
	2	Fang Zhiyuan	รองศาสตราจารย์ สาขาการออกแบบศิลปะเซรามิก
	3	He Qi	รองศาสตราจารย์ สาขาการออกแบบศิลปะเซรามิก
กลุ่มที่ 3 ช่างลูกมือ	1	Feng Hui	ช่างลูกมือเชี่ยวชาญด้านจิตรกรรมทิวทัศน์วาดบนเคลือบ
	2	Zhou Liying	ช่างลูกมือเชี่ยวชาญด้านจิตรกรรมนกและดอกไม้วาดบนเคลือบ
	3	Zhang Shaoyu	ช่างลูกมือเชี่ยวชาญด้านจิตรกรรมลายครามใต้เคลือบ
	4	Bang Zhuangtai	ช่างลูกมือเชี่ยวชาญด้านจิตรกรรมลายครามใต้เคลือบ
กลุ่มที่ 4 เจ้าหน้าที่ ภาคธุรกิจ	1	Tu Youling	บริษัท Jingdezhen Chengdexuan Porcelain Industry Co., Ltd.
	2	Liu Jie	บริษัท Jingdezhen Miyunzhai Ceramics Co., Ltd.
กลุ่มที่ 5 เจ้าหน้าที่ องค์กรนอกภาครัฐ	1	Li Feng	องค์กรนอกภาครัฐ
	2	Cao Jianwen	ศาสตราจารย์ ณ วิทยาลัยเซรามิกจิ่งเต๋อเจิน ประธานกรรมการบริหารสมาคมเครื่องเคลือบโบราณตะวันออก
	3	Zhan Shaolin	ศูนย์ฝึกอบรมเซรามิก Zhan Shaolin

3. การวิจัยแบบสหวิทยาการ

งานวิจัยนี้ใช้การอ้างอิงทางทฤษฎีของประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญาและการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม ตลอดจนวิธีการนิรนัย(Deductive Method) และวิธีการอุปนัย (Inductive Method) โดยมีจุดประสงค์คือเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการเปลี่ยนแปลงและการสร้างใหม่ของโครงสร้างช่างฝีมือ และวิธีพัฒนาทักษะของช่างฝีมือ ให้ความสำคัญกับช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี เพื่อสร้างแนวทางการจัดการสมาคมอุตสาหกรรมจิตรกรรมเขียนสีที่บ้าน สร้างแผนโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรมที่มีส่วนร่วมขององค์กรนอกภาครัฐ ส่งเสริมการพัฒนาช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบและสืบทอดวัฒนธรรม

3.1 ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ในการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี การปฏิสัมพันธ์กับสังคมในกระบวนการทางประวัติศาสตร์ และให้ความสำคัญกับแหล่งที่มาและการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์

3.2 ปรัชญา ความเข้าใจเชิงปรัชญาและการวิเคราะห์ทักษะและความรู้ความเข้าใจของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี

3.3 การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม หลักการการจัดการองค์กรนอกภาครัฐ วิธีการจัดการ และการสร้างต้นแบบการจัดการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีและความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการและการสืบทอดของวัฒนธรรมช่างจิตรกรรมเขียนสี
2. ได้แนวทางการสืบทอดยกระดับทักษะงานฝีมือและการจัดการวัฒนธรรมช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี ซึ่งเกิดจากการบูรณาการความรู้ดั้งเดิม
3. เกิดปฏิบัติการดำเนินโครงการการจัดการและการสืบทอดยกระดับช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีที่มีส่วนร่วมขององค์การนอกภาครัฐในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรม ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพทักษะงานฝีมือและคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นจิ้งเต๋อเงิน

นิยามศัพท์เฉพาะ

จิตรกรรมเขียนสี หมายถึง วิธีการตกแต่งเครื่องเคลือบ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นการเขียนสีบนเคลือบและการเขียนสีใต้เคลือบ วิธีการเขียนสีใต้เคลือบมักใช้กับเครื่องลายคราม ส่วนการเขียนสีบนเคลือบมักใช้กับเครื่องเคลือบทั่วไป เครื่องเคลือบสีแดงและสีเขียว เครื่องเคลือบอู๋เฉ่ เครื่องเคลือบฝ้ายเหลือง เครื่องเคลือบเฟินเฉ่ เครื่องเคลือบม้อเฉ่ และเครื่องเคลือบเฉียนเฉ่

จิตวิญญาณวัฒนธรรม หมายถึง การเริ่มต้นจากแนวคิดเรื่องทุนทางเศรษฐกิจของ Marx และทุนทางวัฒนธรรมของ Bourdieu โดยเปลี่ยนทุนทางอุตสาหกรรม ทุนทางวิชาการ และทุนทางทักษะของช่างฝีมือให้เป็นทุนทางวัฒนธรรม เพื่อให้ทุนทางวัฒนธรรมสามารถนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเชิงบูรณาการและพัฒนาสร้างสายเลือดใหม่ และส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงของจิตวิญญาณวัฒนธรรมดั้งเดิมสู่จิตวิญญาณวัฒนธรรมใหม่

ร้านหงเต๋อเงิน หมายถึง สถานที่ผลิตและจำหน่ายเครื่องเคลือบเขียนสีและมีบทบาทด้านสืบทอดทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีแบบดั้งเดิม ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในร้านหงเต๋อเงิน จะถูกเรียกว่า “หงเต๋อเงินเหล่า” การปรากฏขึ้นและวิวัฒนาการของร้านเหล่านี้นี้เกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบแบบเขียนสีบนเคลือบ ในอดีต เตาราชสำนักได้ผลิตเครื่องเคลือบเขียนสีแดงบนเคลือบออกมาส่วนหนึ่ง จากนั้นเตาราชภูริก็เลียนแบบตาม จึงเกิดร้านหงเต๋อเงินที่มีการทำงานตกแต่งเครื่องเคลือบเขียนสีขึ้นโดยเฉพาะ

วงจรรแห่งชีวิต หมายถึง การจัดการของช่างจิตรกรรมเขียนสีและการสืบทอดทักษะ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและการพัฒนาอย่างหมุนเวียนของชีวิตแห่งฝีมือ

วัฒนธรรมช่างฝีมือ หมายถึง ปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์และสังคม ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ทักษะและเทคนิคงานฝีมือของกลุ่มช่างฝีมือภายใต้ภูมิหลังความดั้งเดิมและการเปลี่ยนแปลงทางยุคสมัย และยังเป็นกระบวนการการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของช่างฝีมือ

องค์กรนอกภาครัฐ หมายถึง องค์กรที่ดำเนินกิจกรรมการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและสาขาอาชีพที่เอื้อประโยชน์ร่วมกัน เป็นองค์กรที่ไม่ขึ้นกับระบบรัฐบาล มีความเป็นอิสระและสวัสดิการสาธารณะที่แตกต่างกัน และไม่ใช่องค์กรทางศาสนา หรือกลุ่มพรรคการเมือง แต่มีความสามารถในการรวมทุนที่แข็งแกร่ง และสามารถสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่มลดภาระหน้าที่ของรัฐบาล และชดเชยข้อบกพร่องของตลาด ซึ่งเป็นองค์กรที่ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของช่างฝีมือจิตรกรจำนวนมากในอุตสาหกรรมเซรามิก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แหล่งเตาเผาในจังหวัดจันทบุรีมีการใช้งานอย่างต่อเนื่องมานานนับพันปี และช่างฝีมือได้ถ่ายทอดทักษะการทำเครื่องเซรามิกจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ศิลปะภาพจิตรกรรมเขียนสีบนเซรามิกมีสีสันสวยงาม และยังเป็นการสืบสานคุณค่าทางชีวิตของช่างฝีมืออีกด้วย เนื้อหาในบทนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเมืองจันทบุรี ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ช่างฝีมือและเครื่องเคลือบเขียนสีเมืองจันทบุรี

1. ความหมายของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี
2. เครื่องเคลือบเขียนสี

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
2. ทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรม
3. ทฤษฎีระบบองค์กร
4. ทฤษฎีการจัดการทุนทางวัฒนธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ช่างฝีมือและเครื่องเคลือบเขียนสีเมืองจันทบุรี

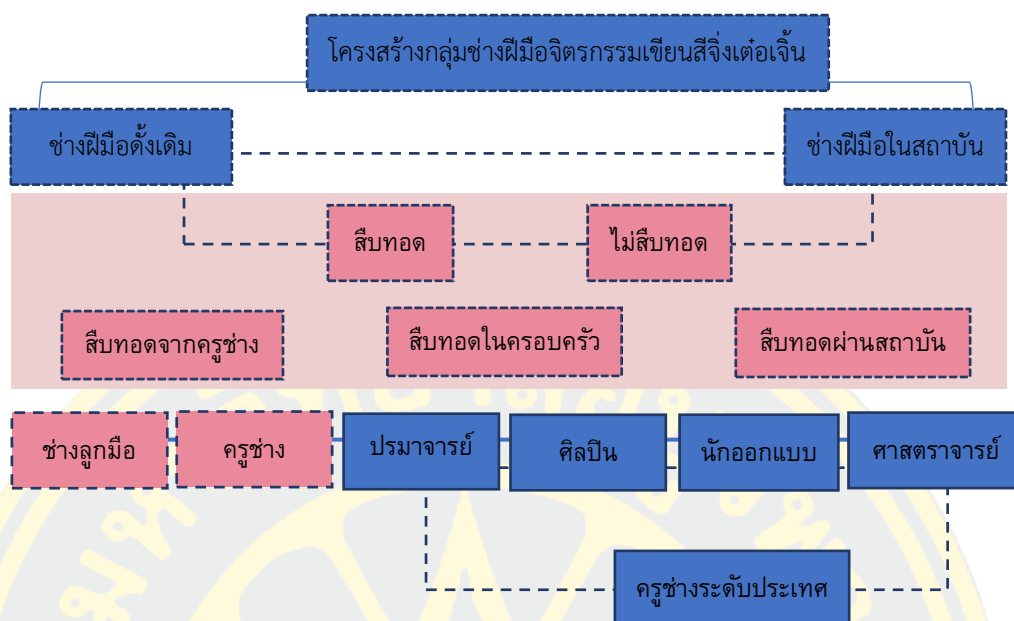
1. ความหมายของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี

1.1 นิยามของแนวคิด “ช่างฝีมือ”

ช่างฝีมือ หมายถึง ผู้ชำนาญการช่าง หรือปัจจุบันเรียกว่านายช่าง หรือช่าง ช่างฝีมือคือบุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญในสาขาใดสาขาหนึ่ง และอุทิศตนให้กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการแปรรูปในสาขานี้ มุ่งมั่นเพื่อความสมบูรณ์แบบและเติมเต็มทุกส่วนเชื่อมโยงของกระบวนการทั้งหมดอย่างพิถีพิถัน (Baidu Encyclopedia, 2023) ในอดีต ช่างฝีมือ (工匠) หมายถึง หนึ่งในสี่ชนชั้นอาชีพ (บัณฑิต กสิกร ช่างฝีมือ และพ่อค้าวานิช) โดยในกลุ่มอุตสาหกรรมช่างก็ยังคงมีการจำแนกออกเป็นช่างฝีมือเชิงบริหาร ช่างฝีมือเทคโนโลยีอัจฉริยะ ช่างฝีมือเชิงทักษะ และช่างฝีมือทั่วไป งานวิจัยฉบับนี้ศึกษารากศัพท์และความหมายของคำจากมุมมองทักษะงานหัตถกรรมเครื่องเคลือบ เมื่อยุคสมัย

เปลี่ยนแปลงไป ประเทศชาติก็มีสมรรถนะแข็งแกร่งและก้าวหน้าขึ้นตามไปด้วย ในยุคสังคมนิยมระบบจัดการทะเบียนถิ่นที่อยู่ของช่างฝีมือที่เรียกว่า “ทะเบียนช่าง” เมื่อนำคำว่า “工 (แรงงาน)” กับ “匠 (ช่าง)” มาประสมกัน หลัก ๆ แล้วจึงหมายถึงการนำวัสดุมาแปรรูป ดัดแปลง และสร้างสรรค์ด้วยการใช้สองมือกับเครื่องมือโดยตรง นับว่าเป็นการใช้แรงงานและทักษะเชิงหัตถกรรมอย่างแท้จริง หากพิจารณาจากสภาพการณ์ที่บันทึกไว้ในเอกสารที่เกี่ยวข้อง ภายใน “工” ยังมีการแบ่งประเภทที่ละเอียดลงไปอีก Chen Zhi ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์สมัยราชวงศ์ฉิน-ฮั่นระบุว่า “ใน 工 ยังแบ่งออกเป็นสามสถานะที่ต่างกัน ได้แก่ 师, 工, 匠” (Chen, 2008, p. 214)

ในแง่ของการผลิตระดับมหภาค นิยามของช่างฝีมืออุตสาหกรรมเครื่องเคลือบอาจแบ่งได้ตามความหมายโดยทั่วไปหรือความหมายแบบเจาะจง ช่างฝีมือตามความหมายโดยทั่วไปอาจครอบคลุมถึงศิลปิน นักออกแบบ ศาสตราจารย์ และอื่น ๆ ทั้งหมดล้วนเรียกเป็นช่างฝีมือได้ทั้งสิ้น ทั้งยังหมายถึง “ช่างฝีมือแห่งชาติ” อันเป็นคำที่รัฐบาลจีนตั้งขึ้นสำหรับเรียกช่างฝีมือในระดับสูงสุดของจีน ขอเพียงเป็นผู้ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมการผลิตก็มีโอกาสได้รับตำแหน่งช่างฝีมือแห่งชาติได้ทั้งสิ้น ขณะที่ช่างฝีมือตามความหมายแบบเจาะจงนั้นหมายถึงผู้ใช้ทักษะในการผลิตซ้ำและถ่ายทอดซึ่งเป็นรูปแบบการผลิตงานฝีมือปริมาณมากแบบดั้งเดิมที่สุด แต่เดิมช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีบนเครื่องเคลือบแบ่งออกเป็นสี่กลุ่ม ได้แก่ ช่างเครื่องเคลือบวิจิตรศิลป์ ช่างเครื่องเคลือบเฟินไฉ่และกุ๋ไฉ่ ช่างเครื่องเคลือบเขียนพู่กันเส้นอิสระ และช่างเครื่องเคลือบตกแต่งหวางเจียว เครื่องเคลือบวิจิตรศิลป์หมายถึงเครื่องเคลือบชั้นดีที่ผู้เขียนลวดลายมีทักษะการวาดภาพและความสามารถในการสร้างสรรค์ชิ้นสูง ส่วนเครื่องเคลือบเฟินไฉ่และกุ๋ไฉ่หมายถึงเครื่องเคลือบเขียนลายแบบดั้งเดิมระดับกลางและปลาย เครื่องเคลือบพู่กันเส้นอิสระหมายถึงเครื่องเคลือบเขียนลายระดับกลางและปลายที่งานค่อนข้างหยาบ ส่วนเครื่องเคลือบตกแต่งหวางเจียวหมายถึงการเขียนสีเพื่อซ่อมแซมตำหนิที่ปรากฏบนผิวเครื่องเคลือบ ในงานเขียนสีเครื่องเคลือบแต่ละประเภท ระดับของช่างฝีมือจะมีความแตกต่างห่างชั้นกันอย่างยิ่ง สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการแบ่งระดับอันซับซ้อนในหมู่ช่างฝีมือหรือชนชั้นต่าง ๆ

ภาพที่ 2-1 โครงสร้างกลุ่มช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจิ้งเต๋อเงิน (Shi Lei, 2023)

จากมุมมองเชิงจุลภาคของการสร้างโครงสร้างกลุ่มช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีใหม่ ด้วยบริบททางประวัติศาสตร์และพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน องค์ประกอบของกลุ่มช่างฝีมือจึงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ช่างฝีมือเขียนสีเครื่องเคลือบในงานวิจัยฉบับนี้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงอันเนิบช้าของโครงสร้างอัตลักษณ์ช่างฝีมือ ผ่านมิติการฝึกฝนทักษะจนชำนาญ รูปแบบของรสนิยมกับสภาพความเป็นอยู่ของชนชั้นต่าง ๆ ในสังคม รวมถึงความสัมพันธ์ภายในโครงสร้างของทุน ปัจจุบันเมืองหัตถกรรมจิ้งเต๋อเงินแห่งนี้มีช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเครื่องเคลือบที่ได้รับการศึกษาขั้นสูงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นในชั้นปริญญาตรี ปริญญาโท หรือระดับศาสตราจารย์ ซึ่งช่างกลุ่มนี้อาจกลายเป็นช่างฝีมือกลุ่มหลักในอนาคต (Fang, 2021) พวกเขาละทิ้งสถานะช่างฝีมือแบบดั้งเดิมที่ต้องอยู่ใต้อาณัติผู้อื่น แล้วเปลี่ยนอัตลักษณ์และการตระหนักถึงคุณค่าของช่างฝีมือโดยอาศัยโครงสร้างวัฒนธรรม รวมไปถึงการบ่มเพาะและความรู้ความเข้าใจในทักษะของตนเอง ช่างฝีมือไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดทักษะดั้งเดิมที่มีเพียงอัตลักษณ์เดียว แต่ยังมีบทบาททางสังคมหลายประการ เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานวัฒนธรรม ทักษะ การบริหารจัดการ และเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน ด้วยเงื่อนไขด้านเวลาและพื้นที่ที่ขยายกว้างขึ้นด้วยโลกาภิวัตน์ วัฒนธรรมจิ้งเต๋อเงิน ง่าย ๆ แปรเปลี่ยนเป็นทุนที่มีความเป็นเอกลักษณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

ด้วยเหตุนี้ การตีความปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมช่างฝีมือจึงต้องเกิดขึ้นท่ามกลางพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม โดยอาศัยแนวคิดใหม่ในการทำความเข้าใจองค์ประกอบอันหลากหลายของกลุ่มสังคมนี้นี้คือภาพฉากของวัฒนธรรมช่างฝีมือยุคใหม่ ซึ่งจะ

กลายเป็นแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมสาขาใหม่หรือ “ทุนทางวัฒนธรรม” อันเป็นแก่นสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ

1.2 แหล่งกำเนิดช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี

เมืองจิ่งเต๋อเจิ้นมีเทือกเขาโอบล้อมรอบทิศ โครงสร้างเป็นแอ่งกระทะ สภาพทางธรรมชาติเอื้อประโยชน์อย่างหาใดเปรียบ กล่าวคือ อุดมไปด้วยเชื้อเพลิงและวัตถุดิบที่เหมาะสมกับการผลิตเครื่องเคลือบ ทว่าเราก็ไม่อาจมองข้ามบทบาทสำคัญที่ปัจจัยด้านบุคลากรต่าง ๆ อย่างเช่น ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีมีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ ตั้งแต่ยุคปลายราชวงศ์ถังและยุคห้าราชวงศ์เป็นต้นมา ความสำเร็จทั้งหมดในการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบล้วนเป็นผลลัพธ์จากการสร้างสรรค์ของเหล่าช่างฝีมือภายใต้สภาพภววิสัย หยาดเหงื่อและเลือดเนื้อของคนเหล่านี้ส่งผลให้จิ่งเต๋อเจิ้นเจริญรุ่งเรืองนับพันปี

ตลอดหน้าประวัติศาสตร์ จิ่งเต๋อเจิ้นเป็นเมืองที่ต้อนรับผู้คนต่างถิ่นโดยปราศจากกำแพง กีดขวาง สร้างปรากฏการณ์ “จิ่งเพียว (หรือการที่ศิลปินช่างฝีมือต่างถิ่นหรือต่างชาติเดินทางไปแสวงโชคในจิ่งเต๋อเจิ้น)” อันรุ่งโรจน์มานับแต่โบราณกาล ต้นกำเนิดของช่างฝีมือเครื่องเคลือบจากรุ่นสู่รุ่น อาจแบ่งออกได้เป็นสองประเภท ได้แก่ ช่างลูกหม้อที่ถูกบ่มเพาะในท้องถิ่นกับช่างต่างถิ่นที่อพยพเข้ามา โดยช่างต่างถิ่นที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่จิ่งเต๋อเจิ้นนับเป็นสัดส่วนที่สูงกว่ามาก โดยเฉพาะในสมัยราชวงศ์หยวน หมิง และชิง เมื่อยกเลิกนโยบายห้ามเดินเรือออกนอกประเทศและเส้นทางเดินเรือทั่วโลกไร้อุปสรรคกีดขวาง พ่อค้าชาวตะวันตกจำนวนมากก็ใช้มณฑลกวางตุ้ง ผู้เจี้ยน และเจ้อเจียงเป็นจุดตั้งต้นในการลำเลียงเครื่องเคลือบที่ผลิตในจิ่งเต๋อเจิ้นจำนวนมากไปค้าขายทั่วทุกมุมโลก “ความเจริญก้าวหน้าในการค้าขายกับต่างชาติเป็นสิ่งกระตุ้นโดยตรงที่ช่วยให้ธุรกิจและอุตสาหกรรมงานหัตถกรรมในเมืองต่าง ๆ ของจีนยุคใกล้รุ่งเรืองเฟื่องฟู” (Qiao Zhiqiang, 1922) จิ่งเต๋อเจิ้นก็เช่นกัน ตลาดที่มีความต้องการสินค้าในปริมาณมากส่งผลให้อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเจริญรุ่งเรืองอย่างรวดเร็ว ความรุ่งเรืองดังกล่าวดึงดูดแรงงานส่วนเกินจากแถบชนบทในมณฑลเจียงซีมาเป็นจำนวนมาก คนเหล่านี้หลั่งไหลมาที่จิ่งเต๋อเจิ้นเพื่อบุกเบิกเส้นทางทำมาหากินใหม่ ซึ่งเท่ากับช่วยรับประกันกำลังการผลิตในอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบของเมืองจิ่งเต๋อเจิ้น ประกอบกับจำนวนพ่อค้าต่างชาติที่เพิ่มมากขึ้น จึงกลายเป็นสภาพที่เหมาะสมต่อการรวมตัวของสารพัดกลุ่มอาชีพในจิ่งเต๋อเจิ้น

ช่างฝีมือต่างถิ่นส่วนใหญ่มักจะอพยพมาจากพื้นที่โดยรอบเมืองจิ่งเต๋อเจิ้นที่เรียกว่า อี้ผู้ ลิวเซี่ยน (หนึ่งเขตปกครองหกอำเภอ) ได้แก่ เล่อผิง ตูซาง ผู้โจว เฟิงเฉิง และฮูโจว (อำเภอสี่เขียน อี้เซี่ยน อู๋หยวน ชิวหนิง ฉีเหมิน และจีซี) เนื่องจากมีจำนวนประชากรมาก สมาคมอาชีพ (行帮) อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบอันมีลักษณะผูกขาดทั้งที่เกิดจากความผูกพันทางภูมิศาสตร์และความสัมพันธ์ทางสายเลือดจึงค่อย ๆ ก่อตัวขึ้น แต่ไหนแต่ไรเรามีคำกล่าวที่ว่า “อู๋ผู้สี่อ่าบั้ง (ห้าเขตปกครองสิบแปดสมาคม)”ห้าเขตปกครองที่ว่่านี้หมายถึงหนานซาง หนานคัง เหร่าโจว ผู้โจว และ จี

วเจียงในมณฑลเจียงซี ส่วนสิบแปดสมาคมประกอบด้วยสมาคมหูโซ่ว สมาคมชิงจื่อ สมาคมฝูโจว สมาคมหนานชาง สมาคมตูชาง สมาคมโผหยาง สมาคมฮุย เป็นต้น สมาคมอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ จากต่างถิ่นนี้บ้างก็ตั้งอยู่ในจิ่งเต๋อเจิ้นสืบต่อมาอีกหลายร้อยปี (บันทึกวัฒนธรรมเมืองจิ่งเต๋อเจิ้น, 1998, 77) พวกเขาหลงหลักปักฐาน เจริญก้าวหน้า เติบโตแข็งแกร่ง และล้มหายตายจากไปในจิ่งเต๋อเจิ้น ทั้งยังมีสถานะสำคัญอย่างยิ่งด้วย

นับตั้งแต่ช่วงกลางราชวงศ์หมิงเป็นต้นมา ก็มีประชากรจากตูชางไปตั้งรกรากในจิ่งเต๋อเจิ้นเป็นจำนวนมาก การตั้งสมาคมช่างฝีมือเครื่องเคลือบชาวตูชางในจิ่งเต๋อเจิ้นนั้นมีข้อได้เปรียบอย่างมหาศาล เมื่อถึงช่วงปลายราชวงศ์ชิง สมาคมนี้ก็ขยายตัวจนมีสมาชิกเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรในเขตเมืองของจิ่งเต๋อเจิ้น ทั้งยังเป็นผู้ควบคุมอุตสาหกรรมเตาเผาเครื่องเคลือบและเครื่องเคลือบหยวนซี (圆器) ทั้งหมด จิ่งเต๋อเจิ้นผลิตเครื่องเคลือบโดยแบ่งออกเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ เครื่องเคลือบหยวนซีและเครื่องเคลือบจ้าวซี เครื่องเคลือบหยวนซีประกอบด้วยเครื่องใช้ใน ชีวิตประจำวัน เช่น ชาม จาน ถ้วยใส่อาหาร จานเล็ก เป็นต้น (Fang Lili, 2002, p.283) ส่วน สมาคมฮุยโจวประกอบด้วยคนจากหกอำเภอหนึ่งเขตปกครองในฮุยโจว เป็นผู้ควบคุมธุรกิจ การเงิน และอุตสาหกรรมวัตถุดิบส่วนใหญ่ของจิ่งเต๋อเจิ้น ขณะที่สมาคมเบ็ดเตล็ดจะประกอบด้วยสมาคม อาชีพขนาดเล็กอื่น ๆ นอกเหนือจากตูชางและฮุยโจว สมาชิกหลักได้แก่ สมาคมฝูโจว สมาคมหนานชาง สมาคมเฟิงเฉิง สมาคมเหราโจว สมาคมจีอาน เป็นต้น สมาคมเหล่านี้อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจ้าวซี (玖器) เครื่องเคลือบจ้าวซี ประกอบด้วยเครื่องเคลือบสำหรับวางประดับตกแต่ง เช่น แจกัน ภาชนะบรรจุสุรา คนโท โหล เป็นต้น เนื่องจากเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันเป็นที่ต้องการของ ตลาดมากกว่าเครื่องเคลือบสำหรับวางประดับตกแต่ง จึงมีโรงผลิตและช่างฝีมือที่ทำหยวนซีจำนวนมาก เยอะกว่าจ้าวซีมาก

อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเขียนสี (หรือร้านหงเตี้ยนที่ผลิตและจำหน่ายเครื่องเคลือบเขียนสีโดยเฉพาะ เจ้าของร้านมักจะกินนอนในร้าน เขียนสีเครื่องเคลือบไปขายสินค้าไป) วัตถุดิบ เชื้อเพลิง และอุปกรณ์ในการผลิตเครื่องเคลือบ รวมถึงการขนย้ายเครื่องเคลือบและการจำหน่ายผ่าน ตัวแทน เป็นต้น (Cao Jianwen, 2008, p.23) สมาคมอาชีพเครื่องเคลือบอันสลับซ้อนในเมืองจิ่งเต๋อเจิ้นเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่สมาชิกด้วยการผูกขาดทักษะ ยึดมั่นในกฎระเบียบ วิชาชีพอย่างเคร่งครัด และสร้างคุณูปการอันใหญ่หลวงต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ อย่างไรก็ตาม ความยึดมั่นแบบอนุรักษ์นิยมอันล้าหลังของสมาคมเหล่านี้ส่งผลให้ทักษะล้ำเลิศ บางอย่างไร้ผู้สืบทอดจนแทบจะสูญหายไป เกิดอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ จนเมื่อถึงยุคสาธารณรัฐจีน สมาคมเหล่านี้ก็ทยอยล้มหายตายจากไป กลายเป็นรัฐบาลเข้ามากำกับดูแล อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบแทน

ภาพที่ 2-2 เครื่องเคลือบจิวซี (Shi Lei, 2023)

สมาคมอาชีพในระบบโบราณจะมีต้นทุนและความสามารถในการรวมตัวค่อนข้าง แข็งแกร่ง มีสมรรถภาพสูงในการจัดการ เป็นองค์ประกอบสำคัญของลำดับขั้นฐานรากแบบดั้งเดิมของ จีน อันที่จริง แต่ไหนแต่ไรมาประเทศจีนก็มีแนวคิดแบบเสรีนิยมและธรรมเนียมเรียบง่าย สังคมระดับ ฐานรากมีรูปแบบอิสระและเสรีภาพพื้นฐานในการรวมกลุ่ม เพื่อปกป้องความเป็นระเบียบในการผลิต และวิถีชีวิตท้องถิ่น รวมถึงรักษาผลประโยชน์ของตน ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีที่อยู่ในระดับฐานราก ของสังคมจึงริเริ่มตั้งองค์กรภาคประชาสังคมลักษณะต่าง ๆ ขึ้นเอง

ปัจจุบัน ตระกูลต่าง ๆ ที่สืบทอดการทำเครื่องเคลือบส่วนใหญ่ในจังหวัดเจิ้นลั่วนสืบเชื้อ สายมาจากคนต่างถิ่นที่อพยพเข้ามา กล่าวคือ บรรพบุรุษเป็นกลุ่ม “จิ้งเพียว” รุ่นลูกยังเป็นกลุ่มคน

อพยพใหม่ รุ่นหลานกลายเป็น “จิ้งเก็น (มีรากเหง้าในจิ้งเต๋อเจิ้น)” นี่เป็นปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ดำรงอยู่มายาวนานในเส้นทางการพัฒนาของจิ้งเต๋อเจิ้น ทั้งยังเป็นวิธีสืบสานทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีที่สำคัญให้คงอยู่สืบไป สำหรับช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี เมื่อเปรียบเทียบระหว่างช่วงต้นศตวรรษที่ 20 กับสมัยราชวงศ์หมิงและชิงแล้ว ข้อแตกต่างสำคัญที่สุดก็คือ สถานะของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในจิ้งเต๋อเจิ้นที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมหาศาลและหลากหลาย ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ศิลปินทั้งชาวจีนและชาวต่างชาติ บัณฑิตมหาวิทยาลัยจากต่างถิ่นกลุ่มใหญ่ รวมถึงบรรดาผู้หลงใหลในเครื่องเคลือบได้กลายมาเป็นกลุ่ม “จิ้งเพียว” ใหม่ การหลงใหลเข้ามาของชุมพลังจากภายนอกนี้มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีวัฒนธรรมในจิ้งเต๋อเจิ้น รวมถึงนำเอาความรู้บุคลากร ทักษะ และทุนมนุษย์มาสู่อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบของจิ้งเต๋อเจิ้นด้วย

1.3 อิทธิพลของวัฒนธรรมฮุยโจว

ทักษะการเขียนสีบนเครื่องเคลือบมีความเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งกับงานจิตรกรรมและแนวคิดเชิงวิวัฒนาการมาโดยตลอด จิ้งเต๋อเจิ้นมีอาณาเขตติดกับเขตฮุยโจวและมณฑลเจ้อเจียง สภาพแวดล้อมและผู้คนในพื้นที่ไม่เพียงมีที่มาจากเศรษฐกิจและวัฒนธรรมท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังได้รับอิทธิพลจากพื้นที่โดยรอบด้วย แม่น้ำซางเจียงมีต้นน้ำอยู่ในอำเภอฉีเหมิน มณฑลอานฮุย นับว่ามีต้นกำเนิดเดียวกับระบบแม่น้ำลำคลองในฮุยโจว ช่างฝีมือในพื้นที่อย่างอานฮุยและหูหนานล้วนเป็นชุมกำลังสำคัญในการผลิตเครื่องเคลือบ

ฮุยโจวหรือที่เรียกว่าชินอานในยุคโบราณ เริ่มเจริญขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่งใต้และรุ่งเรืองมั่งคั่งถึงขีดสุดในสมัยราชวงศ์หมิงและชิง วัฒนธรรมฮุยโจวมีความลุ่มลึกและรุ่มรวยหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรสำนักชินอาน ภาพพิมพ์ฮุยโจว ตราประทับแกะสลักฮุยโจว งานแกะสลักฮุยโจวทั้งสาม (งานอิฐแกะสลัก งานหินแกะสลัก และงานไม้แกะสลัก) สถาปัตยกรรมฮุยโจว อุปการฮุยโจว การแพทย์ตำรับชินอาน เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาพอักษรวิจิตรและภาพจิตรกรรมสถาปัตยกรรม และศิลปะพื้นบ้าน และรูปแบบศิลปะของจิตรกรสำนักชินอานในวัฒนธรรมฮุยโจว ซึ่งมีอิทธิพลต่อภาพจิตรกรรมเขียนสีบนเครื่องเคลือบจิ้งเต๋อเจิ้นมากที่สุด

นับแต่ช่วงรัชศกเจียชิ่งแห่งราชวงศ์ชิงจนกระทั่งช่วงทศวรรษที่ 1920 ภายใต้อิทธิพลของ “จิตรกรสำนักชินอาน” ศิลปินเครื่องเคลือบจิ้งเต๋อเจิ้นได้สร้างสรรค์ผลงานเขียนสีบนเคลือบแบบใหม่ขึ้น อันมีชื่อว่าเครื่องเคลือบเขียนเจียงไฉ่ (浅绛彩) ซึ่งซึมซับมาจากเทคนิควาดภาพเจียงไฉ่ ชานฮุยฮว่าหรือการวาดภาพทิวทัศน์โดยใช้สีอ่อนของหวางกงวัง จิตรกรสมัยราชวงศ์หยวน บนเครื่องเคลือบเขียนเจียงไฉ่จะตกแต่งด้วยภาพวาดแบบปัญญาชน (文人画) ซึ่งงานให้ความสำคัญกับการเลียนแบบธรรมชาติและการได้แรงบันดาลใจจากสภาพนิเวศวิทยาในธรรมชาติเพื่อยกระดับทักษะในการวาดภาพ ชิ้นงานเหล่านี้มีรากฐานทางศิลปะที่ลึกซึ้งอย่างยิ่ง จุดเด่นของเครื่องเคลือบเขียนเจียงไฉ่คือ ไม่ว่าจะเป็บบทกลอน อักษรวิจิตร ภาพวาด หรือตราประทับล้วนทำขึ้นด้วยศิลปินเพียงคนเดียว

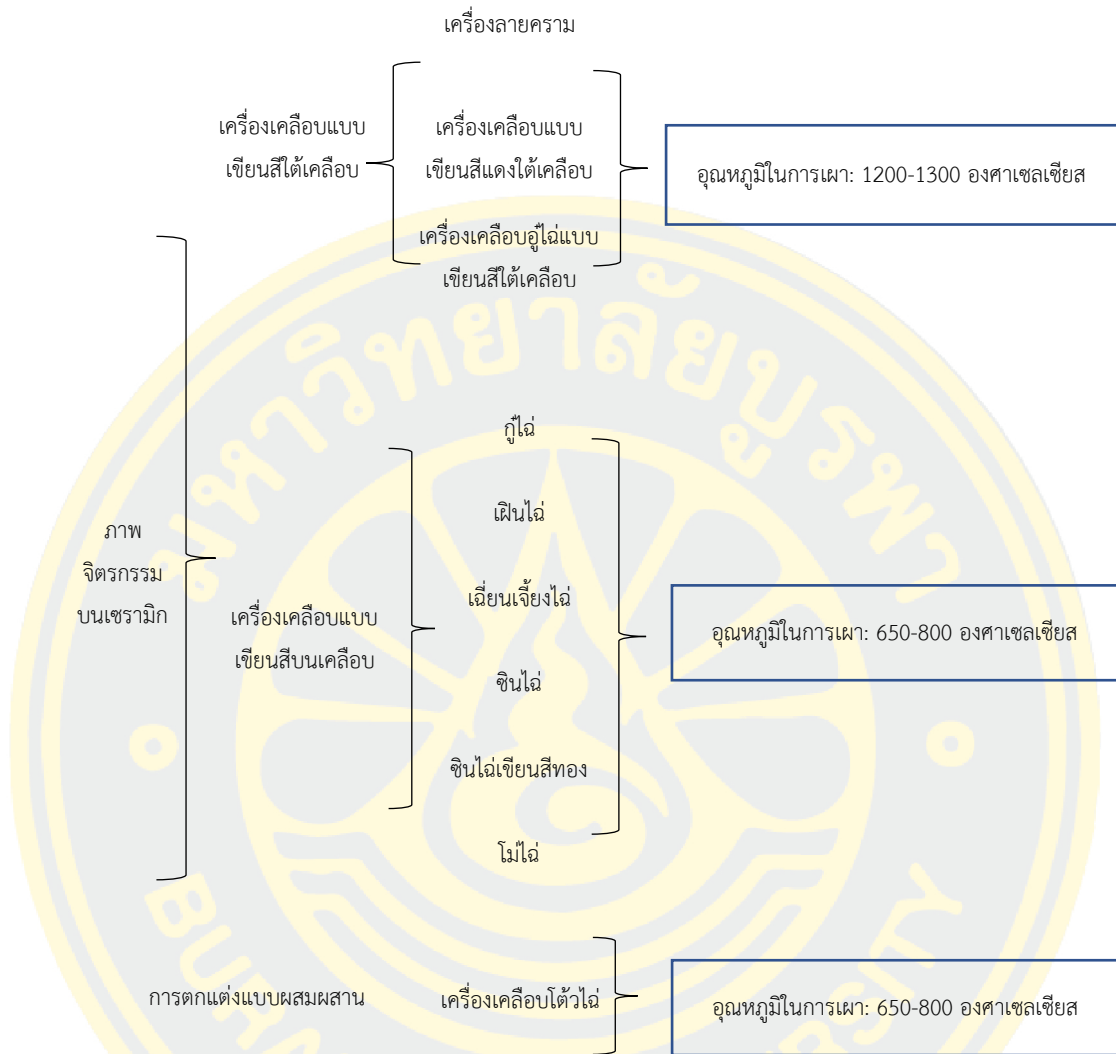
ทั้งยังเป็นครั้งแรกที่มีการสลักชื่อสกุลของผู้ประพันธ์ลงบนภาพจิตรกรรมเครื่องเคลือบด้วย นี่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเผยแพร่ชื่อของผู้ทำงานศิลปะเครื่องเคลือบให้เป็นที่รู้จัก เนื่องจากสีของเครื่องเคลือบเฉยเฉยเจ๋งไฉ่นั้นหลุดลอกได้ง่าย หลังจากเวลาผ่านไปหลายสิบปี เทคนิคภาพจิตรกรรมบนเครื่องเคลือบเหล่านี้ก็จะสูญหายไป เครื่องเคลือบเฉยเฉยเจ๋งไฉ่นั้นจึงมีความเป็นศิลปะชั้นสูง ทั้งยังช่วยวางรากฐานอันมั่นคงให้แก่การพัฒนาการเขียนสีแบบเฟินไฉ่ และการสร้างเทคนิคการเขียนสีแบบซินไฉ่ด้วย (Wang Yu, 2019)

วัฒนธรรมสุขุโวจวอันเก่าแก่อิทธิพลอย่างยิ่งต่อลวดลายทิวทัศน์ธรรมชาติและลวดลายตกแต่งบนเครื่องเคลือบเขียนสีจิ่งเต๋อเจิ้น รวมไปถึงเครื่องเคลือบเฉยเฉยเจ๋งไฉ่อันมีชื่อเสียงโด่งดังที่สุด เหล่าจิตรกรเครื่องเคลือบเฉยเฉยเจ๋งไฉ่ผู้เลื่องชื่อย่างเฉิงเหมิน จินผิงซิง ว่างพาน หวังต้าฝาน ปี้ป้อเทา และหลิววีเสินจากกลุ่ม “แปดสหายจูซาน” รวมถึงช่างทำเครื่องเคลือบชื่อดังอื่น ๆ ล้วนเป็นกลุ่ม “จิตรกรสำนักซินอาน” ผู้มีจิตวิญญาณบัณฑิตหรือไม่ก็มีภูมิหลังทางการเมืองทั้งสิ้น (Chen Shuqun, 2022) ขณะเดียวกัน ในฐานะคนต่างถิ่น ความแตกต่างระหว่างการเมืองมีสถานะเดียว ๆ กับสถานะหลากหลายก็แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาครั้งใหญ่ของประวัติศาสตร์กับยุคสมัย

2. เครื่องเคลือบเขียนสี

2.1 ประเภทของเครื่องเคลือบเขียนสี

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเครื่องเซรามิกจิ่งเต๋อเจิ้น ส่งผลให้การวาดภาพจิตรกรรมแบ่งออกเป็นหลายประเภทและมีเทคนิคหลากหลาย เพื่อความสะดวกในการวิจัย จึงจำเป็นต้องอธิบายและเปรียบเทียบเทคนิคการตกแต่งเพิ่มเติม

ภาพที่ 2-3 ประเภทและเทคนิคจิตรกรรมเขียนสี (Shi Lei, 2023)

การเขียนสีได้เคลือบเป็นหนึ่งในวิธีตกแต่งโดยวาดภาพลงบนดินดิบแห้ง (greenware) ที่ยังไม่ลงเคลือบ จากนั้นจึงนำไปเผาในเตาด้วยอุณหภูมิราว 1200-1300 องศาเซลเซียส จุดเด่นของการเขียนสีได้เคลือบก็คือ ภาพลวดลายกับชั้นเคลือบจะถูกเผาพร้อมกันที่อุณหภูมิสูง เนื้อสีจึงแทรกผ่านชั้นเคลือบอย่างเต็มที่ สีสิ้นจึงไม่มีวันซีดจาง แม้จะถูกสัมผัสเป็นเวลานาน トラบใดที่ชั้นเคลือบยังอยู่ดี ความสว่างสดใสในสีเดิมของชิ้นงานก็จะไม่ลดน้อยลง เครื่องเคลือบที่ใช้เทคนิคเขียนสีได้เคลือบหลัก ๆ ประกอบด้วยเครื่องลายครามได้เคลือบ เครื่องเคลือบเขียนสีแต่งได้เคลือบ และเครื่องเคลือบอุ้มน้ำ

เครื่องลายครามจะเขียนลายด้วยแร่ที่จะกลายเป็นสีน้ำเงินหลังนำไปเผาที่อุณหภูมิสูง ในแง่ของวิธีการถ่ายทอด จะใช้เฉดเข้มอ่อนต่าง ๆ ของสีเดียวกันเพื่อถ่ายทอดวัตถุในภาพ ผู้คน

สายน้ำ ดอกไม้ และนกต่าง ๆ ในภาพถูกถ่ายทอดด้วยลายเส้นพู่กันหรือฝีแปรงอิสระ เทคนิคการถ่ายทอดของเครื่องลายครามจะคล้ายกับภาพเขียนหมึกแบบดั้งเดิมของจีนมาก ทั้งยังมีสถานะสำคัญอย่างยิ่งในบรรดาเทคนิคการทำเครื่องกระเบื้องของโลกด้วย

ภาพที่ 2-4 เครื่องลายคราม (Shi Lei, 2023)

เครื่องเคลือบแบบเขียนสีแดงใต้เคลือบ (โหยวหลี่หง) ก็เช่นกัน คือเขียนลายด้วยแร่ที่จะกลายเป็นสีแดงเข้มหลังนำไปเผาที่อุณหภูมิสูง ส่วนเนื้อหากับวิธีการถ่ายทอดไม่แตกต่างจากเครื่องลายคราม แต่วัสดุสีของเครื่องเคลือบประเภทนี้มีความเสถียรต่ำ สีสันทักเปลี่ยนแปลงตอนเผาที่อุณหภูมิสูง

ภาพที่ 2-5 เครื่องเคลือบแบบเขียนสีแดงใต้เคลือบ (โหยวหลี่หง) (Shi Lei, 2023)

เครื่องเคลือบอุ๋ฉ่างแบบเขียนสีใต้เคลือบพัฒนาขึ้นจากเครื่องลายครามกับเครื่องเคลือบแบบเขียนสีแดงใต้เคลือบ โดยถูกเผาที่อุณหภูมิสูงครั้งเดียวเช่นเดียวกับเครื่องเคลือบสองประเภทแรก จุดเด่นอยู่ที่สีอันงดงาม โดยสีอาจแปรเปลี่ยนไปได้มากเช่นกันภายใต้อุณหภูมิสูง เทคนิคการเผาเครื่องเคลือบประเภทนี้ไม่ง่าย จึงไม่นิยมนำมาใช้ตกแต่งเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 2-6 เครื่องเคลือบอุ๋ฉ่างแบบเขียนสีใต้เคลือบ (Shi Lei, 2023)

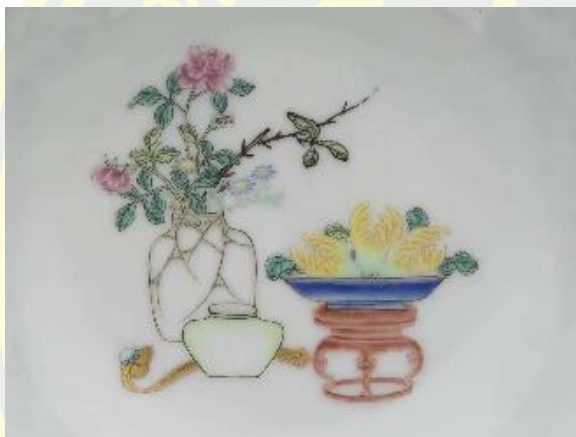
เครื่องเคลือบแบบเขียนสีบนเคลือบมีหลายประเภท หลัก ๆ ได้แก่ เครื่องเคลือบอุ๋ฉ่าง เฟินฉ่าง ฉีเยินเจียงฉ่าง และซินฉ่าง โดยจะวาดลวดลายลงบนชิ้นงานเนื้อสีขาวที่ผ่านการเผาแล้ว จากนั้นจึงนำไปเผาในเตาอีกครั้งที่อุณหภูมิราว 650-800 องศาเซลเซียส เนื่องจากเผาที่อุณหภูมิต่ำกว่า สีจึงจืดจางกว่าเทคนิคเขียนสีใต้เคลือบ มีพลังในการถ่ายทอดและสื่ออารมณ์สูงกว่า

เครื่องเคลือบอุ๋ฉ่างเป็นวิธีการตกแต่งแบบค่อนข้างดั้งเดิม ชื่อเรียกขานจึงแตกต่างจากเฟินฉ่าง จุดเด่นอยู่ที่สีอันสว่างสดใส สีสดกกันชัดเจน ลายเส้นหนักแน่นทรงพลัง มีกลิ่นอายของภาพมงคลตรุษจีนแบบพื้นบ้านอันเข้มข้น ในแง่ของเนื้อหา เครื่องเคลือบประเภทนี้มักวาดผู้คน ทิวทัศน์ พืชพรรณ และสรรพสัตว์

ภาพที่ 2-7 เครื่องเคลือบอุ๋ฉ่าง (Shi Lei, 2023)

เครื่องเคลือบเงินใฉ่พัฒนาขึ้นจากเครื่องเคลือบอุ๋ฉ่แบบเขียนสีบนเคลือบ โดยในแง่ของสีสันทันได้พัฒนาจนมีความหลากหลายสวยงาม ส่วนในแง่ของเทคนิคการถ่ายทอด ก็เปลี่ยนจากการระบายสีเรียบ ๆ มาเป็นการไล่สีเข้มอ่อน ในแง่ของสไตล์ เค้าโครงและเทคนิคพู่กันล้วนมีลักษณะเฉพาะของภาพวาดจีนโบราณ เมื่อพิจารณาศิลปะการตกแต่ง พบว่ามีจุดเด่นที่ความสวยงามเรียบง่าย ขณะเดียวกันก็ดูงามสง่าสูงส่ง ทุกสิ่งที่สามารถถ่ายทอดในภาพเขียนได้ ไม่ว่าจะด้วยลายเส้นละเอียดถี่ถ้วนหรืออิสระ ล้วนถ่ายทอดด้วยเงินใฉ่ได้ทั้งสิ้น เทคนิคนี้จึงไม่เพียงเหมาะกับงานหัตถกรรมเซรามิกชั้นสูง แต่ยังเหมาะกับเครื่องใช้ทั่วไปในชีวิตประจำวันด้วย นับว่ามีศักยภาพในการพัฒนาอีกมาก

ภาพที่ 2-8 เครื่องเคลือบเงินใฉ่ (Shi Lei, 2023)

เครื่องเคลือบเงินใฉ่เป็นเครื่องเคลือบแบบเขียนสีบนเคลือบที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมสุยโจว โดยอาศัยเทคนิคการวาดและวัสดุสีของภาพจีนโบราณ เช่น ผลงานของกลุ่มแปดสหายจูชาน

เครื่องเคลือบจีนใฉ่ใช้วิธีเขียนสีใหม่ที่ได้รับความนิยมจากต่างชาติเมื่อไม่กี่ปีมานี้ ในแง่ของเทคนิคการถ่ายทอด สามารถใช้ได้ทั้งวิธีวาดภาพแบบตะวันตกและแบบจีน เครื่องเคลือบประเภทนี้จะเผาที่อุณหภูมิต่ำ สามารถจับคู่สีได้หลากหลาย สีสันทันจึงนุ่มนวลอย่างยิ่ง เทคนิคการลงสีก็เรียนรู้ได้ง่าย เมื่อเผาแล้วไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก อีกทั้งยังมีต้นทุนต่ำ จึงนิยมใช้ในการทำเครื่องเซรามิกสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน

นอกจากการเขียนสีด้วยมือแล้ว ปัจจุบันเครื่องเคลือบจีนใฉ่ยังพัฒนามาใช้กรรมวิธีและกลไกในการตกแต่ง เช่น เทคนิคปะติด ใช้แปรงวาด ฟันสี และปิดทอง เครื่องเคลือบไม่ใฉ่ก็เป็นภาพไล่ระดับเข้มอ่อนโดยใช้สีดำแบบเครื่องเคลือบจีนใฉ่ ความเป็นไปได้ในการพัฒนานั้นไร้ที่สิ้นสุด

เครื่องเคลือบตัวใฉ่ส่วนใหญ่มักหมายถึงงานที่ใช้วิธีการตกแต่งโดยผสมผสานระหว่าง การเขียนสีใต้เคลือบและบนเคลือบเข้าด้วยกัน โดยมีสไตล์การตกแต่งเป็นเอกลักษณ์ ด้วยอิทธิพลของ เครื่องเคลือบตัวใฉ่ ปัจจุบันได้มีการต่อยอดไปอีกขั้นเป็นการตกแต่งแบบผสมผสาน โดยบูรณาการ ข้อดีของวิธีตกแต่งแบบต่าง ๆ มาใช้ในการวาดภาพเขียนสีลงบนเครื่องเซรามิก

ภาพที่ 2-9 เครื่องเคลือบตัวใฉ่ (Shi Lei, 2023)

2.2 ความสำคัญของภาพจิตรกรรมเขียนสีบนเครื่องเคลือบ

การวาดภาพจิตรกรรมเขียนสี เป็นกระบวนการสำคัญในการตกแต่งเชิงสุนทรีย์ภาพของ ชิ้นงานเซรามิก ในกระบวนการวาดภาพ นอกจากจะมีข้อจำกัดจากการใช้งาน ข้อจำกัดในการผลิต และข้อจำกัดทางเศรษฐกิจแล้ว ยังต้องอาศัยความเชี่ยวชาญในการวาดภาพ วางแบบ ลงสี จัด องค์ประกอบภาพ ตกแต่ง ออกแบบ รวมถึงมีความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น คุณสมบัติของเคลือบ การใช้ เครื่องมือ เทคนิคในการถ่ายทอด วิธีการเผา และอื่น ๆ ด้วย ปัจจุบันกระบวนการนี้กำลังพัฒนาไปใน ทิศทางที่ยกระดับสูงขึ้นตามการใช้งาน เศรษฐกิจ และทรศนะทางสุนทรีย์ภาพ

จุดประสงค์ของการวาดภาพจิตรกรรมเขียนสีบนเซรามิก คือการสร้างสรรคผลงานเซรา มิกที่งดงามยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คนที่อยากให้อุปกรณ์ในชีวิตประจำวันมีความ เป็นศิลปะ และกรรมวิธีการผลิตของงานหัตถกรรมเขียนสีมีความละเอียดมาก ผลงานแต่ละชิ้นผ่าน ช่างฝีมือหลายคนทำให้เห็นคุณค่าของทักษะและจิตวิญญาณของช่างฝีมือผ่านผลงาน ด้วยเหตุนี้ ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีทุกคนจึงต้องเข้าใจรสนิยมสุนทรีย์ในชีวิตจริงได้อย่างลึกซึ้ง และใช้รูปลักษณ์ ทางศิลปะต่าง ๆ มาถ่ายทอดให้จับต้องได้ รวมถึงสะท้อนความหมายที่แท้จริงของยุคสมัย นี้ไม่ใช่เพียง แค่การผลิตซ้ำธรรมชาติ แต่ยังเป็นการนำสิ่งของสวยงามมีชีวิตชีวาในชีวิตจริงมาขัดเกลาเสริมแต่ง เพื่อให้สวยงามมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น มีแบบแผนของการตกแต่งมากขึ้น รวมถึงได้รับการสืบทอดและพัฒนา

อย่างยั่งยืนในฐานะองค์ประกอบสำคัญของการตกแต่งเครื่องเซรามิก จึงสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องบ่มเพาะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีที่มีทักษะและความเข้าใจทฤษฎีเชิงวัฒนธรรมในระดับสูงเป็นจำนวนมาก อันจะเป็นการรับประกันการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบของจิ่งเต๋อเจิ้น ในขณะเดียวกันก็เป็นการปูพื้นฐานสำหรับการวิจัยในบทที่สามเกี่ยวกับพัฒนาการของช่างฝีมือและการบ่มเพาะด้านทักษะและศิลปะของช่างฝีมืออย่างรอบด้าน

2.3 ภูมิหลังทางการเมืองระดับชาติของการสืบทอดและการบริหารจัดการ

การสืบทอดและการบริหารจัดการของกลุ่มช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีกลายเป็นเรื่องที่ชนชั้นปกครองของประเทศให้ความสำคัญมาก ดังนั้น ราชวงศ์ต่างๆ จึงมีระบบหรือแนวคิดในการบริหารจัดการของช่างฝีมือโดยเฉพาะ ระบบการบริหารจัดการของช่างฝีมือเองก็มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์จากความเรียบง่ายไปจนถึงความหลากหลาย

นโยบายระดับชาติตั้งอยู่บนพื้นฐานของมุมมองที่ทั้งรอบด้านและอยู่กับความเป็นจริงซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติประเทศชาติและสังคมเมื่อโครงสร้างและสถานะของช่างฝีมือจิ่งเต๋อเจิ้นเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องอิทธิพลจากนโยบายภาครัฐกลายเป็นเงื่อนไขที่ไม่อาจขาดหายไปทั้งยังเป็นแรงขับเคลื่อนมหาศาลเบื้องหลังการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบของเมืองแห่งนี้โดยเฉพาะปัจจุบันที่จีนกำลังอยู่ในจุดเปลี่ยนสำคัญของการพลิกโฉมและการยกระดับการพัฒนาช่างฝีมือจึงมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับนโยบายระดับชาติและนวัตกรรมด้านความรู้ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับช่างฝีมือได้รับความสนใจมากขึ้นเรื่อย ๆ ในปี 2016 คำว่า “จิตวิญญาณช่างฝีมือ” ถูกระบุถึงอย่างเป็นทางการในรายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาลขณะที่ในปี 2017 “วัฒนธรรมช่างฝีมือ” ก็ถูกระบุถึงอย่างเป็นทางการในรายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาลเช่นกัน โดยงานวิจัยฉบับนี้จะมุ่งเน้นไปที่ “วัฒนธรรมช่างฝีมือ” และ “แผนปฏิบัติการปฏิรูปอาชีวศึกษาแห่งชาติ” ที่ประกาศใช้ในปี 2019 ได้ยกระดับการพัฒนาและจัดระเบียบการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทางสังคมในหลักสูตรอาชีวศึกษาระดับสูงให้กลายเป็นวิธีสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างการบ่มเพาะบุคลากรและช่างฝีมือแห่งชาติ ปัจจุบันนี้ช่างฝีมือแห่งชาติ (大国工匠) เป็นชื่อเรียกตำแหน่งทางวิชาชีพที่เป็นเกียรติสูงสุดของอุตสาหกรรม (Xi Dan, 2020, pp.89-90) ทั้งยังระบุว่า “จำเป็นต้องจัดรูปแบบสถานศึกษาให้หลากหลายผลักดันให้อุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมบุคลากรอาชีวศึกษาที่สถานศึกษาและธุรกิจผนึกกำลังกันอย่างเข้มข้นในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้สถานะ “บุคคลที่สาม” เพื่อทำการค้นหาศักยภาพในการพัฒนาแต่ละวิชาชีพด้วยวิสัยทัศน์ของมืออาชีพที่มุ่งพัฒนาอย่างรอบด้าน” นอกจากนี้ด้วยความที่เป็นตัวแทนองค์กร อาชีพทางสังคมและหนึ่งในรูปแบบองค์กรที่สำคัญ องค์กรลักษณะนี้จึงมีผู้มองเห็นความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ

ในการประชุมสองสภาประจำปี 2022 กระทรวงศึกษาธิการจีนได้ประกาศภารกิจสำคัญด้านอาชีวศึกษาระหว่างปี 2014-2022 ประเทศจีนได้สำรวจและดำเนินการด้านอาชีวศึกษาซึ่ง

สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าจีนได้ก้าวเข้าสู่การพัฒนาขั้นใหม่มีการยกระดับอุตสาหกรรมโครงสร้างทางเศรษฐกิจมนุษย์และวัฒนธรรมที่ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วขณะที่ความต้องการบุคลากรทางเทคนิคและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในอุตสาหกรรมต่าง ๆ นับวันก็เพิ่มสูงขึ้นสำหรับเมืองแห่งนวัตกรรม จึงต่อเงินช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเป็นหนึ่งในอาชีพหลักที่ไม่อาจมองข้ามได้ การยกระดับทักษะและเทคนิค การเผยแพร่วัฒนธรรม การเปลี่ยนปัญหาสังคมไปเป็นประเด็นที่สังคมให้ความสนใจล้วนเป็นการสนับสนุนเชิงนโยบายระดับมหภาคเพื่อพัฒนาการบ่มเพาะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเมือง จึงต่อเงินอย่างรอบด้าน

จากมุมมองทางประวัติศาสตร์ข้างต้น การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นกับวัฒนธรรมต่างชาติเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ความก้าวหน้าและเทคนิคของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในจึงต่อเงินได้รับการสืบทอดมานับพันปี การเชื่อมต่อแบบโลกาภิวัตน์ทำให้การแบ่งปันและการมีปฏิสัมพันธ์ได้ตอบของทรัพยากรมนุษย์และวัฒนธรรมเป็นไปได้ ทุกคนสามารถแบ่งปันความรู้และแลกเปลี่ยนทักษะข้ามพรมแดนได้ผ่านระบบองค์กรต่าง ๆ นักธุรกิจ นักออกแบบ และศิลปินจากทั่วโลกต่างก็เดินทางมาที่เมืองจึงต่อเงินเพื่อพักอาศัย สร้างสรรค์ และสื่อสารแบบซึ่งหน้ากับบรรดาเจ้าของเวิร์กช็อปและช่างฝีมือ ตลาดที่เชื่อมต่อกันทั่วโลกกำลังสร้างอารยธรรมไร้พรมแดน ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาและบูรณาการวัฒนธรรมกับทักษะ รวมถึงกระบวนการสร้างแพลตฟอร์มการสื่อสารขององค์กรที่มีความหลากหลาย จากระบบเศรษฐกิจแบบวางแผนสู่ระบบเศรษฐกิจแบบตลาด วิถีชีวิตและแนวความคิดของกลุ่มช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีได้เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมถูกคิดค้นขึ้นในปี 1952 โดยนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน Albert Bandura โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยการสังเกตและบทบาทของทฤษฎีการกำกับตนเองกับความสามารถของตนเองในการกระตุ้นพฤติกรรมและการรู้คิด (cognition) ของมนุษย์ ขณะที่แนวคิดพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ให้น้ำหนักไปที่สิ่งแวดล้อมภายนอก แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมกลับมุ่งสนใจการประมวลผลความคิดภายในของคนมากกว่า นี่เป็นกระบวนการที่พฤติกรรมเคลื่อนไปสู่การรู้คิด ซึ่งให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสังสมประสบการณ์ส่วนบุคคลและประสบการณ์สิ่งแวดล้อมทางสังคม แนวคิด “การส่งอิทธิพลซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism)” ของ Bandura ยิ่งเน้นย้ำถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การรู้คิด และสิ่งแวดล้อมในกระบวนการเรียนรู้ (Chen Guoquan, Sun Rui, 2013) การสืบทอดเป็นกระบวนการในการถ่ายทอดและสืบสานทักษะ ทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้

ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเติบโตและพัฒนา วิธีฝึกทักษะ ควบคุมตนเอง และเสริมสมรรถนะของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิจัยวิธียกระดับคุณภาพในองค์รวมของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาของแต่ละบุคคล

แนวคิด “การส่งอิทธิพลซึ่งกันและกัน” ของ Bandura เน้นย้ำถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การรู้คิด และสิ่งแวดล้อมในกระบวนการเรียนรู้ หลังจากช่วงทศวรรษที่ 1980 งานวิจัยด้านแรงจูงใจก็เริ่มให้ความสนใจกับตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดย Weiner ระบุว่า ความสนใจที่จะศึกษาความแตกต่างในระดับปัจเจก (เช่น ความต้องการประสบความสำเร็จ) นั้นค่อย ๆ ลดน้อยลงเนื่องจากประเด็นนี้ขาดความเป็นสากลในบริบทอื่น ในทางกลับกัน บทบาทของตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมในการเพิ่มหรือลดแรงจูงใจในการเรียนกลับได้รับความสนใจมากขึ้นเรื่อย ๆ ทว่าส่วนใหญ่ยังถูกนำไปประยุกต์ใช้แคในแวดวงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตทางสังคมเป็นหลัก เช่น จิตวิทยา การศึกษา การจัดการ สื่อมวลชน เป็นต้น ทฤษฎีของ Bandura นั้นคิดค้นขึ้นโดยมีเด็กเป็นเป้าหมายในการวิจัยเป็นหลัก แต่เขามองไม่เห็นว่ามีมนุษย์ที่กำลังอยู่ระหว่างการพัฒนาตนเองย่อมส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ด้วยการสังเกต จึงกลายเป็นว่ายังไม่มีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ของมนุษย์ที่ค่อนข้างซับซ้อน เช่น แรงจูงใจภายใน ความขัดแย้งภายใน รูปแบบโครงสร้าง เป็นต้น ส่วนต่าง ๆ ของทฤษฎีนี้ค่อนข้างจะกระจัดกระจายกันและยังคงรอการเติมเต็มให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การสืบทอดทักษะของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีทำได้ผ่านการเรียนรู้ รูปแบบหนึ่งในนั้นได้แก่การเรียนรู้ทางสังคมซึ่งเป็นวิธีที่สำคัญ การเรียนรู้ทางสังคมมุ่งเน้นการวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมที่ทำให้พฤติกรรมเกิดขึ้นหรือดำเนินต่อ โดยมองว่าการเรียนรู้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นได้แม้จะไม่มีเสริมแรงจากภายนอก งานวิจัยฉบับนี้อ้างอิงหลักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อศึกษาช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี รวมถึงอิทธิพลที่ส่งผลต่อวิธีการ เนื้อหา และสิ่งแวดล้อมในการสืบทอดทักษะของพวกเขา โดยต้องการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้:

- 1) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการ เนื้อหา และสิ่งแวดล้อมในการสืบทอดทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี
- 2) ความคาดหวังในการควบคุมตนเองและการสร้างสมรรถนะให้ตนเองของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีแต่ละคน
- 3) ประเด็นปัญหาอย่างแผนการปรับใช้การเรียนรู้ส่วนบุคคลและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในสถานศึกษาและธุรกิจ โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีแบบองค์รวม จากมุมมองของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเป็นระบบอันซับซ้อนของวิวัฒนาการที่มีพลวัต ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการให้เหตุผลและวิเคราะห์ของเหล่าช่างฝีมือ รวมถึงความสามารถในการ “เรียนรู้” และปรับตัวด้วย กล่าวคือ รู้จัก “เรียนรู้” และ “สั่งสมประสบการณ์” อย่างต่อเนื่องในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ สามารถเปลี่ยนโครงสร้างกับพฤติกรรมของตนเองตามความรู้และประสบการณ์ที่ได้มา อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและการสืบทอดทักษะ คำถามก็คือ เราจะประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมกับกลุ่มช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีที่มีความซับซ้อนยิ่งกว่าอย่างไร ส่วนต่าง ๆ ของทฤษฎีนี้จึงจะเชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบและมีตรรกะ รวมถึงสามารถเพิ่มเติมและต่อยอดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เพิ่มพูนความรู้จนกระทั่งงานวิจัยฉบับนี้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้สำเร็จ

อารยธรรมเครื่องเคลือบเป็นตัวแทนสำคัญของอารยธรรมงานหัตถกรรม และยังเป็นองค์ประกอบสำคัญของอารยธรรมจีนด้วย จึงต่อเงินมีสิ่งแวดล้อมที่โดดเด่น ทั้งยังมีประวัติศาสตร์การทำเครื่องเคลือบอันยาวนาน นับตั้งแต่สมัยราชวงศ์หยวน เมืองแห่งนี้ก็เปรียบดังทะเลรวมแม่น้ำร้อยสาย มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลกในฐานะแหล่งเคียวกร่าเหล่าช่างฝีมือเครื่องเคลือบสี ปฏิสัมพันธ์สองทางระหว่างช่างฝีมือกับสิ่งแวดล้อมปรากฏอยู่ทั้งในการสร้างสรรค์จากสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ และในอิทธิพลที่สิ่งแวดล้อมมีต่อมนุษย์ ในแง่การอยู่รอดและการพัฒนาของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีรูปแบบทางภูมิศาสตร์วิวัฒนาการ กับรูปแบบพื้นที่ท้องถิ่นของเมืองจิ่งเต๋อเจิ้นและพื้นที่ใกล้เคียงนั้น ได้สร้างระบบการผลิตของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบอันสมบูรณ์เอาไว้แล้ว

2. ทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรม

“มุมมองเชิงวัฒนธรรม” เป็นแนวคิดอันโดดเด่นในอารยธรรมความเจริญของมนุษย์ ทั้งยังมีเสน่ห์อันเป็นสากลและยั่งยืน ขณะเดียวกันยังอาจหมายถึงองค์รวมเชิงสติปัญญาและจินตนาการ นอกจากนิยามทั้งสองที่กล่าวไปข้างต้น Raymond Williams ยังให้นิยามแก่ “สังคม” เอาไว้ว่า “วัฒนธรรมคือวิถีชีวิตทั้งหมด” ทว่านอกเหนือจากองค์ประกอบที่กล่าวมา ในวัฒนธรรมของ Pierre Bourdieu ยังมีระดับการวิเคราะห์ที่หลากหลายและมีมิติชีวิตทางสังคมที่เปิดกว้างกว่า ซึ่งก้าวข้ามความเข้าใจวัฒนธรรมแบบแคบ ๆ ไป การนำวัฒนธรรมเข้าสู่พื้นที่ทางสังคมซึ่งเปี่ยมไปด้วยบรรยากาศชีวิตประจำวัน กลายมาเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับสถานะทางสังคม ชนชั้น การผลิตซ้ำทางสังคมไม่ต่างไปจากปัจจัยสี่ กล่าวอีกแบบก็คือ วัฒนธรรมมีลักษณะความเป็นทวีลักษณ์ ในแง่หนึ่งคือวัฒนธรรมที่เป็นธรรมชาติ มีเฉพาะในครอบครัว เป็นสิ่งอันเป็นเนื้อในหรืออาจเรียกได้ว่าดั้งเดิม ขณะที่ในอีกแง่หนึ่งคือวัฒนธรรมที่ไม่เป็นธรรมชาติ เกิดจากการเรียนรู้ ถูกประกอบขึ้นหรือมีความเป็นสาธารณะ ด้วยเหตุนี้ วัฒนธรรมของเราจึงไม่ใช่แค่การใช้ชีวิต แต่ยังเป็นเรื่องของระบบด้วย

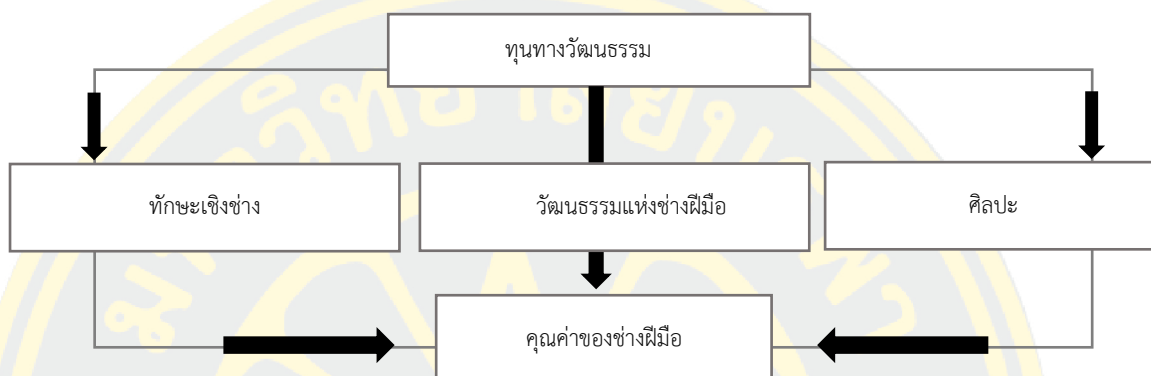
“ทุน” เป็นประเด็นซึ่งเป็นที่ถกเถียงกันในกระบวนการพัฒนาของประเทศจีน Karl Marx เป็นชาวเยอรมัน บุคคลสำคัญในศตวรรษที่ 19 ผู้ศึกษาการเมืองและเศรษฐกิจอย่างครอบคลุม วัตถุประสงค์

นิยมประวัติศาสตร์และทฤษฎีมูลค่าส่วนเกินเป็นการค้นพบที่ยิ่งใหญ่สองครั้งในชีวิตของ Karl Marx นอกจากนี้ Karl Marx ยังได้เขียนหนังสือ “ว่าด้วยทุน (Das Kapital)” เพื่ออธิบายทฤษฎีมูลค่าส่วนเกินอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการเปิดเผยความลับของความสัมพันธ์ทางการผลิตของนายทุน (wjszb, 2019) ในหนังสือ “ว่าด้วยทุน (Das Kapital)” ทุนเป็นคำทั่วไปที่ใช้เรียกทรัพยากรทางสังคมและเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่มนุษย์ใช้สร้างความมั่งคั่งทางวัตถุหรือจิตวิญญาณ โดยให้ความสำคัญกับการสะสมมูลค่าส่วนเกิน อย่างไรก็ตาม Marx ไม่ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์หลายชั้นระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงศาสตร์ทางมโนคติวิทยาสาขาต่าง ๆ เช่น ศาสนา ศิลปะ การศึกษา ฯลฯ กับพื้นฐานทางเศรษฐกิจเอาไว้อย่างลึกซึ้งนัก Bourdieu อาศัยพื้นฐานแนวคิดของ Marx แล้วพัฒนาไปเป็นทฤษฎีทุนต่าง ๆ มากมาย โดยเน้นไปที่ทุนซึ่งแฝงอยู่ในนิสัยหรืออากัปกริยา (embodied state) รวมถึงการแปรสภาพระหว่างทุนแบบต่าง ๆ อันได้แก่ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสัญลักษณ์ ขณะที่ Max Weber ผนวกศาสนาเข้ากับจริยธรรมจนเกิดเป็นแนวคิดจิตวิญญาณเหตุผลนิยมในระบบทุนนิยม

แนวคิดที่ว่าวัฒนธรรมเป็นทุนมีต้นกำเนิดจากบิดาแห่งวิชาสังคมวิทยา Auguste Comte ในบทที่สองของหนังสือเรื่อง “ระบบการปกครองแบบปฏิฐานนิยม (System of Positive Polity)” Comte ได้กล่าวถึงแนวคิดที่ว่า เมื่อผลผลิตของมนุษย์มีปริมาณมากกว่าการบริโภค ทุนส่วนหนึ่งจะสะสมจากรุ่นสู่รุ่นก่อนจะแปรสภาพไปเป็นทุนที่ยั่งยืนตามกาลเวลา ในแง่นี้ Comte ได้สืบทอดแนวคิด “วัฒนธรรม” อย่างกว้าง ๆ ของมานุษยวิทยา โดยผสมผสานเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสังคมวิทยาเข้าด้วยกัน และนี่เองที่เป็นจุดแรกเริ่มของแนวคิดทุนทางวัฒนธรรม (Zhang Yi, p.44) จนกระทั่งศตวรรษที่ 20 หลังจากที่ทฤษฎีเชิงวิพากษ์ของ Bourdieu ได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ แนวคิด “ทุนทางวัฒนธรรม” ก็ได้รับความสนใจจากแวดวงมนุษยศาสตร์อีกครั้ง Bourdieu กล่าวถึง “ทุนทางวัฒนธรรม” ในบทความและงานเขียนจำนวนมากที่เอ่ยถึงประเด็นการผลิตซ้ำทางการศึกษา การบริโภควัฒนธรรม และรสนิยมกับลำดับชั้นทางสังคม ทั้งยังคอยปรับปรุงแก้ไขการวิพากษ์แนวคิดดังกล่าวให้เฉียบคมลึกซึ้งขึ้นอยู่เสมอ

Bourdieu มองว่า “ทุนทางวัฒนธรรม” เป็นรูปแบบของค่านิยมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในรสนิยมที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม รูปแบบการบริโภค คุณลักษณะทางสังคม สมรรถนะทางวัฒนธรรม และคุณวุฒิทางการศึกษา ซึ่งช่วยกำหนดสถานะทางสังคมให้แก่ปัจเจกบุคคล” (D. Swartz, 2010, p.46) แนวคิดทุนของ Bourdieu แตกต่างจากแนวคิดของเหล่านักเศรษฐศาสตร์ เขามองว่าทุนคือ การสะสมของแรงงาน (ในรูปแบบของวัตถุหรือ “เลือดเนื้อ”) ซึ่งสามารถทำหน้าที่เป็นทรัพยากรทางสังคมและถูกถือครองแบบผูกขาดโดยปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มได้ ในหนังสือเรื่อง “ความรู้ที่เป็นที่ถกเถียง” ของ Steven Seidman ตีความ “ทุน” ของ Bourdieu ว่าเป็นทรัพยากรที่ครอบครองโดยบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีอิทธิพลหรือคุณค่าทางสังคม (Steven Seidelman Mann, 2002, p113)

ผู้วิจัยเชื่อว่าแนวคิดเรื่องทุนทางวัฒนธรรมของ Bourdieu ยังสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ว่าบุคคลและกลุ่มต่างๆ ใช้การสะสมของ “ทุน” เพื่อเสริมสร้างและรักษาตำแหน่งทางสังคมและความสัมพันธ์อย่างไร ผ่านการเปลี่ยนแปลงร่วมกันของทรัพยากรอำนาจต่างๆ เช่น สังคม วัฒนธรรม การเมือง ศาสนา และครอบครัว ทำให้ได้พื้นที่ทางสังคมและการสื่อสารที่ “อยู่ร่วมกัน”

ภาพที่ 2-10 ทุนทางวัฒนธรรมและคุณค่าของช่างฝีมือ
(แผนผังดังกล่าวประยุกต์มาจากแนวคิดของ Bourdieu) (Shi Lei, 2023)

จาก Bourdieu มาจนถึง Marx ผู้วิจัยจึงทำการอภิปรายเกี่ยวกับช่างฝีมือจากทั้งด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจโดยผ่านทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรม ประการแรก ช่างฝีมือเป็นทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางเศรษฐกิจของประเทศ มีลักษณะเฉพาะของการเป็นสื่อกลาง และสะท้อนถึงคุณค่าอันสำคัญและเป็นแบบแผนที่สุด ประการที่สอง คุณค่าทางวัฒนธรรม ทักษะ และศิลปะของตัวช่างฝีมือเอง รวมถึงความสัมพันธ์เชิงการผลิตอันซับซ้อนของพวกเขา ยังเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สร้างแนวคิดทุนทางวัฒนธรรมขึ้นมาด้วย นับเป็นคุณค่าสำคัญในการบ่มเพาะช่างฝีมือเงินร่วมสมัย โดยทุนช่างฝีมือหมายถึงทั้งคุณค่าของช่างฝีมือและคุณค่าของทุนในครอบครองของพวกเขา

3. ทฤษฎีระบบองค์กร

การบริหารจัดการสถานศึกษา-ธุรกิจนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีระบบองค์กรที่คิดค้นโดย Chester Barnard นักวิทยาการจัดการชาวอเมริกันและบิดาแห่งทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ ผลงานชิ้นหนึ่งได้แก่หนังสือเรื่อง “The Functions of the Executive” ซึ่งอธิบายแนวคิดการจัดการสมัยใหม่จำนวนมาก ทฤษฎีระบบองค์กรของ Barnard ใช้การร่วมมือในพฤติกรรมมนุษย์เป็นพื้นฐานแล้วแบ่งองค์กรออกเป็นสามส่วน ได้แก่ ความเต็มใจที่จะร่วมมือ การมีเป้าหมายร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยทั้งสามสิ่งนี้จะขาดอันใดอันหนึ่งไปไม่ได้

3.1 ความเต็มใจที่จะร่วมมือ

ความเต็มใจที่จะร่วมมือ หมายถึงความปรารถนาของสมาชิกที่จะมีส่วนร่วมในงาน เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ความก้าวหน้าขององค์กรนั้นไม่อาจขาดการร่วมมือกันในหมู่สมาชิกไปได้ ความเต็มใจที่จะร่วมมือจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง หากสมาชิกไม่เต็มใจที่จะร่วมมือ ก็ยากที่จะบรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งไม่เอื้อต่อการพัฒนาองค์กร ความเต็มใจที่จะร่วมมือมีลักษณะคือ ระดับความเต็มใจในหมู่สมาชิกอาจแตกต่างกันไป ขณะเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกขององค์กรใด ความเต็มใจที่จะร่วมมือของคนเหล่านี้ล้วนเปลี่ยนแปลงได้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเต็มใจคือสิ่งจูงใจและการมีส่วนร่วมในงาน สิ่งจูงใจอาจเป็นวัตถุหรือไม่ใช้ก็ได้

ในโครงการหนึ่ง ๆ ภาครัฐ สถานศึกษา ธุรกิจ องค์กรนอกภาครัฐ ช่างฝีมือ อาจารย์ และนักศึกษา ต่างก็เป็นสมาชิกขององค์กรทั้งสิ้น ทุกคนประกอบกันเป็นระบบความร่วมมือที่ประสานกันเพื่อบ่มเพาะความมีคุณภาพ ความเต็มใจที่จะร่วมมือของคนเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการบ่มเพาะบุคลากร

3.2 การมีเป้าหมายร่วมกัน

องค์กรหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนมาก เป้าหมายจึงอาจแบ่งได้เป็นเป้าหมายส่วนบุคคลและเป้าหมายขององค์กร การมีเป้าหมายร่วมกันหมายถึงเป้าหมายขององค์กร โดยมีนัยยะสองประการ ในแง่หนึ่งคือองค์กรต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม หากปราศจากเป้าหมาย องค์กรก็ไม่สามารถพัฒนาได้ ในอีกแง่หนึ่ง เป้าหมายร่วมกันนั้นต้องเป็นที่ยอมรับและเห็นชอบโดยสมาชิกองค์กร รวมถึงเต็มใจที่จะทุ่มเททำงานเพื่อเป้าหมายดังกล่าว หากสมาชิกไม่เห็นชอบ พวกเขา ย่อมไม่สามารถร่วมมือได้ องค์กรจึงควรพยายามสุดกำลังเพื่อให้เป้าหมายส่วนบุคคลสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร สมาชิกจะได้มุ่งมั่นทุ่มเทให้กับองค์กร

3.3 การแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นกุญแจสำคัญในการทำงานอย่างมีคุณภาพ

มีเพียงการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้นที่จะทำให้องค์กรล่วงรู้ได้ถึงความคาดหวังถึงผลประโยชน์ของสมาชิกแต่ละคน รวมถึงค้นพบปัญหาและหาทางแก้ไข การสื่อสารที่ดีเอื้อต่อการประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกองค์กร ทำให้การบรรลุเป้าหมายร่วมประสบความสำเร็จ Barnard ระบุว่า การสื่อสารเป็นหัวใจสำคัญของพัฒนาการที่ดีขององค์กร โดยมีอิทธิพลต่อโครงสร้างและขนาดขององค์กร Barnard ยังเสนอหลักการแลกเปลี่ยนข้อมูลไว้ดังนี้

- 1) ช่องทางการสื่อสารต้องเปิดกว้างและแน่นอนให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้
- 2) สมาชิกทั้งหมดในองค์กรต้องมีช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจนกับองค์กร
- 3) สายการสื่อสารต้องเป็นสายตรงและสั้นกระชับ
- 4) สายการสื่อสารต้องครบถ้วนสมบูรณ์
- 5) ผู้จัดการศูนย์การสื่อสารต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่

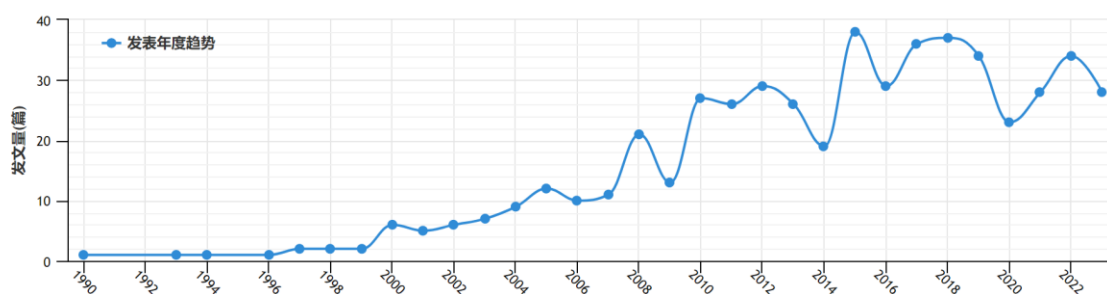
6) สายการสื่อสารห้ามมีอุปสรรคขวาง

7) ความน่าเชื่อถือของข้อมูลต้องได้รับการรับรอง

ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับภาคธุรกิจอาจเกี่ยวข้องกับสมาชิกจำนวนมาก อีกทั้งขอบเขตก็อาจกระจายไปในวงกว้าง แต่ระบบยังแบ่งออกเป็นสาขาอาชีพ ซึ่งล้วนแต่มีระบบการส่งข้อมูลระหว่างหัวหน้าและลูกน้องซึ่งมีลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ ขณะที่คุณภาพของรูปแบบการบ่มเพาะจะส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ของการร่วมมือ การส่งเสริมการสื่อสารระหว่างสมาชิกองค์กรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง สถานศึกษากับธุรกิจมีวิธีคิดต่อสิ่งหนึ่ง ๆ แตกต่างกัน ผลประโยชน์ที่คาดหวังก็แตกต่างกันด้วย จึงต้องมีฝ่ายหรือบุคคลที่สามเพื่อทำหน้าที่เป็นสะพานในการสื่อสาร ซึ่งจะทำให้ทั้งสองฝ่ายสามารถประสานความร่วมมือได้ดียิ่งขึ้น

4. ทฤษฎีการจัดการทุนทางวัฒนธรรม

การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมของประเทศจีนมาพร้อมกับการศึกษาวิจัยการจัดการอุตสาหกรรมวัฒนธรรมของต่างประเทศ โดยเฉพาะการจัดการของประเทศพัฒนาแล้วอย่างชาติตะวันตก ซึ่งรวมถึงการโจมตีและอิทธิพลที่มีต่อตลาดจีนด้วย นับตั้งแต่ปี 1990 จนถึงปี 2022 จำนวนของงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ค่อย ๆ มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยหลัก ๆ เป็นการวิจัยในสาขาทรัพยากรวัฒนธรรมแดง (วัฒนธรรมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และการปฏิบัติโดยพรรคคอมมิวนิสต์จีน) การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ทว่าไม่ค่อยมีการนำทฤษฎีการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้กับการวิจัยเชิงมานุษยวิทยาและการบ่มเพาะบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานวิจัยเกี่ยวกับช่างจิตรกรรมเขียนสีจิ้งเต๋อเงินที่ขาดการวิเคราะห์เชิงลึกในแง่การพัฒนาและการจัดการเชิงปฏิบัติ

ภาพที่ 2-11 แผนภูมิสรุปรูปจำนวนเอกสารด้านการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องระหว่างปี 1990-2022 (CNKI, 2022)

การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมได้กลายมาเป็นประเด็นสำคัญที่นานาชาติประเทศต้องรับมือ ภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ประเทศต่าง ๆ จึงคิดค้นวิธีการจัดการออกมาไม่เหมือนกัน ทว่าการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมก็ยังคงเกี่ยวข้องกับผู้คน มีคุณลักษณะทางความคิดและเอกลักษณ์ประจำชาติที่เด่นชัด และแฝงไปด้วยแก่นทางจิตวิญญาณเฉพาะตัวของมนุษย์ทั้งในแง่ศีลธรรม สุนทรียภาพ ค่านิยม และอื่น ๆ (Xu Ming, 2022) การจัดการอาจแบ่งออกได้เป็นหลายรูปแบบ เช่น การจัดการแนวตั้ง การจัดการแบบกระจายอำนาจ การจัดการแบบข้ามสาย การมีส่วนร่วมของสาธารณชน ขณะที่กลไกการจัดการยังประกอบด้วยการจัดการภาครัฐ ภาคประชาสังคม กลุ่มองค์กรทางสังคม หน่วยงาน ตลาด และอื่น ๆ การจัดการแต่ละแบบต่างก็สอดคล้องประสานและมีปฏิสัมพันธ์กับการจัดการแบบอื่น ร่วมกันทำหน้าที่ทางด้านการจัดการ และก่อให้เกิดกลไกการจัดการอันเป็นระเบียบ

ตารางที่ 2-1 รูปแบบและลักษณะการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Shi Lei, 2023)

ประเภทการจัดการ	รูปแบบการจัดการ	ลักษณะการจัดการ
การจัดการแนวตั้ง	การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมของรัฐแบบรวมศูนย์	จัดการแบบรวมศูนย์ จัดทำแผนระยะยาว และตั้งเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ จากนั้นจึงดำเนินการ
การจัดการแบบกระจายอำนาจ	การจัดการแบบกระจายอำนาจโดยไม่รวมศูนย์	หลายหน่วยงานแยกกันจัดการ มีเป้าหมายชัดเจน ดำเนินการตรงจุด
การจัดการแบบข้ามสาย	ความสัมพันธ์แบบข้ามสายระหว่างหน่วยงานจัดการ	เครือข่ายการจัดการแบบร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่เสริมสร้างสอดคล้อง และประสานงานกัน
การมีส่วนร่วมของสาธารณชน	รูปแบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพในสังคมยุคใหม่ กระตุ้นให้สาธารณชนกระตือรือร้นและตระหนักถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อจัดการประเด็นสาธารณะทางสังคม	ยกระดับความตระหนักรู้ของผู้คนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศทางสังคมที่ใส่ใจและอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการ และลดต้นทุนของรัฐบาล

ดังนั้น จึงควรศึกษาบทบาทความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคอุตสาหกรรม และภาคธุรกิจ โดยทั้งสามฝ่ายร่วมกันผลิตชิ้นงานสร้างสรรค์โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดการแบบกระจายอำนาจ การจัดการแบบข้ามสาย การมีส่วนร่วมของช่างฝีมือกับสาธารณชน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และความสามารถในการพัฒนา สถานศึกษาและธุรกิจต้องร่วมมือกันสร้างศูนย์ฝึกอบรม ใช้โมเดลการบ่มเพาะบุคลากรที่บูรณาการทั้งการเรียนและการทำงานกับสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง สร้างองค์รวมอุตสาหกรรมเชอรามิก “ไร้ระยะห่าง” ที่มีโรงงานภายในสถานศึกษา และมีการบูรณาการระหว่างสถานศึกษากับธุรกิจ สร้างช่องทางการสื่อสาร การแบ่งปัน การประยุกต์ใช้ การเปลี่ยนแปลง และการสร้างสรรค์ผ่านการจัดการองค์ความรู้ ประสบการณ์ และภูมิปัญญาของผู้คน จนได้มาซึ่งแนวคิดที่เป็นมิติจากทุกฝ่ายเพื่อกระตุ้นศักยภาพในการสร้างคุณค่าของผู้คน Peng Jianfeng (2021) ระบุในข้อสังเกต 10 ประการว่าด้วยการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของประเทศจีนใน “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะ 5 ปี ฉบับที่ 14” ว่า “การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมช่วยให้ผู้คนสามารถบรรลุการขับเคลื่อนพันธกิจ การผลักดันตนเอง การพัฒนาตนเอง และการจัดการตนเอง เพื่อกระตุ้นศักยภาพและพลังการสร้างสรรค์ภายในได้อย่างแท้จริง” หากจะกระตุ้นพลังชีวิต ศักยภาพภายใน และความคิดสร้างสรรค์ของผู้คนก็ต้องอาศัยแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย ทั้งความเชื่อทางวัฒนธรรม คุณค่าทางวัฒนธรรม มติทางวัฒนธรรม ความเคยชินทางวัฒนธรรม และอื่น ๆ ทั้งยังต้องเคารพความเป็นปัจเจกและความต้องการของผู้คน สร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเองและความเป็นตัวของตัวเอง เพื่อยกระดับและใช้ประโยชน์จากทุนช่างฝีมืออย่างเหมาะสม ส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบในท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

การจัดการและการสืบทอดลูกมือช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การรู้จัก และสิ่งแวดล้อมในการฝึกทักษะลูกมือช่าง ผนวกเข้ากับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ศึกษาเส้นทางการเปลี่ยนแปลง การจัดการ และการสืบทอดของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี และจัดทำแผนโครงการการสืบทอดและยกระดับทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี โดยอ้างอิงจากทฤษฎีการจัดการระบบองค์กร รวมถึงสำรวจผลประโยชน์ ความเต็มใจ และการพัฒนาที่ขับเคลื่อนโดยเป้าหมายของลูกมือช่าง องค์กรนอกภาครัฐ สถานศึกษา และภาคธุรกิจจากมุมมองเชิงทฤษฎี ออกแบบการสัมภาษณ์ และสร้างกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมสำหรับประยุกต์ใช้จริง เพื่อเป็นแนวทางแก่ NGO ที่จะเข้าร่วมในการวางแผนโครงการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในแวดวงวิชาการว่าด้วยอุตสาหกรรมงานหัตถกรรมแบบดั้งเดิมนั้นมีจำนวนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี การอภิปรายเกี่ยวกับหัวข้อวัฒนธรรมช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจึงต่อเงินส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยแนวต่อยอดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “ภาชนะเครื่องใช้” “ศิลปะ” และ “ปรมาจารย์ช่างฝีมือ” และมักจะศึกษาจากมุมมองทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ทว่างานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจากมุมมองทางมานุษยวิทยายังมีน้อยมาก ผู้วิจัยมองว่าวัฒนธรรมช่างฝีมือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมจีน โดยไม่เพียงมีคุณค่าในแง่การดำรงอยู่ของประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าต่ออัตลักษณ์ของตัวช่างฝีมือและการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบของจังหวัดจี้เต๋อเงินในอนาคตด้วย

ด้วยอิทธิพลของสื่อที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจังหวัดจี้เต๋อเงินได้เผยให้เห็นถึงแนวโน้มการพัฒนาแบบใหม่ ปรัชญาการณดังกล่าวนำไปสู่การวิจัยที่มีหัวข้อหลักเป็น “มนุษย์” ในโครงสร้างภายในของวัฒนธรรมร่วมสมัย ทั้งยังกลายเป็นจุดสนใจใหม่ในการวิจัยด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม มานุษยวิทยาแบบตะวันตกเผยแพร่เข้าสู่ประเทศจีนในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 และช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ปรากฏการณ์นี้เป็นเวลากว่าร้อยปีแล้ว ทฤษฎีความสัมพันธ์ มุมมองวัฒนธรรมองค์รวม และการเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมเป็นสามระเบียบวิธีที่สำคัญที่สุดในสาขา มานุษยวิทยา Wu Wenzao และ Fei Xiaotong รวมถึงอาจารย์และศิษย์อื่น ๆ จากมหาวิทยาลัยเยียนจิงได้พยายามศึกษาชุมชนในชนบทของจีนโดยอาศัยระเบียบวิธีทางมานุษยวิทยาสังคมและทฤษฎีหน้าที่นิยม งานเขียนอย่าง “เศรษฐกิจชนบท” โดย Fei Xiaotong “การจัดระเบียบในสังคมเผ่าฮวาลานเหยา” โดย Fei Xiaotong และ Wang Tonghui และ “เผ่าเฮ้อเจ้อแห่งแม่น้ำซงฮวาเจียงตอนล่าง” โดย Ling Chunsheng เป็นการเปิดประตูสู่ฟรมแดนใหม่ของมานุษยวิทยาที่มี “อัตลักษณ์จีน”

งานวิจัยเรื่อง “เศรษฐกิจชนบท” ของ Fei Xiaotong เป็นการศึกษาวัฒนธรรมชนบทจีนและระบุถึงคุณค่าของการประยุกต์ใช้มานุษยวิทยาสังคม โดยอาศัยวิธีสำรวจภาคสนามเชิงลึกจากมุมมองมานุษยวิทยาสังคม Fei Xiaotong ศึกษาแก่นแท้ของสังคมชนบท ลักษณะเฉพาะของสังคมชนบท และระบบอำนาจในสังคมชนบท จากนั้นจึงเสนอแนวคิดสังคมคนวงในและแบบแผนความแตกต่างทางลำดับชั้น (Fei Xiaotong, 2016) การทำความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงชนชั้นในสังคมชนบทของจีนจากมุมมองมหภาคและจุลภาค ได้ช่วยสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้วิจัยอย่างมาก การจัดการและการสืบทอดวัฒนธรรมช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงแบบมีพลวัต วัฒนธรรมช่างฝีมือไม่ได้พัฒนาด้วยการลอกเลียนแบบอีกต่อไป แต่เป็นการรักษาและปรับปรุงใหม่ด้วยโมเดลการ “ผลิตซ้ำ” ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสังคมวงในและแบบแผนความแตกต่างทาง

ลำดับขั้น กับการยกระดับคุณภาพช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีนั้นเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ทั้งยังเป็นรากฐานของคลังสะสมทุนช่างฝีมือ เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์เชิงชนชั้น โดยมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงช่างฝีมือทั้งกระบวนการ

ในแง่มุมช่างฝีมือ งานวิจัยเรื่อง “การคุ้มครองช่างฝีมือเครื่องเคลือบและเวิร์กช็อปเมืองจิ่งเต๋อเจินภายใต้มุมมองนิเวศวัฒนธรรม” โดย Wang Qingli และ Ma Li เสนอให้ “บ่มเพาะจิตสำนึกท้องถิ่นให้แก่ชาวเมืองจิ่งเต๋อเจิน ทำให้ประชาชนรู้สึกภาคภูมิใจกับเครื่องเคลือบ ส่วนช่างฝีมือผู้เชี่ยวชาญทักษะการทำเครื่องเคลือบโบราณก็ไม่ควรยึดถือระบบสืบทอดแบบอาจารย์สอนลูกศิษย์เพียงอย่างเดียว แต่ควรเผยแพร่ทักษะการทำเครื่องเคลือบออกไปในวงกว้าง ไม่กั้นไว้ฝีมือของ ‘คนกลุ่มเล็ก ๆ’ เช่นนี้ทักษะก็จะไม่สูญหายไปโดยง่าย” (Wang Qingli, Ma Li, 2018) อย่างไรก็ตามขอบเขตของงานวิจัยดังกล่าวมุ่งเน้นไปที่แผนเชิงทฤษฎีเพื่อปฏิรูปการศึกษาของช่างฝีมือในสถานอาชีวศึกษาเท่านั้น ทว่ายังขาดการวิจัยเชิงประจักษ์ที่อาศัยการสำรวจภาคสนามในจิ่งเต๋อเจิน ทั้งยังมองข้ามความสัมพันธ์ทางสังคมอันซับซ้อนของสายเลือดและความผูกพันทางภูมิศาสตร์ในจิ่งเต๋อเจิน รวมถึงความแตกต่างเชิงองค์ประกอบของกลุ่มช่างฝีมือ ผู้วิจัยจึงรู้สึกว่ายังมีส่วนที่ขาดหายไป เมื่อเทียบกันแล้ว Fang Lili ทำการสังเกตเส้นทางการเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัตของกลุ่มช่างฝีมือ โดยอาศัยการวิจัยระดับจุลภาคด้วยการตามรอยภาคสนามในจิ่งเต๋อเจิน ตอนที่งานวิจัยสองเล่มคือ “เตาราชภูร์จิ่งเต๋อเจิน” กับ “ประเพณีกับการเปลี่ยนแปลง: การสำรวจภาคสนามเตาราชภูร์เก่าและใหม่ในเมืองจิ่งเต๋อเจิน” ได้รับการตีพิมพ์ซ้ำ Fang Lili ยังเขียนงานวิจัยเพิ่มเติม เรื่อง “การสร้าง ‘ประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต’ และภูมิปัญญาช่างฝีมือ: กรณีศึกษาจากการวิจัยอุตสาหกรรมเตาราชภูร์เมืองจิ่งเต๋อเจิน” งานวิจัยดังกล่าวได้ให้นิยามใหม่แก่ช่างฝีมือจิ่งเต๋อเจินยุคปัจจุบัน และเสนอแนวโน้มการพัฒนาของ “การสร้างโครงสร้างช่างฝีมือใหม่” บนพื้นฐานของการศึกษาเชิงประจักษ์และการสังเกตด้วยการตามรอยภาคสนามเป็นเวลาหลายปี นี่เป็นข้อสังเกตองค์ประกอบใหม่ของช่างฝีมือยุคใหม่จากระดับโดยรวม ทั้งยังเป็นการเปิดประตูบานใหม่ให้แก่นักวิจัยรุ่นหลัง

ผู้วิจัยกำหนดให้ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในจิ่งเต๋อเจินเป็นเป้าหมายในการวิจัย ติดตามความสัมพันธ์เชิงตรรกะระหว่างการจัดการวัฒนธรรมช่างฝีมือกับการสืบทอดทักษะอย่างใกล้ชิด ศึกษาวิจัยการเปลี่ยนแปลงของช่างฝีมือ ผ่านเส้นทางการพัฒนาการจัดการและการสืบทอดวัฒนธรรมช่างฝีมือ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอแผนโครงการการจัดการวัฒนธรรมช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี ที่ตั้งอยู่บนการวิเคราะห์ตามหลักตรรกศาสตร์ รวมถึงยกประเด็นปัญหาในการปฏิบัติจริงของการยกระดับคุณภาพแบบองค์รวมและการรู้คิดของลูกมือช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี ทำการสำรวจใหม่ ๆ บนพื้นฐานงานวิจัยในอดีต เสนอแนวคิด “ทุนช่างฝีมือ” ใหม่ นำงานวิจัยเกี่ยวกับช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเมืองจิ่งเต๋อเจินเข้าสู่แวดวงใหม่ของการวิจัยเชิงวัฒนธรรม รวมถึงเปิดประตูสู่เนื้อหาใหม่ในการวิจัยวัฒนธรรมช่างฝีมือที่มีทั้งคุณค่าทางวิชาการและประโยชน์ในทางปฏิบัติ

ในแง่มุมมองการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ งานวิจัยเรื่อง “ความขัดแย้งหลายมิติและการสร้างโครงสร้างระเบียบใหม่ของสังคมอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้นยุคใกล้ (1903-1949)” โดย Li Songjie อธิบายอย่างละเอียดครบถ้วนถึงการสำรวจและการพิจารณาเชิงประวัติศาสตร์ว่าด้วยการปฏิรูปและพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบระหว่างปี 1903-1946 พร้อมระบุว่า “การเปลี่ยนแปลงในสังคมอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ่งเต๋อเจิ้นยุคใกล้สะท้อนอยู่ในการมาถึงของระบบอุปกรณ์และเครื่องมือ ซึ่งส่งผลให้ระบบความคิดของผู้ประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสิ่งที่อยู่เบื้องหลังก็คือการเปลี่ยนแปลงของระบบความรู้” (Li Songjie, 2016) ประเด็นในงานวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของผู้วิจัย กล่าวคือ เราต่างก็เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ใช่การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบให้เป็นจักรกลที่นำโดยชนชั้นสูง แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงตนเองของช่างฝีมือเครื่องเคลือบที่มี “ประโยชน์ส่วนตน” เป็นหัวใจสำคัญตามการขึ้นนำของตลาด นับเป็นความมั่นคงและลักษณะเฉพาะของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ่งเต๋อเจิ้น ภายใต้โครงสร้างทางสังคมที่ยืดหยุ่น หากถามว่าช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ผู้วิจัยมองว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ใช่ความสัมพันธ์เชิงการรู้คิดล้วน ๆ ไม่ใช่ความสัมพันธ์ระหว่างอัตบุคคล (subject) กับวัตถุ (object) และยิ่งไม่ใช่ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลตามกลไกระหว่างช่างฝีมือกับประวัติศาสตร์อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ ทว่าเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากโครงสร้างความรู้ของกลุ่มช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีกับประวัติศาสตร์อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ ซึ่งเปรียบเหมือนเสียงสะท้อนอันน่าอัศจรรย์ Li Songjie ศึกษาขอบเขตการพัฒนาของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบระหว่างปี 1903-1949 ซึ่งช่วยมอบพื้นที่ในการวิจัยและการพัฒนาให้แก่การศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการสร้างโครงสร้างช่างฝีมือใหม่ของผู้วิจัย

ในแง่มุมมองกรนอกภาครัฐ ต้นกำเนิดและการพัฒนาขององค์กรนอกภาครัฐมีประวัติศาสตร์เก่าแก่ยาวนาน แต่คำถามที่ว่าขอบเขตเวลาที่ชัดเจนคือเมื่อใดนั้นยังคงเป็นที่ถกเถียงกัน ในแวดวงวิชาการปัจจุบัน นักวิชาการบางส่วนมองว่าองค์กรนอกภาครัฐเป็นงานการกุศลหรือการทำเพื่อสังคมโดยประชาชนเพื่อช่วยจัดปัญหาและความยากลำบากในสังคม ในสมัยโบราณ การมีอยู่ของกลุ่มลักษณะนี้เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ตามหลักเหตุผล โดยน่าจะเริ่มมีมาตั้งแต่ยุคปลายของสังคมอารยธรรมโบราณต่าง ๆ ที่มีระบบทาส ตัวอย่างเช่น อาณาจักรกรีกโบราณช่วงราว 700-600 ปีก่อนคริสตกาลนั้น การค้าและการเดินเรือเจริญรุ่งเรือง มีนักคิดนักปรัชญาส่วนหนึ่งอาศัยในแถบภูมิภาคไอโอเนีย จึงมีกลุ่มนักวิชาการที่ถือกำเนิดจากการริเริ่มของคนเหล่านี้ ในยุคเดียวกันนั้น สมาคมอาชีพที่ช่างปั่นด้ายและช่างทอผ้าเป็นผู้จัดตั้งก็ปรากฏขึ้นในศูนย์กลางการผลิตสิ่งทอบางแห่งของอียิปต์ (Qi Bingwen, 2000, p.84) ขณะเดียวกัน หลังจากที่ได้ทำการเรียบเรียงประวัติศาสตร์การถือกำเนิดการพัฒนา และวิวัฒนาการขององค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐ นักวิชาการบางส่วนยังก็ชี้ให้เห็นว่า องค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในศตวรรษที่ 17 กล่าวคือ ช่วงเวลาที่ระบอบทุนนิยมกลายมาเป็น

วิธีการผลิตและวิถีชีวิตหลักของคนทั้งโลก ทุนนิยมช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาแรงงานภาคการผลิต รวมถึงการสะสมความมั่งคั่งทางสังคม แต่ขณะเดียวกันก็นำมาซึ่งปัญหาและความขัดแย้งทางสังคมที่ซับซ้อนและร้ายแรง ในกรณีที่ภาครัฐและตลาด “ล้มเหลว” ในการทำหน้าที่ องค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐต่าง ๆ เช่น องค์กรทางศาสนา องค์กรการกุศล สมาคมผู้ใช้แรงงานก็เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว (กลุ่มศึกษา สถาบันวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมัยใหม่จีน, 2010, p.20) ในความคิดของผู้วิจัย หากพิจารณาจากมุมมองทางประวัติศาสตร์ ประเด็นของนักวิชาการกลุ่มแรกจะสมเหตุสมผลกว่า เพราะในการสืบค้นต้นกำเนิดของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตัวอย่างที่เก่าแก่ที่สุดก็เพียงพอแล้วที่จะพิสูจน์ถึงการมีอยู่ของสิ่งนั้น แม้ว่ามันอาจจะยังอยู่ในระยะเพิ่งแตกหน่อหรือขั้นแรกเริ่มของการพัฒนาก็ตาม แน่แน่นอนว่าการพัฒนาขนาดใหญ่ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมเป็นผลลัพธ์จากการที่วิธีการผลิตและวิถีชีวิตทางสังคมเจริญก้าวหน้ามาถึงระดับหนึ่ง

เมื่อที่มาเบื้องต้นขององค์กรนอกภาครัฐเป็นที่กระจ่างแล้ว ลักษณะหรือคุณสมบัติเฉพาะขององค์กรนอกภาครัฐจึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่เราจะใช้ทำความเข้าใจนโยบายขององค์กร ลักษณะนี้ นักวิจัยอย่าง Fayol, Urwick, Mooney และ Reily ก็ทำการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับอิทธิพลของประสิทธิภาพองค์กรเช่นกัน รวมถึงเสนอ “หลักเอกภาพ” หรือ “ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในประสิทธิภาพของกลุ่มที่ทำงานร่วมกันในงานที่กำลังทำ เอกภาพในกระบวนการที่ผู้คนเหล่านี้กำลังใช้สัมพันธ์โดยตรงกับเอกภาพของจุดประสงค์ที่สร้างแรงจูงใจให้พวกเขา” (Luther Gulick และ Lyndall Urwick, 1937, pp.3-13) ปัจจุบันงานวิจัยเกี่ยวกับเครือข่ายองค์กรนอกภาครัฐของต่างประเทศมีเนื้อหาหลายด้าน เช่น แนวคิด ประเภท สาเหตุในการก่อตั้ง บทบาท และโครงสร้างองค์กร มีวิธีดำเนินการวิจัยและกระบวนการที่ค่อนข้างหลากหลาย โดยเฉพาะในด้านการบ่มเพาะบุคลากรขององค์กรด้านการเรียนรู้และการสื่อสารในการร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาครัฐก็ล้วนมีผลการวิจัยที่ค่อนข้างสมบูรณ์อยู่แล้ว แม้แวดวงวิชาการจีนจะยังมีกรณีศึกษาประเภทนี้ไม่มากนัก แต่ก็มีแนวโน้มค่อย ๆ พัฒนาขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในแง่ของการยกระดับคุณสมบัติโดยรวมของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี นักวิชาการจำนวนมากยังคงมุ่งความสนใจไปที่คุณค่าของกลุ่มชนชั้นสูง แต่มองข้ามไปว่ากลุ่มช่างฝีมือชาวบ้านผู้สร้างสังคมและถูกสังคมสร้างขึ้นมาได้อย่างไร ปัจจุบันงานวิจัยเกี่ยวกับมาตรการรับมือในด้านการบ่มเพาะช่างฝีมือในจีนมีอยู่สองลักษณะใหญ่ ๆ หนึ่งคืองานวิจัยเปรียบเทียบที่ได้แรงบันดาลใจจากการวิเคราะห์การบ่มเพาะช่างฝีมือในประเทศชั้นนำด้านการผลิตอย่างเยอรมนีและญี่ปุ่นเป็นหลัก สองคือตั้งต้นจากวัฒนธรรมดั้งเดิมและกลไกเชิงสถาบันของจีน โดยส่วนใหญ่กลยุทธ์การบ่มเพาะช่างฝีมือจะนำมาปฏิบัติในระดับสถานศึกษาและระดับธุรกิจ โดยเน้นย้ำบทบาทสำคัญของภาครัฐและสถาบันอาชีวศึกษาในการฝึกอบรมช่างฝีมือ หากมองในภาพรวม งานวิจัยเชิงกลยุทธ์สำหรับระดับ

องค์กรและระดับปัจเจกยังมีน้อยมาก ส่วนงานวิจัยที่มีอยู่ก็มีเนื้อหาค่อนข้างกว้างและกระจัดกระจาย ปราศจากพื้นฐานทางทฤษฎีและปฏิบัติที่หนักแน่น

สรุปเนื้อหาในบทที่ 2

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาจีนและภาษาอังกฤษที่ตีพิมพ์ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เพื่อสำรวจและค้นหาประเด็นปัญหา สรุปและเรียบเรียงข้อมูลวรรณกรรม โดยนับตั้งแต่ปี 2016 แนวโน้มของนโยบายระดับชาติเกี่ยวกับกลุ่มช่างฝีมือในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้หันเหความสนใจของนักวิชาการจำนวนมากมาสู่การศึกษาช่างฝีมือ งานวิจัยเหล่านี้โดยส่วนใหญ่สามารถประมวลได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณค่าและความหมายของช่างฝีมือจากมิติของวัฒนธรรมช่างฝีมือกับจิตวิญญาณช่างฝีมือและบรรลุษซึ่งผลบางประการ
2. ด้านประเด็นการบ่มเพาะช่างฝีมือจากมิติความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับธุรกิจ โดยมากมักจะเป็นแวดวงอาชีวศึกษาระดับสูง
3. เป็นงานวิจัยที่ใช้เรื่องเล่าเป็นเครื่องมือโดยอ้างอิงจากสารคดีอย่าง “ช่างฝีมือแห่งชาติ” และนำเสนอความสำคัญของการเผยแพร่วัฒนธรรม โดยส่วนใหญ่จะสะท้อนอยู่ในงานวิจัยด้านการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับนโยบาย การสนับสนุนทางจิตใจ และการปฏิรูปการศึกษา จากนั้นจึงวิเคราะห์พฤติกรรมของช่างฝีมือด้วยทฤษฎีระดับมหภาคหรือระดับกลางที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม

ในการสืบทอดอารยธรรมมนุษย์ ทักษะช่างฝีมือที่ได้รับการรักษาเป็นอย่างดีเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่บ่งบอกถึงความก้าวหน้าของสังคม แสดงให้เห็นถึงรูปแบบของพัฒนาการในแง่มุมต่าง ๆ เช่น วิทยาการ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ศิลปะ หรือกระทั่งการพัฒนาทางสังคม การลงพื้นที่สำรวจภาคสนาม และการฟังคำบอกเล่าโดยเหล่านักวิจัย นำไปสู่การขุดค้นและการตีความอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเรียบเรียงและการส่งเสริมตามความเหมาะสม แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ในหลาย ๆ กรณี การวิจัยของนักวิชาการเป็นเพียงแค่การอนุรักษ์แบบตั้งรับเท่านั้น หรือไม่ก็เป็นเพียงแค่รูปแบบบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร หากจะเรียกร้องให้มีการสืบทอด วิจัย และพัฒนา การสืบทอดต้องไม่ใช่หน้าที่ของผู้รักศิลปะเท่านั้น แต่ต้องเป็นความรับผิดชอบของสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่สังคมจะต้องลงมือจากแง่มุมต่าง ๆ ทั้งวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การจัดการ การศึกษา และอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้ลูกมือช่างฝีมือร่วมสมัยได้เติบโตและสนองความต้องการของสังคมต่อไป การพัฒนาเช่นนี้จึงจะทำให้คุณค่าของทักษะการวาดภาพจิตรกรรมบนเครื่องเคลือบได้รับการสืบทอดต่อไป

ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเมืองจิ่งเต๋อเจินเป็นเป้าหมายในการวิจัย และใช้กระบวนการปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่การจัดการเชิงพื้นที่ เพาะบ่มลูกมือและช่างฝีมือผู้สนใจเข้าร่วม

โครงการ การจัดการและการสืบทอดวัฒนธรรมช่างฝีมือเป็นการพัฒนาทางสังคมทั้งในด้านวัตถุและจิตวิญญาณ การพัฒนาขั้นพื้นฐานที่สุดของสังคมคือการพัฒนาที่ผู้คนพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะกลุ่มช่างฝีมือ จิตรกรรมเขียนสีที่มีทักษะเฉพาะและสร้างคุณูปการให้แก่อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ ด้วยเหตุนี้ เราจึงจะมุ่งเน้นการยกระดับช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเมืองจิ้งเต๋อเงินไปอีกขั้น ใช้การจัดการผลิตภัณฑ์ ความก้าวหน้าของบุคลากร การสืบทอดทักษะฝีมือ และการเผยแพร่วัฒนธรรม วิธีจัดการที่ชาญฉลาด ไม่ใช่การยกปราศรัยผู้รอบรู้ไปวางบนหิ้ง แต่เป็นความสามารถในการผลักดันชาวบ้านธรรมดาให้ร่วมกันบรรลุเป้าหมายอันยิ่งใหญ่ได้ วัฒนธรรมนำมาซึ่งอัตลักษณ์ เราจึงควรใช้วัฒนธรรมมาผลักดันกำลังทางความคิด สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่ยิ่งใหญ่ ศักยภาพมหาศาลก็จะบังเกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีก้าวไปสู่สังคมช่างฝีมือที่ส่งเสริมพลังนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ทางสุนทรียภาพในอนาคต พร้อมทั้งผลักดันโฉมหน้าใหม่ของการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ

ขณะเดียวกัน ความเคลื่อนไหวของช่างฝีมือก็เป็นดั่งคลื่นลมในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และทักษะระหว่างชาติต่าง ๆ โดยนับตั้งแต่สมัยราชวงศ์หมิงและชิงที่มีการสั่งทำเครื่องเคลือบยุโรปจำนวนมาก ทว่าในบรรดาเครื่องเคลือบเหล่านี้ มีส่วนหนึ่งที่ข้อมูลการผลิตไม่ได้รับการบันทึกอย่างละเอียดโดยหน่วยงานเครื่องเคลือบของราชสำนัก ซึ่งบ่งบอกว่าเครื่องเคลือบเหล่านี้ทำโดยช่างฝีมือชาวบ้าน โดยเฉพาะเครื่องเคลือบของชนชั้นสูงในไทยที่สั่งทำในมณฑลกวางตุ้ง ประเทศจีน วัสดุเขียนสีในสมัยนั้นมาจากประเทศจีน ทว่าเหตุใดเทคนิคการใช้สีกลับแตกต่างจากเครื่องเคลือบเขียนสีของจีน ช่างฝีมือเขียนสีผู้ขาดลวดลายประสบความสำเร็จในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างชาติได้อย่างไร เป็นต้น การแลกเปลี่ยนผสมผสานทักษะช่างฝีมือในการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างชาติต่าง ๆ ยังคงมีพื้นที่รอการเชื่อมต่อ หวังว่างานวิจัยในอนาคตจะสามารถเติมเต็มช่องว่างในส่วนนี้ได้

บทที่ 3

การสืบทอดและกระบวนการจัดการทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี

การเขียนสีเป็นหนึ่งในส่วนสำคัญที่สุดของการตกแต่งเซรามิก การส่งเสริมสืบทอดและการจัดการทักษะการเขียนสี ผลักดันการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณภาพงานของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เนื้อหาในบทนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดและการจัดการทักษะของลูกมือช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่วิธีสืบทอดและการจัดการที่มีบทบาทต่อการยกระดับทักษะช่างลูกมืองานจิตรกรรมเขียนสี โดยมีสาระสำคัญดังนี้

- สถานการณ์ปัจจุบันของช่างลูกมือจิตรกรรมเขียนสีเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น
- รูปแบบการสืบทอดทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี
- รูปแบบการจัดการวัฒนธรรมช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี

สถานการณ์ปัจจุบันของช่างลูกมือจิตรกรรมเขียนสีเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น

1. สภาพการณ์ปัจจุบันของช่างลูกมืองานจิตรกรรมเขียนสีในภาคธุรกิจ

เมืองจิ้งเต๋อเจิ้นในปี 2010 มีสภาพทรุดโทรมเก่าคร่ำคร่า แต่ทุกหนแห่งอบอวลไปด้วยกลิ่นอายของวัฒนธรรมเครื่องเคลือบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากรถลากขนส่งชิ้นงานที่ยังไม่สมบูรณ์ ทุกตรอกซอกซอยมีศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมอยู่ และสิ่งที่ดึงดูดนักวิจัยมากที่สุดก็คือช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีผู้มีความสามารถภายในร้านเซรามิก เหล่าช่างฝีมือที่นั่งอยู่ในร้าน โดยวาดภาพบนเครื่องเคลือบและดูแลกิจการไปพลาง ได้กลายมาเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันโดดเด่นของเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น ภาพบนพื้นผิวแผ่นกระเบื้องเคลือบขาวพิสุทธิ์ดูคล้ายจะมีทั้งลายเส้นพู่กันและลวดลายภาพปลายพู่กันเรียวแหลมแต่กลับดอกไม้ขาวไม่หยุดมือ ปรากฏเป็นความสัมพันธ์ระหว่างแสงและเงากับผิวสัมผัสจริง

ด้วยความสงสัยใคร่รู้ และที่สำคัญคือความหลงใหล ผู้วิจัยจึงเลือกฝึกงานในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งระหว่างศึกษาในระดับปริญญาโท ตำแหน่งที่สมัครคือพนักงานออกแบบผลิตภัณฑ์ รวมถึงทำภาพสำหรับให้ช่างฝีมือใช้ในการผลิตปริมาณมากในภายหลัง จึงมีโอกาสดูรู้ออกแบบกับช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจำนวนมาก ด้วยความชอบส่วนตัว ผู้วิจัยจึงใช้เวลาว่างจากการทำงานวาดรูปเล่น เนื่องจากมีพื้นฐานการวาดภาพและพื้นฐานทางทฤษฎี จึงทำความเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว ฝึกฝนเพียงไม่กี่วันก็ได้รับคำชม

จากบรรดานายช่าง แต่การจะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการผลิตและเรียนรู้ทักษะดั้งเดิมของคนกลุ่มนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีที่นี้จะวาดภาพกันตลอดวันตั้งแต่เริ่มทำงาน ระหว่างวาดอาจพูดคุยหรือใส่หูฟังเพื่อฟังวิทยุไปพลาง เนื้อหาที่วาดเป็นการเลียนแบบภาพเฟรมไม้ ภูเขา และต้นไม้ของราชวงศ์ต่าง ๆ ตำแหน่งจัดวางในภาพถูกกำหนดแน่นอน วาดด้วยทักษะอันเชี่ยวชาญกว่าผลงานจะเสร็จสมบูรณ์ อย่างช้าอาจใช้เวลาหลายเดือน อย่างเร็วใช้เวลาราวหนึ่งสัปดาห์ ซึ่งต้องอาศัยจิตวิญญาณช่างฝีมือและมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ คือสิ่งที่ลูกมือรุ่นใหม่ซึ่งเติบโตมาในยุคที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วไม่อาจทนทานได้ นี่ยังเป็นหนึ่งในเหตุผลที่มักมีผู้กล่าวว่า เทคโนโลยีในปัจจุบันสู้อดีตไม่ได้ จากขอบภาพไปจนถึงเนื้อหาภาพตามหัวข้อ จากการวาดเค้าโครงไปจนถึงการลงสี แต่ละส่วนถูกลงมือโดยช่างฝีมือต่างคนกัน หลัก ๆ แล้วเครื่องใช้กับภาชนะที่ผลิตที่นี้จึงเป็นงานหัตถกรรมเลียนแบบของเก่าที่ต้องอาศัยเทคนิคจำนวนมาก การประดับตกแต่งก็เป็นผลจากการแบ่งงานและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทว่าขาดอารมณ์ทางศิลปะ หัวข้อที่สื่อแนวคิด และภูมิหลังของยุคสมัย ข้อได้เปรียบที่เป็นจุดขายมีเพียงเทคโนโลยีที่เหนือกว่า สตูดิโอวาดภาพจะแบ่งออกเป็นสองห้อง ได้แก่ ห้องด้านในกับห้องด้านนอก ห้องด้านในเป็นส่วนของช่างฝีมือดี ทั้งยังเป็นที่พักงานของนายช่างใหญ่ ค่อนข้างเป็นส่วนตัว แน่แน่นอนว่าค่าตอบแทนและค่าแรงค่อนข้างสูง ทว่าช่างแต่ละคนของที่นี่ล้วนมีทักษะที่ตนเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ หลักจากทำความรู้จักกันได้ไม่นาน ผู้วิจัยก็ได้พูดคุยสอบถามช่างเกี่ยวกับเส้นทางการเรียนรู้ของแต่ละคนระหว่างที่วาดภาพไปด้วย ที่นี้มีช่างวาดภาพ 10 คน ช่างคุมเตาเผา 1 คน มีทั้งช่างลูกมืออาวุโสไปจนถึงลูกมืออายุน้อย ทุกคนวุฒิการศึกษาไม่สูง แต่เรียนรู้ทักษะจากการติดตามผู้อาวุโสในครอบครัวหรือได้รับการถ่ายทอดจากครูในฐานะลูกศิษย์ คนกลุ่มนี้จึงยังมีแนวคิดดั้งเดิมแบบที่ต้องกราบครูฝากตัวเป็นศิษย์ก่อนจึงจะเรียนทักษะศิลป์เหล่านั้นได้

ช่างฝีมือส่วนใหญ่ในภาคธุรกิจมีการสืบทอดทักษะแบบดั้งเดิมคืออาจารย์กับลูกศิษย์ โดยลูกศิษย์หรือลูกมือจะคอยติดตามอาจารย์หรือนายช่างเพื่อเลียนแบบและเรียนรู้ทักษะ ภาพแบบเดียวกัน เทคนิคแบบเดียวกัน อาจต้องทุ่มเทศึกษานานหลายปีกว่าจะเชี่ยวชาญทักษะหนึ่งขึ้นมาได้ สำหรับช่างลูกมือแล้ว ทักษะเป็นทุนเฉพาะส่วนบุคคลที่พวกเขาไม่เต็มใจแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น การจะฝึกหัดทักษะดั้งเดิมแต่ละขั้นตอนจนเป็นทั้งหมดเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ไม่ใช่เพราะทักษะเหล่านั้นยากเกินความเข้าใจ แต่เป็นเพราะทักษะโดดเด่นเฉพาะอุตสาหกรรมเหล่านี้ยังถูกเก็บเป็นความลับ เรียกว่าเป็นอาวูธพิเศษสำหรับใช้หาเลี้ยงชีพและดูแลครอบครัวให้อยู่รอดในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะในภาคธุรกิจ トラバドที่การจัดวางภาพยังไม่เปลี่ยน ช่างก็ยังสามารถวาดผลิตภัณฑ์แบบเดิมไปได้อีกหลายปี ทุกคนจึงเลือกวาดภาพแบบเดิมที่ทั้งถนัดมือและวาดได้เร็ว ซึ่งเท่ากับทำเงินได้มากด้วย ทว่าในแง่ของคุณภาพผลิตภัณฑ์และเทคนิคศิลปะกลับถดถอยลงมาก

2. สภาพการณ์ปัจจุบันของช่างฝีมือนักศึกษา

ในระบบการศึกษาของประเทศจีน การเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาเป็นวิธีบ่มเพาะบุคลากรคุณภาพสูง โดยมหาวิทยาลัยจะเปิดเป็นหลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ วิชาเฉพาะกับวิชาทฤษฎี โดยทั่วไปวิชาเฉพาะที่เป็นทักษะจิตกรรมเขียนสีทั้งหมดจะทำการเรียนการสอนราว 4-6 สัปดาห์ นับว่าระยะเวลาในการเรียนค่อนข้างสั้น ทั้งยังไม่ได้รับประสบการณ์การทำงานจริงและไม่เห็นสภาพการทำงานของแต่ละขั้นตอน การเรียนรู้จึงหยุดอยู่ที่ขั้นทำความเข้าใจทักษะดั้งเดิมเท่านั้น ซึ่งไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการของอุตสาหกรรมอาชีพที่มีรากเหง้าในวัฒนธรรมเก่าแก่ได้ ทำได้เพียงใช้ทุนทางวัฒนธรรมส่วนบุคคลสร้างสรรค์งานในรูปแบบใหม่ เพื่อชดเชยทักษะที่ไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม การสืบทอดวัฒนธรรมเซรามิกภายใต้การชี้นำของตลาดไม่อาจละทิ้งคุณค่าของนัยยะทางวัฒนธรรมได้ เราต้องสร้างเงื่อนไขที่เหมาะสมให้มากขึ้น และเข้าไปมีบทบาทในการเปลี่ยนโฉมการสร้างสรรค์และทักษะศิลป์ การบูรณาการและการพัฒนาเทคโนโลยี ศิลปะ และอุตสาหกรรมเป็นการดำเนินการขั้นพื้นฐานที่สุดของการพัฒนาการศึกษาด้านเซรามิก การที่ผลิตภัณฑ์มุ่งเน้นความเป็นศิลปะย่อมเป็นการรับประกันคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การมีทักษะเฉพาะจึงทวีความสำคัญยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ

3. การเปรียบเทียบระหว่างสองรูปแบบ

ช่างลูกมือในภาคธุรกิจกับช่างนักศึกษามีความแตกต่างทางทักษะระหว่างรุ่นอยู่ โดยเฉพาะความแตกต่างที่สะท้อนออกมาในระดับพฤติกรรมเชิงรู้คิด พฤติกรรมเชิงปฏิบัติ และสภาพการณ์ของระบบ ทั้งสองกลุ่มมีวิธีได้มาซึ่งความรู้ที่แตกต่างกัน จึงแสดงจุดเด่นทางทักษะออกมาไม่เหมือนกัน ทั้งยังมีความแตกต่างด้านพฤติกรรมหลาย ๆ อย่างด้วย โดยอาจสรุปได้เป็น 3 ข้อดังต่อไปนี้

3.1 พฤติกรรมเชิงรู้คิด

พฤติกรรมเชิงรู้คิดของช่างลูกมือกับช่างนักศึกษาเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับวิธีบ่มเพาะและสืบทอดทักษะวัฒนธรรมช่างฝีมือ เมื่อทุกประเทศทั่วโลกเกิดการผสมผสานและพัฒนา การแปรเปลี่ยนของวัฒนธรรมก็ส่งผลให้รูปแบบการพัฒนาทักษะที่เดิมที่ต้องค่อย ๆ สั่งสมเปลี่ยนแปลงไป การรู้คิดของช่างลูกมืองานจิตรกรรมเขียนสีก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างวัยในลักษณะต่าง ๆ ก่อนช่วงปฏิรูปและเปิดประเทศ ปรากฏการณ์นี้ยังไม่ชัดเจนนัก แต่เมื่อมีการประกอบวิชาชีพและการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเขียนสีก็ผละออกมาจากการมุ่งพัฒนาเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่นำการออกแบบมาผสมผสานเพื่อให้ยกระดับเทคโนโลยีให้สูงยิ่งขึ้น (Deng Wenjie, Pan Tianshou, 2019) การรู้คิดแบบดั้งเดิมเริ่มจะมีการเบี่ยงเบน นำไปสู่การปลดปล่อยทางความคิดและการสร้างสุนทรียภาพส่วนบุคคลของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี การรู้คิดจึงเปลี่ยนจากรูปแบบเดียวไปมีความหลากหลายมากขึ้น ค่อย ๆ ก่อตัวเป็นความแตกต่างในพฤติกรรมเชิงรู้คิดระหว่างช่างลูกมือกับช่างนักศึกษา

3.2 พฤติกรรมเชิงปฏิบัติ

ในตลาดสินค้าสร้างสรรค์ของจิ้งเต๋อเจิ้น เราจะสามารถจำแนกผลิตภัณฑ์ออกเป็นสองประเภทได้อย่างง่ายดาย ช่างนักศึกษาที่ผ่านการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษามักจะเผยให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมและการออกแบบในผลิตภัณฑ์มากกว่า พร้อมสะท้อนความต้องการเชิงสุนทรียภาพของคนยุคใหม่ ขณะที่ช่างลูกมือแบบดั้งเดิมส่วนใหญ่จะใช้เทคนิคและรูปทรงเครื่องใช้แบบโบราณ โดยอาศัยการเลียนแบบหรือปรับเปลี่ยนระหว่างกระบวนการสร้างสรรค์ รูปแบบการถ่ายทอดศิลปะที่ไม่ผ่อนปรนนั้นยากที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ใหม่ของการพัฒนาทางสังคมในปัจจุบัน (Deng Wenjie, 2019) ตัวอย่างเช่น ช่างนักศึกษามีความเปิดกว้างกว่าในแง่ของการยอมรับเทคนิคใหม่ ๆ มีความสามารถในการสร้างสรรค์และสะท้อนคุณค่ามากกว่า นี่เป็นเพราะช่างกลุ่มนี้มีทุนทางวัฒนธรรมที่สูงกว่าและดีกว่า ช่างลูกมือแบบดั้งเดิมอยู่ภายใต้อิทธิพลของการถ่ายทอดความรู้ตามระบบนายช่างกับลูกมือ จึงไม่ค่อยมีความยืดหยุ่นในการปรับใช้แนวคิดและทักษะต่าง ๆ เมื่อเกิดการบูรณาการระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ระดับและรูปแบบการบริโภคของชาวจีนก็พัฒนาจนมีความหลากหลายขึ้น เปลี่ยนจากปัจจัยพื้นฐานอย่างอาหารและเครื่องนุ่งห่มไปเป็นการบริโภคเพื่อสุนทรียภาพ และมุ่งแสวงหาคคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แฝงมากับสินค้ามากขึ้น ซึ่งแฝงหรือซุ่มขายของในตลาดเป็นสิ่งที่แสดงอุปสงค์ของตลาดได้ชัดเจนที่สุด ในตลาดหรือย่านการค้าสินค้าที่ผู้บริโภคชื่นชอบมากที่สุดคือผลิตภัณฑ์เซรามิกที่ได้รับการออกแบบอย่างสร้างสรรค์โดยกลุ่มช่างนักศึกษา ซึ่งทั้งยอดขายสุทธิและราคาต่อหน่วยล้วนสูงกว่าผลิตภัณฑ์ฝีมือช่างลูกมือแบบดั้งเดิม ฉะนั้น เมื่อกลุ่มช่างลูกมือคิดจะเพิ่มยอดขาย ก็จะหิบบัณฑิตการออกแบบของผลิตภัณฑ์ที่ขายดีมาอย่างดื้อ ๆ แล้วกวดราคาเพื่อแย่งตลาด ส่วนกลุ่มช่างนักศึกษา แม้จะได้รับการฝึกฝนทักษะการเขียนสีมาแต่ก็ไม่สามารถใช้เทคนิคดั้งเดิมได้อย่างยืดหยุ่นในการผลิตสินค้าหรือสร้างสรรค์งานศิลปะ ช่างทั้งสองกลุ่มจึงมีช่องว่างและความแตกต่างทางวัฒนธรรมในด้านการบ่มเพาะทักษะ แนวคิด ตลอดจนการรู้คิดอยู่

4. สภาพการณ์ของระบบ

รูปแบบการจัดการวัฒนธรรมของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีมีบทบาทในการแบ่งชนชั้นทางสังคม ช่างลูกมือแบบดั้งเดิมจะพึงพอใจกับวิธีการผลิตแบบเก่ามากกว่า ทั้งยังใฝ่หางานและรายได้ที่มีความมั่นคง คนที่จะมีอำนาจเบ็ดเสร็จในหนทางทำมาหาเลี้ยงชีพในระบบ ก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่ก้าวไปข้างหน้าเพื่อไขว่คว้าพื้นที่ที่จะอยู่รอดมาด้วย การศึกษาหาความรู้และฝึกฝนทักษะจนมีตำแหน่งวิชาชีพสูง ๆ จึงกลายเป็นอาวุธพิเศษของบรรดาช่างลูกมือในการแข่งขัน ทั้งยังเป็นทุนที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้ตนเองด้วย จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งในระดับหนึ่งขึ้นระหว่างวัฒนธรรมกลุ่ม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบที่แตกต่างกันของทุนทางวัฒนธรรม

กล่าวโดยสรุป ช่างที่เป็นลูกมือฝึกหัดแบบดั้งเดิมกับช่างนักศึกษา ได้ก่อให้เกิดการพัฒนาการแปะตะกั่วช่างฝีมือที่ไม่สมดุลขึ้น โดยแบ่งออกได้เป็นประเภทและสาเหตุ 3 ในระดับเมื่อพิจารณาทิศทางการพัฒนาการศึกษาด้านเซรามิกเหล่านี้ จะเห็นว่าความรู้จากการศึกษาเป็นเรื่องของการปรับปรุงการประยุกต์ใช้ความรู้กับทักษะ ความเป็นวิทยาศาสตร์ของการสร้างสรรค์ความรู้ ความหลากหลายในการจัดการ และอื่น ๆ ทว่าปัจจุบัน ธุรกิจเซรามิกกลับยังเผชิญอุปสรรคขาดแคลนบุคลากร สาขาวิชาเซรามิกในระดับอุดมศึกษาก็ยังมีจุดบกพร่องอีกมาก ส่งผลให้สาขาวิชาเซรามิกในระดับอุดมศึกษาขาดความเชื่อมโยงกับความต้องการของสังคมและการผลิตในภาคธุรกิจอย่างรุนแรง คำตอบของคำถามที่ว่า จะแก้ไขช่องว่างระหว่างธุรกิจกับสถานศึกษา ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีทั้งที่เป็นลูกมือแบบดั้งเดิมและที่จบจากสถานศึกษา รวมถึงสร้างระบบฝึกอบรมการสืบทอดที่มีคุณภาพได้อย่างไรนั้น เป็นการต่อลมหายใจให้กับทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี รวมไปถึงอนาคตของจิ้งเต๋อเงินด้วย

รูปแบบการสืบทอดทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี

การสืบทอดเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ทักษะการทำเครื่องเคลือบของจิ้งเต๋อเงินถูกถ่ายทอดสืบทอดกันมานับพันปี ไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใด จิ้งเต๋อเงินควรยึดเอาการสืบทอดเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของตน เพื่อให้ทักษะช่างฝีมือดำรงอยู่ยืนยงต่อไป เครื่องเคลือบเงินมีประวัติศาสตร์การสืบทอดอันยาวนาน รูปแบบการสืบทอดมีความหลากหลาย ได้แก่ ระบบสืบทอดภายในครอบครัว ระบบนายช่างกับลูกมือ และการศึกษาด้านเซรามิก

1. ระบบสืบทอดภายในครอบครัว

1.1 พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

การสืบทอดภายในครอบครัว เป็นรูปแบบการสืบทอดทักษะที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมแบบครอบครัว โดยทั่วไปช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเหล่านี้ล้วนมีทักษะยอดเยี่ยม และจะวาดเครื่องเคลือบเมื่อว่างเว้นจากการเพาะปลูก จึงเกิดเป็นการสืบทอดภายในครอบครัวแบบ “เพาะปลูกสลับทำเครื่องปั้น” ที่ผนวกเอาการผลิตงานหัตถกรรมกับการเกษตรเข้าด้วยกัน เมื่อกำลังการผลิตเพิ่มสูงขึ้น อุตสาหกรรมงานหัตถกรรมก็ค่อย ๆ ผละออกจากการเกษตรจนกระทั่งกลายเป็นอาชีพเฉพาะทาง จากการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการพบว่า จิ้งเต๋อเงินมีศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์เอกชนที่เชี่ยวชาญทักษะเฉพาะทางมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่งต่อเนื่องมาจนถึงยุคกลางราชวงศ์หมิง ศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์เหล่านี้มีแนวคิดแบบโบราณและไม่เปิดเผยแก่คนนอก จึงถ่ายทอดทักษะกันในครอบครัวเป็นหลัก (Zhang Xuewen, 2004) เนื่องจากการสืบทอดภายในครอบครัวตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ทางสายเลือดและเครือญาติ การสืบทอดทักษะเช่นนี้จึงมี

ลักษณะผูกขาดทุนทางวัฒนธรรม โดยทุกวันนี้ก็เป็นรูปแบบการสืบทอดที่ยังมีคุณค่า จึงดำรงอยู่และพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน

1.2 วิธีการสืบทอด

การสืบทอดภายในครอบครัวยังแบ่งออกได้เป็นการสืบทอดสายเดียวหรือหลายสาย ตามความสัมพันธ์ของเครือญาติ การสืบทอดสายเดียวหมายถึงการสืบทอดจากพ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ส่วนการสืบทอดหลายสายคือการสืบทอดจากทั้งพ่อและแม่ ทักษะการทำเครื่องเคลือบจึงต่อเงินแบบดั้งเดิมส่วนใหญ่จะถ่ายทอดจากพ่อสู่ลูก ตามรูปแบบการสืบทอดภายในครอบครัว แต่เนื่องจากทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีมีรูปแบบเฉพาะ ในการผลิตแบบดั้งเดิมจึงมักเป็นการแบ่งงานกันทำระหว่างสามีกับภรรยา การสืบทอดหลายสายจึงพบเห็นได้ทั่วไปในอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเขียนสี หนึ่งในลักษณะเฉพาะที่สำคัญของการสืบทอดภายในครอบครัวอย่าง “พ่อแม่รับบทอาจารย์” ส่วนใหญ่จะปรากฏในแง่ที่ว่า ผู้ปกครองในบ้านรับบทเป็นทั้งพ่อแม่ในชีวิตประจำวัน ควบคู่ไปกับบทบาทอาจารย์ผู้ถ่ายทอดทักษะ พ่อแม่กับลูกไม่เพียงมีความสัมพันธ์อันอบอุ่นแบบภริยาส์ แต่ยังมีความสัมพันธ์แบบครูและศิษย์จากอีกแง่มุมหนึ่งด้วย ทักษะศิลป์เป็นรากฐานในวิถีชีวิตของครอบครัว ซึ่งการสืบทอดทางสายเลือดเอื้อต่อการส่งเสริมการพัฒนาทักษะ ในการทำงานประจำวัน พ่อแม่จะสอนสิ่งต่าง ๆ ให้ลูกผ่านคำพูดและการกระทำโดยไม่รู้ตัว รวมถึงทุ่มเทอย่างเต็มที่เพื่อชี้แนะแนวทาง นำทักษะและประสบการณ์ของตนที่ตกผลึกได้มาถ่ายทอดแก่ลูก ๆ โดยเฉพาะทักษะที่หลาย ๆ ครอบครัวคิดค้นขึ้นเองและถูกเก็บรักษาไว้ได้อย่างครบถ้วนก็ด้วยวิธีการสืบทอดที่ทุ่มเทอย่างสุดกำลังนี้

หลังจากปี 1949 เมื่อมีการกำกับควบคุมระดับประเทศและระบบกรรมสิทธิ์แบบเอกชน ถูกจำกัด ศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์แบบครอบครัวก็ค่อย ๆ สูญหายไป รูปแบบการผลิตเปลี่ยนเป็นการจัดการแบบรวมศูนย์โดยภาครัฐ แต่การสืบทอดทักษะการทำงานหัตถกรรมเครื่องเคลือบภายในครอบครัวกลับไม่หายไปไหน และยังคงดำเนินต่อมาในอีกรูปแบบหนึ่ง คือการพาลูกไปเรียนงาน (带子传艺) โดยภาครัฐที่ต้องการสืบทอดและพัฒนาทักษะดั้งเดิมจะจ้างนายช่างฝีมือเยี่ยมเข้าทำงานและอนุญาตให้ลูก ๆ ของพวกเขาติดตามเข้าไปในโรงงานเพื่อเรียนรู้ทักษะได้ โดยแก่นแท้แล้วก็นับเป็นการสืบทอดภายในครอบครัวรูปแบบหนึ่ง

1.3 เนื้อหาที่สืบทอด

เนื้อหาที่สืบทอดกันภายในครอบครัวประกอบด้วยการสอนทักษะเซรามิก จิตวิญญาณ ในการสร้างสรรค์ จรรยาบรรณวิชาชีพ และจริยธรรมในสังคม การสืบทอดทักษะช่างจิตรกรรมเขียนสี จึงต่อเงินภายในครอบครัวเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไป เมื่อพิจารณาจากขอบเขตด้านเวลาของบทความวิจัยแล้ว การสืบทอดของตระกูลที่ทำเซรามิกมาจนถึงปัจจุบันล้วนมาจากช่างเซรามิกเลื่องชื่อ เช่น กลุ่มแปดสหายจุซาน สืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยการสืบทอดภายในครอบครัวเช่นนี้มักมีที่มาจาก

ความสัมพันธ์ทางสายเลือด เนื้อหาที่สืบทอดมีลักษณะผูกขาดทุนทางวัฒนธรรมอย่างยิ่ง รุ่นลูกหลาน จึงเรียนรู้เทคนิคพิเศษหรือเข้าใจประสบการณ์การสร้างสรรค์ที่บรรพบุรุษถ่ายทอดกันมาได้อย่างรวดเร็ว จนทุกวันนี้ก็ยังเป็นรูปแบบการสืบทอดทักษะที่ครอบครองต้นทุนชั้นยอดไว้ได้มากที่สุด ปัจจุบัน การสั่งสอนเรียนรู้ภายในครอบครัวไม่เพียงส่งต่อเนื้อหาที่สืบทอดในครอบครัวแบบดั้งเดิม เท่านั้น แต่ยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั่วไปและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสายอาชีพ ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงข้อจำกัดที่มาพร้อมกับการสืบทอดภายในครอบครัวด้วย ข้อเสียที่สำคัญที่สุดของการสืบทอดภายในครอบครัวในแง่ของเนื้อหา ก็คือ หากเกิดกรณีไร้ผู้สืบทอด ก็เป็นไปได้อย่างยิ่งที่ทักษะจะสูญหายไป ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการสืบทอดและการพัฒนาทักษะจิตรกรรมเขียนสี

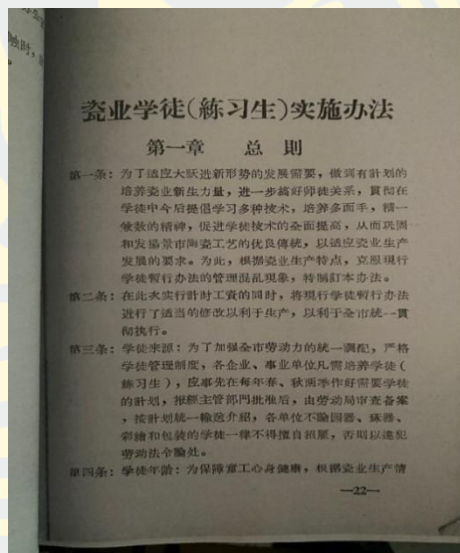
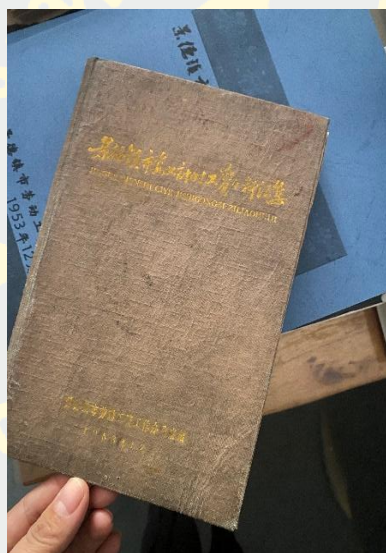
2. ระบบนายช่างกับลูกมือ

การสืบทอดแบบนายช่างกับลูกมือตั้งอยู่บนความสัมพันธ์แบบเครือญาติและความผูกพันทางภูมิศาสตร์ สามารถแบ่งออกเป็นการสืบทอดโดยนายช่างกับลูกมือที่เป็นญาติกัน และนายช่างกับลูกมือที่ไม่ได้เป็นญาติกัน รูปแบบสืบทอดนี้มีนายช่างเป็นผู้ถ่ายทอดและลูกมือเป็นผู้รับการถ่ายทอด โดยก่อนอื่นลูกมือจะต้องกราบอาจารย์เพื่อฝากตัวเป็นศิษย์ จากนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากครูเสียก่อน จึงจะเริ่มลงมือทำงานและเรียนรู้ทักษะที่เกี่ยวข้องได้ ระบบนายช่างกับลูกมือมีแบบแผนการจัดการอันเข้มงวดและเนื้อหาการเรียนรู้ที่ชัดเจน โดยแต่ละช่วงเวลาในประวัติศาสตร์จะมีลักษณะแตกต่างกันไป

2.1 พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

การสืบทอดแบบระบบนายช่างกับลูกมือมีต้นกำเนิดจากความต้องการเพิ่มกำลังการผลิตและการแบ่งงานทางสังคม โดยการสืบทอดแบบระบบนายช่างกับลูกมือในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แบ่งออกได้เป็นสามรูปแบบ คือ การสืบทอดแบบสมาคมอาชีพ การสืบทอดแบบนายช่างกับลูกมือในโรงงาน และระบบนายช่างกับลูกมือสมัยใหม่ การสืบทอดแบบสมาคมอาชีพจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของความผูกพันทางอาชีพและภูมิศาสตร์เป็นหลัก ก่อนสำเร็จวิชา ลูกมือที่เป็นลูกศิษย์ต้องเคารพเชื่อฟังนายช่างผู้เป็นอาจารย์โดยปราศจากเงื่อนไข ปฏิบัติดุจบิดาและบุตร เข้มงวดดุจเจ้านายกับลูกจ้าง นอกจากนี้ สมาคมอาชีพบางแห่งยังมีกฎจำกัดความสัมพันธ์ในการสืบทอดระหว่างนายช่างและลูกมือด้วย ภายใต้ข้อผูกมัดของสมาคมอาชีพและธรรมเนียมยุคศักดินา ระหว่างสามปีของการฝึกฝน ลูกมือไม่เพียงต้องเรียนรู้ทักษะช่างเท่านั้น แต่ยังต้องทำธูระเบ็ดเตล็ดให้ครูด้วย อีกทั้งเงื่อนไขต่าง ๆ ก็เข้มงวดอย่างยิ่ง สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับลูกมือในช่วงเวลาดังกล่าว คือเคารพกฎระเบียบและปฏิบัติตามข้อผูกมัด การให้ความสำคัญกับการบ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรมของลูกมือ ส่งผลต่ออย่างยิ่งต่อการยกระดับทางวิชาชีพของลูกมือเอง ขณะที่การสืบทอดแบบนายช่างกับลูกมือในโรงงาน เป็นความสัมพันธ์ที่ก่อตัวจากรูปแบบการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป (Fang Lili, 2011) หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยโรงงานได้ประกาศใช้ “กฎระเบียบสำหรับนายช่างกับลูกมือ (师徒法

ที่)”) เพื่อกำกับดูแลความสัมพันธ์ รวมถึงการแบ่งผลประโยชน์ระหว่างนายช่างกับลูกมือ ในช่วงเวลาดังกล่าว แม้จะยังมีอิทธิพลจากแนวคิดแบบเก่า แต่เมื่อปราศจากข้อผูกมัดอันเข้มงวดตามกฎหมายระเบียบของสมาคมอาชีพ สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ รวมถึงสถานะและค่าตอบแทนของช่างลูกมือก็ดีขึ้นมาก การส่งเสริมการพัฒนาการสืบทอดทักษะในระบบนายช่างกับลูกมืออย่างเป็นทางการ ยังเป็นการสร้างคุณูปการส่วนหนึ่งแก่การอนุรักษ์ทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีแบบดั้งเดิมด้วย ขณะที่ระบบนายช่างกับลูกมือสมัยใหม่ เป็นรูปแบบการสืบทอดที่มาพร้อมกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาสมัยใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างนายช่างกับลูกมือนั้นคล้ายอาจารย์กับนักเรียน ทว่าปราศจากกฎข้อบังคับของอุตสาหกรรม วิธีการและเนื้อหาในการสืบทอดจึงค่อนข้างมีอิสระ

ภาพที่ 3-1 แนวทางการถ่ายทอดวิชาแก่ช่างฝีมือฝึกหัด (หนังสือรวบรวมข้อมูลค่าจ้างรายชั่วโมงในอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิน, p.22)

2.2 วิธีการสืบทอด

นายช่างในระบบนายช่างกับลูกมือเป็นทั้งอาจารย์และผู้ปกครอง หลัก ๆ แล้วจะถ่ายทอดแก่นของเทคนิค ประสบการณ์ และองค์ความรู้ที่ตนเชี่ยวชาญให้แก่ลูกศิษย์ ด้วยการสอนปากเปล่า ระหว่างฝึกปรือไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน ใช้เวลา 4-5 ปีจึงสำเร็จวิชา จากนั้นจึงเริ่มรับงานตามลำพัง อันที่จริง ความสัมพันธ์ของนายช่างกับลูกมือก็มีการแข่งขันกันในระดับหนึ่ง ฝ่ายนายช่างมักจะเก็บงำสุดยอดทักษะไว้เป็นความลับ ไม่ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์ โดยทั่วไปช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีที่เป็นลูกมือฝึกหัดมาก่อนจะเชี่ยวชาญแขนงหนึ่งของทักษะเท่านั้น การจะถ่ายทอดทักษะทั้งหมดให้ได้อย่างลึกซึ้งจึงต้องอาศัยความพากเพียรอุตสาหะในการค้นหาและการเรียนรู้ของตัวเอง การบ่มเพาะบุคลากรตามระบบนายช่างกับลูกมือแบบดั้งเดิม ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับความสามารถในเชิงปฏิบัติ

แต่รูปแบบการเรียนรู้ทางเดียนี่ขาดความเป็นระบบและองค์ความรู้ นายช่างสอนอย่างไร ลูกมือก็เลียนแบบไปเช่นนั้นโดยไม่รู้จึ๊กนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับเปลี่ยน ส่งผลให้ทักษะและรูปแบบงานมีลักษณะเป็นแบบแผน เป็นสิ่งที่ยากจะแก้ไขอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง โดยเฉพาะเมื่อระบบนายช่างกับลูกมือกลายเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการของระบบสมาคมอาชีพ กฎระเบียบต่าง ๆ ก็กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งผลต่อการถ่ายทอดทักษะ ทั้งยังมีลักษณะของการแสวงหาประโยชน์อย่างชัดเจน ก่อนจะค่อย ๆ บรรเทาลงเมื่อถึงยุคของระบบนายช่างกับลูกมือสมัยใหม่

ข้อดีของการสืบทอดแบบระบบนายช่างกับลูกมือคือระยะเวลาในการบ่มเพาะยาวนาน ทักษะจึงได้รับการสืบทอดอย่างเข้มงวด แต่ก็มีข้อจำกัดคือประสิทธิภาพต่ำ ขณะเดียวกัน ด้วยเหตุผลเรื่องการแข่งขันหรือสาเหตุอื่น นายช่างแต่ละคนจึงค่อนข้างสงวนท่าทีในการถ่ายทอดทักษะ ซึ่งอาจทำให้ทักษะสูญหายไป

2.3 เนื้อหาที่สืบทอด

ภายใต้หลักจริยธรรมและกฎข้อบังคับอันเข้มงวดของสมาคมอาชีพ ในระบบนายช่างกับลูกมือแบบดั้งเดิม เมื่อตื่นเข้ามาลูกมือจะต้องเริ่มทำงานเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เช่น ทำความสะอาด ชงชา เฝ้าเครื่องหอม เป็นต้น หลังจากงานเหล่านี้ได้ 2 ปีจึงจะผ่านเข้าสู่ขั้นการเป็นผู้ช่วย กระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดใช้การสังเกตเป็นหลัก และรอจนกระทั่งเริ่มลงมือทำได้จึงจะสามารถช่วยงานได้ นอกจากทักษะศิลป์แล้ว ลูกมือจะยังได้เรียนรู้งานเบ็ดเตล็ด การรับมือกับผู้คน จรรยาบรรณในอาชีพ คุณธรรมจริยธรรม จิตวิญญาณที่มุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ ล้วนเป็นเนื้อหาที่พวกเขาได้รับสืบทอด นับตั้งแต่ปี 1949 เป็นต้นมา ทางการเงินได้ปราบปรามการแสวงหาประโยชน์และยกสถานะของแรงงานให้สูงขึ้น เนื้อหาที่สืบทอดจากนายช่างสู่ลูกมือก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย หลัก ๆ คือการขยายขอบเขตการสอน โดยจุดประสงค์ของการบ่มเพาะคือการตอบสนองความต้องการแรงงานเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ การแสวงหาประโยชน์จากระบบนายช่างกับลูกมือเริ่มลดน้อยลง แต่การสืบทอดทักษะก็ยังก้าวข้ามข้อจำกัดของระบบได้ยาก ซึ่งเป็นอุปสรรคใหญ่ที่สุดของการสืบทอดรูปแบบระบบนายช่างกับลูกมือ

3. การสืบทอดด้วยการศึกษาด้านเซรามิก

ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมช่างฝีมือ คือการถือกำเนิดและการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของการศึกษาด้านเซรามิก การศึกษาด้านเซรามิกในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ตั้งแต่วัยเด็ก การศึกษาเชิงอุตสาหกรรมไปจนถึงการศึกษาสายอาชีพและระบบอุดมศึกษา เป็นทางเลือกที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ ทั้งยังตั้งอยู่บนพื้นฐานรูปแบบการพัฒนาที่มีความหลากหลายของการสืบทอดทักษะ ภายใต้บริบทการจัดการวัฒนธรรมช่างฝีมือ และเป็นรูปแบบการสืบทอดทักษะการเขียนสีที่สำคัญที่สุดในปัจจุบัน

3.1 พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

ในแง่ของการศึกษาเชิงอุตสาหกรรม มีการก่อตั้งโรงเรียนเซรามิกแห่งประเทศจีน (中国陶业学堂) ขึ้นใกล้กับบริษัทเซรามิกของทางการจีน (瓷业公司) เพื่อบ่มเพาะบุคลากรในสาขานี้ เป็นการเริ่มต้นเปิดหลักสูตรด้านเซรามิกจึ่งต่อเจิ้นยุคใหม่ การศึกษาเชิงอุตสาหกรรมช่วยมอบเส้นทางใหม่ในการเติบโต การพัฒนา และการสืบทอดทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีแบบดั้งเดิมของจิ่งต่อเจิ้น โดยไม่เพียงได้รับการชื่นชมจากคนหนุ่มสาวและกลุ่มปัญญาชนเท่านั้น ช่างฝีมือหัวก้าวหน้าบางส่วนก็หันมาสนใจรูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้อย่างมากเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลของชนบแนวความคิดจีนโบราณ คนจำนวนมากยอมรับไม่ได้ที่แม้จะได้รับการศึกษาแล้วยังต้องประกอบอาชีพผลิตเครื่องเคลือบอยู่ จึงไม่ค่อยกระตือรือร้นกับการเรียนนัก ถึงขั้นที่การรับสมัครนักเรียนต้องเผชิญกับอุปสรรค ถึงแม้บุคลากรด้านเซรามิกที่ได้รับการศึกษาแบบใหม่จะไม่สามารถครองสถานะเหนือกว่าได้ในด้านการผลิตของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจิ่งต่อเจิ้น ทั้งยังไม่มีสิทธิ์มีเสียง ทว่าการศึกษาก็นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่น่าตกตะลึง เพียงแต่ต้องใช้เวลาค่อนข้างนานกว่าที่อิทธิพลดังกล่าวจะปรากฏให้เห็น อย่างน้อยที่สุด ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีแบบดั้งเดิมก็ได้ทำการสืบทอดผ่านการเรียนรู้บนพื้นฐานแนวคิดอันเป็นเหตุเป็นผลของการศึกษาด้านเซรามิก ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการผลิตในอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ

การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจ ส่งผลให้การแบ่งงานทางสังคมมีความละเอียดถี่ถ้วนขึ้นเรื่อย ๆ และไม่อาจตอบสนองความต้องการได้อีกต่อไป ในปี 1922 การศึกษาเชิงอุตสาหกรรมที่มีมาแต่เดิมจึงถูกแทนที่ด้วยการศึกษาสายอาชีพอย่างเป็นทางการ เนื้อหาและรูปแบบของการศึกษาสายอาชีพคล้ายคลึงกับการศึกษาเชิงอุตสาหกรรมอย่างยิ่ง จุดที่แตกต่างก็คือ การศึกษาสายอาชีพมุ่งเน้นให้ปัจเจกบุคคลได้มีสถานะในสังคมและคุณวุฒิทางวิชาชีพ รวมถึงมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพของช่างฝีมือในอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเขียนสี โดยทำหน้าที่บ่มเพาะบุคลากรทางเทคนิคให้แก่อุตสาหกรรมเซรามิก ขณะเดียวกันก็บ่มเพาะครูผู้สอนให้แก่สถานศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องด้วย

ขณะที่การศึกษาในระดับอุดมศึกษามีขึ้นหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน สถาบันอุดมศึกษาด้านเซรามิกถูกโอนไปอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาลเพื่อเปลี่ยนแปลงให้มีความเป็นสังคมนิยม หลังการปฏิรูปและเปิดประเทศ การศึกษาสายอาชีพและระดับอุดมศึกษาด้านเซรามิกในจิ่งต่อเจิ้นก็เข้าสู่กระบวนการพัฒนาแบบก่อตั้ง-ฟื้นฟู-สำรวจ-ก้าวหน้าตามลำดับ ส่วนในแง่ของศิลปะเซรามิกก็ค่อย ๆ มีการเปลี่ยนชื่อสิ่งต่าง ๆ เช่น การออกแบบเซรามิก สุนทรียภาพเซรามิก ศิลปะเซรามิกสมัยใหม่ เป็นต้น และเมื่อผ่านกระบวนการสำรวจเชิงปฏิบัติ เช่น “ร่วมก่อตั้ง-ปรับเปลี่ยน-ร่วมมือ-ผนวก” แล้วก็พัฒนาจนกลายเป็นการศึกษาเฉพาะทางด้านเซรามิกที่ค่อนข้างครบถ้วนสมบูรณ์

อย่างในปัจจุบันที่มีระบบฝึกอบรมบุคลากรหลายระดับทั้งอาชีวศึกษา ปริญญาตรี โท และเอก ก่อนจะค่อย ๆ จัดสรรทรัพยากรการศึกษาและจัดทำโครงสร้างหลักสูตรที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.2 วิธีการศึกษา

การศึกษาเชิงอุตสาหกรรมเริ่มปรากฏในช่วงต้นของการปฏิรูปเซรามิก เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบผนวกโรงงานเข้ากับโรงเรียน ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงของการเปลี่ยนผ่านจากการผลิตงานหัตถกรรมไปสู่โรงงาน การเข้าโรงเรียนเท่ากับการเข้าโรงงาน นับเป็นจุดเริ่มต้นของรูปแบบการเรียนการสอนลักษณะดังกล่าวที่ต้องพึ่งพาอุตสาหกรรม ดำเนินการในสถานที่จริง และใช้นโยบาย “โรงงานควบโรงเรียน” ในฐานอุตสาหกรรม

การศึกษาสายอาชีพเป็นการศึกษาระดับอุดมศึกษารูปแบบหนึ่ง ลักษณะการเรียนการสอนมีความคล้ายคลึงกับระดับอุดมศึกษาค่อนข้างมาก โดยต่างก็ใช้ระบบแบ่งภาควิชาและชั้นปี ด้วยข้อได้เปรียบในด้านทรัพยากรเซรามิกของจังหวัด่อเงิน สถาบันการศึกษาจะค่อนข้างให้ความสำคัญกับถ่ายทอดความรู้แก่นักศึกษาในด้านทฤษฎี บ่มเพาะความสามารถในด้านการสร้างสรรค์และออกแบบศิลปะ เน้นการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานการสืบทอดทักษะการทำเครื่องเคลือบแบบดั้งเดิม เพื่อให้การเรียนการสอนได้ปรับเปลี่ยนและขับเคลื่อนการพัฒนาศิลปะเซรามิกจีน บ่มเพาะบุคลากรทางเทคนิคคุณภาพสูง ช่างฝีมือผู้เชี่ยวชาญ รวมไปถึงช่างฝีมือแห่งชาติ เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมเซรามิกและพัฒนาอุตสาหกรรมเซรามิกต่อไป

3.3 เนื้อหาในการเรียนการสอน

เมื่อเปรียบเทียบกับ การสืบทอดทักษะแบบดั้งเดิม เนื้อหาที่ถ่ายทอดในการศึกษาสายอาชีพนั้นมีข้อได้เปรียบที่ชัดเจนกว่ามาก โดยใช้รูปแบบหลักสูตรที่ผสมผสานระหว่างความรู้ในโรงงานกับสถานศึกษา ไม่ใช่สอนปากเปล่าเล่าประสบการณ์แบบการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่มุ่งถ่ายทอดคำสอนเป็นหลัก

สถานศึกษาจะปรับเปลี่ยนวิธีไปตามสถานการณ์ และจัดทำหลักสูตรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน หลักสูตรจะแบ่งออกเป็นวิชาทั่วไปกับวิชาเฉพาะที่เน้นวาดภาพบนเครื่องเคลือบหลัก ๆ แล้ววิชาเฉพาะจะสอนเนื้อหาเกี่ยวกับการวาดภาพจิตรกรรมตกแต่งเครื่องเคลือบ ส่วนวิชาทั่วไปจะให้ความรู้ด้านวัฒนธรรม ช่างจิตรกรรมเครื่องเคลือบที่มีชื่อเสียงของจังหวัด่อเงินหลายท่านเคยสอนในสถานศึกษาเหล่านี้มาก่อน (Li Songjie, Liu Hongna, 2016, pp.86-90) โดยสถานศึกษาจะรับสมัครนักศึกษาจากจังหวัด่อเงินกับพื้นที่โดยรอบเป็นหลัก พร้อมรับลูกศิษย์จากร้านหนึ่งเตียนด้วย หลักสูตรจะประกอบด้วยวิชาสำหรับบ่มเพาะความสามารถในการวาดภาพจิตรกรรมบนเครื่องเคลือบ เช่น วิชาวาดภาพคน ดอกไม้ นก และเขียนอักษรศิลป์ โดยมุ่งบ่มเพาะบุคลากรทางเทคนิคโดยเฉพาะ ซึ่งก็ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง

การจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาใช้รูปแบบวิชาชีพเพื่อสืบทอดและพัฒนาทักษะ รวมถึงการเรียนภาคทฤษฎีด้วย แม้เจตนาดั้งเดิมของการศึกษาด้านเซรามิกในจังหวัดฉะเชิงเทราจะเป็นการบ่มเพาะบุคลากรเฉพาะทางด้านเซรามิกยุคใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการบุคลากรในด้านเครื่องจักรและระบบอัตโนมัติที่จำเป็นต่อการพัฒนาแควดวงเซรามิก รวมไปถึงฝึกช่างเทคนิคผู้เชี่ยวชาญและนักออกแบบศิลปะเซรามิกเพื่อการผลิตเซรามิก ด้วยความรู้ความเข้าใจในปัจจุบันเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมของเซรามิกจังหวัดฉะเชิงเทรา สถานศึกษาจึงต้องรับภารกิจสำคัญในการสืบทอดและพัฒนาศิลปะการทำเครื่องเคลือบจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้ทักษะดั้งเดิมไม่ถูกผูกขาดอยู่กับความสัมพันธ์ทางสายเลือดและความสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์อีกต่อไป แต่ได้รับการสืบทอดในวงกว้างขึ้น การศึกษาด้านเซรามิกในจังหวัดฉะเชิงเทรายังหลายชนบดดั้งเดิมของการสืบทอดภายในครอบครัวกับการสืบทอดจากนายช่างสู่ลูกมือ เปลี่ยนการถ่ายทอดทักษะอันลึกซึ้งที่เดิมทีการสืบทอดสองรูปแบบนี้จะมี การ “กักไฟตาย” เอาไว้ หันมาส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทักษะ ซึ่งส่งผลต่อการสืบทอดและพัฒนาทักษะการทำเครื่องเคลือบแบบดั้งเดิมของจังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากนี้ การเรียนการสอนทฤษฎีในการศึกษาด้านเซรามิก และความเปิดกว้างในด้านการสืบทอดของสถานศึกษา ยังเอื้อต่อการซึมซับองค์ความรู้ด้านศิลปะของชนชาติต่าง ๆ ทั่วโลก ทำให้ทักษะการทำเครื่องเคลือบแบบดั้งเดิมของจังหวัดฉะเชิงเทราเกิดการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องโดยอาศัยการซึมซับและการพัฒนา

แม้การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจะมีจุดประสงค์เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมและเชื่อมต่อการพัฒนาการศึกษาสายอาชีพ แต่ในระดับปฏิบัติการกลับยากลำบากมาก บุคลากรที่บ่มเพาะมาจากการศึกษารูปแบบนี้ยังต้องการเวลาสำหรับฝึกลงมือใช้ทักษะจริงอีกมาก ความสามารถในการใช้ทักษะเพื่อทำงานจริงยังห่างชั้นกับช่างฝีมือแบบดั้งเดิม มีแต่ต้องสร้างความเชื่อมโยงระหว่างระบบการศึกษากับโครงสร้างความสัมพันธ์ของชนชั้นทางสังคมขึ้นมาเท่านั้น ความรู้และเทคโนโลยีจึงจะเกิดการพัฒนาแบบบูรณาการได้

รูปแบบการสืบทอดทักษะแบบดั้งเดิมของจังหวัดฉะเชิงเทราตั้งอยู่บนกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมเซรามิกภายใต้อิทธิพลของระบบสืบทอดภายในครอบครัวและระบบนายช่างกับลูกมือวิธีการ เนื้อหา และรูปแบบของการได้มาซึ่งทักษะเป็นการทำตามธรรมเนียมการสืบทอดแบบดั้งเดิมเสียเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่รูปแบบการสืบทอดด้วยการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นแตกต่างจากรูปแบบการถ่ายทอดทักษะแบบดั้งเดิมตามระบบนายช่างกับลูกมือโดยสิ้นเชิง กล่าวอย่างเจาะจงก็คือ รูปแบบแรกเป็นการถ่ายทอดและสืบทอดทางเดียวของความสัมพันธ์ทางสังคมที่ตั้งอยู่บนความใกล้ชิดทางสายเลือดและลำดับชั้นที่แตกต่างกัน ขณะที่อีกรูปแบบหนึ่งเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมอันหลากหลายในระดับต่าง ๆ แบบข้ามลำดับชั้น ทั้งนี้ย่อมเกิดปรากฏการณ์ช่องว่างระหว่างวัยเพราะวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มผู้ชม

ขณะที่ประเทศจีนในศตวรรษที่ 21 มีนโยบายกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึง ปรากฏการผสมผสานระหว่างความเป็นท้องถิ่นกับความเป็นสากล ระหว่างชนบดั้งเดิมกับแนวคิดสมัยใหม่ ดำเนินการอนุรักษ์และการพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน ทิศทางวัฒนธรรมของเหล่าสถาบันอุดมศึกษานั้นมีลักษณะของการเผยแพร่คุณค่า ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ พลวัตอันยืดหยุ่น การสืบทอดแบบกลุ่มชน และการพึ่งพาท้องถิ่น ถึงแม้การศึกษาจะเปิดโอกาสให้ชนชั้นล่างได้เลื่อนสถานะทางสังคมแล้ว แต่หน้าที่พื้นฐานของการศึกษาอย่างการผลิตซ้ำ การฟื้นฟู และการสร้างเสถียรภาพแก่โครงสร้างลำดับชั้นกลับยังไม่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษายังมีบทบาทในการกระตุ้นการลงทุนช่างฝีมือ เพื่อส่งเสริมพลังขับเคลื่อนภายในของสังคม นักศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโท และศาสตราจารย์จำนวนมาก ได้ประกอบกันเป็นทิศทางวัฒนธรรมหรือเศรษฐกิจเซรามิกรูปแบบใหม่ ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีกลุ่มใหม่ ผลักดันการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบและการสร้างโครงสร้างของอัตลักษณ์ช่างฝีมือขึ้นใหม่

รูปแบบการจัดการวัฒนธรรมช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี

ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การสืบสานและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของพวกเขาเป็นผลสืบเนื่องจากการพัฒนาทางสังคม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเจาะลึกอย่างเป็นระบบจากมิติของการจัดการและการสืบทอด ว่าด้วยช่องทางการจัดการและการสืบทอดช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีทั้งหมดผ่านการรวบรวมเอกสาร จุดประสงค์คือเพื่อค้นหาทิศทางของวิถีชีวิตที่เกิดจากการร้อยเรียงสาเหตุและผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลงในสถานะและการรู้คิดของช่างฝีมือ

1. จากช่างหลวงสู่การจัดการแบบเอกชน

ช่างฝีมือทำงานหัตถกรรมเซรามิกนั้นมาตั้งแต่สังคมยุคกสิกรรม นับแต่สมัยราชวงศ์ซาง-โจวมาจนถึงยุคปลายราชวงศ์ถังและยุคห้าราชวงศ์ เป็นช่วงแรกเริ่มของการพัฒนางานหัตถกรรมเซรามิกจึ่งเต๋อเจิ้น ช่างฝีมือจะทำงานในสังกัดของตระกูล ปริมาณการผลิตน้อย ต้นทุนต่ำ เน้นการทำเครื่องปั้นดินเผาแบบเรียบง่ายที่ใช้ในชีวิตประจำวันเป็นหลัก ไม่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ เมื่อกลุ่มช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีค่อย ๆ ขยายตัวขึ้น ทางภาคใต้ต้องการผูกขาดกำลังการผลิตและส่งเสริมอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ จึงนำระบบจัดการ “ช่างหลวง (官匠)” ที่เข้มงวดอย่างยิ่งมาใช้กับเหล่าช่างฝีมือ

ภาพที่ 3-2 รูปแบบการจัดการการผลิตของช่างหลวง (สำนักพิมพ์จื่อจินเฉิงพิพิธภัณฑสถานพระราชวังกู้กง, p.33)

“ช่างหลวง” เริ่มมีการจัดระเบียบมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์หยวนโดยใช้ระบบ “ทะเบียนช่าง” ขนชั้นปกครองสมัยราชวงศ์หยวนมุ่งตอบสนองความต้องการทั้งในด้านการดำเนินชีวิตและการทหาร จึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแสวงประโยชน์จากช่างฝีมือ ปฏิบัติต่อช่างฝีมือดุจนักโทษ ผูกขาดทักษะงานหัตถกรรม อันที่จริงแล้ว นับว่าเป็นทาสแรงงานแบบหนึ่ง ในยุคต้นราชวงศ์หมิง อุตสาหกรรมงานฝีมือเจริญรุ่งเรืองอย่างยิ่ง มีการสร้างระบบการผลิตและการจัดการที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งยังมีการตั้งหน่วยงานตัวแทนจัดการอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ “สำนักเครื่องเคลือบปูเหลียง” ขึ้นในจิ่งเต๋อเจิ้น ซึ่งทำหน้าที่จัดประเภทช่างฝีมือตาม “ระบบทะเบียนช่าง” โดยแบ่งช่างฝีมือที่ขึ้นทะเบียนออกเป็นสองประเภท ได้แก่ ช่างหลวงและช่างชาวบ้านทั่วไป ช่างหลวงจะอยู่ภายใต้การควบคุมของทางการ ไม่มีเสรีภาพในชีวิต คนในตระกูลไม่สามารถถอนตัวจากทะเบียนได้สืบทอดไปอีกหลายรุ่น ไม่อาจเลือกคู่แต่งงานได้โดยอิสระ ทำได้เพียงเป็นแรงงานผลิตงานหัตถกรรมภายใต้การกำกับควบคุมเท่านั้น (Feng Xianming, Geng Baochang, p.33) สถานะจัดว่าเป็นชนชั้นล่าง ทั้งยังถูกกีดกันจากคนในสังคมส่วนใหญ่ ส่วนช่างชาวบ้าน แม้จะไม่ถูกผูกมัดโดยทางการ แต่ก็ต้องเผชิญกับการทำร้ายและกดขี่ต่าง ๆ นานา วิธีการและวัตถุดิบในการผลิตล้วนถูกผูกขาดโดยทางการ การที่ช่างฝีมือถูกกดขี่เข้มงวดอย่างร้ายแรง นอกจากจะเป็นการจำกัดเสรีภาพส่วนบุคคลของช่างฝีมือแล้ว ยังไม่ส่งผลดีต่อการสืบทอดและการพัฒนาทักษะอย่างสร้างสรรค์ด้วย จนกระทั่งรัชศกชุ่นจื่อปีที่ 2 ของราชวงศ์ชิง ระบบทะเบียนช่างจึงได้ถูกยกเลิกอย่างเป็นทางการ บรรดาช่างฝีมือต่างก็มีสถานะเป็นอิสระ ส่วนการสืบทอดทักษะก็มีพื้นที่ให้พัฒนาต่อยอดเพิ่มขึ้น

หลังจากยกเลิกระบบทะเบียนช่าง การแบ่งงานและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบของจิ่งเต๋อเจิ้นก็เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุดอีกครั้งในยุคปลายราชวงศ์ชิง

ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีผู้มีทักษะล้ำเลิศในโรงงานเตาราชสำนักได้กลายมาเป็นช่างชาวบ้านธรรมดา พื้นที่สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเขียนสีได้รับการขยายให้กว้างขึ้นอีกครั้ง โดย บางส่วนก็เริ่มมีลักษณะของงานหัตถกรรมแบบโรงงาน เปลี่ยนจากช่างหลวงมาเป็นช่างชาวบ้าน จาก การจัดการโดยส่วนกลางมาเป็นการจัดการกันเองแบบเอกชน ในเวลานั้น สมาคมอาชีพยังคงดำรงอยู่ โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางสายเลือด ความสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ และความสัมพันธ์เชิงอาชีพในจิ้ง เต่อเจิ้น รูปแบบการจัดการกันเองของช่างชาวบ้านนี้สะท้อนให้เห็นถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การ ต่อรองทางธุรกิจ และการปกป้องผลประโยชน์ทางวิชาชีพของผู้คนในสายตระกูลหรือหมู่บ้านเดียวกัน ซึ่งต้องอาศัยกฎระเบียบวิชาชีพดั้งเดิมที่สั่งสมมาจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อสะสางปัญหาขั้นพื้นฐานที่สุดในด้าน การผลิต แรงงาน รวมไปถึงการดำเนินชีวิต

การทำเครื่องเคลือบของจิ้งเต่อเจิ้นนั้นฝีมือประณีตงดงาม การแบ่งงานละเอียดถี่ถ้วน ใน ระยะเวลาจึงเกิดเป็นสมาคมอาชีพภายใต้ชื่อต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ในบรรดาสมาคมอาชีพเหล่านั้น มี สมาคมฮุยโจว สมาคมตูซาง และสมาคมเบ็ดเตล็ด เป็นสามสมาคมหลักผู้ควบคุมเส้นเลือดที่หล่อเลี้ยง อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเขียนสีอยู่ใต้การดูแลของสมาคมเบ็ดเตล็ด เน้น จัดการการดำเนินงานของร้านหงเตี้ยนเป็นหลัก สมาคมอาชีพเคารพกฎระเบียบเดียวกันเพื่อหลีกเลี่ยง การแข่งขันกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ รวมถึงรักษาสถานะผูกขาดของวิชาชีพที่ทำให้ทุกคนดำรงอยู่และ กิจการรุ่งเรืองไปพร้อมกันได้ ใช้อำนาจผูกขาดเพื่อรับประกันสถานะของตนระหว่างที่อุตสาหกรรม เครื่องเคลือบก้าวไปข้างหน้า สิ่งนี้นำไปสู่ปรากฏการณ์กีดกันอย่างการผลิตเองขายเอง ชิดเส้นแบ่ง อย่างชัดเจน ไม่ผลิตข้ามอุตสาหกรรม ไม่ถ่ายทอดทักษะข้ามวิชาชีพ รวมถึงเก็บงำทักษะเป็นความลับ ไม่ถ่ายทอดสู่คนที่ไม่ใช่เครือญาติ ด้วยเหตุนี้ การปรากฏขึ้นและวิวัฒนาการของร้านหงเตี้ยน จึงเป็น การสานต่อรูปแบบหลัก ๆ ของทาสช่างที่กลายมาเป็นช่างฝีมือ รวมถึงระบบสืบทอดทักษะภายใน ครอบครัวกับระบบนายช่างกับลูกมือในยุคดังกล่าว ภายใต้ข้อจำกัดของธรรมเนียมสมาคมอาชีพ

ร้านหงเตี้ยนแบบดั้งเดิม เป็นสถานที่ผลิตเครื่องเคลือบแบบเขียนสีบนเคลือบ และเป็น สถานที่สืบทอดทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีแบบดั้งเดิม ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในร้านจะถูก เรียกว่า “หงเตี้ยนเหล่า” (Xia Luote, 2022) การปรากฏขึ้นและวิวัฒนาการของร้านหงเตี้ยน เกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบแบบเขียนสีบนเคลือบ การวิเคราะห์ ข้อมูลพบว่า เตาราชสำนักได้ผลิตเครื่องเคลือบเขียนสีแดงบนเคลือบออกมาส่วนหนึ่ง จากนั้นเตา ราชูร์ก็เลียนแบบตาม จึงเกิดร้านตกแต่งเครื่องเคลือบเขียนสีขึ้นโดยเฉพาะ ซึ่งก็คือร้านหงเตี้ยน นั้นเอง การปรากฏขึ้นของเครื่องเคลือบ “อู๋ไฉ่” ในรัชศกเจียจิ้ง สมัยราชวงศ์หมิงเป็นการหลายแบบ แฉนที่ใช้สีแดงเพียงอย่างเดียว เมื่อถึงสมัยราชวงศ์ชิง ศิลปะการเขียนสีบนเคลือบก็พัฒนาไปอีกขั้น เครื่องเคลือบที่มีชื่อเสียงเลื่องลือในยุคนั้น ได้แก่ เครื่องเคลือบอู๋ไฉ่สมัยรัชศกคังซี (มีชื่อเรียกอื่นว่าอั้ง ไฉ่และกุไฉ่) เฟินไฉ่ ฟาหลางไฉ่ เป็นต้น ในยุคปลายราชวงศ์ชิงถึงต้นยุคสาธารณรัฐก็ปรากฏเครื่อง

เคลื่อนชิ้นไม้ทั้งแบบใช้แปรงวาดลวดลายและเทคนิคปะติด ด้วยเหตุผลนี้ รูปแบบของร้านหงเต๋ียนจึงแพร่หลายขึ้นเรื่อย ๆ

ภาพที่ 3-3 บรรดา “หงเต๋ียนเหล่า” ภายใต้ธรรมเนียมของสมาคมอาชีพ (ร้านหงเต๋ียนในอดีต, Charlotte)

สมัยก่อนไม่มีโรงงานเครื่องหัตถกรรม ทั้งยังไม่มีโรงเรียน ร้านหงเต๋ียนจึงไม่ใช่เพียงสถานที่ดำเนินกิจการเครื่องเคลือบเท่านั้น แต่อันที่จริงยังเป็นที่สำหรับบ่มเพาะบุคลากรด้วย การดำเนินการของร้านหงเต๋ียนมีครอบครัวเป็นหน่วยงาน ขายสินค้าไปก็เขียนสีเครื่องเคลือบไปพลาง การสืบทอดทักษะใช้รูปแบบการสืบทอดภายในครอบครัวกับระบบนายช่างกับลูกมือภายใต้อิทธิพลจากธรรมเนียม สมาคมอาชีพเป็นหลัก โดยทั่วไปความสัมพันธ์นายช่างกับลูกมือจะสืบทอดกันผ่านสมาชิกในครอบครัว แต่ร้านหงเต๋ียนขนาดใหญ่บางแห่งอาจต้องการกำลังคนมากกว่า จึงรับลูกศิษย์มาช่วยงานผลิตในรูปแบบลูกมือช่าง

กล่าวได้ว่าสมาคมอาชีพเป็นองค์กรกลุ่มอาชีพงานหัตถกรรมที่บริหารจัดการเองในหมู่บ้านในสมัยศักดินาที่ไร้การกำกับดูแลโดยรัฐบาล โดยมีบทบาทเชิงบวกในการสร้างเสถียรภาพและการพัฒนาของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบในช่วงแรกเริ่ม อย่างไรก็ตาม เมื่อเศรษฐกิจสินค้าโภคภัณฑ์เติบโตและตลาดขยายตัวมากขึ้น สมาคมอาชีพที่มีกฎระเบียบเข้มงวดเกินไปก็กลายเป็นสิ่งที่ขัดขวางความคิดริเริ่มของอุตสาหกรรมงานหัตถกรรม หนำซ้ำยังถึงขั้นทำลายผลประโยชน์ของวิชาชีพอื่นได้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของวิชาชีพตน นับวันจึงยิ่งกลายเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ เหล่าสมาคมอาชีพยังคงมีอำนาจควบคุมการเมือง วัฒนธรรม และเศรษฐกิจท้องถิ่นมาจนกระทั่งปี 1949 ทั้งยังขัดขวางต่อต้านมาตรการปรับโฉมจิตใจต่อเงินให้มีความเป็นสมัยใหม่ในช่วงแรก

2. การจัดการลูกมือภายใต้การแปรรูปกิจการเอกชนไปเป็นของรัฐ

ลักษณะพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบของจิ่งเต๋อเจิ้นนำไปสู่การปิดกั้นความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม เกิดการผูกขาดทักษะงานหัตถกรรมโดยสมาคมอาชีพ ขณะที่ระบบวิชาชีพอันเข้มงวดก็มีลักษณะหัวเก่า อนุรักษ์นิยม และปิดกั้นมากกว่า ระบบเศรษฐกิจแบบธรรมชาติในสังคมศักดินาที่ผสมผสานการเกษตรขนาดเล็กกับการทำหัตถกรรมยังคงคงความเป็นใหญ่ และเมื่อข้อจำกัดในสภาพแวดล้อมสะสมกันได้ถึงระดับหนึ่งก็ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้ก็คือกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างต่อเนื่อง หลังสงครามฝิ่นสิ้นสุดลง สงครามกลางเมืองในจีนก็ปะทุขึ้นอยู่เนื่อง ๆ สร้างความเสียหายแก่ธุรกิจและอุตสาหกรรมงานหัตถกรรมของจิ่งเต๋อเจิ้น ระหว่างที่ระบบทุนนิยมต่างชาติค่อย ๆ ขยายตลาดสินค้าจีน อุตสาหกรรมงานหัตถกรรมดั้งเดิมของจิ่งเต๋อเจิ้นก็เปลี่ยนแปลงและสลายตัวด้วย ผ่านกระบวนการเปลี่ยนจากผู้ผลิตรายย่อยที่กระจัดกระจายกลายเป็นการผลิตทางสังคมขนาดใหญ่ ถึง ณ จุดนี้ การจัดการช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีก็เกิดการเปลี่ยนขนานใหญ่ขึ้นอีก เนื้อหาต่อไปนี้เป็นการศึกษาการจัดการช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีภายใต้กรอบเวลาอันจำกัด

2.1 ยุคสาธารณรัฐจีน (1922-1948)

ยุคปลายราชวงศ์ชิงถึงต้นยุคสาธารณรัฐ การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบของจิ่งเต๋อเจิ้นเริ่มอยู่ในช่วงกลาง “เตาราชสำนักหมิงชิงเลิกดำเนินการไปเนิ่นนานแล้ว แม้ทั้งเมืองจะมีเตาราชกรกว่า 110 แห่ง แต่กลับมีช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในร้านหงเตียนผู้เลื่องชื่อเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ทุกปีทำแต่งงานเลียนแบบของเก่า นับวันยิ่งเสื่อมถอย จำนวนน้อยนิด ไร้ความประณีต” (สภาพการณ์อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้นโดยสังเขป, วารสารเศรษฐกิจจีนและต่างประเทศรายสัปดาห์ เล่มที่ 166, p.2) เครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้นที่แต่เดิมเป็นที่นิยมอย่างมากกลับกลายเป็นภาพแทนของความล้าหลังหัวโบราณ ไม่ใช่สินค้าขายดีอันดับหนึ่งในตลาดโลกอีกต่อไป เมื่อระบบทุนนิยมต่างชาติแทรกซึมเข้ามา อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบทำมือของจีนก็เริ่มแตกสลาย วิฤตครั้งนี้เป็นการปฏิรูปครั้งสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยการใช้เครื่องจักรเพื่อการผลิตปริมาณมากเป็นหลัก พร้อม ๆ กับการโจมตีทางวัฒนธรรมโดยชาติมหาอำนาจของยุโรป นี่เป็นช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจากการดำเนินงานแบบเอกชนค่อย ๆ กลายเป็นกิจการของรัฐ

ภาพที่ 3-4 บริษัทเซรามิกเจียงซี (เศรษฐกิจจีนและเทศ วรรณรายสัปดาห์ฉบับที่ 166, p.2)

เพื่อต่อต้านการท่วมตลาดของระบบทุนนิยม จึงต่อสู้เพื่อปกป้องการพัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบตลาดของประเทศจีน ในปี 1932 Du Zhongyuan นักอุตสาหกรรมผู้โด่งดังตอบรับคำเชิญจาก Xiong Shihui ประธานรัฐบาลมณฑลเจียงซีในเวลานั้น เพื่อตรวจสอบสถานการณ์อุตสาหกรรมเซรามิกของเจียงเต๋อเจิ้น จากนั้นจึงสรุปปัญหาในการพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าวพร้อมเสนอมาตรการปฏิรูป หนึ่งในมาตรการคือสร้างอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบอย่างเป็นระบบ เพื่อผลิตสินค้าที่สามารถแข่งขันกับของต่างชาติได้ แต่กระบวนการปฏิรูปนั้นเต็มไปด้วยความยากลำบากท่ามกลางสถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจอันซับซ้อนในเวลานั้น บริษัทเซรามิกของทางการได้พยายามจะทำลายการผูกขาดของสมาคมอาชีพแบบดั้งเดิม และใช้มาตรการบริหารจัดการแบบรัฐวิสาหกิจ

บริษัทเซรามิกเจียงซีได้พยายามทดลองวิธีต่าง ๆ ทว่าไม่อาจบรรลุผลได้ตามที่คาดหวัง อีกทั้งระบบอุตสาหกรรมการผลิตแบบใหม่ก็ไม่สำเร็จเป็นรูปร่าง รวมถึงไม่มีการผลักดันการพัฒนาแบบดั้งเดิม แต่ก็ค้นพบปัญหาในการประมวลผลประสิทธิภาพสำหรับการตั้งกิจการร่วมค้าขนาดใหญ่ระหว่างภาครัฐและเอกชน ขณะที่ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีก็ทำการผลิตขนาดเล็กในศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมแบบเอกชน (ร้านหนงเต๋ียน) เป็นหลักต่อไป ความพยายามที่จะปฏิรูปอย่างต่อเนื่องนี้ช่วยปรับปรุงรูปแบบการผลิตของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีให้ดียิ่งขึ้น เป็นการวางรากฐานให้การพัฒนาขั้นถัดไปของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน

2.2 ช่วงการฟื้นฟูเศรษฐกิจและพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบระดับชาติ (1949-1965)

วันที่ 21 เมษายนปี 1949 ประเทศจีนได้รับการปลดปล่อย เนื่องจากต้องการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศโดยเร็ว จีนจึงพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น ยึดกิจการของนายทุนและเจ้าหน้าที่รัฐ ก่อตั้งเศรษฐกิจแบบรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมการก่อตั้งธุรกิจเอกชน ปรับเปลี่ยนภาคอุตสาหกรรมและพาณิชย์อย่างเหมาะสม รวมถึงรัฐบาลเป็นผู้นำประชาชนในการฟื้นฟูและการพัฒนาการผลิต เป็นการเริ่มต้นบทใหม่ในหน้าประวัติศาสตร์ของจิ่งเต๋อเจิ้นรัฐบาลได้จัด “ลำดับขั้น” ของช่างฝีมือทั้งหมดเสียใหม่ ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจึงมีสถานะทางสังคมสูงขึ้น โดยเฉพาะการ “เลื่อนขั้น” สถานะของกลุ่มช่างและศิลปินในยุคก่อตั้ง “สหกรณ์” สำหรับคนกลุ่มนี้ นี้ไม่ใช่แค่การเปลี่ยนสภาพแวดล้อมในการทำงานเท่านั้น แต่เปรียบเสมือนการได้ชีวิตใหม่ในทางการเมือง เทียบได้กับการชำระล้างทางจิตวิญญาณอย่างหมดจด (Yang, 1991, p. 117) ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจึงเปลี่ยนโฉมจากช่าง “หงเตี้ยนเหล่า” กลายเป็นช่างฝีมือในโรงงาน

ภาพที่ 3-5 อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบของเมืองจิ่งเต๋อเจิ้นทศวรรษที่ 1950 โรงงานเครื่องเคลือบทั้งสิบ (พิพิธภัณฑ์เครื่องเคลือบดินเผาโรงงานเครื่องเคลือบทั้งสิบของเมืองจิ่งเต๋อเจิ้น)

เมื่อเผชิญกับยุคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ไม่อาจหวนคืนได้ จิ่งเต๋อเจิ้นก็ต้องเดินทางพัฒนาและค้นหาเส้นทางที่เติบโตสายใหม่มีแต่ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาพร้อมหาหนทางแก้ไขเท่านั้น จึงจะสามารถสร้างรูปแบบการผลิตของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้นขึ้นมาใหม่ได้

ในเดือนเมษายน ปี 1950 จึงต่อเงินตั้งโรงงานเครื่องเคลือบเจี๋ยนแก้วซึ่งเป็นกิจการของรัฐขึ้น ณ บริเวณโถงเดิมของบริษัทเซรามิกเจียงซี และในเดือนตุลาคม ปี 1952 บริษัทดังกล่าวก็เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงงานเครื่องเคลือบเจี๋ยนแก้วเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น” การตั้งโรงงานดังกล่าวเป็นการประกาศว่ายุค “รัฐวิสาหกิจ” ของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจิ้งเต๋อเจิ้นมาถึงแล้ว อันดับแรกได้แก่ “กิจการร่วมระหว่างเอกชน” ระหว่างทุนภาคเอกชนในช่วงปี 1951-1953 (หรือการดำเนินกิจการร่วมระหว่างธุรกิจเครื่องเคลือบเอกชน) และการรวมตัวก่อตั้งของ “สหกรณ์” ช่างงานหัตถกรรมเซรามิกต่าง ๆ และด้วยพื้นฐานนี้ที่ค่อย ๆ ขยับเคลื่อน “กิจการร่วมเอกชน” และ “สหกรณ์” ขนาดเล็กไปสู่ชั้น “กิจการร่วมค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน” ในช่วงปี 1954-1956 จนกระทั่งบรรลุ “การแปรรูปกิจการเอกชนให้เป็นของรัฐ” ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1950 หลังการแปรรูปกิจการไปเป็นของรัฐตามระบบสังคมนิยมอยู่เกือบ 10 ปี โรงงานเครื่องเคลือบทั้งสิบของรัฐก็ค่อย ๆ ก่อตั้งขึ้นทีละแห่ง และอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจิ้งเต๋อเจิ้นก็เข้าสู่ระบบเอกชนเต็มรูปแบบในที่สุด

ตารางที่ 3-1การเปรียบเทียบการพัฒนาดังประกอบทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น (ข้อมูลประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจิ้งเต๋อเจิ้น ฉบับที่ 1)

ปี	กิจการเอกชน	กิจการรัฐวิสาหกิจ	กิจการค้าร่วมรัฐ-เอกชน	สหกรณ์
1949	100.00	—	—	—
1950	98.98	0.889	—	0.131
1951	95.09	4.51	—	0.40
1952	92.22	5.21	—	2.57
1953	87.37	5.22	3.11	4.30
1954	57, 16	5.85	22.91	14.08
1955	28.75	6.15	43.85	21.25
1956	—	10.74	58.40	30.86

จากตารางด้านบนจะเห็นได้ว่าก่อนปี 1949 การผลิตเครื่องเคลือบตั้งอยู่บนพื้นฐานของรูปแบบกิจการเอกชนระบบครอบครัวเป็นหลัก หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี 1949 มีศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์เครื่องเคลือบจำนวน 2,493 แห่งในจิ้งเต๋อเจิ้น โดยมีศูนย์ปฏิบัติการ

สร้างสรรค์ที่ยังดำเนินการน้อยกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ การอยู่รอดและการเติบโตของช่างฝีมือตกอยู่ในอันตรายร้ายแรง “ฤดูเพาะปลูกไถหว่าน ฤดูปักพ่อนเขียนสีเครื่องเคลือบ” กลายเป็นภาพสะท้อนของสถานการณ์ในเวลานั้น ในเดือนมกราคมปี 1951 ประเทศจีนเริ่มผนึกกำลังการผลิต โดยรวมศูนย์การผลิตอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ และปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิต รวมธุรกิจเซรามิกขนาด 10 คนขึ้นไปเข้าด้วยกัน เพื่อตั้งเป็นโรงงานเครื่องเคลือบ ในปี 1954 การตั้งสหกรณ์ของเมืองมาถึงจุดสูงสุด และเมื่อมาถึงปี 1956 ศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์เอกชนทั้งหมดถูกยกเลิก และรวบรวมเป็นกิจการร่วมค้าระหว่างรัฐกับเอกชน สหกรณ์กับกิจการรัฐวิสาหกิจ อีกทั้งการบูรณาการและปฏิรูปกำลังการผลิตก็เริ่มเป็นรูปเป็นร่าง มาตรการปฏิรูปเป็นกิจการร่วมค้าระหว่างรัฐกับเอกชนของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจึงต่อเจ็็น ส่งผลให้เกิดความร่วมมือโดยรวมในด้านการผลิตของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบทั่วประเทศ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมขนาดใหญ่เช่นนี้ รูปแบบการผลิตแบบดั้งเดิมที่มีขนาดเล็กและกระจัดกระจายยังช่วยส่งเสริมการบูรณาการทุนทางวัฒนธรรม ปรับปรุงรูปแบบการผลิตที่กระจัดกระจาย รวมถึงก่อให้เกิดการผลิตและการจัดการที่เป็นเอกภาพ

ในบรรดาผลสำเร็จทั้งหมด การก่อตั้งโรงงานเครื่องเคลือบเชิงศิลปะมีความเกี่ยวข้องกับช่างฝีมือและทักษะจิตรกรรมเขียนสีมากที่สุด ระหว่างปี 1951-1953 จึงต่อเจ็็นได้ทยอยก่อตั้งสหกรณ์ช่างจิตรกรรมเครื่องเคลือบ 12 แห่งและกลุ่มสหกรณ์ช่างจิตรกรรมเครื่องเคลือบ 7 กลุ่มตามลำดับ และระหว่างปี 1954-1956 ก็มีการก่อตั้ง “กิจการร่วมระหว่างสหกรณ์” ขึ้น เกิดเป็น “สหกรณ์การผลิตงานจิตรกรรมเครื่องเคลือบ” (ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงงานสหกรณ์ศิลปะและหัตถกรรมจึงต่อเจ็็น”) ก่อนจะควบรวมกับ “โรงงานแปรรูปเครื่องเคลือบส่งออก” เป็น “โรงงานเครื่องเคลือบเชิงศิลปะ” เมื่อเดือนกันยายนปี 1958 ในที่สุด นับว่าอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเขียนสีบรรลุ “การแปรรูปกิจการให้เป็นของรัฐ” โดยสมบูรณ์ การก่อตั้งโรงงานเครื่องเคลือบเชิงศิลปะมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดและการพัฒนางานศิลปะหัตถกรรมเซรามิกของจึงต่อเจ็็น โดยเฉพาะเครื่องเคลือบเฟินไฉ่ ในช่วงแรก ๆ ที่ก่อตั้ง โรงงานแห่งนี้รับผิดชอบงานผลิตเครื่องเคลือบเขียนสีส่งออกมากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ โดยซิมซังเอาแก่นงานฝีมือและวัฒนธรรมของเตาหลวงอย่างสมบูรณ์ ดึงตัวกลุ่มช่างเซรามิกชื่อดังที่มีอำนาจและบารมีมากที่สุด ดึงดูดช่างฝีมือผู้เชี่ยวชาญทักษะเซรามิกทุกประเภท และบ่มเพาะบุคลากรที่จะสืบทอดต่อไปเป็นจำนวนมาก โรงงานเครื่องเคลือบของรัฐค่อย ๆ เริ่มใช้ “สัญญาขายช่างกับลูกมือ” โดย “สัญญา” ดังกล่าวกำหนดให้นายช่างต้องรับลูกศิษย์จำนวนหนึ่ง แล้วถ่ายทอดทักษะต่าง ๆ ให้โดยแบ่งออกเป็นกลุ่ม การบ่มเพาะแบบสายอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่นี้เป็นการผสมผสานข้อดีของการสืบทอดจากนายช่างสู่ลูกมือแบบดั้งเดิมเข้ากับการฝึกอบรมแบบกลุ่มของธุรกิจ รูปแบบการบ่มเพาะเช่นนี้ได้ให้นายช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเครื่องเคลือบจึงต่อเจ็็นกลุ่มใหญ่ ผู้วิจัยจึงได้เข้าใจอย่างลึกซึ้งว่า เหตุใดจึงต่อเจ็็นจึงมีเครื่องเคลือบเป็นผลิตภัณฑ์หลัก อีกทั้งโชคชะตาอันน่าอัศจรรย์นี้ยังคงดำเนินต่อมาได้นับพันปี

ภาพที่ 3-6 ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีในโรงงานงานหัตถกรรม (Wu Xiumei, การสืบทอดและการเปลี่ยนแปลง: เครื่องเคลือบดินเผาจึงต่อเงินในสมัยสาธารณรัฐจีน, p.196)

การก่อตั้งหน่วยงานรัฐท้องถิ่นอย่าง “โรงงานเครื่องเคลือบเชิงศิลป์” ในปี 1958 ได้เปลี่ยน “อุตสาหกรรมหงเตี้ยน” ที่ประกอบด้วยศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมแบบครอบครัวเป็นหลัก โดยมีกลืนอายุแบบสมาคมอาชีพอันเข้มข้น ให้กลายเป็น “โรงงานเครื่องเคลือบเชิงศิลป์” อันเป็นกิจการรัฐภายใต้ระบบกรรมสิทธิ์ของประชาชนร่วมกัน โดยดำเนินการผลิตตามแผนอาชีพช่างจิตรกรรมเขียนสีในร้านหงเตี้ยนแบบดั้งเดิมสี่ประเภทหลัก ได้แก่ ช่างเขียนสีฟู่กันเส้นอิสระ ช่างเขียนสีวิจิตรศิลป์ ช่างเขียนสีเฟินไฉ่และกุ๊ไฉ่ และช่างเครื่องเคลือบตกแต่งหวางเจียว ต่างก็ทยอยล้มหายตายจากไป ช่าง “หงเตี้ยนเหล่า” ถูกเปลี่ยนให้กลายเป็น “คนงานโรงงานเครื่องเคลือบ” ความสัมพันธ์ฉันญาติหรือคนบ้านเดียวกันในหมู่ “หงเตี้ยนเหล่า” ที่เคยมีในศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์ก็กลายมาเป็นความสัมพันธ์ฉันสหายและพวกพ้องในโรงงาน รูปแบบการหารายได้แบบดั้งเดิมที่ทำมากได้มาก ทำน้อยได้น้อย และไม่ทำก็ไม่ได้นี้ ก็ถูกแทนที่ด้วยระบบจัดสรรรายได้ที่ใช้ “ตำแหน่งทางเทคนิค” “ระดับปฏิบัติงาน” หรือแม้กระทั่ง “ตำแหน่งกิตติมศักดิ์” เป็นเกณฑ์หลัก “ยุคสมัยของร้านหงเตี้ยน” ที่ดำเนินกิจการแบบเอกชนมาถึงจุดจบ จวบจนกระทั่งปลายช่วงทศวรรษที่ 1990 เมื่อโรงงานเครื่องเคลือบทั้งสิบของรัฐปิดกิจการลง ภาครัฐจึงเริ่มเปิดกว้างต่อเศรษฐกิจภาคเอกชน ธุรกิจแบบดั้งเดิมนี่จึงกลับฟื้นคืนชีพอีกครั้ง การเปลี่ยนสถานะจากกิจการ “เอกชน” ไปเป็นของ “รัฐ” ส่งผลกระทบอันซับซ้อนและลึกซึ้งอย่างยิ่งต่อการสืบทอดทักษะช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี

2.3 ช่วงกำลังการผลิตเซรามิกถูกทำลายโดยการปฏิวัติวัฒนธรรม (1966-1986)

ในวันที่ 16 พฤษภาคม ปี 1966 “การปฏิวัติวัฒนธรรม” ที่ยาวนานสิบปีได้เริ่มต้นขึ้นทั่วทั้งประเทศจีน ระหว่างช่วงสิบปีแห่งความระส่ำระสาย เศรษฐกิจเซรามิกของจึงต่อเงินต้องประสบ

กับความเสียหายร้ายแรง กล่าวคือ ธุรกิจผลิตเซรามิกกับหน่วยงานสอนและวิจัยแห่งสำคัญจำนวนหนึ่งถูกปิดตัวลงหรือเปลี่ยนแปลงการผลิต อุปกรณ์การผลิตและพื้นที่โรงงานจำนวนมากถูกโอนย้ายหรือปรับเปลี่ยนเพื่อจุดประสงค์อื่น ระบบสั่งการการผลิตหยุดชะงักหรือกึ่งชะงัก ลำดับการผลิตไม่เป็นระเบียบ ระบบการผลิตถูกทำลาย พื้นที่กระจายสินค้าถูกปิดกั้น ผู้ปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ทางเทคนิค และช่างฝีมือจำนวนมากถูกลดโทษและส่งตัวไปอยู่ชนบทหรือแนวหน้าของการผลิต (Wang Zongda, Yin Chengguo, สำนักพิมพ์จงกั๋วชู่จี, 1994, p.290)

ระหว่าง “การปฏิวัติวัฒนธรรม” มีทักษะดั้งเดิมของจิ้งเต๋อเจิ้นที่เสื่อมถอยและสูญหายไปเป็นจำนวนมาก ในวันที่ 4 พฤศจิกายน ปี 1968 คณะกรรมการการปฏิวัติแห่งนครจิ้งเต๋อเจิ้นได้ออกประกาศ “ก้าวจัดกิจการส่วนบุคคล สร้างเสถียรภาพและพัฒนาฐานเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม” ในช่วงแรก ๆ สตูดิโอเซรามิกและศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมส่วนบุคคลแทบจะถูกกวาดล้างจนหมดสิ้น กำลังเสริมที่สำคัญสำหรับการผลิตและการจำหน่ายเซรามิกถูกสกัดกั้น ขณะที่ร้านหงเตี้ยนแบบดั้งเดิมไม่มีอยู่อีกต่อไป ธุรกิจขนาดเล็กและตลาดค้าขายเซรามิกถูกสั่งห้าม บทเรียนสำคัญจากการปฏิวัติวัฒนธรรมสอนเราว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบและช่างฝีมือต้องอาศัยสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมืองที่มั่นคง ในบางแง่มุม ยิ่งรัฐมีอำนาจในการควบคุมเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมมาก ย่อมหมายถึงอำนาจของปัจเจกบุคคลและพื้นที่ส่วนตัวที่อ่อนแอลงเรื่อย ๆ บ่อยครั้งนิยามและการเปลี่ยนแปลงของปัจเจกบุคคลขึ้นอยู่กับประเทศมากกว่าตัวบุคคล

นับตั้งแต่ช่วงกลางและปลายทศวรรษที่ 1980 จนปัจจุบัน เนื่องจากโรงงานเครื่องเคลือบทั้งสิบของรัฐปิดกิจการลง คนงานจำนวนมากจึงต้องตกงานไปด้วย ทาง การ ที่ ต้องการ พัฒนา เศรษฐกิจแบบตลาดจึงทยอยผ่อนปรนให้ธุรกิจเอกชนบางส่วนดำเนินกิจการได้ ศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์เอกชนของคนทั่วไปและสตูดิโอส่วนบุคคลในจิ้งเต๋อเจิ้นจึงค่อย ๆ เพิ่มจำนวนขึ้น ข้อมูลสถิติที่ไม่สมบูรณ์ระบุว่า “หลังจากโรงงานเครื่องเคลือบเชิงศิลป์ปิดกิจการ ในบรรดาคนงานเขียนสีเครื่องเคลือบ มีคนที่เปิดสตูดิโอหรือศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์เป็นของตัวเองกว่า 150 ราย มีคนที่ไปเข้าร่วมสถาบันวิจัยและสมาคมต่าง ๆ ราว 210 ราย มีคนที่ทำงานจิตรกรรมเขียนสีในบริษัทเอกชนหรือศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์เกือบ 300 ราย ทั้งยังมีคนที่ทำงานเกี่ยวกับการจัดแสดงและการจำหน่ายเครื่องเคลือบเฟินไฉ่และเครื่องเซรามิกประเภทอื่น ๆ ในตลาดอีกกว่า 200 ราย” (Ren Huadong, สำนักพิมพ์เจียงซูเฟิงหวางเหมยชู่, ธันวาคม 2015, p.117) “ร้านหงเตี้ยน” ที่ขาดช่วงไปเกือบครึ่งศตวรรษจึงฟื้นคืนชีพอีกครั้ง

3. การจัดการ “ร้านหงเตี้ยน” แบบรวมกลุ่ม (1990-2022)

“ร้านหงเตี้ยน” เน้นงานจิตรกรรมเขียนสี โดยถ่ายทอดผ่านภาพวาดแบบปัญญาชนบนเครื่องเคลือบ อันกลายมาเป็นกระแสนิยมตั้งแต่สมัยแปดสหายจูชาน ทั้งยังบ่งบอกถึงการผงาดขึ้นของ “ภาพวาดแบบปัญญาชนบนเครื่องเคลือบ” ของจิ้งเต๋อเจิ้น เป็นสิ่งที่สวนทางโดยสิ้นเชิงกับอุดมคติ

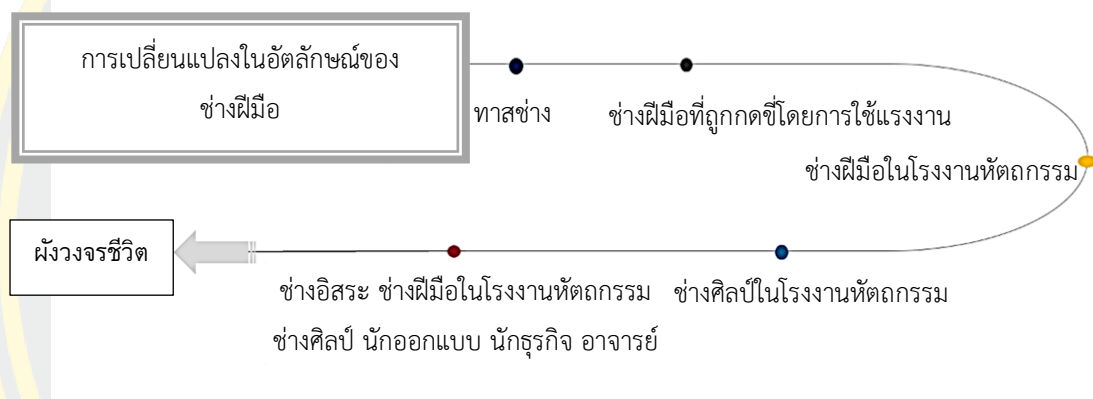
ทางสุนทรียภาพที่ยังรากลึกในการทำเครื่องเคลือบหลวงในอดีต ร้านหงเต๋ยน์ได้สร้างรูปแบบชุมชนของลักษณะการพัฒนาเซรามิกเขียนสีสมัยใหม่ รวมถึงฉายภาพทุนทางวัฒนธรรมของการพัฒนาการศึกษาด้านเซรามิกอีกด้วย

วิวัฒนาการของร้านหงเต๋ยน์เป็นภาพรวมของการจัดการและการสืบทอดวัฒนธรรมช่างฝีมือ ความรุ่งเรืองและความเสื่อมถอยทำให้การสืบทอดและการพัฒนาสร้างสรรค์ทักษะการเขียนสียังคงดำเนินต่อมา สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ สถานะ และบทบาทอาชีพในฐานะผู้เชี่ยวชาญทักษะ ท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านจากช่างฝีมือแบบดั้งเดิมมาเป็นศิลปินในยุคใหม่ จากมิติที่หลากหลายและช่วงเวลาที่แตกต่างกัน รูปแบบการจัดการร้านหงเต๋ยน์ตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1990 จนปัจจุบันมักแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภทดังต่อไปนี้

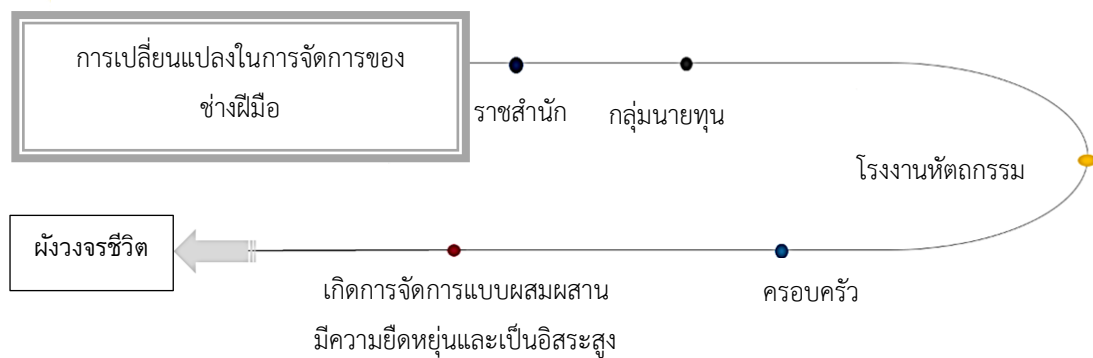
- 1) โรงงานขนาดเล็ก ส่วนใหญ่จะผลิตเครื่องเคลือบเขียนสีเลียนแบบของเก่าเป็นหลัก
- 2) ร้านคู่สามีภรรยา เป็นวิธีผลิตแบบร่วมมือกันของสังคมเกษตรกรรม โดยสามีกับภรรยาร่วมมือกัน ปกติสามีจะวาดเส้น ส่วนภรรยาจะเติมสี ทำเองขายเอง และมักจะรับงานช่วยวาดจากคนอื่นอยู่บ่อยครั้ง
- 3) ร้านพ่อลูก มีลักษณะเฉพาะแบบตระกูลที่ทำเซรามิกสืบทอดกันมาหลายรุ่น เป็นรูปแบบที่พบเห็นได้บ่อยมากในจังหวัดจันทบุรี อีกทั้งช่างฝีมือยังมีข้อได้เปรียบมากที่สุดด้วย โดยทั่วไปร้านแบบนี้จะทำเครื่องเคลือบเขียนสีวิจิตรศิลป์ หรือเครื่องเคลือบเลียนแบบของเก่าที่ต้องอาศัยทักษะที่ไม่อาจถ่ายทอดให้คนอื่นได้ งานประเภทนี้มักมีลายเซ็นของผู้วาดอยู่ สามารถเก็บสะสมหรือนำไปขายได้
- 4) ร้านรับเหมาโดยบุคคล เป็นรูปแบบการผลิตที่รับงานตกแต่งเพิ่มเติม โดยผู้รับเหมาอาจรับงานจากหลายเจ้าในเวลาเดียวกัน คิดค่าจ้างตามราคาผลิตภัณฑ์เป็นรายชิ้น โดยทั่วไปจะเป็นการวาดภาพที่ค่อนข้างเรียบง่าย
- 5) สตูดิโอส่วนบุคคล เป็นสถานที่สำหรับให้ศิลปินตำแหน่งค่อนข้างสูงใช้วาดภาพหรือรับรองแขกผู้มาเยือน ผู้วาดจะมีทักษะการวาดภาพและความคิดสร้างสรรค์ค่อนข้างสูง

ร้านหงเต๋ยน์นับเป็นการจัดการแบบรวมกลุ่มที่มีเฉพาะในแวดวงเซรามิกเขียนสีของจังหวัดจันทบุรี ประการแรกคือ ความสัมพันธ์ทางสายเลือด ความสัมพันธ์เชิงภูมิศาสตร์ และความสัมพันธ์เชิงอาชีพก่อให้เกิดเป็นโมเดลการจัดการแบบรวมกลุ่มที่มีโครงสร้างลักษณะต่าง ๆ ประการต่อมา “ร้านหงเต๋ยน์” นั้นก้าวข้ามงานหัตถกรรมแบบดั้งเดิมในเชิงประวัติศาสตร์มาแล้ว โดยยึดตามความต้องการของตลาด เพราะไม่เพียงนำลักษณะของภาพวาดแบบปัญญาชนมาถ่ายทอดลงบนศิลปะเซรามิกเท่านั้น ที่สำคัญยิ่งกว่าก็คือ ช่างฝีมือในร้านหงเต๋ยน์ได้ทุ่มเทความคิดจิตใจของตน นำเอาการรับรู้และความเข้าใจต่อชีวิตกับศิลปะใส่ลงไปยิ่งปลายพู่กัน บรรลุการเปลี่ยนแปลงชนิดได้ชีวิตใหม่ ส่งผลให้ภาพจิตรกรรมเขียนสีบนเซรามิกมีสไตล์ที่โดดเด่นและแตกต่าง ทำให้การแสวงหาทางศิลปะของสำนักต่าง ๆ ปรากฏขึ้นมา นี่เป็นการทลายข้อจำกัดของการวาดภาพบนงานหัตถกรรมแบบดั้งเดิม รวมถึง

เปลี่ยนแปลงแบบแผนที่แข็งทื่อล้าสมัยของงานจิตรกรรมเขียนสีเซรามิกไป ประการที่สาม ร้านหgteี่ยนอาศัยความก้าวหน้าของการศึกษาศิลปะใหม่ สร้างสรรค์การพัฒนางานจิตรกรรมเขียนสีเซรามิก รูปแบบใหม่ขึ้น ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ศิลปะเซรามิกจึงต่อเจ็นผ่านร้อนผ่านหนาวและเผชิญการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มาพันปี โดยมีการพัฒนาและการสร้างสรรค์ตลอดมา จากการใช้งานจริงสู่สุนทรียภาพ ศิลปะเซรามิกเขียนสีของจีนต่อเจ็นได้ผ่านการขัดเกลาของกาลเวลา รวมถึงความทรหดบากบั่นของเหล่าช่างเซรามิกในแต่ละยุคประวัติศาสตร์มา เกิดเป็นการเปลี่ยนแปลงและการสร้างสรรค์ในด้านงานหัตถกรรมขึ้น “ร้านหgteี่ยน” ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงในกระบวนการทั้งหลายเหล่านี้

ภาพที่ 3-7 การเปลี่ยนแปลงในอัตลักษณ์ของช่างฝีมือ (Shi Lei, 2023)

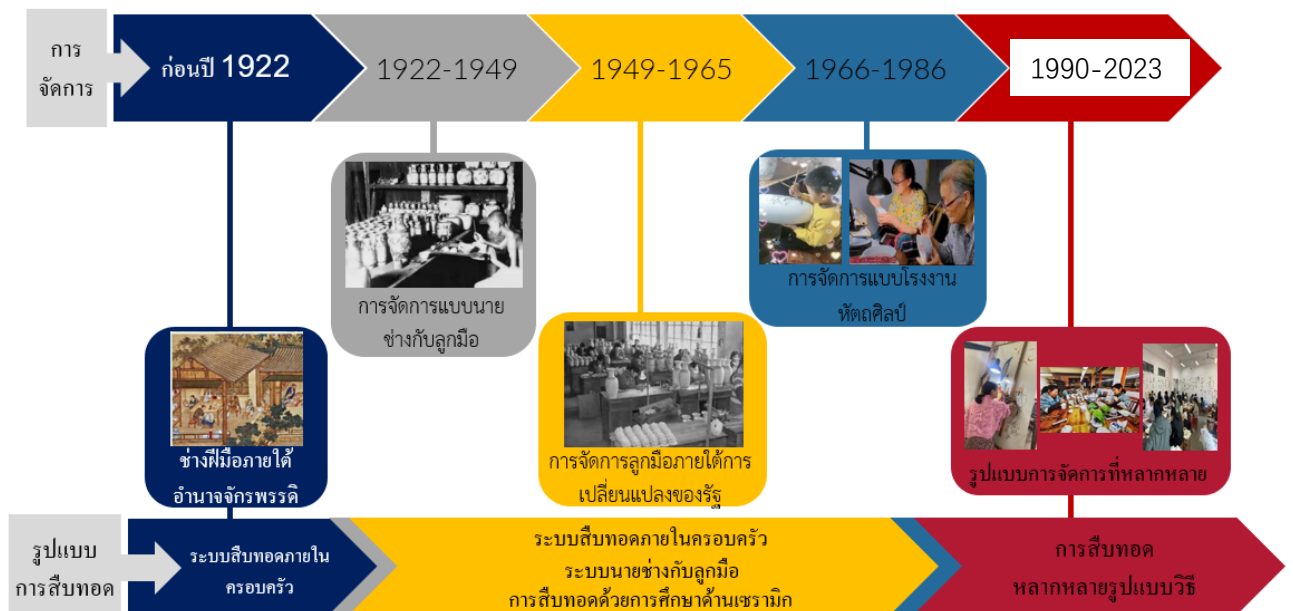

ภาพที่ 3-8 การเปลี่ยนแปลงในการจัดการของช่างฝีมือ (Shi Lei, 2023)

ตลอดหน้าประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงในอัตลักษณ์และการรู้คิดของช่างฝีมือต้องพึ่งพาทิศทางการเมืองและลักษณะการจัดการทางวัฒนธรรมของแต่ละยุคสมัย รูปแบบการจัดการช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีจึงต่อเจ็นเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ช่วยให้ทักษะนี้ยังคงมีลมหายใจ ทั้ง

ยังเป็นภูมิหลังทางการเมืองของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสืบทอดทักษะดังกล่าวด้วย การเปลี่ยนรูปแบบการจัดการนี้ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงสถานะและการรู้คิดของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีอย่างต่อเนื่อง ไล่ตั้งแต่ทาสช่างมาสู่หงเต๋ียนเหล่า นายช่างในโรงงาน ลูกมือ อาจารย์มหาวิทยาลัย ปรมาจารย์ และอื่น ๆ การเปลี่ยนแปลงของช่างฝีมือไม่เพียงเป็นผลมาจากมาตรการปฏิรูปของทางการเท่านั้น แต่ยังปรากฏในการปฏิรูปตัวเองของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีที่ยึด “ประโยชน์ส่วนตน” เป็นหัวใจสำคัญภายใต้การขึ้นนำของตลาดด้วย ร้านหงเต๋ียนยังเป็นภาพสะท้อนของความมั่นคงและความพิเศษของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้น ภายใต้โครงสร้างทางสังคมที่ยืดหยุ่น ขณะเดียวกันก็เป็นความสัมพันธ์แบบสมรู้ร่วมคิดที่ก่อตัวขึ้นระหว่างโครงสร้างของกลุ่มช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีกับการปฏิรูปอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบโดยทางการ นับว่าเป็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันอย่างน่าอัศจรรย์ ทั้งยังเป็นผลผลิตของเศรษฐกิจระบบตลาดแบบสังคมนิยม เป็นภาพเงาของการสืบทอดทักษะช่างจิตรกรรมเขียนสีเซรามิกจิ่งเต๋อเจิ้น ซึ่งช่วยต่อชีวิตให้วัฒนธรรมและทักษะการเขียนสีอายุหลายร้อยปียังคงดำเนินต่อไป

Lifeline

ภาพที่ 3-9 พัฒนาการด้านการสืบทอดและวิธีการจัดการช่างฝีมือ (Shi Lei, 2023)

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงในการสืบทอดและวิธีการจัดการของช่างฝีมือจึงมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะทางการเมืองของยุคสมัย ภายใต้วิธีการจัดการและการสืบทอดที่เสรีและหลากหลายใน

ปัจจุบัน การพัฒนาทักษะที่ครอบคลุมของช่างฝีมือ ควรสอดคล้องกับวิธีการฝึกอบรมความสามารถที่ร่วมสมัย และมอบโอกาสที่ดีกว่าสำหรับกลุ่มช่างฝีมือโดยยึดตามข้อได้เปรียบร่วมกันของทุนทางวัฒนธรรม

สรุปเนื้อหาในบทที่ 3

Bourdieu ระบุว่า “ในสภาพภววิสัย ทุนทางวัฒนธรรมจะแสดงลักษณะเฉพาะบางอย่าง โดยลักษณะเฉพาะเหล่านี้จะถูกนิยามได้ก็ต่อเมื่อนำมาเชื่อมโยงกับทุนทางวัฒนธรรมในรูปแบบที่เฉพาะเจาะจงเท่านั้น” (Bourdieu, 1997, p.198) กล่าวอีกนัยคือ สาเหตุที่ช่างฝีมือจะกลายเป็นทุนได้นั้น ต้องมีกลไกความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมของช่างฝีมือเอง

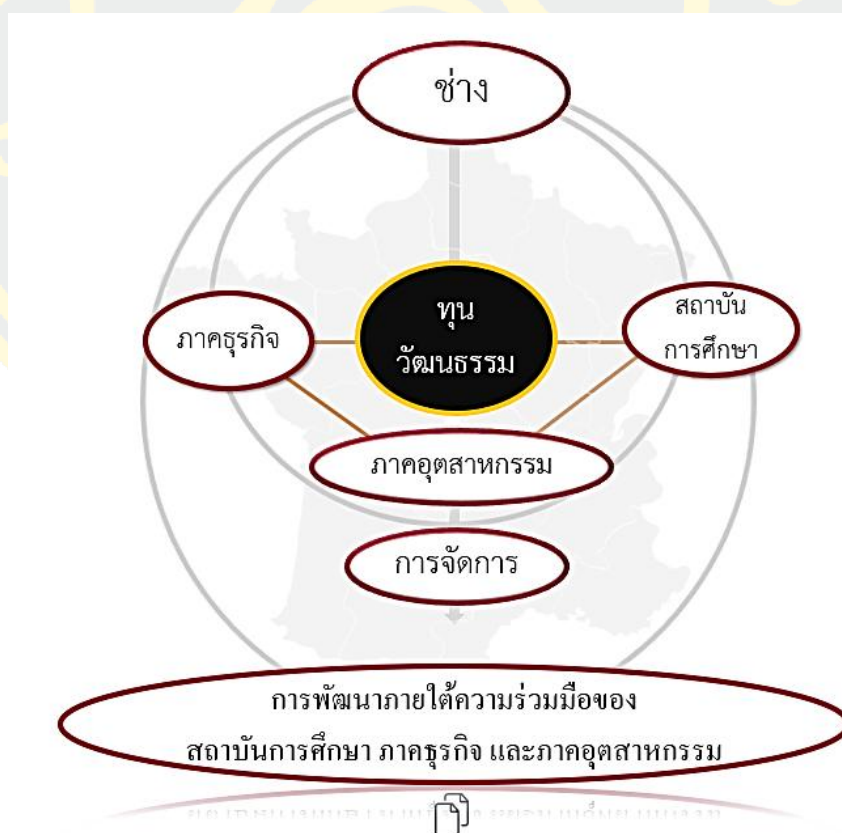
ช่างฝีมือเป็นทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางเศรษฐกิจของชาติ เป็นรากเหง้าของการสร้างวัฒนธรรมและอุดมคติจีนดั้งเดิม เราต้องสืบทอด สร้างสรรค์ และส่งออกวัฒนธรรมจีน รวมถึงบรรลุเป้าหมายในการเป็นชาติมหาอำนาจทางวัฒนธรรม ช่างฝีมือไม่ได้หมายถึงช่างงานหัตถกรรมแบบในสมัยโบราณเท่านั้น พวกเขามีทักษะอันล้ำเลิศ พร้อมทั้งจิตวิญญาณอันมุ่งมั่นที่จะแสวงหาความเป็นเลิศ เป็นตัวแทนของศิลปินและช่างฝีมือในสาขาศิลปะและวัฒนธรรมทั้งหลาย ยินยอมที่จะเมินเฉยต่อลาภยศสรรเสริญ ทว่าสร้างสรรค์อย่างไม่หยุดยั้งเพื่ออาชีพของตน นี่เองคือแก่นของ “จิตวิญญาณช่างฝีมือ” ที่ผู้คนยุคใหม่ใฝ่หา (Shao Kun, 2017) ในฐานะผู้สร้างสรรค์หลักของวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุและความเจริญทางจิตใจสำหรับมวลมนุษยย์ บุคคลเหล่านี้คือทุนที่ล้ำค่าที่สุดของประเทศ

จากมุมมองของตัวช่างฝีมือเอง การเติบโตและการพัฒนาของพวกเขาต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรม ทักษะ และความสัมพันธ์เชิงการผลิตทางสังคม เพื่อที่จะสร้างทุนในแบบเฉพาะของตนเองขึ้นมา ด้วยรูปแบบการสืบทอดและการจัดการทักษะที่แตกต่างกัน ทุนที่ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีสะท้อนออกมาและครอบครองจึงแตกต่างกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานะและการรู้คิดของช่างฝีมือ

ในความสัมพันธ์เชิงการผลิต ความเป็นลำดับขั้นจะสะท้อนออกมาในวิธีการผลิตของช่างฝีมือและทุน ในชั้นวิธีการผลิตแบบสังคมนิยม ทุนคือความตระหนักรู้ตัว (ลักษณะเฉพาะ) ที่ใช้ตลาดทุนจัดสรรทรัพยากรในการพัฒนาเศรษฐกิจ แทนที่จะเข้าใจซึ่งธรรมชาติของทุน ด้วยเหตุนี้ การใช้ทุนในเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมจะไม่แบ่งแยกหรือสร้างเสถียรภาพให้ชนชั้นต่าง ๆ อย่างเช่นช่างฝีมือ ขณะที่ช่างฝีมือสร้างมูลค่าเพิ่มของทุนในการสร้างการลงทุน พวกเขาก็สร้างตัวเองไปด้วย ดังนั้น โดยธรรมชาติของทุนย่อมนำไปสู่การแบ่งแยกและการสร้างเสถียรภาพทางชนชั้น ก่อให้เกิดความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างคนกลุ่มน้อยกับคนหมู่มาก สิ่งที่เกิดขึ้นเพราะธรรมชาติของทุนนั้นตรงข้ามกับหลักการพื้นฐานของสังคมนิยม แต่สังคมนิยมก็จำเป็นต้องใช้ทุนเช่นกัน เพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะเกิด

เพราะธรรมชาติของทุน จึงควรใช้ปฏิภพริยาของโครงสร้างส่วนบน (superstructure) เพื่อรับประกันว่า ทุนจะดำเนินการอย่างเป็นเหตุเป็นผล อันที่จริงก็คือการจำกัดธรรมชาติของทุน เพื่อนำไปสู่การพัฒนา อย่างสมดุล โครงสร้างส่วนบน หมายถึง การกำหนดกฎระเบียบกับการจัดการที่สำคัญจากการ เชื่อมต่อและการจำกัดซึ่งกันของนโยบายและอุดมการณ์ทางการเมืองที่เสนอโดยรัฐ ตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีกับการปฏิรูปอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบเป็นผลมาจาก การกำกับดูแลของรัฐและการจำกัดธรรมชาติของทุน อีกตัวอย่างหนึ่งได้แก่ การพัฒนาการศึกษาด้ำน เซรามิกซึ่งใกล้ชิดอย่างยิ่งกับ “องค์ความรู้” นโยบายที่ยืดหยุ่นซึ่งมุ่งเน้นการบ่มเพาะบุคลากร พัฒนา วิทยาศาสตร์ และการบริการสังคม ขณะเดียวกันก็เป็นวิธีสร้างสมดุลให้แก่การกำกับควบคุมและ จัดการการพัฒนามนุษย์กับสังคมด้วย

อาจารย์ศิลป์ พีระศรี อธิบายว่า “ช่างเป็นชื่อที่ดี คำว่า ช่าง (Artisan) หมายถึง บุคคลผู้ สร้างสรรค์สิ่งของที่สวยงามและใช้งานได้จริง สิ่งของเหล่านี้ยกระดับคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ ท่านยัง กล่าวว่ กิจกรรมหรืออาชีพของช่างเรียกว่า งานศิลปะ อันเป็นผลที่เกิดจากฝีมือ ความสามารถ และ คุณค่าทางปัญญาของช่างแต่ละคน” (Tong Chandrangsue, 2010)

ภาพที่ 3-10 วงจรชีวิตของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี (Shi Lei, 2023)

การดำรงอยู่ของช่าง เป็นกลไกสำคัญที่สะท้อนการสืบทอด ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการ วัฒนธรรมในสังคม การเปลี่ยนแปลงแต่ละยุคสมัยเป็นผลต่อเนื่องของการสืบทอด การยกระดับช่าง และงานภาคอุตสาหกรรมจึงต้องอาศัยการเรียนรู้ของประวัติศาสตร์ บริบทของวัฒนธรรมท้องถิ่น (ร้านหัตถ์ยืน) นโยบายภาครัฐ และการจัดการสืบทอดเชิงรุกที่ท้าทายการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ไม่ เคยหยุดนิ่ง

บทที่ 4

พื้นที่ชีวิตและเสียงสะท้อนจากช่างจิตรกรรมเขียนสีเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น

เนื้อหาในบทนี้ประกอบด้วย การสำรวจและการสัมภาษณ์ความรอบรู้ในทักษะศิลป์ของช่างจิตรกรรมเขียนสี การมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตและจัดการของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ และการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการการสืบทอดแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรนอกภาครัฐในความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ โดยกระบวนการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ดำเนินการหลังจากการศึกษาเอกสารและลงพื้นที่สำรวจภาคสนามเพื่อกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย และประยุกต์ใช้วิธี “เรื่องเล่าตอนหนึ่งนับเป็นเรื่องราวเรื่องหนึ่ง” เพื่อถ่ายทอดกระบวนการ จิตวิญญาณ คุณค่าทางวัฒนธรรม รวมถึงแง่มุมอื่น ๆ ของการฝึกฝนทักษะช่างฝีมือ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

การสำรวจและการสัมภาษณ์ความรอบรู้ในทักษะศิลป์ของช่างจิตรกรรมเขียนสี

1. “เรื่องวันวานร้านหงเตี้ยน” ของ Jiang Han

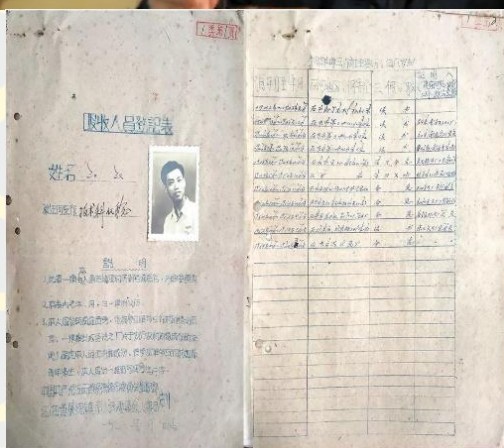
นาย Jiang Han เกิดเมื่อปี 1935 ที่เมืองตูซาง มณฑลเจียงซี เป็นช่างเซรามิกในเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น ได้บรรยายถึงเรื่องราวของตนกับร้านหงเตี้ยนเมื่อครั้งอดีตในการสัมภาษณ์ โดย Jiang Han เล่าว่า “พ่อของผมเกิดในรัชศกกวางซวี่ปีที่ 23 (ปี 1897) สมัยยังเด็กเคยเรียนในโรงเรียนราษฎรที่เมืองจิ้งเต๋อเจิ้นอยู่ห้าปี ตอนอายุ 14 ปีเลือกมาหัดทำเครื่องเคลือบกับทางบ้านน้องชายของปู่ เมื่ออายุ 19 ปีก็ทำงานเขียนตัวอักษรบนเครื่องเคลือบให้ร้านหงเตี้ยนหลายแห่ง หลังจากจีนชนะสงครามต่อต้านการรุกรานของกองทัพญี่ปุ่นในปี 1945 พ่อก็เปิดธุรกิจเล็ก ๆ เพื่อหาเลี้ยงชีพ ผมชอบวาดรูปมาตั้งแต่เด็ก แต่ไม่ค่อยชอบเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมนัก สมัยเรียนชั้นประถม ผมมักจะไปฟังอาจารย์ Yang บรรยายวิชาศิลปะ จึงมีความรู้พื้นฐานทางศิลปะอยู่บ้าง ความปรารถนาของพ่อคืออยากให้ผมเรียนรู้วัฒนธรรม ในอนาคตก็เรียนกฎหมาย ทำงานเป็นนักกฎหมายหรือผู้พิพากษา แต่สนใจที่ผมยินกรานว่าจะเรียนวาดรูปและไม่ยอมเรียนหนังสือต่อ พ่อไม่มีทางเลือก จึงฝากผมไปเป็นลูกมือในร้านหงเตี้ยนแห่งหนึ่งผ่านคุณอา (ที่เป็นช่างวาดเขียนเครื่องเคลือบเช่นกัน) ถ้าแก่ชื่อ Cheng Shuijin ท่านเป็นอาจารย์ของผมด้วย อาจารย์เชี่ยวชาญการวาดภาพคน ค่อนข้างมีชื่อเสียงทีเดียว”

Jiang Han ยังเล่าว่า “ผมจำได้ว่าตอนนั้นเพิ่งผ่านตรุษจีนปี 1948 มาไม่นาน วันที่ 22 เดือนอ้ายก็ไปกราบขอเป็นศิษย์ พอไปถึงประตูใหญ่ต้องจุดธูป จุดประทัด และมอบข้าวสาร 1 ตัน

(ประมาณ 60 กิโลกรัม) เป็นของขวัญฝากตัวเป็นศิษย์ให้ครู ตอนนั้นผมตั้งใจมาก ในที่สุดก็สมปรารถนาแล้ว แต่ความเป็นอยู่ของลูกมือไม่ค่อยดีนัก เวลาเรียนวาดภาพตอนกลางคืนจุดได้แค่ตะเกียงน้ำมัน ถ้วยเล็ก แต่ครูอาวุธที่เชิญมาจากภายนอกสามารถจุดตะเกียงน้ำมันแบบตะวันตกได้ ผมอยากหัดเทคนิคต่างๆ ให้เป็น ตอนกลางวันก็จะดูเครื่องเคลือบบนชั้นที่ครูเป็นคนวาด เฟ่งพิณจิวิวัตของท่านแล้วจำเอาไว้ พอตกกลางคืนก็ฉวยโอกาสตอนที่ครูพักผ่อนแล้ว แอบจุดตะเกียงน้ำมันถ้วยเล็ก ซ่อนตัวอยู่ชั้นบนเพื่อหัดวาด มีครั้งหนึ่งผมวาดจนเปลือยหลับไปโดยไม่รู้ตัว กลิ้งตกจากเตียงลงมาตรงพื้นไม้ด้านล่าง ทำเอาไม้กระดานพลิก น้ำมันตะเกียงจึงเปื้อนทั้งเตียง”

ราวปี 1950 อาของ Jiang Han เปิดร้านทำเครื่องเคลือบฮว่าอี้ตรงหน้าโรงงานบนถนนจงซาน (เลขที่ 103) โดยซื้อเครื่องเคลือบกึ่งสำเร็จจากข้างนอกมาเขียนสีและขายต่อให้ร้านขายเครื่องเคลือบโดยเฉพาะ ตอนนั้นร้านจะรับแจกันขนาดเล็กมาเป็นจำนวนมาก แล้ววาดเป็นภาพคนห้าคน วาดลัธารน้อย โขดหิน ดอกไม้ต้นหญ้า และอื่น ๆ วาดหลายซั้บซ้อ เป็นงานหนักมาก วันหนึ่งต้องวาดได้ 20 คู่ 40 ใบ แต่ Jiang Han ก็วาดเสร็จ ผ่านไประยะหนึ่ง Jiang Han ก็หมดความสนใจที่จะวาดรูปคน ไปโวยวายกับคุณอาว่าจะออกไปทำข้างนอก พอออกมาแล้วก็ยุ่งยุ่งมาก ทำให้เจ้านี้ยังไม่ทันเสร็จ อีกเจ้าก็มาเชิญไปแล้ว จำได้ว่ามีครั้งหนึ่ง เจ้าแกร้านหงเตี้ยนเจ้าหนึ่งบอกว่ามีงานด่วนมากขอให้ Jiang Han ไปช่วย Jiang Han บอกว่าไปไม่ได้ ทางนี้ยังทำไม่เสร็จเลย ซึ่งเจ้าแกร้านหงเตี้ยนก็กลัวว่า Jiang Han จะไม่ไปช่วยวาด จึงแอบย่องไปที่บ้าน เอาเงินยัดใส่มือพ่อ บอกว่าเป็นเงินเดือน

พอถึงปี 1954 ร้านหงเตี้ยนกับคนงานต้องเข้าสหกรณ์กันหมด Jiang Han เองก็เข้าร่วมสหกรณ์เครื่องเคลือบฮว่าอี้ (เลขที่ 13 ฉินเจียช่างหลัง) ต่อมาบูรรวมกับสหกรณ์เซรามิกวิจิตรศิลป์ เมื่อถึงปี 1958 โรงงานเครื่องเคลือบเชิงศิลป์ก็ก่อตั้งขึ้น Jiang Han กลายมาเป็นลูกจ้างคนหนึ่งของที่นี่ หลังจากเข้าโรงงาน Jiang Han ก็ได้รับเลือกให้ไปเรียนที่สถาบันอุตสาหกรรมเบาแห่งปักกิ่ง (Beijing Institute of Light Industry) นานหนึ่งปี หลังจากกลับมา ก็ทำหน้าที่เป็นครูสอนเทคนิคในโรงเรียนวิชาชีพของโรงงานเครื่องเคลือบเชิงศิลป์ รวมถึงทำงานออกแบบภาพ (กลุ่มทักษะ ห้องค้นคว้าศิลปะ) และอื่น ๆ พอถึงปี 1964 ก็ย้ายไปโรงงานเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้น หลังจากโรงงานเครื่องเคลือบปิดตัวลงก็ไปทำงานที่ศูนย์เซรามิก โรงงานเครื่องเคลือบยูนิเวอร์แซล และสถาบันวิจัยเซรามิกตามลำดับ และในปี 1977 จึงขอย้ายไปโรงงานเครื่องเคลือบจิ่งชิ่ง จนกระทั่งเกษียณในปี 1986

ภาพที่ 4-1 การสัมภาษณ์ Jiang Han (Shi Lei, 2023)

2. “ความรักชั่วชีวิต” ของ Yan Mei'e

Yan Mei'e เกิดเมื่อปี 1970 ที่เมืองโผหยาง มณฑลเจียงซี Yan Mei'e เป็นช่างจิตรกรรมเขียนสีบนเซรามิกที่มีพื้นเพจากชนบทในเมืองโผหยาง เธอเลือกเส้นทางอาชีพนี้ด้วยความรัก พ่อของเธอเป็นช่างแกะสลักงานไม้ ความรักนี้จึงอาจถ่ายทอดมาทางกรรมพันธุ์ Yan Mei'e รักการวาดภาพและเครื่องเซรามิกมาตั้งแต่เด็ก เธอมีประสบการณ์ลงมือทำในทุกขั้นตอนของการผลิตเครื่องเซรามิกมาแล้ว จนท้ายที่สุดงานจิตรกรรมบนเซรามิกจึงกลายมาเป็นทักษะงานหัตถกรรมที่เธอใช้หาเลี้ยงชีพ เธอไม่เคยฝากตัวเป็นศิษย์ใคร ทั้งยังเรียนรู้ทุกอย่างด้วยตัวเองทั้งหมด โดยมีที่มาจากแรงกระตุ้นในงานอดิเรก หลัก ๆ แล้วเธอเน้นวาดภาพดอกไม้และนกบนแจกันด้วยฝีปากอันละเอียด มีองค์ประกอบภาพซับซ้อน ภายหลังก่อนชาย ลูกชาย และลูกสาวต่างก็เรียนวาดภาพบนเซรามิกตามเธอด้วย ต่อมาในปี 2013 น้องชายของเธอไปจากฮว่าหยางตามลำพังเพื่อแสวงหาความก้าวหน้า หลังจากหาประสบการณ์อยู่หลายปี ปัจจุบันเขาอาศัยอยู่ที่ซินตู ทำงานวาดภาพและสร้างผลิตภัณฑ์ให้ลูกค้า ค่าแรงคิดตามจำนวนชิ้นงาน ยิ่งทำมากก็ยิ่งได้มาก โดยทั่วไปได้เงินประมาณ 8,000 หยวนต่อเดือน ส่วนลูกชายของเธอทำงานให้ลูกค้าร้านเอกชนตามแบบผู้ชาย ปัจจุบันทำงานวาดได้ไม่เลว ค่าแรง

น้อยกว่าผู้ชายเล็กน้อย ส่วนลูกสาวเนื่องจากต้องดูแลครอบครัว จึงได้แต่รับงานจิปาละ ทำเครื่องเคลือบเขียนสีแบบเรียบง่ายเป็นชิ้น ๆ บ้าง โดยทำงานในบ้านนั่นเอง ผู้ว่าจ้างจะนำเครื่องเคลือบที่ต้องเขียนสีมาส่งให้และรับกลับไปหลังจากวาดเสร็จ แต่ค่าตอบแทนไม่มากนักและไม่มั่นคง ตั้งแต่เริ่มวาดภาพมาจนถึงตอนนี้ หัวข้อและรูปแบบการวาดภาพของ Yan Mei'e ไม่เคยเปลี่ยนแปลงเลยตลอดระยะเวลา 18 ปี เธอเล่าว่า “ฉันคงไม่เปลี่ยน ฉันรู้ว่าสุนทรียภาพของคนสมัยนี้เปลี่ยนไปแล้ว ตลาดไม่ชอบภาพที่ดูซับซ้อนเป็นงานช่าง แล้วก็ชอบสะสมผลงานชิ้นใหญ่แล้ว แต่ฉันจะไม่ทำงานให้เรียบง่าย ถ้าฉันทำให้เรียบง่าย ฝีมือในงานจะก็เบาบางลง ถ้าเป็นแบบนี้ราคาจะไม่สูง ฉันก็เคยคิดจะเปลี่ยน แต่ฉันทำไม่ได้ ยังคิดว่าจะลองศึกษาใหม่ ตอนช่วงปี 2000 ช่างงานขายดีมาก ขอเพียงแค่วาดออกมาก็มีคนซื้อไปแน่นอน แต่ช่วงไม่กี่ปีนี้ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด-19 คนต่างถิ่นไม่สามารถมาที่ จึงต่อเงินได้ เราก็ไปที่อื่นไม่ได้ แต่ละวันค้าขายไม่ได้เลย ตอนนี้ได้แต่วาดภาพให้คนอื่น ในแง่หนึ่งคือตัวเองชอบวาดภาพ อีกแง่หนึ่งคือใช้ฝีมือที่มีอยู่หาเงินได้เท่าใดก็เท่านั้น” ถึงอย่างไรเงินทองก็เป็นเรื่องพื้นฐาน ตอนนี้ยังวาดได้ก็ควรวาดให้มากเข้าไว้ อีกหน่อยอายุมากขึ้น สายตา เอว กับต้นคอก็จะแยลงเรื่อย ๆ ถึงตอนนั้นอยากวาดก็ลำบากแล้ว

ภาพที่ 4-2 การสัมภาษณ์ช่างเขียนสีได้เคลือบ (Shi Lei, 2023)

3. อิทธิพลของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจที่มีต่อ Zhang Zhaoyu

Zhang Zhaoyu เป็นชาวมณฑลซานตง สอบเข้าสถาบันศิลปะและเทคโนโลยีเซรามิกเจียงซี (Jiangxi Arts & Ceramics Technology Institute) ได้เมื่อปี 2019

ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าเบื้องต้นเพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ของ ลูกมือช่างจิตรกรรมเขียนสีภายใต้ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจอย่างคร่าว ๆ และ ระบุตัวบุคคลที่จะให้สัมภาษณ์เป็น Zhang Zhaoyu ซึ่งเข้าร่วมโครงการความร่วมมือดังกล่าวในปี 2020 ทั้งยังเป็นเพียงบุคคลเดียวที่เข้าทำงานกับบริษัทและทำงานเขียนภาพบนเซรามิกต่อ ผู้วิจัย ติดต่อกับ Zhang Zhaoyu ผ่านวีแชต จากนั้นก็นัดพบกันที่ร้านกาแฟ

ก่อนการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาหาวิธีเข้าประเด็น พร้อมทำการสัมภาษณ์ผ่าน มุมมองเกี่ยวกับปัญหาและการวิจัย เพื่อให้ได้ผลวิจัยในเชิงลึกยิ่งขึ้นเท่าที่จะทำได้ หลังจากได้พบหน้า ทักทาย และแนะนำตัวกันแล้ว เราก็ค่อย ๆ เข้าสู่ขั้นตอนการสัมภาษณ์

ภาพที่ 4-3 การสัมภาษณ์ช่างลูกมือช่างจิตรกรรมเขียนสี (Shi Lei, 2023)

“ผมเข้าเรียนในสาขาจิตรกรรมเฟินไฉ่และกู่ไฉ่ เข้าร่วมโครงการความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษาและภาคธุรกิจในปี 2020 พอถึงปีการศึกษาที่สองก็เข้าฝึกงานกับบริษัท ตอนนั้นอาจารย์ Gan Zhiyuan เป็นผู้รับผิดชอบดูแลนักศึกษา พวกเราถูกจัดให้เรียนและทำงานในบริษัทย่อย โดยกิน นอนในบริษัท แต่หลัก ๆ แล้วทางโรงเรียนส่งอาจารย์มาสอนพวกเรา ช่างฝีมือของบริษัทที่ได้เจอส่วนใหญ่เป็นช่างวาดผลิตภัณฑ์ในสายการผลิตทั่วไป โดยปกติจะไม่เป็นฝ่ายริเริ่มสอนอะไรให้นักศึกษา แต่ ถ้าไปถามก็จะสอนให้แบบง่าย ๆ ช่วงที่เรียนไม่มีค่าแรงให้ ส่วนช่วงฝึกงานมีค่าแรงขั้นต่ำราว 1,000 กว่าหยวน หน้าที่หลักคือฝึกเขียนสีแบบซินไฉ่บนผลิตภัณฑ์ในสายการผลิต เนื่องจากการเขียนสีแบบ

ชินไฉ่เรียบง่าย หัดได้เร็ว แต่บริษัทไม่ยอมให้นักศึกษาเขียนสีแบบเฟินไฉ่และกุไฉ่ พอวาดเป็นแล้วก็สามารถทำงานและรับค่าตอบแทนได้ตามจำนวนชิ้น แต่เงินก็ไม่มากนัก อันที่จริงผมคิดว่าการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ อย่างไม่ควรเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียนเป็นหลัก บริษัทเพียงต้องจัดเตรียมพื้นที่ให้นักศึกษาได้สัมผัสกับสภาพการทำงานก่อนออกไปทำงานจริง การเขียนสีแบบชินไฉ่ไม่ยาก พอคุ้นเคยแล้วก็วาดบนผลิตภัณฑ์ได้ จากนั้นก็จะเป็นการวาดภาพเดิมบนเครื่องใช้รูปทรงเดิมซ้ำ ๆ ไปเรื่อย ๆ บางครั้งผู้ดูแลของทางบริษัทจะบอกว่า อีกหน่อยเมื่อวาดได้ดีแล้วก็จะได้ไปเรียนเขียนสีเฟินไฉ่กุไฉ่กับอาจารย์เก่ง ๆ ที่บริษัทแม่ ก่อนเรียนจบผมจึงเซ็นสัญญาสองปีกับบริษัท ผมรับค่าแรงขั้นต่ำวาดภาพเดิมทุกวัน ทำอย่างนี้อยู่สองปีด้วยความหวังว่าจะมีโอกาสได้ไปเรียนรู้ให้มากขึ้นที่สุดดีโอของบริษัทแม่ แต่ก็ยังอยู่ที่บริษัทอยู่ยอ ตอนนี่ครบกำหนดสัญญาแล้ว ผมก็ไม่คิดจะต่อสัญญา ถ้าบริษัทมีงานผมค่อยกลับไปช่วย ช่วงที่ไม่มีงานผมอยากไปเรียนรู้จากช่างนอกให้มาก ๆ และรับงานจากรัฐกิจรายย่อยแห่งอื่น บริษัทและเวิร์กช็อปขนาดเล็กเหล่านี้เต็มใจสอนเทคนิค ภาพที่วาดก็ไม่ใช่แบบดั้งเดิมหรือตายตัวมากนัก トラบใดที่บริษัทใหญ่ยังเก็บช่างฝีมือดีไว้กับตัวเอง ทักษะต่าง ๆ ก็ไม่มีทางเผยแพร่ออกไปได้ง่าย ๆ จึงไม่อาจเรียนรู้อะไรได้เลย พวกเราเป็นเหมือนแค่แรงงานราคาถูกเท่านั้น นี่ไม่อาจดึงดูดนักศึกษาฝึกงานให้ทำงานที่บริษัทต่อได้ทั้งจากแง่มุมทางเศรษฐกิจและศิลปะ-สุนทรียภาพ ยิ่งไม่ต้องกล่าวถึงว่า ทักษะดั้งเดิมที่พวกเราอยากศึกษาก็ไม่มีทางได้เรียนรู้ นักศึกษารุ่นถัดจากผมก็ไม่ค่อยมีใครทำงานกับบริษัทต่อ คนที่อยู่ก็ไปเป็นฝ่ายขายกันหมดเพราะเงินเดือนสูงหน่อย ผมไม่อยากทำแบบนั้น เพราะผมยังชอบวาดเครื่องเคลือบเอามาก ๆ ฝ่าฟันไปอีกไม่กี่ปี พอฝีมือดีจนหาเงินได้แล้ว ผมอยากกลับไปเปิดสตูดิโอที่ซานตง เอาศิลปะจึงต่อเงินกลับไปซานตงด้วย”

ระหว่างที่พูดคุยอย่างผ่อนคลายในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมผัสได้ถึงความมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวที่จะก้าวเดินในเส้นทางอาชีพนี้ ความรู้สึกตั้งตารอถึงอนาคตที่ยังมาไม่ถึง และความเสียใจที่ไม่อาจได้มาซึ่งทักษะดั้งเดิมที่ตนปรารถนาของ Zhang Zhaoyu เงินทองเป็นเรื่องพื้นฐาน ทว่าการแสวงหาทางจิตวิญญาณคือแรงขับเคลื่อนไปก้าวไปข้างหน้า

Bang Zhuangtai (นามแฝงในอินเทอร์เนต) สอบเข้าเรียนสาขาการออกแบบเซรามิก สถาบันศิลปะและเทคโนโลยีเซรามิกเจียงซีได้เมื่อปี 2018 และยังเป็นหัวหน้าชั้นในระหว่างศึกษา เมื่อปี 2021 Bang Zhuangtai เข้าทำงานที่บริษัท X ในจิ่งเต๋อเจิ้น หน้าที่หลักคือเขียนภาพบนเครื่องลายครามแบบเขียนสีได้เคลือบชิงชานใต้ (แบบยุคสามจักรพรรดิราชวงศ์ชิง) ก่อนจะถูกเลิกจ้างในเดือนเมษายนปี 2022 ปัจจุบันทำงานฝึกอบรมการเขียนภาพจิตรกรรมเซรามิก เนื่องจากผู้เข้าร่วมการวิจัยขอไม่ให้สัมภาษณ์แบบซึ่งหน้าและไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัว การสัมภาษณ์ครั้งนี้จึงต้องปกปิดข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

Bang Zhuangtai ระบุว่า: ชอบการเขียนภาพเซรามิกมาตั้งแต่สมัยเรียน ทุ่มเพ็ฝึกฝนทักษะขั้นพื้นฐานอย่างหนัก โดยหวังว่าจะเรียนจบแล้วจะได้งานดี ๆ หลังจากเข้าทำงานแล้ว ก็มองว่า

บริษัท X มีทรัพยากรที่ช่วยสร้างข้อได้เปรียบจำนวนมาก เช่น มีอาจารย์ช่างอาวุธหลายคน มีข้อมูลล้ำค่าเกี่ยวกับทักษะในบริษัท สมัยเรียนขาดประสบการณ์เชิงปฏิบัติการอย่างมาก การเติบโตของพวกเราย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการทฤษฎีเข้ากับปฏิบัติการ จึงหวังว่าพอทำงานแล้วจะได้เรียนรู้ทักษะพร้อมหาเลี้ยงตัวเองได้ ตอนแรกบริษัทสัญญาว่าจะได้เงินเดือนสูง ๆ สวัสดิการดี ๆ แต่หลังจากเข้าไปทำงานก็พบว่าไม่ใช่เลย ตอนเริ่มงานใหม่ ๆ ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มเขียนภาพภายใต้นายช่างอาวุธท่านหนึ่ง เนื้อหาหลักที่ได้เรียนคือเทคนิคเขียนภาพเครื่องลายครามชิงชานใต้แบบสมัยจักรพรรดิถังซี ยงเจิ้ง และเฉียนหลง โดยเริ่มตั้งแต่หัตถ์วาดลายเส้น องค์ประกอบภาพ ลอกลายภาพ นอกจากเรียนกับทำงานแล้วยังต้องทำงานที่ไ้แรงกายหนักมากกับงานจิปาละอีกสารพัด สายสัมพันธ์ระหว่างนายช่างกับลูกมือขึ้นอยู่กับการจัดการของบริษัทเพียงอย่างเดียว ทั้งสองฝ่ายไม่มีสิทธิ์เลือก บางครั้งจึงมีกรณีที่นายช่างไม่พอใจลูกมือ หรืออาจถึงขั้นรวมหัวกันปฏิเสธ ฉันคิดว่าหลัก ๆ แล้วความขัดแย้งมีที่มาจากปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์กับความรู้สึก ตัวอย่างเช่น ผลิตภัณฑ์ที่ทำออกมาชุดเดียวกัน ลวดลายแบบเดียวกัน นายช่างกับลูกมือร่วมกันวาด แต่ค่าแรงกลับไม่เท่ากัน ลูกมือนั้นยอมรับได้ แต่การทำแบบนี้ส่งผลกระทบต่อรายได้ของนายช่าง บริษัทได้กำไร แต่ผลลัพธ์คือนายช่างไม่ยินยอมสอน (ประการที่หนึ่ง กระทบต่อรายได้ของตัวเอง ประการที่สอง ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดรุ่นเก่าที่ว่า ถ้าสอนลูกศิษย์จนเก่ง อาจารย์จะอดตาย ประการที่สาม ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถสร้างสายสัมพันธ์ที่สนิทสนมเชื่อใจกันหรือสายสัมพันธ์ด้านการเรียนรู้ได้) ลูกมือจึงหยุดอยู่แค่การวาดเส้น ส่วนที่เป็นเทคนิคสำคัญยังคงเป็นนายช่างที่ทำ ลูกมือจึงเป็นแค่แรงงานราคาถูก ไม่ได้เรียนรู้ทักษะอะไรอีกทั้งเมื่อเวลาผ่านไป แรงใจก็เริ่มเหือดหาย สูญเสียตัวตน กลายเป็นมนุษย์จักรกลที่ไม่มีความคิดเป็นของตัวเอง เอาแต่ทำตามคำสั่งของเจ้านายเท่านั้น ฉันจึงคิดว่าสภาพนี้มีพื้นที่ให้เติบโตน้อยเกินไป อยู่ต่อก็ไม่มีจุดหมาย คนที่เข้ามาทำงานพร้อมกัน สุดท้ายก็ออกกันหมด จากประสบการณ์หนึ่งปีที่เป็นช่างฝีมือ ส่วนตัวมองว่า “เราควรยึดมั่นในจิตวิญญาณอุตสาหกรรมและแสวงหาความเป็นเลิศของช่างฝีมือ แต่ก็ควรให้สอดคล้องกับความต้องการด้านการเรียนรู้และวัฒนธรรมสุนทรียภาพที่เหมาะสมกับยุคสมัย มีการพัฒนาและสร้างสรรค์อยู่เสมอเพื่อยกระดับทักษะอย่างต่อเนื่อง”

ผู้วิจัย: ถ้าอย่างนั้นคุณคิดว่าในช่วงหนึ่งปีที่เป็นลูกมือ ทักษะของตัวเองดีขึ้นไหม งานที่เป็นผู้ฝึกอบรมการเขียนภาพจิตรกรรมในตอนนี้ นักเรียนมาจากที่ไหน:

“พูดไม่ได้ว่าทักษะของตัวเองดีขึ้น แต่ตอนนี้จัดการกระบวนการผลิตได้คล่องแล้ว รูปแบบการฝึกอบรมในตอนนี้ต่างจากระบบนายช่างกับลูกมือสมัยก่อนโดยสิ้นเชิง สมัยก่อนคนที่มาเรียนด้านการตกแต่งเซรามิกที่จิ่งเต๋อเจิ้นต่างก็เน้นเรื่องเทคนิคกัน แต่ทุกวันนี้ อาจารย์มีข้อกำหนดว่าต้องอธิบายเทคนิคและทฤษฎีอย่างชัดเจน ทั้งยังต้องสามารถชี้แนะนักเรียนในการสร้างสรรค์และลงมือปฏิบัติจริงได้ นักเรียนที่มีทั้งเด็กที่จบมหาวิทยาลัยแล้ว คนที่เปิดร้านเครื่องปั้นดินเผาที่อื่น อาจารย์ศิลปะ คนที่ทำธุรกิจ และมีบางส่วนที่เห็นสื่อประชาสัมพันธ์ในอินเทอร์เน็ตแล้วอยากมา.....”

จากประสบการณ์ของ Bang Zhuangtai จะเห็นได้ว่ายังมีการโดดเดี่ยวและการปิดกั้นในการสืบทอดทักษะ แสดงให้เห็นถึงการยอมรับคนใน กีดกันคนนอก อันเป็นลักษณะเฉพาะ นายช่างมักจะสร้างกำแพง ไม่ยอมจ้างคนงานเพิ่มเพื่อขยายกิจการ เนื้อแท้ก็คือความคิดที่ไม่ก้าวหน้า มองว่าการจำกัดเทคนิคจากที่อื่นไม่ให้เข้ามาจะรักษามูลค่าในอุตสาหกรรมกับสถานะทางสังคมของตนได้ ทุกวันนี้ ทักษะช่างฝีมือส่วนใหญ่ที่เรียนรู้อันผ่านทฤษฎีเบื้องต้นในสถานศึกษา หน่วยงานและโครงการที่เปิดให้มีการแลกเปลี่ยนทักษะก็ค่อย ๆ เพิ่มจำนวนขึ้น ซึ่งพลิกวิธีดั้งเดิมของการเรียนรู้ทางสังคมแบบทางเดียวจากสถานการณ์จริงไปโดยสิ้นเชิง เพื่อไม่ให้ตนต้องตกที่นั่งลำบาก ช่างฝีมือในอุตสาหกรรมก็ต้องพัฒนาตัวเองด้วยการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง หากนายช่างกับลูกมือเรียนรู้และก้าวหน้าไปด้วยกัน จะเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการลดแรงกดดัน ทลายการผูกขาดทุนในการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมถึงสร้างคุณค่าของส่วนรวมขึ้นมา

4. คุณค่าและความหมายของการสืบทอด

ความสนใจที่ผู้วิจัยมีต่อช่างตระกูล Wei มีที่มาจาก การสืบค้นในแพลตฟอร์มทางอินเทอร์เน็ต ในห้องเล็ก ๆ แคบ ๆ มีเด็กน้อยคนหนึ่งกำลังเขียนสีแผ่นกระเบื้องเคลือบเฟินไฉ่ ภาพนั้นทำให้ผู้วิจัยตกอยู่ในภวังค์ กระเบื้องเคลือบแผ่นใหญ่กับร่างเล็กจ้อยของเขาตัดกันอย่างชัดเจน สุดท้ายผู้วิจัยอาศัยข้อมูลที่ปรากฏในอินเทอร์เน็ตจนติดต่อกับ Wei Shi ได้ ครั้งแรกที่โทรศัพท์ไป สิ่งแรกที่เขาถามคือจะซื้อสินค้าหรือจะเปิดร้าน ผู้วิจัยจึงอธิบายจุดมุ่งหมายที่จะไปพบ เมื่อเขาฟังแล้วก็รีบไปครู่หนึ่ง ก่อนจะเริ่มแนะนำตัวอย่างง่าย ๆ “ผมเกิดเมื่อปี 1989 ที่จิ่งเต๋อเจิ้น มีประสบการณ์ใกล้ชิดกับการเขียนภาพบนเครื่องเคลือบและรูปปั้นเฟินไฉ่มาเกือบ 20 ปี สามารถปิดงานเขียนภาพ ลงสี หรือเขียนอักษรได้ด้วยตัวคนเดียว เพราะการระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ไม่มีลูกค้าซื้อเครื่องเคลือบ ทุกเจ้าจึงได้แต่หันไปใช้วิธีขายเครื่องเคลือบผ่านการไลฟ์สด ใจหิลี่จื่อ (คำที่ใช้เรียกเด็กชายอายุน้อยในแถบจิ่งเต๋อเจิ้น) ในคลิปคือลูกชายผมเอง โดยทั่วไปผมจะเป็นคนวาด ภรรยาเป็นคนลงสี บางครั้งหากยุ่งมากก็จะจ้างคนอื่นมาวาดและลงสีแทน วัน ๆ ทำงานที่หึ่งเหน้อยและเลอะเทอะนาน 10-20 ชั่วโมง เอาจับต้นคอเป็นจุดที่ช่างเขียนสีเครื่องเคลือบอย่างเราล้วนมีปัญหากันทุกคน การได้รุ่งเป็นเรื่องธรรมดา ส่วนลูกชายกับลูกสาวพอปิดเทอมก็จะมาอยู่กับพวกเรา ดูไปเรื่อย ๆ ก็เริ่มทำเป็น ชั้นแรกสุดของการหัตถ์วาดเครื่องเคลือบคือหัตถ์วาดเส้น เพราะอยากปูพื้นฐานทักษะง่าย ๆ ให้ลูกชาย เวลาเขาหัตถ์วาด ผมจะอ้อมไปอยู่ด้านหลังแล้วดึงพู่กันแรง ๆ ถ้าไม่ตั้งใจฝึกหรือไม่ทุ่มเทให้สุดกำลัง พู่กันก็จะถูกผมดึงออกไปได้ง่าย ๆ ‘หยกไม่เจียรระไนก็ใช้ประโยชน์ไม่ได้’ ถ้าทนความลำบากตอนร่ำเรียนไม่ไหวก็ต้องไปทนความลำบากในชีวิตจริง อาจารย์ Wei ผมคุยกับคุณได้เท่านี้ ยังต้องทำงานต่อ”

บิตา

บุตร

ภาพที่ 4-4 การสัมภาษณ์ช่างตระกูล Wei (คลิปลจาก Douyin วันที่ 18 เมษายน 2023)

ภาพที่ 4-5 การสัมภาษณ์ช่างจิตรกรรมเขียนสีในถนนฝานเจียง (Shi Lei, 2023)

การพูดคุยสั้น ๆ ไม่ถึง 20 นาทีนี้ ทำให้ผู้วิจัยนึกสงสัยว่า แท้จริงแล้วการสืบทอดคืออะไรกันแน่ ผู้วิจัยไม่มั่นใจว่า พวกเขาเข้าใจช่างฝีมือ จิตวิญญาณช่างฝีมือ และคุณค่าของการสืบทอดว่า

อย่างไร ในสมองเต็มไปด้วยคำถามเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงคิดจะทำการสัมภาษณ์แบบสุ่มในชุมชนข้างฝีมือในระดับฐานราก เพื่อให้เข้าใจความต้องการของพวกเขาอย่างลึกซึ้ง

ด้วยความที่คุ้นเคยกับจังหวัดอู่จินมากกว่า 20 ปี ผู้วิจัยจึงเดินทางไปยังชุมชน “ผานเจียจิง” ซึ่งเป็นแถบที่ช่างจิตรกรรมเขียนสีในระดับฐานรากรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน ละแวกนี้เป็นย่านเก่าแก่ที่บ้านและร้านค้าหลอมรวมเข้าด้วยกัน บ้านแต่ละหลังตามสองข้างทางที่ผู้วิจัยเดินผ่าน มีร้านคู่สามีภรรยา (ภาพซ้าย 1) โดยสามีจะเฝ้าร้านวาดเครื่องเคลือบอยู่ชั้นล่าง ส่วนภรรยาจะลืออยู่ชั้นบน นอกจากนี้ยังมีร้านนายช่าง-ลูกมือ (ภาพกลางบน) โดยนายช่างที่เป็นอาจารย์ในบ้านจะวาดภาพเขียนแบบผลงานของช่างเขียนสีเครื่องเคลือบชื่อดัง โดยมีลูกมืออยู่ข้าง ๆ เมื่อพบเห็นช่างจิตรกรรมเขียนสี ผู้วิจัยก็จะแวะเพื่อลองสอบถามทันที ระหว่างที่จัดบันทึกและถ่ายรูป หญิงวัยกลางคนรายหนึ่งก็บอกอย่างถ่อมตัวว่า ฉันทวดไม่สวย อย่าถ่ายรูปฉันทวดเลย ผู้วิจัยจึงหยุดถ่ายรูปเพื่อรักษามารยาทและเดินไปพักหายใจอีกฝ่ายคุย หญิงวัยกลางคนรายนี้เริ่มพูดคุยอย่างออกรส “ฉันทวดลองวาดแจกันใบนี้เป็นครั้งแรก วาดไม่สวย” เพื่อให้รู้สึกท่างเห็นน้อยลง เราจึงคุยกันถึงปัญหาเทคนิคและวัสดุในการเขียนสี ระหว่างนั้นผู้วิจัยก็ค่อย ๆ สอดแทรกคำถามที่เตรียมไว้เข้าไปในการสนทนาอย่างไม่ตั้งใจ

“ฉันทวดเป็นคนต่างถิ่น มาจากไผ่หยาง อาจารย์เป็นช่างรุ่นเก่าจากหมู่บ้านเดียวกัน ท่านเป็นช่างฝีมือ หลัก ๆ แล้วทุกคนต่างก็เป็นช่างฝีมือ แต่อาจารย์เป็นปรมาจารย์ ฉันทวดพื้นฐานก็คนละเรื่องแล้ว การสืบทอดจากอาจารย์เป็นเรื่องสำคัญมาก ตอนแรก ๆ ที่ได้เป็นลูกมือเพราะมีสตูดิโอหาคนงานวาดภาพ คนที่มีพื้นฐานมาก่อนจะถูกพิจารณา ก่อน ถ้าไม่มีก็หัดก่อนแล้วค่อยลองทำ พอทำเป็นแล้วค่อยได้ค่าตอบแทนตามจำนวนชิ้น ตอนนั้นฉันทวดก็เริ่มฝึกจากวาดเส้นก่อน ทุกวันต้องวาดบนเครื่องเซรามิกเปล่าไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งลายเส้นสมส่วน ปกติอาจารย์จะยุ่งกับชิ้นงานสำหรับขาย ไม่ค่อยออกมาจากห้องด้านใน ระหว่างที่เป็นลูกมือ โดยทั่วไปจะได้เรียนรู้การทำงานของคนอื่น ๆ ในสตูดิโอแล้วก็ค่อย ๆ ฝึกไป ถ้าอาจารย์เห็นคุณค่า ก็จะอนุญาตให้เอาผลงานชิ้นดี ๆ ของอาจารย์ไปเขียนแบบ ถ้าวาดผิดก็จะอธิบายให้ฟัง โดยทั่วไปจะเป็นลูกมือกันอยู่สองสามปี ถ้าอาจารย์มีงานก็ทำงานกับอาจารย์ต่อ ลูกมือส่วนใหญ่พอฝึกจบแล้วก็มักจะออกไปทำเอง ต้องเรียนรู้ด้วยตัวเอง ทุกวันนี้ค้าขายไม่เก่ง จะขายออนไลน์พวกเราทำไม่เป็น พวกเราวาดแจกันหนึ่งใบใช้เวลาหนึ่งสัปดาห์ ยังขายแพงสู้คนอื่นที่วาดมั่ว ๆ ไม่ได้เลย ตอนนี้อู่จินไม่มีพื้นที่สำหรับการว่าจ้างและเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นทางการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารัฐบาลจะคำนึงถึงพวกเราให้มากขึ้น สภาพของพวกเราในตอนนี้เป็นต้องทำงานถึงจะมีเงิน หากไม่ทำก็ไม่มีอะไรทำนั่น ไม่มีวันหยุด ไม่ได้พักผ่อน ตอนกลางคืนก็ต้องทำงานล่วงเวลา ต่อให้หาเงินได้เดือนละหมื่นหยวนก็ไม่คุ้ม ลูกสาวฉันทวดก็ไม่ยอมเรียนวาดเครื่องเคลือบ ทุกวันนี้เด็ก ๆ ก็ไม่มาเป็นลูกมือกันแล้ว ทนลำบากไม่ไหว ไม่ค่อยมีความอดทนกัน” ระหว่างที่เราคุยกัน มีพ่อค้าจากต่างถิ่นมาพอดี เขาเอ่ยแทรกว่า “ให้ลูกสาวฝึกทักษะของคุณไว้ นี่แหละการสืบทอด

วัฒนธรรม” คำพูดนี้ทำให้ผู้วิจัยครุ่นคิดอีกครั้งว่า สิ่งที่วัฒนธรรมช่างฝีมือต้องสืบทอดต่อไปคืออะไรกันแน่ จะสืบทอดอย่างไร คุณค่าและความสำคัญของการสืบทอดคืออะไร

ภาพที่ 4-6 การสัมภาษณ์ช่างจิตรกรรมเขียนสี (Shi Lei, 2023)

ไม่ว่าจะเป็นร้านอายุเก่าแก่นับร้อยปีหรืองานหัตถกรรมแขนงหนึ่งที่ได้รับการสืบทอดและพัฒนาจากรุ่นสู่รุ่น สิ่งที่ได้รับการอนุรักษ์คุ้มครองไม่ใช่แค่เพียงกระบวนการทางวัฒนธรรมและทักษะ แต่ยังรวมถึงการมีจิตวิญญาณประจำชาติที่เชื่อในเรื่องของการอนุรักษ์คุ้มครองวัฒนธรรม ปัจจุบันภารกิจการอนุรักษ์คุ้มครองนี้ถูกสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนมาถึงมือของคนรุ่นใหม่ สิ่งที่เราทำได้ก็คืออนุรักษ์คุ้มครองรากฐานของวัฒนธรรมและจิตวิญญาณช่างฝีมือด้วยวิธีที่ดีที่สุด ขณะเดียวกันก็เป็นรากฐานของการพัฒนางจรชีวิตช่างจิตรกรรมเขียนสีด้วย

วิสัยทัศน์แบบสังคมวิทยาควรต้องพิจารณาปัญหาจากมุมมองของการเชื่อมโยงและการพัฒนา ไม่ยึดติดกับมุมมองส่วนบุคคลหรือมุมมองใดมุมมองหนึ่ง ในการสัมภาษณ์และการสำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาสภาพทักษะและความต้องการของช่างจิตรกรรมเขียนสีระดับฐานรากและนักศึกษาที่กำลังจะประกอบอาชีพช่างฝีมือ พบว่าทัศนวิสัยของคนจำนวนมากในกลุ่มนี้จำกัดวงอยู่แค่ชีวิตส่วนตัวของตนเองเท่านั้น แต่ละคนจะมีลำดับขั้นสูงหรือต่ำไม่เพียงขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของเจ้าตัว แต่ยังเกี่ยวข้องกับระดับของทุนทางวัฒนธรรมที่แต่ละคนครอบครองอีกด้วย จึงเป็นหนึ่งในสาเหตุที่นำไปสู่ความแตกต่างในการเรียนรู้ทักษะระหว่างช่างที่มีทักษะระดับสูงและผ่านการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี กับช่างฝีมือแบบดั้งเดิมในระดับฐานราก โดยทั่วไปช่างที่มีทักษะระดับสูงและผ่านการฝึกฝนมาจะมีความสามารถในการทำความเข้าใจสูง มีทุนทางวัฒนธรรมค่อนข้างกว้างขวาง และมีพื้นที่ให้พัฒนาอีกมาก พวกเขาไม่ใส่ใจว่าตนจะเป็นช่างฝีมือ เพราะในความคิดของพวกเขา สถานะ

ช่างฝีมือเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งในการขัดเกลาทักษะให้ดียิ่งขึ้นเท่านั้น ขณะที่ช่างฝีมือแบบดั้งเดิมในระดับฐานรากจะขาดการเรียนรู้และสภาพการทำงานที่ดี กระบวนการเรียนรู้ทักษะทั้งหมดต้องอาศัยความสามารถในการความเข้าใจที่ติดตัวมาและความมานะบากบั่นของตน การเรียนรู้ทักษะในสถานการณ์ที่ไม่เอื้ออำนวยทำให้พวกเขาไม่เห็นว่าความหวัง ทั้งยังไม่ยินยอมให้ลูก ๆ ต้องประสบความยากลำบากและไร้ทางเลือกแบบเดียวกับตนเอง นี่ยังเป็นสาเหตุหลักที่รุ่นลูกของช่างฝีมือระดับฐานรากส่วนใหญ่ไม่ยินยอมรับช่วงต่อทักษะของพ่อแม่ หากจะแสวงหาสถานะทางสังคมที่ดีขึ้น มีเพียงการศึกษาและทรัพยากรเท่านั้นที่จะเป็นฐานให้พวกเขาก้าวไปสู่จุดดังกล่าวได้

5. คุณค่าของการร่วมมือ

Ye Jing สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยเซรามิกจิ่งเต๋อเจิ้น ในปี 2010 ได้ล้มเลิกความคิดที่จะเรียนในสาขาประติมากรรมและหันไปเรียนด้านภาพจิตรกรรมเซรามิกแทนตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

ภรรยาของผมเป็นเพื่อนร่วมชั้นกัน เข้ามหาวิทยาลัยเซรามิกจิ่งเต๋อเจิ้นเมื่อปี 2005 ช่วงปี 2009 พวกเขาไปเปิดแผงขายผลงานของตัวเองที่ตลาดเซรามิกเล่อเทียน ชายได้พอสมควร ตอนนั้นเราสองคนไปซื้อชิ้นงานเปล่าจากร้านมาลองเขียนภาพกันทุกวันไม่หยุด ช่วงปี 2017-2018 สถานการณ์ตลาดไม่ค่อยดี สองปีนี้เป็นช่วงตกต่ำที่สุด ภรรยาต้องหันไปเปิดร้านขายเสื้อผ้าเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวสี่คน ผมเขียนภาพที่บ้านทุกวัน ไม่ออกจากบ้านไปสังสรรค์ มุ่งมั่นกับจิตวิญญาณช่างฝีมือ เอาแต่ทำงานของช่างฝีมือ ทุกวันต้องเขียนภาพบนถ้วยมากกว่า 50 ใบ ลงเคลือบทั้งด้านในด้านนอกเอง เสร็จแล้วก็เขียนภาพอีก ต้องฝึกฝนไม่น้อยกว่าจะค่อย ๆ หาทางของตัวเองเจอ จากเขียนภาพถ้วยกับขวดใบเล็ก ๆ เพื่อหาเลี้ยงชีพ จนกระทั่งได้สร้างสรรค์ผลงานขนาดใหญ่ จนมาถึงงานศิลปะกับของตกแต่งบ้านตามความต้องการของตลาด ทั้งยังมีผลงานที่กำลังทำด้วย เราปฏิบัติต่อเครื่องเคลือบทุกชิ้นราวกับเป็นลูกของเราเอง

ปี 2023 ผมกับภรรยาเปิดคลาสสอนภาพเขียนสีในเคลือบบนเซรามิกแบบอู่ไฉ่ ระหว่างช่วงปิดเทอมฤดูร้อน 40 กว่าวัน มีเพื่อน ๆ 70 กว่าคนจากทั่วประเทศมาร่วมตัวกันในจิ่งเต๋อเจิ้นเพราะใจรักในเซรามิก ทั้งเด็กมหาวิทยาลัย นักศึกษาปริญญาโท อาจารย์ จิตรกรอาชีพ และคนงานเขียนภาพเซรามิกในอุตสาหกรรม บางคนถามว่าทำไมถึงยกผลจากความเหนื่อยยากอุตสาหกรรมของตัวเองให้คนอื่นเอาง่าย ๆ ตลอดสิบกว่าปีที่ทำเครื่องเคลือบ เราล้มรสความเหนื่อยยากกับความล้มเหลวจากเซรามิกมานับไม่ถ้วนจริง ๆ ด้วยเหตุนี้ผมจึงคิดว่า การแบ่งปันประสบการณ์การทดลองในช่วงหลายปีนี้ของเราเป็นเรื่องที่มีความหมายอย่างมาก หากปลาให้กินหรือจะสูสอนวิธีจับปลาให้ ผมหวังว่านี่จะช่วยให้มีผู้คนหลงใหลเสน่ห์ของเซรามิกมากขึ้น

ภาพที่ 4-7 สัมภาษณ์ช่างจิตรกรรมเขียนสี (Shi Lei, 2023)

ระหว่างที่พูดคุยกับอาจารย์ Ye ผู้วิจัยก็ตระหนักได้ว่า ศิลปะการเขียนภาพจิตรกรรมนั้น แสวงหาภาษาและรูปแบบของตัวเอง ต้องอาศัยจิตใจที่มุ่งมั่นอดสาหัสและวิถีคิดที่สร้างสรรค์ไม่เหมือนใครของช่างฝีมือ ศิลปินกับช่างฝีมือคู่คล้ายจะมีความแตกต่าง แต่ที่จริงแล้วเป็นตัวตนที่หลอมรวมปะปนกัน ในกระบวนการสร้างตัวตนขึ้นใหม่ของช่างฝีมือ วิธีเรียนรู้ทักษะของลูกมือระดับฐานรากต้องมีความหลากหลายมากกว่านี้ ท่ามกลางบริบทของยุคใหม่ ผู้สืบทอดจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงให้พ้นจากพันธนาการของประวัติศาสตร์ แสดงคุณค่าและสถานะของตัวเองให้เป็นที่น่าสนใจ เพราะท้ายที่สุดแล้ว ทักษะก็คือการรู้คิดและวัฒนธรรมนั่นเอง

ยุคสมัยที่ต่างกันอย่างย่อมนมีความต้องการด้านทักษะที่ต่างต่างกัน ทั้งยังอาจมีวิจารณ์ญาณด้านคุณค่าที่ต่างต่างกัน โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่ส่งเสริมงานกระเบื้องเคลือบทำมือ วิถีดั้งเดิมของช่างฝีมือที่หาเลี้ยงชีพด้วยทักษะได้กลายมาเป็นวิถีแห่งการฝึกตน ซึ่งเป็นจุดที่ทำให้ช่างฝีมือและสังคมตระหนักถึงคุณค่าของทักษะ ทั้งยังเป็นไม้บรรทัดวัดมาตรฐานการตัดสินคุณค่าของช่างฝีมือแบบดั้งเดิม ซึ่งได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงและการสร้างโครงสร้างใหม่ของช่างฝีมือ ท้ายที่สุดแล้วก็ต้องกระตุ้นความเป็นตัวของตัวเองและความริเริ่มของผู้สืบทอด

ขงจื้อไม่สนับสนุนให้ใช้ทักษะที่ต้องอาศัยแรงกาย ลูกศิษย์ที่ชื่อจื่อเซียงจึงยอมรับว่า “กระทั่งสิ่งเล็ก ๆ ก็มีหลักการให้ได้เรียนรู้ แต่การทำสิ่งเหล่านี้อาจเป็นอุปสรรคต่อปณิธานอันสูงส่งของมนุษย์ได้” (Yang Bojun, 2009) ช่างในคัมภีร์ “จวงจื่อ” นั้นแตกต่างจากคำอธิบายในเอกสารอ้างอิงนี้มาก ช่างใน “จวงจื่อ” ใต้เท้าขึ้นมาด้วยการพัฒนาทักษะจนกระทั่งเติบโตทางจิตวิญญาณในระดับสูงสุด และกลายเป็นขุนนาง มีความเป็นปัจเจกและเป็นตัวของตัวเองอย่างชัดเจน พวกเขาเป็นเจ้าของโลกทางจิตวิญญาณของตนเอง แม้ว่ากระบวนการ “ค้นพบเต๋าในการฝึกฝนทักษะ” จะถูกถ่ายทอดว่าเป็นความชำนาญและความก้าวหน้าทางทักษะ แต่หัวใจสำคัญนั้นอยู่ที่การบ่มเพาะจิตวิญญาณ การบ่ม

เพาะลักษณะนี้เป็นการกำจัดตัวตนท่ามกลางการฝึกฝนในระยะยาว กลายเป็นหนึ่งเดียวกับวัตถุ เป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ กลมกลืนไปกับเต่าจนได้มาซึ่งอิสรภาพทางจิตวิญญาณ

การมีส่วนร่วมในวิธีสืบทอดและจัดการของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ

1. เป้าหมายขับเคลื่อนการพัฒนา

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้น จะเห็นว่าผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเป็นแรงกระตุ้นให้ช่างฝีมือยกระดับทักษะของตน เนื่องจากตลาดแรงงานในปัจจุบันเป็นตลาดเสรี ช่างฝีมือจึงไม่ถูกผูกมัดด้วยข้อจำกัดเชิงระบบหรือสถาบันใด ๆ ในกระบวนการเรียนรู้ทักษะ ถึงแม้ระหว่างภาคธุรกิจกับช่างฝีมือจะยังคงเป็นความสัมพันธ์แบบนายจ้างและลูกจ้าง แต่การรู้คิดและตัวเลือกของช่างฝีมือในปัจจุบันก็แตกต่างจากในยุคก่อนมาก ไม่ต้องสงสัยเลยว่า การเลือกผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและความเป็นไปได้ในการเติบโตที่ดีกว่าเป็นตัวเลือกที่ “สมเหตุสมผล” มากกว่า

ภาพที่ 4-8 ช่างนักศึกษา (Shi Lei, 2023)

อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการสัมภาษณ์ช่างนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ พบว่าในช่วงต้น นักศึกษาจะมีความกระตือรือร้นค่อนข้างสูง แต่เมื่อมาถึงช่วงท้ายที่ผลลัพธ์ไม่เหมือนกับที่คิด ความกระตือรือร้นของนักศึกษาก็เปลี่ยนแปลงไป โดยเกี่ยวข้องกับประเภทของอุตสาหกรรม ผลตอบแทนที่ลูกมือได้รับ และการสั่งสอนของอาจารย์ ผลประโยชน์หลัก ๆ ที่น่าดึงดูดใจก็คือเส้นทางความก้าวหน้าที่ดีขึ้น แต่เมื่อกระบวนการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามที่คิด พวกเขา ก็อาจเปลี่ยนจากแผนเดิม ตัวอย่างเช่น ในการสัมภาษณ์มีลูกมือนักศึกษาคนหนึ่งกล่าวว่า:

“ตอนเข้าเรียนที่นี่ พวกเราก็ผ่านการคัดเลือกของโรงเรียนมา ถึงได้เข้าไปฝึกงานกับบริษัท พวกเราเป็นทั้งช่างลูกมือบริษัทและนักศึกษา ช่วงเวลา ก็ค่อนข้างนาน ค่าตอบแทนส่วนนี้น้อยมาก

แทบไม่พอใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ฉันถอนตัว เพราะรู้สึกกังวลกับอนาคตมาก เทคนิคแบบดั้งเดิมก็ไม่ได้เรียน อาจารย์ก็อายุมาก ทำงานในบริษัทมาหลายปีจนมีรายรับที่มั่นคงแล้ว แถมยังสูงมากด้วย! แต่ฉันมองว่าแนวคิดดั้งเดิมอย่างการฝากตัวเป็นศิษย์เรียนศิลปะกับอาจารย์นั้นน่าจะเข้มข้นอยู่ การฝึกฝนบ่มเพาะต่าง ๆ จึงสงวนท่าทีกับนักศึกษาที่ไม่ได้ผ่านพิธีฝากตัวเป็นศิษย์อย่างพวกเรา ดังนั้นจึงคิดจะลี้ภัย พยายามเรียนให้สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ ก็เพียงพอจะสร้างพื้นที่ในการเติบโตให้ตัวเองได้แล้ว”

จากการสัมภาษณ์และสำรวจช่างนักศึกษา พบว่าสถานศึกษากำหนดว่าหากเข้าร่วมโครงการเป็นลูกมือแล้วจะไม่สามารถถอนตัวได้ แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังมีส่วนถอนตัวกลางคัน หรือเลือกที่จะเรียนในระดับสูงขึ้นและสอบเข้าเป็นนักศึกษาปริญญาตรี สาเหตุสำคัญที่สุดได้แก่สภาพแวดล้อมในการทำงานและรายรับไม่สอดคล้องกับความต้องการของช่างนักศึกษา นำไปสู่แรงกดดันเนื่องจากเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพไม่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้ จากมุมมองของการใช้ผลตอบแทนเป็นแรงกระตุ้น ช่างฝีมือภายใต้ระบบลูกมือแบบดั้งเดิมจึงมีเป้าหมายด้านทักษะที่ต้องการที่แม่นยำกว่า ทั้งยังมีความต้องการมากกว่าช่างนักศึกษา ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ พบว่าผลตอบแทนที่ช่างนักศึกษาต้องการนั้นยากจะได้รับการตอบสนองจากภาคธุรกิจ จึงจำต้องยอมรับการจัดการของบริษัทและโรงเรียน ทว่าจากจุดยืนของอาจารย์ช่างในบริษัทและอาจารย์ผู้สอนในสถานศึกษา เห็นได้ชัดว่ามีมุมมองที่แตกต่างกัน

Zhao Fang ผู้อำนวยการส่วนการสอนและการวิจัย สถาบันศิลปะและเทคโนโลยีเซรามิกเจียงซีกล่าวว่า “ตอนนักศึกษาอยู่ชั้นปีที่หนึ่ง ทางสถาบันได้จัดให้มีการสอบเพื่อแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มตามความถนัดของแต่ละคน จัดให้นักศึกษาเข้าชั้นเรียนทักษะขั้นสูง ชั้นเรียนเครื่องลายคราม ชั้นเรียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ชั้นเรียนความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ เป็นต้น เพื่อสืบทอดทักษะจิตรกรรมเขียนสีบนเครื่องเซรามิก ตั้งแต่ปี 2020 จนถึงตอนนี้ เพิ่งรับสมัครนักศึกษาไปเพียงรุ่นเดียว ปัจจุบันไม่ได้รับสมัครเพิ่ม ซึ่งก็มีปัญหาหลายอย่าง โดยเฉพาะในโครงการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ ตอนนั้นเราคัดเลือกนักศึกษามา 28 คน แต่ทุกวันนี้เหลือคนที่ทำงานกับบริษัทแค่คนเดียว คนอื่นถ้าไม่ถอนตัวไปกลางคันก็เลือกเรียนปริญญาตรีหรือโทในตอนท้าย อันที่จริง ตอนที่เลือกแรก ๆ นักศึกษายังไม่มีเป้าหมายแน่ชัด เป้าหมายของเราคือการบ่มเพาะบุคลากรที่เพียงพอพร้อมทั้งศิลปะและทักษะช่าง สถาบันก็ได้ถ่ายทอดแนวคิดทฤษฎีด้านศิลปวัฒนธรรมให้แก่นักศึกษา ส่วนบริษัทก็ถ่ายทอดทักษะผ่านอาจารย์ช่าง ทั้งธุรกิจและสถานศึกษา อาจารย์ช่างและอาจารย์ในชั้นเรียน รวมถึงตัวนักศึกษาเอง ต่างก็ได้สัมผัสและผนวกรวมเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมนี้ แต่ในแง่ของการบ่มเพาะทักษะยังมีปัญหาเรื่องไม่สามารถผนวกรวมได้ในเชิงลึก”

อาจารย์ช่าง Xu จากกลุ่มงานจิตรกรรมเขียนสีของบริษัทเล่าว่า “เพราะอิทธิพลของพ่อ ผมจึงรักการวาดรูปมาตั้งแต่เด็ก พออายุ 16 ก็วาดเครื่องเคลือบให้ร้านหงเตี้ยนหลายแห่ง เนื่องจากเพื่อนของพ่อช่วยแนะนำ ผมเลยได้เข้าไปเป็นฝากตัวเป็นศิษย์กับอาจารย์ช่างในโรงงานเครื่องเคลือบ เซิงคิลป์ ธรรมเนียมในยุคนั้นคือลูกมือต้องเซ็นสัญญาที่กำหนดให้เรียนสี่ปี สมัยเป็นลูกมือต้องทำงาน จิปาถะเยอะมาก เช่น ช่วยอาจารย์ขนย้ายเครื่องเคลือบ หากละลายเพียงเล็กน้อยก็จะถูกลงโทษ ถึงน้อยใจก็ไม่กล้าต่อปากต่อคำ ทุกวันนี้ไม่เหมือนเมื่อก่อนแล้ว ลูกมือสมัยนี้ฉลาด แต่ไม่ลำบากเท่าพวกเราในตอนนั้น ช่างเขียนสีอย่างเราชอบทำงานกะดึก เทคนิคหนึ่ง ๆ อาจต้องฝึกนานหลายปี ลูกมือสมัยนี้ทำใจให้หนึ่งไม่ได้ วาดมาปีกว่าก็อยากออกไปหาเงินแล้ว บริษัทขอให้สอนนักศึกษาพวกนี้ พวกเราก็ได้แต่ทำตามที่เจ้านายสั่ง แต่ไม่มีสายสัมพันธ์ศิษย์อาจารย์สักซึ่งอะไร”

เจ้าของธุรกิจเอกชนกล่าวว่า “ทุกวันนี้หาช่างเขียนภาพยากมาก ช่างมือใหม่ที่เพิ่งเรียนจบก็ต้องฝึกอีกพักหนึ่งกว่าจะเริ่มลงมือจริง ถ้าคุณสมบัติดีก็เป็นเร็วหน่อย ถ้าไม่ก็เสียเวลาเปล่า สิ่งสำคัญที่สุดคือ พวกเราจ้างช่างเขียนภาพที่มีฝีมือจริง ๆ ไม่ได้ ช่างกลุ่มนี้ถูกเตาเจ้าเก่าแก่ในท้องถิ่นจองตัวไปแล้วทั้งปี โดยทั่วไปเพราะมีความสัมพันธ์ศิษย์-อาจารย์ ทางสายเลือด หรือไม่ก็นายจ้าง-ลูกจ้างที่ค่อนข้างแน่นแฟ้น ตลอดปีทำงานให้เจ้าเดียว ฝีมือทักษะยอดเยี่ยม ช่างแต่ละรุ่นห่างชั้นกันมาก เราจึงต้องพิจารณาเรื่องทรัพยากรช่างฝีมือด้วยในเรื่องการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (product positioning) รวมถึงจะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างไรให้ดีที่สุด เพื่อรับประกันว่าการผลิตจะดำเนินไปอย่างราบรื่น”

ในกระบวนการความร่วมมือ สถานศึกษาเป็นองค์กรรัฐที่ทำหน้าที่จัดหาบริการทางการศึกษา ขณะที่ธุรกิจเป็นองค์กรเอกชนที่มุ่งเน้นผลกำไรเป็นสำคัญ องค์กรทั้งสองแบบมีลักษณะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงโดยมีเส้นขีดแบ่งอย่างชัดเจน แต่แต่ละฝ่ายต่างก็มีบทบาทแตกต่างกัน โดยทั่วไปทั้งสองฝ่ายจะใช้วิธีหารื้อจนกระทั่งได้ข้อคิดเห็นที่เห็นพ้องกัน จากนั้นจึงค่อยตั้งกฎระเบียบต่าง ๆ ขึ้นมา อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนการดำเนินงานย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเกิดการขัดกันของผลประโยชน์ระหว่างสองฝ่าย หรืออุปสรรคในการปกป้องผลประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ต้องมีช่องทางการสื่อสารที่เป็นทางการและเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมให้ทั้งสองฝ่ายสื่อสารเรื่องผลประโยชน์กันอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของการร่วมมือกัน รวมถึงเป็นการรับประกันความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

2. ความรับผิดชอบต่าง ๆ ในโครงการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ

หากพิจารณาจากการดำเนินงานในโครงการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจในปัจจุบัน ทั้งภาคธุรกิจและสถานศึกษาต่างก็มองว่า การกระตุ้นจากภาครัฐยังไม่เป็นไปตามอุดมคติ ทั้งยังไม่ได้ทำหน้าที่ตามบทบาทอย่างเต็มที่ ระหว่างดำเนินการความร่วมมือ เนื่องจากความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายไม่ชัดเจนและไม่สมดุลกัน ผลประโยชน์ส่วนตัวกับปัจจัยภายนอกจึงมักจะ

เป็นอุปสรรคและส่งผลเสียต่อความร่วมมือได้ง่าย ส่งผลให้การบ่มเพาะบุคลากรซึ่งเป็นเป้าหมายร่วมของทั้งสองฝ่ายไม่ประสบผลสำเร็จ ขณะเดียวกัน ผู้บริหารของธุรกิจรายหนึ่งก็มองว่า:

“ประเทศและรัฐบาลได้มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่พวกเรา แต่เมื่อเราลงมือทำงานจริงกลับเต็มไปด้วยอุปสรรคมากมาย ความร่วมมือลักษณะนี้หากไม่มีนโยบายหลักที่ช่วยชี้แนะแนวทางหรือการรับประกันเชิงองค์กร การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบและความร่วมมือก็จะยากที่จะบรรลุได้ หากมองเผิน ๆ ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจดูค่อนข้างจะสอดคล้องกับความต้องการด้านการบ่มเพาะบุคลากรในเวลานี้ แต่อันที่จริง ทั้งธุรกิจและสถานศึกษาต่างก็ยังมีข้อขัดแย้งกับอุปสรรคในการดำเนินงาน เช่น หากสถานศึกษาต้องเปลี่ยนแผนการสอน แต่ฝ่ายวิชาการไม่อนุมัติหลักสูตรนั้นก็ทำการเรียนการสอนไม่ได้ นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่ภาคธุรกิจต้องสละเวลาจัดเตรียมสภาพแวดล้อมในการทำงาน แต่กลับไม่สามารถรักษาคณไว้ได้อยู่บ่อยครั้ง ด้วยเหตุนี้ ไม่ว่าจะเป็สถานศึกษา ธุรกิจ หรือองค์กรนอกภาครัฐ แต่ละฝ่ายก็ควรจะขับเคลื่อนโดยมีหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน และมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันจึงจะเหมาะสม แต่ ณ ตอนนี้อย่างไรก็ตามยังไม่สามารถทำได้”

ระหว่างการสัมภาษณ์ มีอาจารย์ผู้สอนบางส่วนที่ระบุว่า โดยส่วนตัวอยากศึกษาและทดลองการดำเนินโครงการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ แต่หากปราศจากการสนับสนุนจากผู้บริหารของทั้งสองฝ่ายก็ยากที่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากต้องการรับรองคุณภาพการฝึกฝนลูกมือช่างเขียนสี ก็ควรมีการตรวจสอบคุณภาพหน้างานผ่านช่องทางที่หลากหลาย โดยแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน

3. กลไกที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

หลังทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) กับผู้คนหลายกลุ่ม ผู้วิจัยพบว่าความเข้มข้นในการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มนั้นต่างกันมาก โดยอาจารย์ช่างในบริษัทจะมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกในขั้นถัดมา ก็พบว่าท่าทีของอาจารย์ช่างในบริษัทจะขึ้นอยู่กับว่าผู้บริหารบริษัทให้ความสำคัญเพียงและตนพึงพอใจกับผลตอบแทนที่ได้รับมากเพียงใด ตัวอย่างเช่น ในการสัมภาษณ์ อาจารย์ในสถานศึกษากับอาจารย์ช่างในบริษัทต่างก็อธิบายมุมมองของตนดังนี้

อาจารย์ในสถานศึกษา: “งานของพวกเราอาจารย์คือสอนนักเรียน แต่เมื่อสภาพแวดล้อมต่างกัน ปริมาณงานก็ต่างกันด้วย อย่างโครงการความร่วมมือนี้ ถ้ารูปแบบการจัดการและการสืบทอดไม่เหมือนกัน แผนการสอนหรือแม้กระทั่งเนื้อหาการเรียนการสอนและเอกสารประกอบก็ต้องเขียนใหม่ทั้งหมด ทั้งยังต้องหาอาจารย์ช่างที่จะติดต่อดูด้วย ตลอดกระบวนการนี้ ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาและธุรกิจไม่ให้ความสำคัญก็ยากที่จะผลักดันสิ่งต่าง ๆ ให้พัฒนาได้”

อาจารย์ช่างในบริษัท: “เราทำงานในบริษัท จึงต้องทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากโรงงาน ทั้งยังต้องร่วมมือกับสถานศึกษาและทำการสอน ซึ่งเพิ่มปริมาณงานที่มองไม่เห็นขึ้นอีกมาก ส่วนใหญ่

ก็ขึ้นอยู่กับว่านักศึกษามีความสามารถในการทำความเข้าใจมากแค่ไหน อันที่จริงก็ไม่ใช่ว่าเราไม่ยอมมีส่วนร่วม แต่เวลาอยู่ในบริษัท ค่าแรงจะคำนวณตามจำนวนชิ้นงานหรือชั่วโมง หากใช้เวลากับการสอนไปมากก็จะส่งผลกระทบต่อการทำงานและค่าตอบแทนได้ พูดตามตรงก็คือ นักศึกษาพวกนี้ไม่ได้อยู่ในการดูแลของเรา ไม่มีความผูกพันเป็นศิษย์อาจารย์กัน เมื่อไม่มีสายสัมพันธ์ส่วนตัว ทุกคนก็ถือว่าทำงานเฉย ๆ พอเรียกจบเด็กพวกนี้ก็ไปแล้ว”

เห็นได้ชัดว่า ในการออกแบบโครงการบ่มเพาะบุคลากร บริษัทกับสถานศึกษาต่างฝ่ายต่างก็ทำงานโดยไม่ประสานกัน การผนึกกำลังกันจัดทำหลักสูตรจึงทำได้ในขั้นผิวเผินเท่านั้น หากปราศจากความร่วมมืออย่างแข็งขันจากภาคธุรกิจ รวมถึงกลไกการสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา ก็ยากที่จะบรรลุการสอนแบบผนวกทั้งทฤษฎีในห้องเรียนและการฝึกทักษะกับบริษัทเข้าด้วยกันได้ โมเดลความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจของประเทศจีนไม่อาจเลียนแบบวิธีดำเนินการของตะวันตกได้ทั้งหมด แต่ควรสร้างรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานเงื่อนไขของประเทศและภูมิหลังทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากผลการสัมภาษณ์และการสำรวจภาคสนามเพื่อวิจัยโครงการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจของสถาบันศิลปะและเทคโนโลยีเซรามิกเจียงซี พบว่าความร่วมมือเพื่อบ่มเพาะบุคลากรของธุรกิจและสถานศึกษาเป็นกระบวนการซับซ้อน ซึ่งนำวิธีและเนื้อหาการสืบพอดทักษะ ปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงทุนทางวัฒนธรรมมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน คำถามก็คือเราจะทำให้ทุนทางวัฒนธรรมของทุก ๆ ฝ่ายในแวดวงเดียวกันเกิดการพัฒนาแบบประสานร่วมได้อย่างไร ในการดำเนินงานจริง เนื่องจากธุรกิจกับสถานศึกษามีลักษณะที่แตกต่างกัน กระบวนการความร่วมมือจึงมีอุปสรรคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นำไปสู่อุปสรรคที่ใหญ่ขึ้นในการสื่อสารและเจรจาหรือในการดำเนินการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ

ในแง่การบ่มเพาะบุคลากร ผู้มีส่วนร่วมและผู้ได้รับผลประโยชน์ก็เป็นคนละฝ่ายกัน ผู้ได้รับผลประโยชน์อย่างลูกมือช่างมักจะยอมรับและได้รับการยอมรับในสภาพจำยอม พวกเขาจึงอยู่ตกในสถานะเสียเปรียบท่ามกลางกระบวนการทั้งหมด ในสภาพแวดล้อมของการฝึกอบรมเช่นนี้ยากที่จะได้มาซึ่งการรับประกันระบบที่มีประสิทธิภาพ ช่างนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจจึงมักจะไม่ค่อยมีความมุ่งมั่น หรือยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและสภาพที่ผิดจากความคาดหวังของตนกลับไม่ได้ ในการเข้าร่วมโครงการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจนั้น ฝ่ายสถานศึกษามีความแข็งขันสูงกว่าฝ่ายธุรกิจมาก เพื่อจะตอบสนองความต้องการผลประโยชน์ของธุรกิจ จึงเกิดเหตุการณ์เอาัดเอาเปรียบใช้แรงงานลูกมืออย่างแพร่หลาย เช่น ระยะเวลาฝึกฝนยาวนาน ค่าตอบแทนต่ำมาก เป็นต้น ผู้วิจัยยังพบว่า ลูกมือที่เข้าร่วมโครงการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจและช่างลูกมือในบริษัทล้วนถูกมองข้ามอยู่บ่อยครั้ง นอกจากสิทธิและผลประโยชน์ทางกฎหมายของตนจะไม่ได้ได้รับการรับประกันแล้ว

กระบวนการเรียนรู้ยังขาดการจัดการที่เป็นวิทยาศาสตร์และมีประสิทธิภาพ ผลประโยชน์ส่วนตนที่คนกลุ่มนี้ต้องการไม่สอดคล้องกับประสิทธิภาพในการทำงานที่คาดหวัง พวกเขาจึงได้แต่รับมือสถานการณ์ตรงหน้าโดยปรับเปลี่ยนตัวเอง ซึ่งเป็นสาเหตุให้ลูกมือจำนวนมากไม่อาจอดทนต่อจนจบโครงการและล้มเลิกไปในที่สุด อาจารย์ในสถานศึกษาและอาจารย์ช่างในบริษัทก็ไม่มีความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอเกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของการประชาสัมพันธ์และการดำเนินการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ ทั้งยังขาดการริเริ่มและความกระตือรือร้นในการดำเนินการ

สถานศึกษาเป็นสถานที่สำคัญในการผลิตบุคลากร โดยเฉพาะในด้านการศึกษาและวัฒนธรรม วิถีชีวิตในสังคมยุคใหม่มีความซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ ขณะเดียวกันก็มีอุตสาหกรรมและอาชีพใหม่เกิดขึ้นอยู่เสมอ การฝึกฝนทักษะเฉพาะทางต่าง ๆ จำเป็นต้องดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษา ไม่ใช่ฝึกด้วยระบบลูกมือแบบชาวบ้านเหมือนสมัยก่อนซึ่งขาดมาตรฐานที่มีความเป็นเอกภาพและวิทยาศาสตร์ เนื้อหาการเรียนการสอน วิธีการสอน ตลอดจนการแบ่งประเภทความรู้ต่าง ๆ ต้องเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมยุคใหม่เข้าไปเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของการศึกษาระดับชาติ ธุรกิจเซรามิกในจังหวัดอู๋นั้นเป็นไปตามทิศทางตลาด ขณะที่เทคโนโลยีหลักนั้นพึ่งพาการกลายเป็นอุตสาหกรรมของหน่วยการผลิต อุปสงค์และอุปทานของตลาดรวมไปถึงเทคโนโลยีหลักส่งผลกระทบต่อตรงต่อทิศทางการทำงานและการฝึกอบรมบุคลากรของภาคธุรกิจ ขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อแสวงผลประโยชน์ของบริษัทและความกระตือรือร้นในความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจด้วย

แก่นสาระขององค์กรนอกภาครัฐที่มีส่วนร่วมในโครงการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ ทำให้ทราบว่าหากต้องการบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมข้ามสาขา เพื่อให้องค์กรนอกภาครัฐ ธุรกิจ และสถานศึกษาร่วมมือกันบ่มเพาะลูกมือช่างเขียนสีขึ้นได้ เราก็ต้องให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างความมุ่งหวังและความต้องการผลประโยชน์ของฝ่ายต่าง ๆ หากพิจารณาตามตรรกะของความร่วมมือ ก็จำเป็นต้องหาคำตอบให้กับคำถามสำคัญดังต่อไปนี้ ข้อแรก องค์กรแต่ละฝ่ายมีลักษณะต่างกัน จะทำให้ทุกฝ่ายเห็นพ้องและมุ่งหวังที่จะร่วมมือกันได้อย่างไร ข้อสอง จะประนีประนอมความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มอย่างไรเพื่อให้ความร่วมมือบรรลุผล ข้อสาม เมื่อความร่วมมือบรรลุผลแล้วจะดำเนินการอย่างไร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ ควรทำหน้าที่รับผิดชอบสิ่งใดบ้างในขั้นตอนความร่วมมือ ข้อสี่ จะทำอย่างไรให้ความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างราบรื่น และยกระดับคุณภาพแบบองค์รวมของทักษะช่างจิตรกรรมเขียนสี เนื้อหาในบทก่อนหน้าเน้นไปที่การวิจัยวิธีการสีทอและบริหารจัดการช่างจิตรกรรมเขียนสี ปัญหาที่พบในปัจจุบัน และอื่น ๆ ในบทนี้เราจะวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงนโยบายของทฤษฎีระบบองค์กรเพื่อศึกษาผลประโยชน์ ความมุ่งหวัง และเป้าหมายที่ขับเคลื่อนการพัฒนาของลูกมือช่างและช่างนักศึกษา องค์กรนอกภาครัฐ สถานศึกษา และธุรกิจ รวมถึงนำผลที่ได้มาใช้เสนอวิธีบริหารจัดการ

ที่มีประสิทธิภาพในการยกระดับคุณภาพแบบองค์รวมของทักษะลูกมือช่างจิตรกรรมเขียนสี หรือก็คือ
วิธีจัดการช่องทางการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์แบบที่องค์กรนอกภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในความร่วมมือ
ระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการการสืบทอดแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรนอกภาครัฐ ในความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ

1. ลักษณะเฉพาะในทุนทางวัฒนธรรมของสถานศึกษา ภาคธุรกิจ และองค์กรนอก ภาครัฐ

นโยบายและการต่อยอดการจัดการวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาในจึงแต่จิ้นตั้งอยู่บน
พันธกิจและลักษณะเฉพาะในวัฒนธรรมองค์กรของสถาบันอุดมศึกษา การจัดการของ
สถาบันอุดมศึกษาส่งผลกระทบต่อ การบ่มเพาะบุคลากร การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
งานบริการสังคม และหน้าที่อื่น ๆ ผ่านความรู้เชิงวัฒนธรรม การเพิ่มมูลค่า การสืบทอดแบบหมู่คณะ
นวัตกรรมแบบยืดหยุ่น และการประยุกต์ใช้ความรู้ขั้นสูง เป็นพันธกิจเฉพาะของสถาบันอุดมศึกษาที่
ทำให้สถาบันเหล่านี้มีความแตกต่างจากองค์กรอื่น ๆ (Hu Qinxiao, 2018) สำหรับสถาบันอุดมศึกษา
สถาบันแต่ละแห่งต่างก็มีลักษณะเฉพาะของตนเอง Edward Shils ที่ศึกษาเกี่ยวกับยุครุ่งเรืองของ
มหาวิทยาลัยในประเทศเยอรมนีในช่วงศตวรรษที่ 19 มองว่า คุณค่าทางสังคมของสถาบันอุดมศึกษา
คือการที่สถาบันเหล่านี้สามารถเสริมสร้างอัตลักษณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง ความภาคภูมิใจ และ
สำนึกในหน้าที่ของทั้งปัจเจกบุคคลและหมู่คณะได้ (Edward Shils, 2007, pp.11-13)

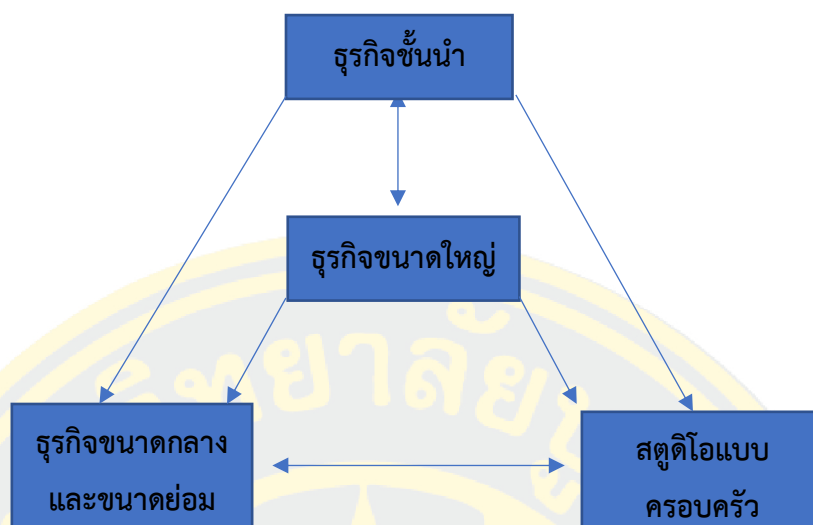
ทุนทางวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรม รวมถึงเป็นคุณค่า
ทางวัฒนธรรมและทางสังคมที่จับต้องไม่ได้ โดยเป็นวัฒนธรรมสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่เฉพาะ ซึ่ง
ช่วยเพิ่มมูลค่าในการแลกเปลี่ยนและการถ่ายทอดโดยมีความรู้เป็นแกนสำคัญ ทั้งยังทำให้การเปลี่ยน
ให้กลายเป็นทุนก้าวล้ำไปอีกขั้น ใช้ความรู้ที่เป็นองค์ประกอบหลักในการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์
เชิงวิชาการของอาจารย์และนักศึกษา เพื่อส่งผลกระทบต่อ การบ่มเพาะบุคลากร การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์
และงานบริการสังคม นอกจากนี้ ทุนทางวัฒนธรรมรูปแบบองค์กรของสถาบันอุดมศึกษายังช่วยเพิ่ม
มูลค่าของทุนทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ประกาศนียบัตรคุณวุฒิการศึกษา ตำแหน่งงาน ตำแหน่งทาง
วิชาการ รวมถึงประกาศนียบัตรของคุณสมบัติในรูปแบบอื่น

ขณะที่การสืบทอดแบบหมู่คณะสะท้อนถึงความแตกต่างอันชัดเจนระหว่าง
สถาบันอุดมศึกษากับการสืบทอดทุนทางวัฒนธรรมแบบปัจเจกบุคคล โดยการสืบทอดแบบหมู่คณะมี
สามรูปแบบที่แตกต่างกัน แบบแรกได้แก่การทำลายด้วยการเปลี่ยนวัฒนธรรม หรือกล่าวอีกแบบก็คือ
การสูญเสียทักษะที่ไม่สามารถสืบทอดได้อย่างสมบูรณ์ แบบที่สองได้แก่ทำตามขั้นตอนเดิม ๆ โดยไม่

ฉีกแนว แบบที่สามได้แก่การบูรณาการทางวัฒนธรรม หรือนวัตกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสืบทอดที่ผลักดันด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เรียกได้ว่าเป็นแรงขับเคลื่อนภายในที่ช่วยพัฒนาสถานศึกษา สำหรับปัจเจกบุคคล นี่เป็นพื้นฐานของการแข่งขันทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางเศรษฐกิจ

“วัฒนธรรมคือกระบวนการเคลื่อนไหวอย่างไม่มีวันสิ้นสุด” (Zhang Dainian, Fang Keli, 1994, p.9) ความยืดหยุ่นเชิงพลวัตเช่นนี้อาจสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ด้วยพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และพื้นที่ ความยืดหยุ่นเชิงพลวัตของวัฒนธรรม แนวคิด ความตระหนักรู้ และอารมณ์ความรู้สึกของสมาชิกภายในสถาบันอุดมศึกษาก่อให้เกิดเป็นความได้เปรียบและลักษณะเฉพาะของสถาบันอุดมศึกษาขึ้น รวมถึงสมดุลอันพอเหมาะระหว่าง “การเปลี่ยนแปลง” และ “การคงเดิม” สะท้อนให้เห็นถึงการจัดการทางวัฒนธรรมขององค์กรภายในและภายนอกของสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงผลลัพธ์ของปฏิสัมพันธ์อันหลากหลาย เช่น ความยืดหยุ่นเชิงพลวัตและความรู้เชิงประยุกต์ เป็นต้น โดยแก่นสำคัญนี้ผูกติดกับทุนทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ นอกจากการสอนด้วยคำพูดและการกระทำแล้ว ยังให้ความสำคัญกับการกลมกลืนจิตใจของอาจารย์และความตระหนักรู้ของนักศึกษาด้วย

ธุรกิจเซรามิกในจังหวัดจันทบุรีแตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ ที่พึ่งพาเทคโนโลยีล้ำยุคเชิงอุตสาหกรรม เพราะนี่เป็นภูมิภาคที่ทำการผลิตเซรามิกโดยเฉพาะซึ่งอาศัยทักษะงานหัตถกรรมเป็นหลัก หลังจากปี 1980 เป็นต้นมา เนื่องจากการปรับเปลี่ยนนโยบายระดับชาติ ธุรกิจเอกชนได้รับการสนับสนุนให้ส่งเสริมกิจการของรัฐและกลายมาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาตลาด ธุรกิจทั้งสี่รูปแบบที่ปรากฏในปัจจุบัน ได้แก่ ธุรกิจชั้นนำ ธุรกิจขนาดใหญ่ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และเวิร์กช็อปแบบครอบครัว ประกอบกันเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมผลิตเซรามิกและพื้นที่ศูนย์รวมการผลิตเซรามิก โดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบที่ผลิตในเวิร์กช็อปแบบเอกชนได้กลายมาเป็นส่วนสำคัญในกลุ่มอุตสาหกรรมเฉพาะของจังหวัดจันทบุรี นับตั้งแต่ปี 2000 จวบจนปัจจุบัน สิ่งที่โดดเด่นที่สุดของจังหวัดจันทบุรีคือตลาดสินค้าสร้างสรรค์ที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างโรงงานและตั้งบริษัทเอกชนเพื่อผลิตเซรามิกสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีและโทจำนวนมากที่จบจากสถาบันอุดมศึกษาและต้องการสร้างธุรกิจเอง ผลก็คือมีธุรกิจรูปแบบใหม่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 4-9 การเสริมสร้างซึ่งกันและกันของธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมผลิตเซรามิกจิ่งเต๋อเจิ้น (Liu Shanqing)

งานหัตถกรรมเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้นส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ตามธุรกิจเซรามิกขนาดกลางและขนาดย่อม โดยแก่นแท้แล้ว ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมก็คือเวิร์กช็อปขนาดเล็กที่ขยายใหญ่ขึ้นนั่นเอง ส่วนใหญ่มักเป็นกิจการแบบเอกชนที่มีรูปแบบการจัดการแบบครอบครัว หลัก ๆ เจ้าของกิจการอาจเป็นผู้สืบทอดของครอบครัวหรือบุคลากรวุฒิมระดับอุดมศึกษาที่ก่อตั้งธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ขึ้น โดยทั่วไปธุรกิจของผู้สืบทอดครอบครัวมักมีข้อได้เปรียบดั้งเดิมในแง่ทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งยังครอบครองทรัพยากรช่างฝีมือเซรามิกที่มีคุณสมบัติเบื้องต้นพร้อมอยู่แล้ว เมื่อเทียบกับธุรกิจเซรามิกประเภทอื่น เวลาที่ธุรกิจเชิงสร้างสรรค์เข้าร่วมการแข่งขันในตลาดก็จะใช้กลยุทธ์การแข่งขันแบบเน้นสร้างความแตกต่าง กล่าวคือ ทั้งกระจุกตัวอยู่ในส่วนตลาด (market segment) ใดส่วนตลาดหนึ่ง และพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่างอย่างเป็นเอกลักษณ์ไปพร้อมกัน เช่นนี้ก็จะสามารถครองตำแหน่งทางการตลาดที่ดีได้ ซึ่งกุญแจสำคัญในพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สร้างความแตกต่างนั้นก็ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ของของผู้ก่อตั้งธุรกิจและหุ้นส่วน

ภาพที่ 4-10 ผลผลิตภัณฑ์ของบริษัทหมือวิน (弥云): การปะทะกันระหว่างชีวิตสมัยใหม่กับวัฒนธรรมโบราณ (ผู้จัดการบริษัทหมือวิน, 2023)

ธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ในจึงต่อเงินมีจำนวนมากที่ถูกก่อตั้งโดยชาว “จิ้งเพียว” ที่มาจากต่างถิ่น คนกลุ่มนี้ไม่มีทั้งสายสัมพันธ์และทรัพยากร ความสามารถในการแข่งขันที่เป็นแก่นสำคัญที่สุดของธุรกิจจึงขึ้นอยู่กับทักษะหลักที่โดดเด่นและเป็นระบบ รวมถึงสไตล์ของแบรนด์ที่ก่อตัวขึ้นในกระบวนการดำเนินงานของธุรกิจ เมื่อพิจารณาจากแง่มุมของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์หรือการเปลี่ยนแปลงของมิติ-เวลา ในฐานะองค์กรรูปแบบหนึ่ง หากธุรกิจต้องการพัฒนาจำเป็นต้องดูดซับองค์ประกอบใหม่ ๆ และทำให้ความรู้เกิดคุณค่า เพื่อให้รายรับส่วนเพิ่ม (marginal income) ของธุรกิจสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ รูปแบบการจัดการของธุรกิจเชิงสร้างสรรค์จึงแตกต่างไปจากธุรกิจครอบครัวธุรกิจชั้นนำ และธุรกิจขนาดใหญ่ เพราะเป็นรูปแบบทางเศรษฐกิจและองค์กรทางสังคมที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นพลังขับเคลื่อนขั้นพื้นฐาน และในแง่ของการจัดการช่างฝีมือและพนักงานก็มีความเป็นมนุษย์มากกว่า ตัวอย่างเช่น ธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ขนาดเล็กจำนวนมากให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการปลูกฝังความตระหนักรู้ถึงวัฒนธรรมองค์กรให้แก่ช่างฝีมือ รวมถึงส่งเสริมทักษะการรู้คิดของช่างฝีมือ และความมั่นใจที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาธุรกิจผ่านการฝึกอบรมและกิจกรรมทีมสัมพันธ์

ภาพที่ 4-11 การเรียนศิลปะ การเยี่ยมชมสัมพันธบริษัทหมือวิน (ผู้จัดการบริษัทหมือวิน, 2023)

ก้าวข้ามการแสวงหาการเพิ่มมูลค่าให้เทคโนโลยีของธุรกิจแบบเดิม ๆ แล้วหันมาให้ความสำคัญกับการเพิ่มมูลค่าให้การบริโภควัฒนธรรม อันเป็นลักษณะเด่นของการจัดการทรัพยากรพหุวัฒนธรรมในอุตสาหกรรม เพื่อตอบสนองตามการเปลี่ยนแปลงที่ขับเคลื่อนการบริโภคของตลาดและคุณค่าทางสุนทรียภาพ ดังนั้น วิธีที่จะได้มาซึ่งทักษะและการกำหนดทิศทางของค่านิยมในสถานศึกษา ธุรกิจ และปัจเจกบุคคล จึงควรเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกันด้วย

ในช่วงแรกของการสำรวจภาคสนาม ผู้วิจัยมุ่งสนใจการเปลี่ยนแปลงและการสร้างโครงสร้างใหม่ของช่างจิตรกรรมเขียนสี ให้ความสำคัญกับสภาพการผลิตและการใช้ชีวิตของช่างฝีมือในธุรกิจแบบต่าง ๆ โดยไปเยี่ยมเยือนทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม ด้วยความช่วยเหลือของผู้จัดการบริษัทหมือวิน ผู้วิจัยจึงมีโอกาสได้สัมภาษณ์ช่างเขียนภาพของบริษัท โดยพูดคุยว่าทำไมพวกเขาจึงเลือกทำงานกับหมือวิน บริษัทแห่งนี้แตกต่างจากบริษัทแบบดั้งเดิมอย่างไร รวมถึง

พวกเขามีความเข้าใจเกี่ยวกับช่างฝีมือและทิศทางในการพัฒนาอย่างไร ช่างเขียนภาพที่บริษัทนี้ไม่ใช่ มนุษย์จักรกลที่เลียนแบบและทำงานเหมือนเครื่องจักร พวกเขาตอบสนองตามความต้องการของ ตลาดและความคิดแปลกใหม่ของเจ้านาย พยายามพัฒนาฝีมืออยู่เสมอ พวกเขาเห็นตรงกันว่า ชอบ สภาพแวดล้อมในการทำงานแบบนี้มากกว่า คือมีอารมณ์ความรู้สึก มีวัฒนธรรม เปิดกว้างทาง ความคิด ไม่ยึดติดกับวิธีแบบดั้งเดิม

มีสภาพแวดล้อมที่ปฏิบัติการตามสถานการณ์จริงและประสานกับการร่วมมืออย่าง แข็งแกร่ง มีทรัพยากรและความสามารถที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน รวมถึงมีผลประโยชน์และเป้าหมาย สอดคล้องกัน ในแง่หนึ่งนี่ก็เป็นทั้งการทำตามความเคยชินเดิมและการสร้างสรรค์ใหม่เชิงระบบ ธุรกิจ มีความสามารถในการเพิ่มมูลค่าเทคนิคและแบรนด์ ขณะที่สถานศึกษามีพื้นฐานทางทฤษฎีและ ความสามารถในการสร้างสรรค์ ระดับของความร่วมมือเช่นนี้จะก่อให้เกิดพลังแห่งการแบ่งปันและการ สืบทอดอย่างกว้างขวาง

ในกลไกทางวัฒนธรรมของระบบโลกาภิวัตน์ซึ่งมุ่งเน้นตลาดและความเป็นประชาธิปไตย องค์กรนอกภาครัฐจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งและเป็นปัจจัยที่ไม่อาจขาดไปได้ในโครงสร้างทาง การเมือง สังคม และเศรษฐกิจ การปฏิบัติงานขององค์กรนอกภาครัฐมีผลต่อการดำเนินงานและการ จัดการด้านสาธารณประโยชน์และสังคมสงเคราะห์ โดยองค์กรเหล่านี้ได้รับมอบหมายและรับรอง อำนาจจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การก่อตั้งองค์กรนอกภาครัฐจะช่วยยกระดับความสามารถในการ สร้างนวัตกรรมของโครงการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจได้อย่างมหาศาล ส่งเสริม ความเปิดเผยและเปิดกว้างของการศึกษาสมัยใหม่ ทำให้ความรู้กลายเป็นทรัพยากรสาธารณะของ สังคม เร่งความเร็วในการเผยแพร่ความรู้ รวมถึงจัดเตรียมสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ต่อยอดให้แก่ ช่างฝีมือทั่วไป ช่วยให้การศึกษานิสิตในสถาบันเชื่อมโยงกับความต้องการของสังคมได้ดีขึ้น ซึ่งจะช่วย ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2. แก่นสาระของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

สาขาวิชาที่ศึกษาด้านการเรียนรู้ทางสังคมนั้นเคยผ่านการเปลี่ยนแปลงเชิงการประกอบ สร้างทางสังคม (socially constructed) มาก่อน (Gergen K., 1992) โดยเรียนรู้ที่จะสร้างความ เข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของตนผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ครอบคลุมบริบทเฉพาะทางสังคมและ วัฒนธรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนแนวคิดของการประกอบสร้างทางสังคมจึงถือกำเนิดขึ้นเช่นนี้ เอง ทฤษฎีดังกล่าวเน้นย้ำว่าการเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคม ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาภูมิ หลังหรือที่มานั้นเฉพาะเจาะจงของกิจกรรมการเรียนรู้ ความเข้าใจและการรู้คิดของผู้เรียนเกี่ยวกับ สภาพแวดล้อม ตลอดจนการสร้างสถานการณ์ของผู้เรียน ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นคำอธิบายถึงพฤติกรรม การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ (Resnick L B, 1993) (Gherardi S, Nicolini D, Odella F, 1998, pp.273- 297) กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ด้วยความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ จิตวิทยาสำนัก

เกสตันท์เน้นย้ำว่า การเรียนรู้เป็นผลลัพธ์จาก “การตระหนักรู้อย่างฉับพลัน (epiphany)” ซึ่งหมายถึงการรู้และเข้าใจถึงสถานการณ์ทั้งหมดแบบทันทีทันใด ทั้งยังตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาแบบองค์รวมด้วย (Chen Qi, Liu Rude, 2006)

การสืบทอดทักษะของช่างจิตรกรรมเขียนสีนั้นทำได้ผ่านการเรียนรู้ รูปแบบหนึ่งนั้น ได้แก่การเรียนรู้ทางสังคมซึ่งเป็นวิธีสำคัญอย่างยิ่ง พฤติกรรมที่ตั้งอยู่บนแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมประกอบด้วยการเรียนรู้โดยการสังเกต (observational learning) การเรียนรู้ตามต้นแบบ (vicarious learning) ต้นแบบการมีส่วนร่วม (participatory model) การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง (situated learning) และชุมชนนักปฏิบัติ (community of practice) เป็นต้น ในตอนแรก Bandura เป็นผู้เสนอวิธีการเรียนรู้โดยการสังเกตและการเรียนรู้ตามต้นแบบ กล่าวคือ เขาสนับสนุนการเรียนรู้และการปรับพฤติกรรมผ่านการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นและผลกระทบจากพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งในบรรดาตัวแปรทั้งหมด การรับรู้ความสามารถของตนเอง (self-efficacy) มีความสำคัญมากที่สุด โดยอาจส่งผลต่อการสร้างนิสัยเชิงรู้คิดของช่างจิตรกรรมเขียนสีแต่ละคน รวมถึงความเป็นไปได้ที่จะปลูกฝังแนวโน้มพฤติกรรมในอนาคต ขณะที่ Wells เคยเสนอรูปแบบการเรียนรู้ทางสังคมที่เรียกว่า “ต้นแบบการมีส่วนร่วม” โดยมองว่าความรู้ในหนังสือเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ การรู้คิดของแต่ละคนจะก่อตัวโดยเริ่มจากประสบการณ์ส่วนบุคคล แต่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนกับข้อมูลภายนอกจึงจะพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง (Wells G., 1999) (O'Neill D.K., Scardamalia M.S., 2000) ขณะที่ “การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง” นั้นต่อยอดมาจากพื้นฐานของ “ระบบลูกมือ” แบบดั้งเดิม โดยพัฒนาความสัมพันธ์ทางเดียวระหว่างนายช่างกับลูกมือให้กลายเป็นสถานการณ์ทางสังคมเชิงปฏิสัมพันธ์สองทาง และมองว่าการเรียนรู้นั้นเกิดขึ้นในสถานการณ์หรือบริบทอันเฉพาะเจาะจง โดยกระบวนการเรียนรู้จะแพร่กระจายไปในหมู่ผู้มีส่วนร่วมด้วยกัน ส่วน “ชุมชนนักปฏิบัติ” หมายถึงกลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกันและเชื่อมโยงกันอย่างไม่เป็นทางการ คนในกลุ่มนี้ต่างก็มีความต้องการด้านความรู้ การเรียนรู้ ความสัมพันธ์ทางสังคม หรือข้อมูลที่แบ่งปันได้แตกต่างกันไป และสามารถรวมกลุ่มกันด้วยวิธีการบางอย่างเพื่อมีส่วนในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เมื่ออาศัยการเรียนรู้ทางสังคม ปัจเจกบุคคลจะสามารถใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ของผู้อื่นได้อย่างเต็มที่ เข้าใจแง่มุมที่แฝงอยู่ในพฤติกรรม และการปฏิบัติอย่างลึกซึ้ง เกิดเป็นความคาดหวังทางสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง (Tams S., pp.196-213) ซึ่งจะส่งอิทธิพลต่อความสำเร็จและการพัฒนาส่วนบุคคลในระยะยาว

การพัฒนาทักษะของช่างจิตรกรรมเขียนสีเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสามสิ่ง ได้แก่ พฤติกรรม การรู้คิด และสภาพแวดล้อม จากการสัมภาษณ์และการสำรวจในเนื้อหาที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่าสภาพแวดล้อมภายนอกมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจภายในและแนวทางการสร้างสรรค์ของลูกมือช่างจิตรกรรมเขียนสี งานวิจัยฉบับนี้ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นมุมมองในการวิเคราะห์ โดยมุ่งเน้นที่ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ทางสังคม รวมถึงบทบาทของการกำกับตนเอง (self-

regulation) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (self-efficacy) ในการกระตุ้นพฤติกรรมและการ
 รู้คิดของมนุษย์ ระดับความสามารถในการทำความเข้าใจของช่างฝีมือไม่เพียงขึ้นอยู่กับสภาพทาง
 สรีรวิทยาของแต่ละคนเท่านั้น แต่ยังปรากฏอย่างชัดเจนในการกำกับตนเองของแต่ละบุคคลภายใต้
 อิทธิพลของสภาพแวดล้อมด้วย นี่คือกลุ่มปฏิบัติด้านการเรียนรู้ที่บูรณาการต้นแบบการมีส่วนร่วมกับ
 การเรียนรู้จากสถานการณ์จริงเข้าด้วยกันในทุกระดับ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้
 ทักษะและการยกระดับคุณภาพแบบองค์รวมของช่างจิตรกรรมเขียนสี นอกจากนี้ยังทำการวิเคราะห์
 เชิงลึกเกี่ยวกับอิทธิพลขององค์กรนอกภาครัฐ สถานศึกษา ธุรกิจ และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่มีต่อการ
 รู้คิดของช่างจิตรกรรมเขียนสี ศึกษาคุณค่าขององค์กรนอกภาครัฐที่เข้าร่วมโครงการความร่วมมือ
 ระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจจากมุมมองของการเรียนรู้ทางสังคม รวมถึงประยุกต์ใช้ทฤษฎีเชิง
 ต่อยอด

แก่นสาระของความร่วมมือระหว่างองค์กรนอกภาครัฐ สถานศึกษา และธุรกิจ คือการที่
 กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ ภาคอุตสาหกรรม และภาคการศึกษาทั้งสามฝ่ายบูรณาการกันเป็นองค์รวม
 อย่างเป็นธรรมชาติ เป็นโมเดลบริหารสถานศึกษาแบบบูรณาการที่ดำเนินการโดยสถาบันอาชีวศึกษา
 ภาคอุตสาหกรรม และธุรกิจ โดยอาศัยทุนทางวัฒนธรรมของแต่ละฝ่าย ใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบ
 ทางทรัพยากรของตนเอง โดยมีการศึกษาแบบประสานร่วมเป็นหัวใจสำคัญ นี่เป็นลักษณะขั้นพื้นฐาน
 และข้อได้เปรียบที่สำคัญที่สุดของการเรียนการสอนแบบอาชีวศึกษาสมัยใหม่ โครงสร้างและหน้าที่
 ต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้ภายใต้การบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมคือ
 ประเด็นความสนใจของงานวิจัยฉบับนี้ โดยอาศัยการค้นคว้าที่ผ่านมาซึ่งเป็นการศึกษาในแนวตั้งว่า
 ด้วยการเปลี่ยนแปลงแนวตั้งในประวัติศาสตร์การสืบทอดและการจัดการช่างจิตรกรรมเขียนสี กับ
 การศึกษาในแนวขวางว่าด้วยลักษณะเฉพาะในทุนทางวัฒนธรรมของช่างจิตรกรรมเขียนสี
 สถานศึกษา ธุรกิจ และองค์กรนอกภาครัฐ เพื่อเข้าร่วมการสังเกตและการสัมภาษณ์ รวมถึงตรวจสอบ
 สภาพการณ์ในปัจจุบัน โดยผู้วิจัยค้นพบว่า ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน ความรู้เชิงทักษะและ
 ศิลปะของช่างจิตรกรรมเขียนสีจะมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษา
 และกิจการเอกชนที่ชัดเจนเป็นพิเศษ สาเหตุสำคัญที่สุดเบื้องหลังความแตกต่างเหล่านี้เกิดจากการ
 ครอบครองทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งยังเป็นปัจจัยโดยตรงที่กำหนดว่า ในที่สุดทั้งสามฝ่ายจะสามารถบรรลุ
 เป้าหมายในการบ่มเพาะบุคลากรได้หรือไม่ มุมมองพื้นฐานในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมระบุว่า
 กระบวนการรู้คิด สิ่งเร้าในสภาพแวดล้อม และพฤติกรรมส่วนบุคคลนั้นสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด
 ปัจเจกบุคคลมักจะสังเกตและเรียนรู้จากพฤติกรรมของต้นแบบ จากนั้นค่อยตีความพฤติกรรม
 เหล่านั้นโดยอาศัยการรู้คิดของตนเอง ก่อนจะแสดงพฤติกรรมตอบสนองที่สอดคล้องกันออกมาใน
 ที่สุด (Bandura Albert, 1977, pp.59-130) มนุษย์มิได้เข้าใจและค้นพบโลกนี้ด้วยการอยู่นิ่งเฉย แต่
 สร้างโลกต่าง ๆ ขึ้นอยู่เสมอผ่านกระบวนการรู้คิดและสำรวจ อีกทั้งในระหว่างกระบวนการดังกล่าว

ยังปรากฏการมีปฏิสัมพันธ์และอิทธิพลซึ่งกันและกันระหว่างปัจเจกบุคคลกับโลกภายนอกด้วย (Jia Wensheng, 2018, p.101)

3. การวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบองค์กร

การยกระดับคุณภาพแบบองค์รวมของช่างจิตรกรรมเขียนสีย่อมสัมพันธ์กับพฤติกรรม การรู้คิด และสภาพแวดล้อมของช่าง ขณะที่กระบวนการเรียนรู้ก็สามารถมองเป็นกระบวนการหล่อหลอมพฤติกรรมได้ องค์กรนอกภาครัฐ สถานศึกษา และธุรกิจต้องให้การสนับสนุนด้านสภาพแวดล้อมที่สำคัญสำหรับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล ช่างจิตรกรรมเขียนสีจะเกิดการเรียนรู้เชิงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ผ่านการสร้างพฤติกรรมตอบสนองใหม่ ๆ ต่อสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อม นี่เป็นเพราะช่างฝีมือกับลูกมือสามารถเรียนรู้ขั้นตอนการปฏิบัติของทักษะได้จากการสังเกต ทั้งยังทำความเข้าใจความรู้เชิงทฤษฎีของทักษะได้ผ่านการกำกับตนเอง การบ่มเพาะบุคลากรผู้มีทักษะต้องอาศัยการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องผ่านการสั่งสมประสบการณ์ของตนเองและประสบการณ์ของผู้อื่น ด้วยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางวิทยาศาสตร์เชิงทฤษฎีกับความรู้ในการทำงานจริงจึงมีระยะห่างลดลงเรื่อย ๆ การทำความเข้าใจความรู้เชิงทฤษฎีในขั้นตอนทางเทคนิคไม่เพียงเป็นเรื่องยากสำหรับลูกมือ แต่พวกเขายังไม่สามารถทำหน้าที่จำเป็นในตำแหน่งงานได้ การมีความสามารถทางเทคนิคในขั้นตอนปฏิบัติ ทว่าปราศจากหลักการทางเทคนิคและรสนิยมสุนทรียภาพ ทำให้ยากที่จะปรับตัวเข้ากับตลาดสมัยใหม่และความต้องการเชิงมนุษยศาสตร์ จนได้แต่หยุดอยู่ที่การมีคุณค่าแรงงานแบบเครื่องจักรเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ การยกระดับคุณภาพแบบองค์รวมของช่างจิตรกรรมเขียนสีจึงต้องกระตุ้นการบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรวัตถุดิบผ่านระบบองค์กรต่าง ๆ ทั้งองค์กรนอกภาครัฐ สถานศึกษา และธุรกิจ เพื่อผลักดันให้ช่างนักศึกษาและช่างฝีมือในอุตสาหกรรมริเริ่มพัฒนาทักษะของตัวเอง เกิดเป็นพลังขับเคลื่อนภายในและสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในอุดมคติ

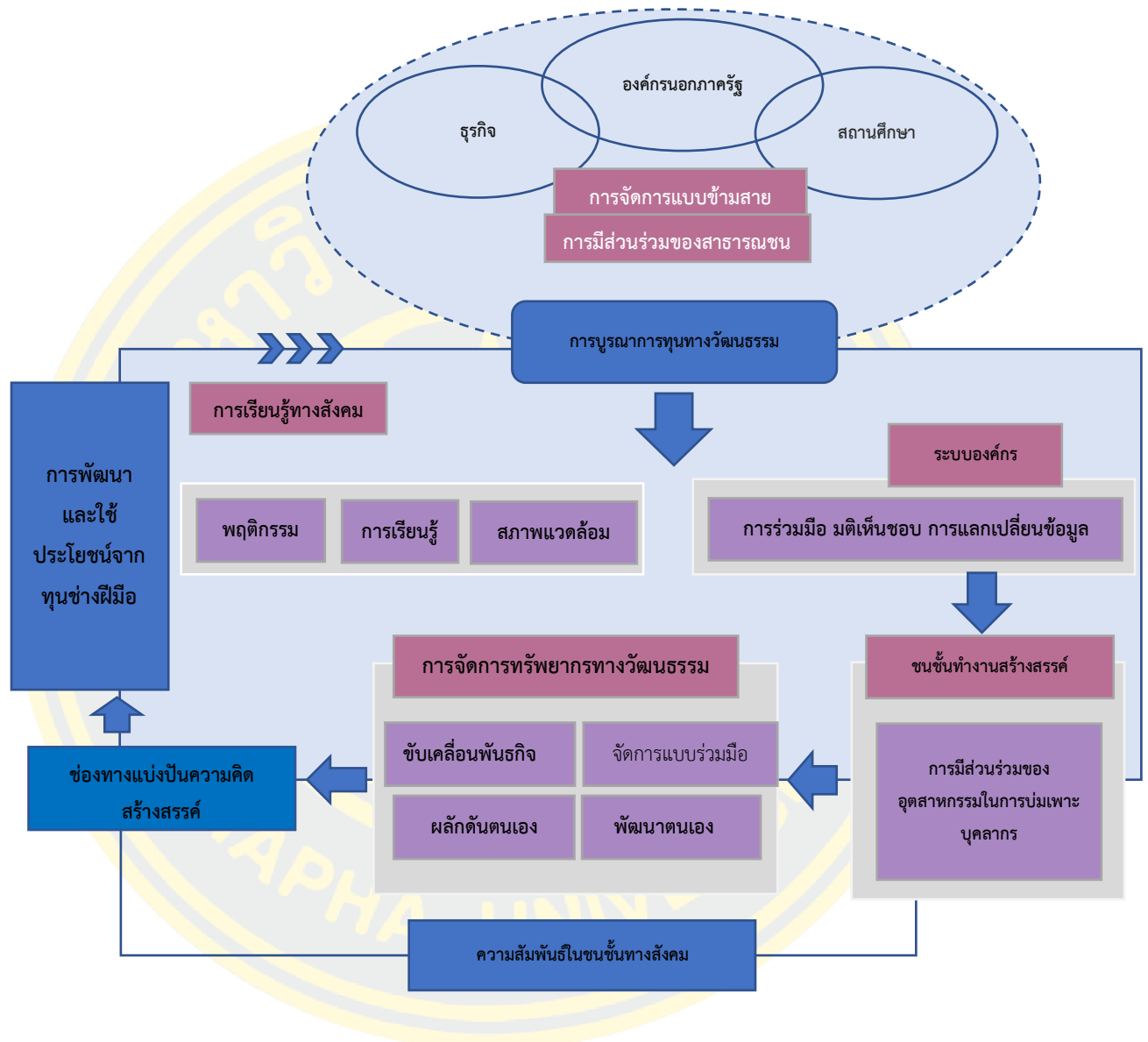
ในเมื่อต้องการที่จะบูรณาการทรัพยากรของหลายภาคส่วนเพื่อสร้างแนวทางการบ่มเพาะบุคลากรช่างจิตรกรรมเขียนสี จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความมุ่งหวังในการร่วมมือและความต้องการผลประโยชน์ระหว่างผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ในโครงการฝึกอบรมบุคลากร สถานศึกษาและธุรกิจมีความมุ่งหวังในการร่วมมือและความต้องการผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ธุรกิจนั้นมุ่งที่จะบรรลุผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ขณะที่สถานศึกษามุ่งที่จะบรรลุการบ่มเพาะและพัฒนาบุคลากร ทั้งสองฝ่ายมีความแตกต่างกันอย่างยิ่งในแง่เป้าหมายองค์กรและหลักการดำเนินงาน เมื่อเป็นเช่นนั้น ความมุ่งหวังในการร่วมมือย่อมได้รับผลกระทบจากเป้าหมายร่วม หากสมาชิกเห็นพ้องกับเป้าหมายดังกล่าว ความมุ่งหวังที่จะร่วมมือย่อมเพิ่มสูงขึ้น แต่เมื่อฝ่ายหนึ่งไม่เต็มใจที่จะร่วมมือหรือมีส่วนร่วม ประสิทธิภาพของระบบความร่วมมือทั้งหมดก็จะลดต่ำลง ขณะเดียวกัน ทุกฝ่ายที่เข้าร่วมต่างก็มีเป้าหมายที่จะทำให้ฝ่ายตนได้รับผลประโยชน์มากที่สุด อีกทั้งแต่ละฝ่ายยังอาจมีสิ่งที่เห็นพ้องต้องกันหรือแตกต่างกัน

ความไม่ลงรอยกันนี้ไม่อาจประสานเองได้ตามสถานการณ์หรือกาลเวลา ทั้งยังอาจเกิดกรณีที่ไม่อาจตอบสนองความมุ่งหวังหรือความต้องการผลประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือหลายฝ่าย จนทำให้ยากที่จะร่วมมือกันเพื่อดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ นี่เป็นกระบวนการเติมพันความต้องการผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้จึงต้องมืองค์กรนอกภาครัฐฝ่ายที่สามมาเข้าร่วมในความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจ เพื่อเป็นสะพานเชื่อมสองฝ่ายให้ความมุ่งหวังและการแบ่งผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายสอดคล้องกัน จนนำไปสู่ความสำเร็จของความร่วมมือ

ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจที่มีองค์กรนอกภาครัฐร่วมด้วยนั้นมีผู้เข้าร่วมหลายฝ่าย การสื่อสารที่ดีระหว่างสมาชิกองค์กรจะช่วยส่งเสริมการยกระดับคุณภาพทางทักษะและศิลปะแบบองค์รวมของช่างจิตรกรรมเขียนสี เช่นนี้เส้นแบ่งระหว่างทักษะและศิลปะของช่างจิตรกรรมเขียนสีก็จะถูกทำลายลง การประสานความร่วมมือที่เกิดขึ้นภายใต้ระบบองค์กรจะเป็นกุญแจสำคัญต่อการสืบทอด การยกระดับ และการเปลี่ยนแปลงทักษะ การบูรณาการทุนในความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจที่มีองค์กรนอกภาครัฐร่วมด้วยถูกสะท้อนออกมาผ่านความสัมพันธ์เชิงการผลิตทางสังคมของสถานศึกษาและธุรกิจ ความสัมพันธ์เชิงการผลิตก็คือความสัมพันธ์ในกระบวนการผลิต โดยกิจกรรมทั้งสิ้นในการผลิตซ้ำทางสังคม (social reproduction) อันได้แก่การผลิต การกระจาย การแลกเปลี่ยน และการบริโภค ล้วนต้องอาศัยระบบคุณค่าหรือค่านิยมเพื่อใช้ในการพิจารณาและตัดสินใจ ปัจเจกบุคคลจะเรียนรู้หรือเชื่อฟังค่านิยมหนึ่ง ๆ และนำไปใช้กับทุกแง่มุมของการใช้ชีวิตในสังคม พลังแสวงหาวิธีที่จะสร้างผลประโยชน์แก่ตนในทุกด้านให้ได้มากที่สุด จากมุมมองนี้ การบูรณาการทุนจะช่วยส่งเสริมอัตลักษณ์และคุณค่าของช่างฝีมือ ทั้งยังเป็นช่องทางหลักในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาวิถีทางสังคมของพวกเขาเองด้วย

4. การสร้างกรอบการประยุกต์ใช้ทฤษฎี

แก่นของวงจรชีวิตช่างจิตรกรรมเขียนสีในเชิงเตอเงิน คือการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากช่างฝีมือและทักษะของพวกเขาอย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุการพัฒนาอย่างยั่งยืน ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจที่มีองค์กรนอกภาครัฐร่วมด้วยคือการใช้วิธีจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมโดยอาศัยการจัดการแบบข้ามสาย (cross-management) และการมีส่วนร่วมของสาธารณชน ใช้ความสัมพันธ์ในชนชั้นทางสังคมมาขับเคลื่อนการพัฒนาค่านิยมด้านความรู้และความสามารถของมนุษย์ เพื่อให้เกิดการบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ช่องทางในการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน ประยุกต์ใช้ และเปลี่ยนความรู้ให้กลายเป็นนวัตกรรม ช่วยสร้างคุณค่าให้แก่ทุนมนุษย์เชิงสร้างสรรค์ รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากทุนช่างฝีมืออย่างเหมาะสม

ภาพที่ 4-12 กรอบทฤษฎีการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรมช่างฝีมืออย่างเหมาะสม (Shi Lei, 2023)

การบรรลุการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรมช่างฝีมืออย่างเหมาะสม เป็นการสะท้อนถึงแนวคิดการพัฒนาเป็นวงจรเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ซึ่งมีที่มาจากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ หลักทฤษฎี ไปจนถึงการประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ การพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมและทฤษฎีระบบองค์กรแบบบูรณาการไม่ใช่แค่การเรียนรู้ การเลียนแบบ หรือการสั่งสมประสบการณ์ทั่วไปเท่านั้น แต่ยังเป็นการตอบสนองต่อการพัฒนาเครือข่ายความสัมพันธ์ในชนชั้นทางสังคม

รวมถึงส่งเสริมการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมผ่านความร่วมมือ มติเห็นชอบ และการแลกเปลี่ยน ข้อมูลของชนชั้นทำงานสร้างสรรค์ (Peng Jianfeng, 2021) ข้อสังเกต 10 ประการเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของประเทศจีนใน “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะ 5 ปี ฉบับที่ 14” ระบุว่า “การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมช่วยให้ผู้คนสามารถบรรลุการขับเคลื่อนพันธกิจ การผลักดันตนเอง การพัฒนาตนเอง การจัดการตนเองได้อย่างแท้จริง รวมถึงใช้พลังจากการจัดการ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อกระตุ้นคุณค่าทางจิตวิญญาณและศักยภาพการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ของผู้คน” การกระตุ้นความมีชีวิตชีวา ศักยภาพภายใน และความคิดสร้างสรรค์ของผู้คนต้องอาศัย แนวทางการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ทั้งความเชื่อทางวัฒนธรรม คุณค่าทางวัฒนธรรม มติทาง วัฒนธรรม ความเคยชินทางวัฒนธรรม เป็นต้น รวมถึงต้องเคารพความเป็นปัจเจกและความต้องการ สร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเองและความเป็นตัวของตัวเองขึ้นมา ส่งเสริมการสืบทอดและการ จัดการจิตวิญญาณและวัฒนธรรมช่างจิตรกรรมเขียนสีจิ่งเต๋อเจิ้น รวมถึงการพัฒนาวัฒนธรรม อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

บทความชื่อ “Social Capital in the Creation of Human Capital” โดย James Coleman ระบุว่า “อิทธิพลที่สำคัญที่สุดของทุนทางสังคมคือการสร้างทุนมนุษย์” ไม่ว่าจะเป็ใน ครอบครัวหรือในชุมชน ทุนทางสังคมล้วนมีบทบาทสำคัญในการสร้างทุนมนุษย์ของคนรุ่นหนึ่ง ๆ ที่ กำลังเติบโตขึ้นมา การใช้ประโยชน์จากทุนช่างฝีมืออย่างเหมาะสมไม่อาจแยกห่างจากแวดวงสาขาต่าง ๆ ได้ และสาขาที่ต่างกันย่อมหมายถึงอำนาจ โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมเชิงภววิสัย และความ เคยชินทางพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (James Coleman, 1988)

สรุปเนื้อหาบทที่ 4

จากข้อมูลในข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าความหมายของช่างจิตรกรรมเขียนสี ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางวัฒนธรรมและวิธีการจัดการและการสืบทอด หากจะกล่าวว่ อุตสาหกรรมผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเคลือบช่วยค้ำจุนจิ่งเต๋อเจิ้นมานับพันปี เช่นนั้นระบบทักษะที่ ยิ่งใหญ่ ซับซ้อน และเปี่ยมไปด้วยภูมิปัญญาที่สืบทอดผ่านช่างฝีมือนับพันนับหมื่นคนนี้ก็ได้อ่ตัวเป็น ระบบค้ำจุนชีวิตขึ้นพื้นฐานอันทรงพลังแบบหนึ่งขึ้น ในฐานะนักวิจัยศิลปะเซรามิกในศตวรรษที่ 21 เหล่าผู้สืบทอดที่แสนธรรมดาว่า “ยิ่งใหญ่” ผู้รังสรรค์อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้นอันยอด เยี่ยมเหล่านี้มีความสำคัญในการวิจัยอย่างยิ่ง พวกเขาไม่เพียงได้รับสืบทอดทักษะหนึ่ง ๆ มาเท่านั้น แต่ยังเผยแพร่วัฒนธรรมและจิตวิญญาณบางอย่างด้วย โดยเฉพาะจิตใจที่ผ่านการเปลี่ยนแปลงของยุค สมัยและความภูมิใจในวัฒนธรรมดั้งเดิมประจำชาติของพวกเขา ซึ่งมีบทบาทสำคัญอันไม่อาจมองข้าม ได้ในการพัฒนาวัฒนธรรมเซรามิกของจิ่งเต๋อเจิ้นอย่างไม่ต้องสงสัย วงจรชีวิตของช่างจิตรกรรมเขียนสี

จึงต่อเงินไม่เพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสืบทอดทักษะหัตถกรรมจากรุ่นสู่รุ่น แต่ยังตั้งอยู่บนการสร้างอนาคตด้วย วงจรการหมุนเวียนในเชิงบวกของคุณสมบัติทางศิลปะ จิตวิญญาณ และสายเลือดทางวัฒนธรรมของเหล่าช่างฝีมือดั้งเดิม จะกระตุ้นแรงผลักดันภายในและคุณค่าเชิงอารมณ์ของช่างฝีมือรุ่นใหม่ เพื่อมุ่งแสวงหาอนาคตของทักษะงานหัตถกรรม

ภาพที่ 4-13 ความต้องการของกลุ่มบุคคลที่หลากหลาย Shi Lei, 2023

วัฒนธรรมการเรียนรู้แบบดั้งเดิมส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ร่วมกันของคนจำนวนมาก การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ คือการรับฟังเสียงที่ต่างออกไป มองเห็นสิ่งที่ต่างออกไป และที่สำคัญยิ่งกว่าคือมองเห็นจากระดับความสูงที่ต่างออกไป หากต้องการให้ทักษะการทำเครื่องเคลือบปัทมาโลกนี้ได้อย่างมั่นคงในอนาคต รูปแบบการจัดการที่มีความหลากหลายก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งในแง่หนึ่งต้องมีความโดดเด่นเฉพาะตัว หยั่งรากลึกในประวัติศาสตร์และขนบธรรมเนียมดั้งเดิม และอีกแง่หนึ่ง หากต้องการอยู่รอดบนเวทีโลกในระยะยาวก็ต้องมีทัศนคติเปิดกว้างและยอมรับวัฒนธรรมอื่น ๆ ในระบบเศรษฐกิจที่ความคิดสร้างสรรค์จะกลายมาเป็นกุญแจสำคัญ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ การยกระดับคุณภาพแบบองค์รวมของช่างฝีมืออุตสาหกรรมเครื่องเคลือบปัทมาโลกมีความสำคัญยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ นี้ไม่ได้หมายความว่าวัฒนธรรมดั้งเดิมจะสูญหายไป ทว่าทักษะเชิงความรู้

จะเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ทั้งยังจะแข็งแกร่งขึ้นด้วยการวิจัยและพัฒนาพร้อมกับการสร้างสรรค์นวัตกรรม วัฒนธรรมเป็นปรากฏการณ์ที่มีชีวิต สิ่งที่เราได้เป็นประจักษ์พยานคือกระบวนการปรับตัวและเปลี่ยนโฉม พุด่างๆ ก็คือกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมนั่นเอง

การศึกษาเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจที่มีองค์กรนอกภาครัฐร่วมด้วย ควรประยุกต์และปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม โดยใช้มุมมองทางประวัติศาสตร์ มุมมองทางสังคม และมุมมองทางสุนทรียภาพ และสร้างสรรค์ระบบการจัดการแบบใหม่ขึ้น สร้างการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรนอกภาครัฐ สถานศึกษา และธุรกิจ ใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบของทุนทางวัฒนธรรมจากสามฝ่ายอย่างเต็มที่ เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและการบูรณาการช่างฝีมือในการผลิตและการศึกษา รวมถึงสนับสนุนการบ่มเพาะและพัฒนาบุคลากรช่างฝีมือสมัยใหม่

บทที่ 5

การสืบทอดและการจัดการจิตวิญญาณวัฒนธรรมช่างจิตรกรรมเขียนสี

จากแนวคิดสู่ปฏิบัติการ เนื้อหาในบทนี้เป็นการปฏิบัติการเพื่อศึกษารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจ โดยมีองค์วิชาชีพและภาคอุตสาหกรรมเข้ามาร่วมสร้างพื้นที่การเรียนรู้ทางสังคมแบบมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์ เช่น “กลุ่มอาชีพศึกษาด้านเซรามิก” ที่ใช้รูปแบบการจัดการแบบกระจายอำนาจบนฐานการบูรณาการแบบสหวิทยาการ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อร่วมถ่ายทอดทักษะเชิงช่าง ปลูกฝังจิตวิญญาณ และร่วมกันสืบสานวัฒนธรรมของช่างฝีมือ เพื่อนำไปสู่การยกระดับช่างเขียนสี นักศึกษาและช่างทั่วไป ซึ่งกระบวนดังกล่าวดำเนินการอยู่บนแนวคิดของการพึ่งพาอาศัย เอื้อเพื่อเกื้อกูลและการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน บทนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์รูปแบบการปฏิบัติการและการสร้างสรรค์ เพื่อการบ่มเพาะบุคลากรในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรม โดยใช้ทฤษฎีการจัดการแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางในการศึกษา ทั้งนี้มีการจัดการร่วมกับช่างฝีมือจากสามแ่งมุมที่สำคัญ ได้แก่ มิติของการสืบทอดและการจัดการจิตวิญญาณวัฒนธรรมช่างจิตรกรรมเขียนสี มิติของการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับช่างฝีมือ และมิติของการวางแผนการจัดการโครงการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 5-1 แผนภาพรูปแบบปฏิบัติการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรม (Shi Lei, 2023)

มิติของการสืบทอดและการจัดการจิตวิญญาณวัฒนธรรมช่างจิตรกรรมเขียนสี

การพัฒนาทางสังคมและความต้องการของตลาดส่งผลให้แรงงานแบบดั้งเดิมที่อาศัยทักษะเพียงอย่างเดียว ต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ รวมถึงต้องมียอดความรู้และแนวคิดที่สอดคล้องกับคุณค่าทางมนุษยศาสตร์และสุนทรียภาพร่วมสมัย ซึ่งนับวันก็ยังมีสถานะสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ บ่อยครั้งช่างจิตรกรรมเขียนสีก็ต้องทำงานควบหลายตำแหน่ง เช่น ยังต้องเป็นฝ่ายออกแบบ ผลิต และจัดการด้วย ดังนั้น สถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรมจึงควรร่วมมือกันสร้างกลุ่มอาชีพศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มคนทำงานสร้างสรรค์ที่มีเป้าหมายในการจัดการแบบกระจายอำนาจ การจัดการแบบสหวิทยาการ การมีส่วนร่วมของช่างฝีมือกับสาธารณชน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และความสามารถในการพัฒนา สถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจควรร่วมมือกันสร้างศูนย์ฝึกอบรม ใช้รูปแบบการป่มเพาะบุคลากรที่ผสมผสานทั้งการเรียนและการทำงานกับสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง สร้างอุตสาหกรรมเซรามิกรูปแบบ “ไร้ขอบเขตด้านพื้นที่” โดยมีศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์ภายใน

สถาบันการศึกษา และมีการบูรณาการระหว่างสถาบันศึกษากับภาคธุรกิจ ส่งเสริมการบ่มเพาะบุคลากรที่มีทักษะและเทคนิคแบบสหวิทยาการ ในฐานะวิธีการสำคัญที่จะปรับเปลี่ยนและเพิ่มประสิทธิภาพของโครงสร้างการศึกษา รวมถึงบ่มเพาะช่างฝีมือทักษะสูงและช่างฝีมือแห่งชาติ บรรลุศักยภาพแรงขับเคลื่อนจากภายในและความสามารถในการจัดการตนเองของช่างฝีมือ บ่มเพาะช่างจิตรกรรมเขียนสีทั่วไปให้มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการแก้ไขปัญหาท่ามกลางผลกระทบจากกระแสทุนวัฒนธรรมและตลาด ความสำคัญของความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรม เพื่อการสืบทอดและการจัดการจิตวิญญาณวัฒนธรรมช่างฝีมือสามารถแบ่งได้เป็นสี่มิติ ได้แก่ การบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น การแบ่งปันทรัพยากรข้อมูล การส่งเสริมความรู้ทางเทคนิค และการยกระดับคุณค่าความเป็นมนุษย์

1. การบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

ในฐานะผู้มีทุนอันหลากหลายที่ดำรงอยู่ในระบบการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ ความอยู่รอดและการพัฒนาของช่างฝีมือที่นั่นได้รับผลกระทบจากปฏิสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอก ระหว่างพฤติกรรมส่วนบุคคล การรู้จัก และสภาพแวดล้อม ในช่วงทศวรรษที่ 1950-1970 รูปแบบการสืบทอดของช่างจิตรกรรมเขียนสีในจังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่เป็นระบบนายช่างกับลูกมือหรือสืบทอดกันในครอบครัว โดยมีข้อได้เปรียบด้านทุนทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างมหาศาลด้วยพื้นฐานของการผูกขาด ทว่าทุกวันนี้ ลำพังแค่อาศัยวิธีดั้งเดิมในการสืบทอดนั้นไม่อาจตอบสนอง ความต้องการของสังคมได้อีกต่อไป คนรุ่นที่เกิดหลังช่วงทศวรรษที่ 1990 และ 2000 ต่างก็ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับหนึ่ง พวกเขาต้องการที่จะเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ บนพื้นฐานของการยึดตามขนบดั้งเดิม ความสามารถเชิงวัฒนธรรมและคุณวุฒิการศึกษาล้วนบ่งบอกถึงลักษณะค่านิยมของสถานะทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมและเทคโนโลยีต้องมีการพึ่งพาและปฏิสัมพันธ์กัน จึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาได้ การผลิตซ้ำของโครงสร้างการกระจายทุนทางวัฒนธรรม จึงส่งผลดีต่อการผลิตซ้ำของโครงสร้างทางสังคมด้วย

องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา และภาคธุรกิจต่างก็มีทุนที่เป็นข้อได้เปรียบของตน ขณะที่อรรถประโยชน์เป็นแรงผลักดันหลักในการร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ระหว่างแต่ละองค์กร ประการที่หนึ่ง สร้างเครือข่ายทางสังคมที่ทุนทางวัฒนธรรมเสริมสร้างซึ่งกันและกันด้วยความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรม รวมถึงอาศัยการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันระหว่างทุนที่มีอำนาจต่าง ๆ เช่น สังคม วัฒนธรรม การเมือง ศาสนา และครอบครัว เพื่อเกิดพื้นที่ทางสังคม บรรลุวัตถุประสงค์ของการ “พึ่งพาอาศัย” และความสัมพันธ์เชิงสื่อสารระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรม

ประการที่สอง ส่งเสริมบทบาทการเป็นสะพานเชื่อมขององค์กรวิชาชีพ ส่งเสริมความร่วมมือ การจัดการ รวมถึงการใช้ประโยชน์และการแบ่งปันทุนด้านการเรียนการสอนระหว่าง

สถาบันการศึกษากับภาคธุรกิจอย่างเต็มที่ เพื่อให้การมีส่วนร่วมของภาคอุตสาหกรรมนำไปสู่
 อรรถประโยชน์จากการสร้างสรรค์ทุนทางวัฒนธรรมและการมีค่านิยมร่วมกัน

ประการที่สาม การสร้างคุณค่าและอรรถประโยชน์ร่วมกันของทั้งสามฝ่าย การบูรณาการ
 ทุนทางวัฒนธรรมจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนการจัดสรรทรัพยากรของภาคธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ
 เป็นการตอบสนองให้สอดคล้องต่อความต้องการในการพัฒนาตลาดและตลาดขยายการขาดแคลน
 บุคลากรเฉพาะทาง สำหรับสถาบันอาชีวศึกษา แนวทางนี้ไม่เพียงช่วยลดต้นทุนและปรับปรุง
 สภาพการณ์ในการบริหารสถาบัน แต่ยังก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวมในการพัฒนานักศึกษาที่กำลังจะ
 สำเร็จการศึกษา เพื่อก้าวเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม องค์กรวิชาชีพยังเข้ามาเสริมในส่วนที่ภาครัฐจัดการ
 ได้ไม่ทั่วถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ช่างฝีมือทั่วไปในภาคอุตสาหกรรมได้เชื่อมต่อการศึกษาระดับ
 ระดับอุดมศึกษา จัดหาช่องทางการเรียนรู้และพื้นที่สำหรับทักษะการใช้ชีวิตที่หลากหลาย
 ขณะเดียวกันก็กระตุ้นการพัฒนาขององค์กรด้วย

สถาบันการศึกษา เป็นสถานที่ที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้และการผลิตซ้ำของทุนทาง
 วัฒนธรรม การสร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษาและโครงสร้างความสัมพันธ์ของชน
 ชั้นทางสังคม สามารถทำให้คนหลีกเลี่ยงสภาวะตายตัวทางชนชั้นและการผูกขาดทุนได้ นำคุณสมบัติ
 ที่เกี่ยวข้องอย่างความสามารถหรือทัศนคติของช่างฝีมือประเภทต่าง ๆ เช่น จิตวิญญาณหรือทุนทาง
 วัฒนธรรมมาผนวกกับคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องของสถาบันการศึกษาและองค์กรให้เป็นอันหนึ่งอัน
 เดียวกัน ขยายระบบการศึกษาไปสู่ความสัมพันธ์เชิงสื่อสาร ด้วยกลไกกำกับดูแลของตลาด วัฒนธรรม
 ที่ถูกผลิตซ้ำโดยกิจกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งกลายเป็นทุนทางวัฒนธรรม จะก่อให้เกิดการผลิตซ้ำ
 ทางสังคมของการผลิตซ้ำโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจชนชั้นขึ้น

2. การแบ่งปันทรัพยากรข้อมูล

การสื่อสารข้อมูลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากลุ่มช่างจิตรกรรมเขียนสี องค์กรวิชาชีพ
 สถาบันการศึกษา และภาคธุรกิจ สร้างแพลตฟอร์มชุมชนที่เปิดกว้างและมั่นคงอย่างมีประสิทธิภาพใน
 รูปแบบของการจัดการแบบกระจายอำนาจ การจัดการแบบสหวิทยาการ และการมีส่วนร่วมของผู้คน
 เพื่อให้เกิดการแบ่งปันทรัพยากรข้อมูล องค์กรวิชาชีพมีความสามารถที่จะวิจัย เขียนร่าง และรวบรวม
 เรียบเรียงร่างกฎระเบียบองค์กรที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนา ข้อมูลบุคลากรทางเทคนิค ข้อมูลการจ้างงาน
 ของตลาด รวมถึงข้อมูลเงื่อนไขด้านการพัฒนาธุรกิจ ข้อได้เปรียบเชิงอาชีพเหล่านี้จะช่วยจัดหา
 ทรัพยากรอันมีประสิทธิภาพให้แก่สถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ และช่างฝีมือ ในฐานะสะพานที่เป็น
 สื่อกลางและกลไกที่อำนวยความสะดวกระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจ องค์กรวิชาชีพจะช่วย
 ส่งเสริมการสื่อสารข้อมูลระหว่างสถาบันอาชีวศึกษา ภาคธุรกิจ รวมถึงช่างฝีมือทั่วไปได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การใช้ประโยชน์จากงานประชุมร่วมในอุตสาหกรรม การประชุมงานทั่วไป
 การเยี่ยมชมทั่วไป งานเสวนา นิทรรศการ และอื่น ๆ ได้อย่างเต็มที่ในการแลกเปลี่ยนความคืบหน้า

มาตรฐาน และการปรับใช้ข้อมูลอุตสาหกรรมใหม่ล่าสุด เพื่อที่ทั้งสถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจจะได้เข้าใจความคืบหน้าในการทำงาน ทิศทางการพัฒนา แรงต่อต้านและอุปสรรคในการทำงานของอีกฝ่าย จากนั้นก็ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารสถาบันการศึกษา จุดประสงค์ในการฝึกอบรม รูปแบบการฝึกอบรม การตั้งสาขาวิชา และเนื้อหาหลักสูตรตามข้อมูลและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องอย่างทันที่ บ่มเพาะบุคลากรที่มีทักษะและคุณสมบัติรอบด้าน พร้อมปรับตัวต่อความต้องการของอุตสาหกรรมที่เปลี่ยนแปลง อาศัยบทบาทสะพานขององค์กรวิชาชีพ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มุ่งหวังจะร่วมมือกัน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์และสมเหตุสมผลสำหรับความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ และบรรลุลูกความร่วมมือในระดับที่กว้างขึ้นกว่าเดิม

3. การสังเคราะห์ความรู้ทางเทคนิค

เมืองจิ้งเต๋อเงินมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลกด้วย “กระเบื้องเคลือบเชิงศิลป์” ซึ่งความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมกระเบื้องเคลือบนั้นไม่อาจแยกขาดจากคุณลักษณะพิเศษของอุตสาหกรรมงานหัตถกรรมท้องถิ่น เทคนิคการทำเครื่องเคลือบเขียนสีสามารถแบ่งออกได้เป็นแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ เทคนิคแบบดั้งเดิมเป็นรูปแบบที่สืบทอดมาจากโรงงานเตาราชสำนักสมัยราชวงศ์ชิงโดยช่างหลายสกุล โดยมีการแบ่งเทคนิคออกเป็นแขนงต่าง ๆ โดยทั่วไปช่างฝีมือจะเชี่ยวชาญเฉพาะเทคนิคแบบใดแบบหนึ่ง เทคนิคแบบใหม่ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ศิลปะกระเบื้องเคลือบ ความนิยมของเทคนิคนี้มีที่มาจากเครื่องเคลือบเขียนเงาโดยมี Cheng Men เป็นช่างตัวแทน ซึ่งเป็นงานที่นำรูปแบบศิลปะของภาพวาดแบบปัญญาชนมาถ่ายทอดลงบนเครื่องเคลือบ โดยขั้นตอนทั้งหมดสามารถทำงานเสร็จสิ้นได้ด้วยช่างเพียงคนเดียว ตั้งแต่การเตรียมวัสดุ ร่างภาพ ลงสี เขียนอักษร ไปจนถึงขายผลงาน บรรดานายช่างจิตรกรรมเขียนสีแบบดั้งเดิมของจิ้งเต๋อเงินล้วนหวงแหนเทคนิคประจำตัว ซึ่งเปรียบเสมือนของวิเศษที่ใช้ในการหาเลี้ยงชีพ ช่างฝีมือเขวนชีวิตไว้กับวิชาอาชีพ ช่างบางคนถึงขั้นทุ่มเทเวลาทั้งชีวิตเพื่อศึกษาทักษะฝีมือจนบรรลุลูกความเป็นเลิศ ดังนั้น สิ่งต่าง ๆ มากมายในเทคนิคงานหัตถกรรมจึงเป็นประสบการณ์หรือการค้นพบอันแปลกใหม่ที่ตกผลึกมาจากการคลำหาหนทางในเทคนิคต่าง ๆ

Marx กล่าวไว้ใน “Theses on Feuerbach” ว่า “ธรรมชาติของมนุษย์ไม่ใช่สิ่งนามธรรมที่ฝังลึกอยู่ในบุคคลหนึ่ง อันที่จริงแล้ว มันเป็นองค์รวมของความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมด” (งานเขียนคัดสรรของ Marx และ Engels, 2012, p.135) แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ถูกจำกัดด้วยความสัมพันธ์ทางสังคม แปรเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ทางสังคม ปัจเจกบุคคลไม่อาจพัฒนาอย่างรอบด้านได้หากอยู่ห่างไกลกลุ่มคนและสังคม ใช้การเรียนรู้ทางสังคมเชิงองค์กร สร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายทางสังคมสำหรับนักศึกษาและช่างฝีมือ ทำการแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลง สังคม และสร้างสรรค์เนื้อหาความรู้ภายใต้ระบบองค์ความรู้ต่าง ๆ โดยอาศัย

กระบวนการสร้างความเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างสิ่งเร้าภายในและภายนอกกับการตอบสนองของการกำกับตนเอง ผลกระทบของการเสริมแรงในทางบวกที่มีต่อแรงจูงใจภายใน ความขัดแย้งในใจ วิธีสร้างความรู้ และปัจจัยอื่น ๆ ของมนุษย์ที่มีความซับซ้อนมากกว่า จะช่วยเพิ่มความน่าจะเป็นที่จะเกิดพฤติกรรมสิ่งสมทัักษ์หนึ่ง ๆ จนกระทั่งเกิดเป็นการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งจะทลายขีดจำกัดของการรู้คิดโดยธรรมชาติ ช่วยให้ปัจเจกบุคคลสามารถใช้การรู้คิดรูปแบบใหม่ในการรับรู้ทัักษ์จิตรกรรมเขียนสี ให้ระดับทัักษ์ของบุคคลค่อย ๆ ซึมซับอิทธิพล และยกระดับคุณภาพด้านทัักษ์ของช่างจิตรกรรมเขียนสีแบบองค์รวม

ในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรม สามารถสร้างช่องทางการร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจ เพื่อสร้างรูปแบบการบ่มเพาะบุคลากร “กลุ่มอาชีวศึกษาด้านเซรามิก” ขึ้น สอดแทรกทรัพยากรทางเทคนิคและทัักษ์ชั้นยอดลงในหลักสูตร เนื้อหาบทเรียน และการเรียนการสอนอาชีวศึกษา เพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาหลักสูตรกับมาตรฐานวิชาชีพ ช่างเชิงศิลป์และช่างทั่วไป ช่างนักศึกษาและลูกมือแบบดั้งเดิม กลุ่มวิจัยและห่วงโซ่การผลิต เป็นต้น สำหรับผู้สืบทอด ผู้ปฏิบัติงานที่จะกลายเป็นผู้สืบทอดในภายหน้า หรือผู้เชี่ยวชาญทัักษ์งานหัตถกรรมแล้ว การส่งสมความรู้ทางเทคนิคคือการรับสืบทอดและแลกเปลี่ยนทัักษ์ในสภาพแวดล้อมแบบ “ฟังพาทอคุยกัน” ซึ่งอาจช่วยชดเชยข้อบกพร่องและข้อเสียของรูปแบบการสืบทอดแบบดั้งเดิมได้บางส่วน จนกระทั่งสร้างองค์กรที่เพิ่มประสิทธิภาพให้จิตวิญญาณช่างฝีมือและการส่งสมทัักษ์อย่างต่อเนื่องได้ในที่สุด

4. การยกระดับคุณค่าความเป็นมนุษย์

ผู้สืบทอดมรดกศิลปะและทัักษ์หัตถกรรมเซรามิกของจิ้งเต๋อเจิ้นสามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ ตระกูลช่างเซรามิกเก่าแก่ ผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ครูอาจารย์ชื่อดังในสถาบันอุดมศึกษาด้านศิลปะเซรามิก ปรมาจารย์ช่างเซรามิกระดับต่าง ๆ และช่างศิลป์พื้นบ้าน

ปัจจุบันเหล่าผู้สืบทอดทัักษ์ยังคงสำรวจค้นหาวิธีสร้างสรรค์ และพัฒนาทัักษ์ชั้นเลิศที่สืบทอดต่อกันมาเป็นพันปีอย่างไม่หยุดยั้ง ผู้สืบทอดไม่เพียงได้รับการสืบทอดทางทัักษ์ แต่ยังเป็นผู้เผยแพร่วัฒนธรรมเซรามิกนับพันปีด้วย

อย่างไรก็ตาม เมื่อยุคสมัยได้เปลี่ยนแปลงไป รูปแบบการพัฒนาของช่างฝีมือที่หลากหลายยังทำให้การสืบทอดทัักษ์หลายกรอบของรูปแบบดั้งเดิม ไม่ต้องรอให้รัฐบาลสั่งการ หรือรอให้ภาครัฐมอบตำแหน่งผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ให้แก่ตน คนหนุ่มสาวที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนศิลปะทั่วประเทศก็มุ่งมั่นตั้งใจที่จะสืบทอดพัฒนาทัักษ์และวิธีผลิตงานหัตถกรรมอันแสนสำคัญยิ่งของเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นแห่งนี้ นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเซรามิกจิ้งเต๋อเจิ้น วิทยาลัยจิ้งเต๋อเจิ้น สถาบันศิลปะและเทคโนโลยีเซรามิกเจียงซี รวมไปถึงนักศึกษาต่างชาติ ไม่ได้เป็นเพียงผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมเซรามิกจิ้งเต๋อเจิ้นเท่านั้น ที่สำคัญยิ่งกว่าคือ ในด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

เซรามิกและงานจัดการการสืบทอด คนกลุ่มนี้มีบทบาทอย่างแท้จริงในการสร้างนวัตกรรมทักษะการทำเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้น ส่งเสริมความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้น รวมถึงสำรวจเส้นทางการเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นสมัยใหม่โดยคงความเป็นท้องถิ่นของทักษะการทำเครื่องเคลือบจิ่งเต๋อเจิ้นแบบดั้งเดิม จากพื้นฐานของแนวคิดดังกล่าว ในการวิจัยคุณภาพแบบองค์รวมของทักษะการทำเครื่องเคลือบของช่างจิตรกรรมเขียนสี ผู้วิจัยจึงเห็นว่านักศึกษาวัยหนุ่มสาวที่กำลังจะกลายเป็นช่างฝีมือ รวมถึงช่างฝีมือทั่วไปในอุตสาหกรรม ต่างก็เป็นเป้าหมายของการศึกษามีความสำคัญและต้องได้รับการใส่ใจอย่างยิ่ง

พื้นที่ข้อมูลที่นับวันก็ยิ่งทวีความซับซ้อนและการแบ่งแยกเชิงโครงสร้างขึ้นเรื่อย ๆ นำตัวเลือกทางวัฒนธรรมที่รุ่มรวยและหลากหลายมาสู่ปัจเจกบุคคล สำหรับสังคมในภายภาคหน้า การใช้แรงงานจะไม่ใช้เพียงวิธีในการหาเลี้ยงชีพอีกต่อไป แต่จะกลายเป็นวิธีที่ผู้คนใช้บรรลุคุณค่าในตัวเอง ภาคอุตสาหกรรม สถาบันการศึกษา และธุรกิจ ทำหน้าที่เป็นเหมือนสมานพันธ์ที่ร่วมกันยกระดับคุณค่าของปัจเจกบุคคลในสังคม จิตวิญญาณช่างฝีมือยึดเอาการพัฒนามนุษยแบบองค์รวมและเป็นอิสระเป็นตัวกำหนดทิศทางคุณค่า และมุ่งยกระดับทักษะของช่างจิตรกรรมเขียนสีอย่างต่อเนื่องด้วยจิตใจที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ทักษะแรงงานที่ไม่หยุดสร้างสรรค์ และจิตวิญญาณที่เคารพรักในวิชาชีพ ขณะที่ช่างฝีมือก็ยกระดับคุณค่าของตนให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ระหว่างที่แสวงหาการพัฒนาแบบองค์รวมและเป็นอิสระ ก็ผลักดันสังคมให้พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งไปด้วย

ในปี 1968 อติตอธิการบดีมหาวิทยาลัยชิคาโก Robert Hutchins เคยกล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “The Learning Society” ว่า “การศึกษามีได้มีจุดประสงค์เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศเท่านั้น แต่ยังต้องทำให้ความสามารถของมนุษย์แต่ละคนพัฒนาไปสู่ขีดจำกัดสูงสุดได้ และทำให้ความเป็นมนุษย์ของแต่ละคนบรรลุความสมบูรณ์แบบ” ผู้วิจัยได้จุดชนวนการเปลี่ยนแปลงขึ้น จากแนวคิดสู่ปฏิบัติการ จากปฏิบัติการสู่ประสบการณ์ ความสำคัญของความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจที่มีภาคอุตสาหกรรมเข้าร่วมในการสืบทอดและการจัดการจิตวิญญาณวัฒนธรรมช่างจิตรกรรมเขียนสีนั้น หลัก ๆ คือการทลายขีดจำกัดของชนชั้นร่ำรวยหรือข้อจำกัดส่วนบุคคลในระดับจุลภาค จากวัฒนธรรมเซรามิกเชิงพฤติกรรม วัฒนธรรมองค์กร และการจัดการวัฒนธรรม นำคุณค่าทางมนุษยศาสตร์ของจิตวิญญาณช่างฝีมือมาปฏิบัติ สร้างแรงขับเคลื่อนทางอาชีพให้แก่คุณภาพทักษะช่างจิตรกรรมเขียนสีแบบองค์รวม รวมถึงยกระดับจิตวิญญาณในการสร้างสรรค์คุณภาพผลิตภัณฑ์

มิติของการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับช่างฝีมือ

ใน “การตัดสินใจของสภาแห่งรัฐที่จะผลักดันการปฏิรูปและการพัฒนาระบบอาชีวศึกษาอย่างจริงจัง” ปี 2002 ระบุให้ “ปฏิรูประบบอาชีวศึกษาในเชิงลึกยิ่งขึ้น สร้างแบบแผนการบริหาร

สถาบันการศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งนำโดยภาครัฐ พึ่งพาภาคธุรกิจ เปิดโอกาสให้ภาคอุตสาหกรรม แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ และเป็นส่วนหนึ่งของพลังสังคมอย่างแข็งขัน” ขณะที่ใน “การตัดสินใจของ สภาแห่งรัฐว่าด้วยการพัฒนาระบบอาชีวศึกษาอย่างจริงจัง” ปี 2005 ก็ระบุอย่างชัดเจนว่าต้องพัฒนา แบบแผนการบริหารสถาบันการศึกษาที่หลากหลายซึ่ง “นำโดยภาครัฐ พึ่งพาภาคธุรกิจ เปิดโอกาสให้ ภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทอย่างเต็มที่ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของพลังสังคมอย่างแข็งขัน ทั้งภาครัฐและ ภาคเอกชนร่วมกันพัฒนา” อย่างต่อเนื่อง ใน “เค้าโครงแผนปฏิรูปและพัฒนาการศึกษาระยะกลาง และระยะยาวแห่งชาติ (ปี 2010-2020)” เมื่อปี 2010 ระบุว่า “กระตุ้นความแข็งขันของ ภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจ สร้างกลไกที่ดีในการบริหารสถาบันการศึกษา ซึ่งนำโดยภาครัฐ ชี้แนะแนวทางโดยภาคอุตสาหกรรม และมีภาคธุรกิจเข้าร่วม กำหนดระเบียบในการบริหาร สถาบันการศึกษาที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจ และผลักดันการจัดตั้งความร่วมมือดังกล่าวให้อยู่ในรูปแบบสถาบัน” จากมุมมองเชิงทิศทางการนโยบาย การจัดวางสถานะของ ภาคอุตสาหกรรมในการพัฒนาระบบอาชีวศึกษาโดยรัฐบาลกลางได้เปลี่ยนจาก “กระตุ้นความแข็งขัน อย่างเต็มที่” มาเป็น “พึ่งพาการบริหารสถาบันศึกษาร่วม” และจาก “ให้ภาคอุตสาหกรรมแสดง บทบาทอย่างเต็มที่” มาเป็น “สร้างกลไกที่ดีในการบริหารสถาบันการศึกษา ซึ่งนำโดยภาครัฐ ชี้แนะ แนวทางโดยภาคอุตสาหกรรม และมีภาคธุรกิจเข้าร่วม” กล่าวได้ว่าการทำให้สถานะเจาะจงชัดเจน และแข็งแกร่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Deng Zhigao, 2020, pp.32-35)

รายงานการประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 20 ระบุว่า วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคือกำลังการผลิตหลัก บุคลากรคือทรัพยากรหลัก และนวัตกรรมคือแรงขับเคลื่อนหลัก ต้องมองว่าบุคลากรผู้มีทักษะเป็นทรัพยากรหลัก และต้องนำไปปฏิบัติทั้งในการพัฒนา การ ประยุกต์ใช้ การประเมิน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจบุคลากร เร่งให้เกิดระบบการศึกษาคุณภาพสูง ส่งเสริมความเท่าเทียมด้านการศึกษา และควรเพิ่มการเรียนการสอนเทคนิคศึกษา (technical education) เข้าไปในระบบด้วย ปัจจุบันมีการจัดทำรูปแบบอาชีวศึกษารูปแบบใหม่ทั่วประเทศ ด้วยการผลักดันของนโยบายแห่งรัฐ ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2023 สถาบันศิลปะและเทคโนโลยีเซรามิก เจียงซีจึงออกจดหมายเชิญเข้าร่วม “การประชุมก่อตั้งสมาคมความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรม และภาคการศึกษาเพื่อการสืบทอดและนวัตกรรมวัฒนธรรมเซรามิกจิ่งเต๋อเจิ้น” โดยเชิญองค์กรใน ภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจต่าง ๆ มาเข้าร่วมในรูปแบบพัฒนาด้านการศึกษา และในวันที่ 28 มิถุนายน ก็มีการจัดการประชุมชุมชนอุตสาหกรรมเซรามิกโดยบูรณาการอุตสาหกรรมและการศึกษา ขึ้น ณ สถาบันศิลปะและเทคโนโลยีเซรามิกเจียงซี

江西陶瓷工艺美术职业技术学院

赣美职院函字〔2023〕22号

关于景德镇市陶瓷文化传承与创新产教联合体 成立大会的邀请函

各参会单位：

您好！

2019年陶瓷职业教育集团被认定为“江西省示范性骨干职教集团”，2021年被教育部评为“第二批示范性职业教育集团（联盟）培育单位”。景德镇以千年瓷都和海上丝绸之路主要起源地而闻名于世，是促进世界文明交流互鉴和不断进步的重要桥梁，是国家陶瓷文化传承创新试验区，是国家产教融合试点城市。

为进一步贯彻落实《教育部办公厅关于开展市域产教联合体建设的通知》文件精神，在有关部门指导下，依托园区（昌南新区管理委员会）、牵头院校（江西陶瓷工艺美术职业技术学院）、龙头企业（景德镇陶瓷集团有限责任公司），以及相关行业协会、院校、企业一同联合申报景德镇市陶瓷文化传承创新产教联合体。通过联合体交流平台和系列活动的开展，全面深化校企合作，推进产教深度融合，提升联合体的发展活力，将联合体建设成“运行治理体系完善、协同育人成效显著、服务发展能力突出”的全国示范性产教联合体。

为建设好景德镇国家陶瓷文化传承创新试验区，打造对外

-1-

文化交流新平台，拟于2023年6月上旬在江西陶瓷工艺美术职业技术学院（江西省景德镇市）召开景德镇市陶瓷文化传承与创新产教联合体成立大会（具体时间，另行通知）。

鉴于贵单位在职业教育和陶瓷行业领域的重要地位，突出成就和丰富经验，现诚邀贵单位加入景德镇市陶瓷文化传承与创新产教联合体担任理事单位，并推荐1名代表担任联合体理事，期待贵单位领导届时能够出席本次大会，共谋发展，共襄盛举！

联系人：吴老师 18779809113，魏老师 13607985693

附件：1.景德镇市陶瓷文化传承与创新产教联合体理事申请表

2.参会回执

景德镇市陶瓷文化传承与创新产教联合体
（江西陶瓷工艺美术职业技术学院代章）
2023年5月23日

-2-

ภาพที่ 5-2 จดหมายเชิญจากสมาคมความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรมและภาคการศึกษา เพื่อการสืบทอดและนวัตกรรมวัฒนธรรมเซรามิกจิ่งเต๋อเจิ้น (เว็บไซต์ทางการของสถาบันศิลปะและเทคโนโลยีเซรามิกเจียงซี, 2023)

ในโอกาสที่หน่วยงานการศึกษาประจำมณฑลได้ลงมือศึกษาเชิงลึกและนำ “การตัดสินใจของสภาแห่งรัฐว่าด้วยการเร่งพัฒนาระบบอาชีวศึกษายุคใหม่” กับ “ข้อคิดเห็นของคณะกรรมการพรรคคอมมิวนิสต์ประจำมณฑลเจียงซีและรัฐบาลประชาชนมณฑลเจียงซีเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในการส่งเสริมการปฏิรูปภาคการศึกษาแบบองค์รวม” รวมถึงแก่นสำคัญจากการประชุมงานอาชีวศึกษาทั่วมณฑลและทั่วประเทศมาปรับใช้อย่างจริงจัง สถาบันศิลปะและเทคโนโลยีเซรามิกเจียงซี พร้อมด้วยแหล่งผลิตเซรามิกหลัก ๆ สมาคมเซรามิก ธุรกิจเซรามิก หน่วยงานวิจัยเซรามิก โรงเรียนอาชีวศึกษา รวมถึงสถาบันการศึกษาระดับปริญญาตรีที่เน้นการประยุกต์ใช้ทั่วประเทศ ก็เป็นแนวหน้าในการก่อตั้งกลุ่มอาชีวศึกษาด้านเซรามิกขึ้น โดยมีหน่วยงานสมาชิกรวม 87 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 14 มณฑลและเมือง ริเริ่มช่องทางสำหรับความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนรูปแบบใหม่ระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจและสถาบันการศึกษา-ท้องถิ่นอย่างรอบด้าน ส่งเสริมการบูรณาการและการแบ่งปันในหมู่สถาบันการศึกษา ธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรม รวมถึงผลักดันการพัฒนาคุณภาพสูงของบุคลากรช่างฝีมือและอุตสาหกรรมเซรามิกอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 5-3 การประชุมก่อตั้งชุมชนอุตสาหกรรมเซรามิกแบบบูรณาการอุตสาหกรรมและการศึกษา (Shi Lei, 2023)

ภาพที่ 5-4 ผู้วิจัยร่วมถ่ายรูปกับอธิการบดีสถาบันศิลปะและเทคโนโลยีเซรามิกเจียงซี (Shi Lei, 2023)

ภาพที่ 5-5 ผู้เข้าร่วมการประชุมแสดงฝีมือทักษะจิตรกรรม (Shi Lei, 2023)

ภาพที่ 5-6 รูปหมู่การประชุมก่อตั้งชุมชนอุตสาหกรรมเซรามิกแบบบูรณาการอุตสาหกรรมและการศึกษาฯ (ถ่ายโดยช่างภาพ วันที่ 28 มิถุนายน 2023)

ปัจจุบัน ชุมชนอุตสาหกรรมเซรามิกแบบบูรณาการอุตสาหกรรมและการศึกษา (the Ceramic Industrial Community of Integration between industry and education) ได้ถูกก่อตั้งขึ้นเป็นที่เรียบร้อย โดยผู้วิจัยเข้าร่วมการประชุมครั้งนี้ในฐานะอาจารย์มหาวิทยาลัยและสมาชิกสมาคมเซรามิกมณฑลเจียงซี เป็นการกำหนดทิศทางในการเข้าร่วมการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา เพื่อจะผลักดันการดำเนินการแบบคู่ขนานและการเชื่อมต่อที่ดีของโรงเรียนอาชีวศึกษา การผลิตซ้ำการศึกษาสำหรับช่างฝีมือทั่วไปในอุตสาหกรรม รวมถึงการจัดทำแผนเชิงลึกสำหรับโครงการฝึกอบรมของกลุ่มอาชีวศึกษาด้านเซรามิก

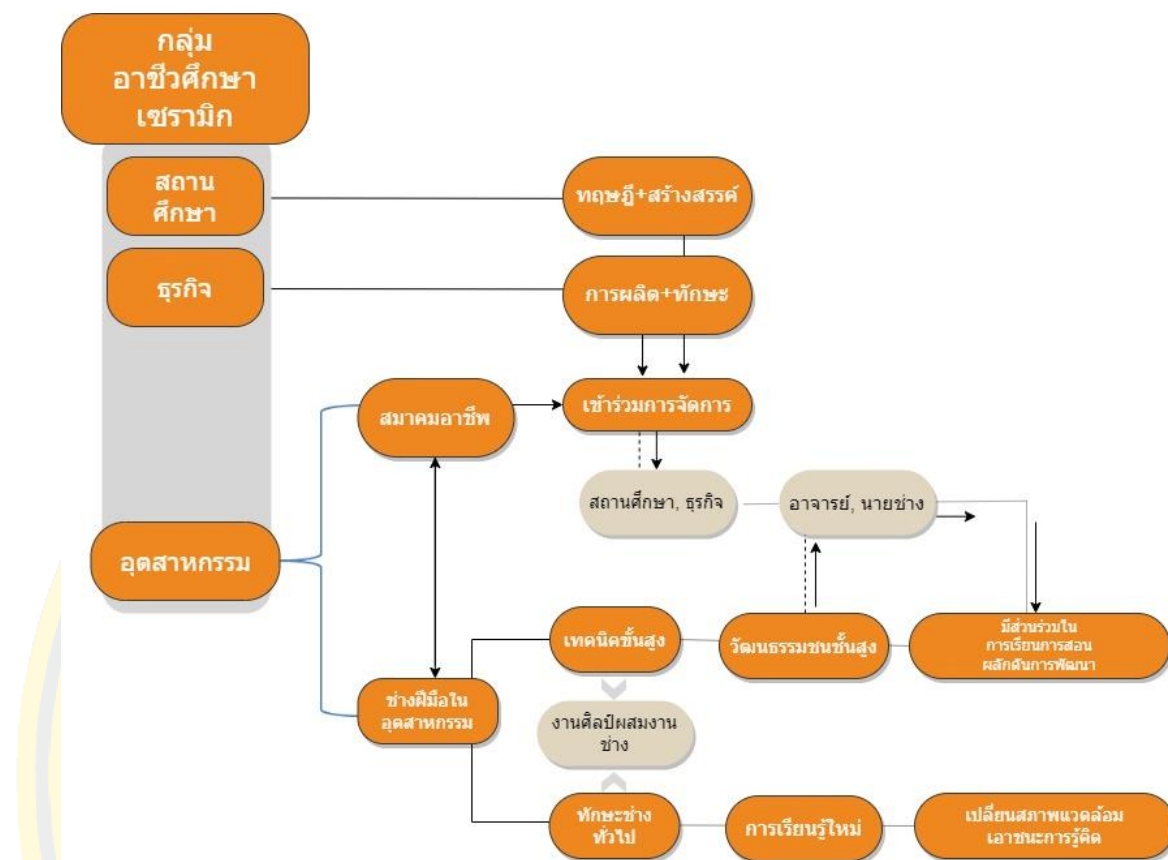

ภาพที่ 5-7 ผู้วิจัยร่วมถ่ายรูปกับเลขาธิการสมาคมเซรามิกมณฑลเจียงซี (ถ่ายโดยเจ้าหน้าที่สมาคม วันที่ 16 มิถุนายน 2023)

ชุมชนอุตสาหกรรมเซรามิกแบบบูรณาการอุตสาหกรรมและการศึกษา เป็นปฏิบัติการที่มีชีวิตของการนำแก่นการประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 20 และข้อชี้แนะสำคัญ ๆ ของ Xi Jinping เลขาธิการพรรคฯ มาปรับใช้อย่างจริงจัง เป็นมาตรการสำคัญในการผลักดันการปฏิรูประบบอาชีวศึกษา บูรณาการอุตสาหกรรมและการศึกษาให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และบรรลุหลักการ “หนึ่งร่างสองปีก (一体两翼) หรือความร่วมมือการออกแบบการเรียนการสอนร่วมกัน โดยประมวลสภาพปัญหาาร่วมกัน สร้างกลไกแบ่งปันทรัพยากร เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน” ทั้งยังเป็นสื่อกลางที่มีประสิทธิภาพในการรวบรวมทรัพยากรนโยบายอุตสาหกรรมสำหรับอาชีวศึกษา เข้าไปเสริมข้อบกพร่องในสมรรถนะของอุตสาหกรรม ทำให้ความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจเหนียวแน่นขึ้น ขจัดข้อจำกัดในการพัฒนาช่างฝีมือทั่วไปในอุตสาหกรรมและช่างนักศึกษา ช่วยส่งเสริมการเชื่อมต่อห่วงโซ่อาชีวศึกษา การผลิต และธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบ่มเพาะบุคลากรทางเทคนิคคุณภาพสูง ช่างฝีมือที่มีทักษะ ช่างฝีมือแห่งชาติ และการสร้างเป้าหมายใหม่ที่สูงขึ้นให้แก่ระบบอาชีวศึกษา

มิติของการวางแผนการจัดการโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรม

“กลุ่มอาชีวศึกษาด้านเซรามิก” ในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจที่มีภาคอุตสาหกรรมเข้าร่วม เป็นวิทยาลัยอิสระที่ก่อตั้งขึ้นในเขตสถาบันอุดมศึกษา เป็นความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมและภาครัฐบนพื้นฐานความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจ มีการก่อตั้งสภาสถาบันภายใต้ความรับผิดชอบของอธิการบดี แต่งตั้งสำนักเลขาธิการ แต่งตั้งคณะกรรมการ โดยเฉพาะ และตั้งระเบียบข้อบังคับสำหรับอาชีวศึกษาเซรามิก ส่งเสริมชุมชนที่เป็นกลไกในการบ่มเพาะบุคลากรด้วยการสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ทางสังคมที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ ทั้งได้เรียนรู้และทำงานจริง ที่อาศัยแนวคิด “แผนร่วมจัดทำ แพลตฟอร์มร่วมสร้าง การเรียนการสอนร่วม บูรณาการทรัพยากรผู้สอน”

ภาพที่ 5-8 แฟล็ตฟอร์มการเรียนรู้นวัตกรรมสำหรับสถาบันศึกษา ภาคอุตสาหกรรม และภาคธุรกิจ (Shi Lei, 2023)

“กลุ่มอาชีวศึกษาด้านเซรามิก” ถอยห่างจากเส้นทางแบบดั้งเดิมที่เน้นได้รับวุฒิสภาวิชาชีพ ตามตรรกะของแวดวงวิชาการ ทว่าดำเนินการเป็นสถาบันการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการฝึกอบรม การพัฒนา รวมถึงการสร้างนวัตกรรมเทคนิคที่ใช้จริงในอุตสาหกรรมและทักษะส่วนบุคคลแทน อาชีวศึกษาเซรามิกจะทำลายอุปสรรคปโลม ๆ ระหว่างหน่วยงานในระดับต่าง ๆ ก่อให้เกิดการ แบ่งปันและสื่อสารข้อมูลที่ทั่วถึงและแพร่หลายในหมู่หน่วยงานและองค์กร พลิกโฉมรูปแบบ การศึกษาด้วยการผสมผสานหลักการเรียนรู้โดยนัย (implicit learning) กับการเรียนรู้แบบชัดแจ้ง (explicit learning) ก้าวข้ามพื้นที่การรู้คิดของผู้เรียนและบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพ แนวทางดำเนินการหลักคือการบ่มเพาะบุคลากรคุณภาพสูงแบบองค์รวม ส่งเสริม จุดเด่นของอุตสาหกรรมและธุรกิจ บูรณาการทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายเข้ากับทรัพยากรชั้นยอด สร้างกลไกร่วมบ่มเพาะบุคลากร ร่วมแบ่งปันทรัพยากร ร่วมฝึกอบรมผู้สอน และร่วมสร้างแพลตฟอร์มระหว่างอุตสาหกรรม สถาบันการศึกษา และธุรกิจขึ้นมา โดยจุดสำคัญควรเป็นการเชื่อมต่อที่มี คุณภาพและมีประสิทธิภาพระหว่างห่วงโซ่การผลิตกับห่วงโซ่การศึกษา ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นผ่าน

การบูรณาการของฝ่ายให้การศึกษาทั้งสอง (สถาบันการศึกษากับธุรกิจ) การบูรณาการสถานะทั้งสองของนักศึกษา (นักศึกษากับลูกมือ) และการบูรณาการสถานะทั้งสองของอาจารย์ผู้สอน (อาจารย์และนายช่าง) เพื่อสร้างกลุ่มหน่วยงานบ่มเพาะบุคลากรเชิงสาคิต ที่ผสมผสานการทำงานของนวัตกรรม เทคโนโลยีการฝึกอบรม การบริการธุรกิจ ความเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา และการดำเนินการอี-คอมเมิร์ซเข้าด้วยกัน

1. สร้างรูปแบบการจัดการทางวัฒนธรรม บ่มเพาะชุมชนที่เป็นกลไก

จึงต่อเงินเป็นนครหลวงแห่งเครื่องเคลือบของโลก การพัฒนาอุตสาหกรรมเซรามิกของเมืองแห่งนี้หลัก ๆ แล้วแบ่งออกเป็นการทำงานหัตถกรรมกับรูปแบบการผลิตแบบอุตสาหกรรม โดยได้รับอิทธิพลจากจุดเด่นในวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งการทำงานหัตถกรรมนับว่ามีสถานะเด่นกว่า การศึกษาความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจที่มีภาคอุตสาหกรรมเข้าร่วมเชิงปฏิบัติการ จำเป็นต้องก้าวข้ามรูปแบบการจัดการแบบเดิม ๆ สร้างนวัตกรรมในระบบการจัดการขึ้น และนำการจัดการเชิงธุรกิจของสถาบันการศึกษามาใช้เพื่อให้ช่างนักศึกษาและช่างฝีมือก้าวข้ามการขัดกันของผลประโยชน์ด้านทุนทางวัฒนธรรม สร้างโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ใหม่และการผลิตซ้ำ จนได้มาซึ่งกลไกประสิทธิภาพสูงในการจัดการการบูรณาการและการแบ่งปันทรัพยากร ซึ่งสะท้อนผ่านการที่ทุกฝ่ายได้รับผลประโยชน์และอยู่ร่วมกันได้เป็นสำคัญ

จากมุมมองในการจัดการจริง ระบบของภาคอุตสาหกรรม สถาบันการศึกษา และธุรกิจล้วนมีความซับซ้อน พลวัต และความหลากหลาย แต่ละฝ่ายในระบบต่างก็มีทรัพยากรและผลประโยชน์ที่ต้องการแตกต่างกันไป ทว่าเป้าหมายของทุกฝ่ายต้องสอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวกัน จึงจะบรรลุการพัฒนาที่สอดประสานและได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่แต่ละฝ่ายต้องการ บรรดาสถาบันการศึกษาได้ริเริ่มความร่วมมือในการสร้างรูปแบบการจัดการที่ผสมผสานการจัดการแบบกระจายอำนาจกับการจัดการแบบสหวิทยาการ เพื่อใช้จัดการความต้องการด้านประเภท ลำดับขั้น และโครงสร้างของช่างฝีมือ โดยอ้างอิงจากการแบ่งงานในห่วงโซ่การผลิต (การสั่งซื้อหรือโครงการ) รวมถึงการให้ความรู้ก่อนเริ่มงานและการศึกษาแบบต่อเนื่องแก่ช่างนักศึกษาและช่างฝีมือในอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจก็ควรริเริ่มความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา เพื่อร่วมกันอภิปรายงานในการออกแบบ การจัดการ และการปฏิรูปการเรียนการสอน ส่วนในภาคอุตสาหกรรม ควรส่งเสริมช่างฝีมือให้เปลี่ยนสถานะและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในการทำงานได้อย่างราบรื่น เพิ่มพูนความเข้าใจ และเชี่ยวชาญในทักษะการทำงานของช่าง ขณะเดียวกัน ธุรกิจก็ต้องบูรณาการการพัฒนาตนเองและความต้องการผลประโยชน์ โดยอาศัยทรัพยากรของสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้ช่างนักศึกษาและช่างฝีมือได้รับประโยชน์จากกระบวนการพัฒนาตนเอง

ภาคอุตสาหกรรมต้องรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องของธุรกิจในอุตสาหกรรมอย่างครบถ้วน เป็นผู้นำในการสร้างกลไกแบ่งปันผลประโยชน์ หากจุดสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของสถาบัน

อาชีพศึกษากับผลประโยชน์ของธุรกิจ รวมถึงกระตุ้นธุรกิจต่าง ๆ ให้กระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจ ภาคอุตสาหกรรมต้องกำหนดสถานะแต่ละระดับให้แน่ชัด โดยยึดตามกฎระเบียบของการบ่มเพาะบุคลากรที่มีทักษะ แล้วปรับเปลี่ยนความต้องการตามโครงสร้างอุตสาหกรรม ข้อกำหนดขอตำแหน่งงาน เป้าหมายในการทำงาน โดยมีจุดประสงค์เพื่อยกระดับทักษะของช่างนักศึกษาและช่างฝีมือในอุตสาหกรรมแบบองค์รวม พร้อมวางแผนการเรียนรู้การใช้ชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ ด้วย ภาคอุตสาหกรรมควรริเริ่มรับหน้าที่เป็นฝ่ายตรวจตราและประสานการจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดตำแหน่งงานและวิธีรวบรวมข้อมูลการจ้างงาน เพื่อส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาหลักสูตรการฝึกงานของสถาบันการศึกษา-ธุรกิจกับใบคุณวุฒิระดับอาชีพศึกษา ยกย่องความเป็นที่รู้จักของสถาบันการศึกษา และขยายขอบเขตการรับสมัครนักศึกษา ส่วนถัดไปจะสรุปหน้าที่พื้นฐานของความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจที่มีภาคอุตสาหกรรมเข้าร่วมดังต่อไปนี้:

ตารางที่ 5-1 ตารางแสดงหน้าที่พื้นฐานของความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจที่มีภาคอุตสาหกรรมเข้าร่วม (Shi Lei, 2023)

การแบ่งสาขา	หน้าที่พื้นฐาน			
	ประเภท	ภาคอุตสาหกรรม	สถาบันการศึกษา ธุรกิจ	ภาครัฐ
- สหวิทยาการ - การบูรณาการ การศึกษาและการทำงาน	การศึกษา	- ริเริ่มโครงการเรียนรู้ใหม่ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม - จัดหาแพลตฟอร์มการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายทางสังคมให้แก่ช่างฝีมือในอุตสาหกรรม	- อาจารย์+อาจารย์ช่าง - ชั้นเรียน+โครงการ, การสั่งซื้อ - บ่มเพาะความสามารถในการสร้างสรรค์และลงมือทำของนักศึกษา; ใช้สถาบันการศึกษา+องค์กรวิชาชีพ+ธุรกิจ เพื่อปรับปรุงกลไกความร่วมมือเพื่อการบ่มเพาะที่บูรณาการวิศวกรรมศาสตร์ เน้นความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของช่างศิลป์ ให้ความสำคัญกับนวัตกรรมศิลปะและการเปลี่ยนทักษะ	- จัดเตรียมทักษะและความรู้ในที่ใช้จริงการทำงาน - จัดโครงการฝึกอบรมเชิงแนะแนว

<p>- การจัดการแบบกระจายอำนาจและสหวิทยาการ</p> <p>- การมีส่วนร่วมของคนจำนวนมาก</p>	<p>การจัดการ</p>	<p>- จัดทำการคาดการณ์ความต้องการด้านบุคลากรในอุตสาหกรรม</p> <p>- จัดหาการสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ทางเทคนิคและผู้เชี่ยวชาญ</p> <p>- จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนระหว่างธุรกิจและสถาบันการศึกษา</p> <p>- รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญทักษะในธุรกิจ จำนวนและความต้องการบุคลากร ตำแหน่งฝึกงาน การวิจัยและพัฒนาทักษะ เป็นต้น</p> <p>- กำกับดูแลและประเมินคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจ</p> <p>สิทธิที่จะร่วมตัดสินใจในการจัดการของธุรกิจ รวมถึงค่าแรงลูกมือ สวัสดิการต่าง ๆ ฯลฯ</p>	<p>- ร่วมจัดทำระบบจัดการการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา</p> <p>- สร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนและสนับสนุนกำลังคนสร้างสภาพแวดล้อมในการฝึกงาน</p>	<p>- ขับเคลื่อนนโยบายแห่งรัฐ</p> <p>- กำหนดหน้าที่รับผิดชอบและอำนาจการรับประกันกฎหมายและระบบกำกับดูแลที่สมบูรณ์ครบถ้วน</p>
<p>จัดการด้านการเงินระดมทุน</p>	<p>เงินทุน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. แสวงหาการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาล 2. องค์กรสามารถเก็บค่าธรรมเนียมรายปีจากสมาชิกเพื่อนำไปสนับสนุนการจัดกิจกรรมและสร้างกลไกขอเงินที่ดี 3. ธุรกิจสามารถสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรแก่กับกิจการประชาสัมพันธ์ได้ 4. องค์กรอาจแสวงหาการร่วมบำเพ็ญประโยชน์จากบุคคลทั่วไปที่มีวิสัยทัศน์และพันธกิจแบบเดียวกันจัดกิจกรรมระดมทุน เช่น ทศนศึกษา นิทรรศการ 5. ดึงดูดทุนทางสังคมให้เข้าร่วมมากยิ่งขึ้นผ่านกิจกรรมประชาสัมพันธ์ 	<p>กลุ่มจะได้รับทุนจากการจัดสรรของรัฐบาล กองทุนเพื่อสถาบันการศึกษาชั้นนำโดยเฉพาะและการระดมทุนจากสมาชิกกลุ่มเพื่อใช้สนับสนุนในการสร้างฐานฝึกอบรม ส่งเสริมกระบวนการบูรณาการอุตสาหกรรม</p> <p>สถาบันการศึกษา และสถาบันวิจัย รวมถึงสร้างแพลตฟอร์มข้อมูลโดยทุนพิเศษจะถูกวางแผนและใช้จ่ายโดยสถาบันการศึกษาชั้นนำเพื่อเป็นการรับประกันว่าทุนนี้จะถูกนำไปใช้ตรงตามจุดประสงค์</p>	<p>จัดการสนับสนุนทางการเงินและสิ่งจูงใจ</p>

มุ่งเน้นคนเป็นหลัก	การบริการ	<ul style="list-style-type: none"> - รักษาและริเริ่มธรรมเนียมพิธีไหว้ครูเพื่อฝากตัวเป็นศิษย์ขึ้นใหม่ - สร้างศูนย์หรือฐานฝึกอบรมด้านอุตสาหกรรมที่เปิดกว้างแก่คนทั่วไป ชี้แนะการริเริ่มโครงการฝึกอบรม แบ่งปันความรู้ทางเทคนิคและทักษะต่าง ๆ - จัดหาข้อมูลการฝึกงานและการจ้างงานให้แก่นักศึกษา ให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่โครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจ แบ่งปันความเข้าใจเรื่องแนวโน้มและการพัฒนาอุตสาหกรรมให้แก่สถาบันอาชีวศึกษา - สร้างการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับระบบอาชีวศึกษาของประเทศต่าง ๆ จัดทำแผนพัฒนาเพื่อความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจและแพลตฟอร์มสำหรับแลกเปลี่ยน รวมถึงสร้างแพลตฟอร์มระหว่างประเทศเพื่อการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและทักษะ - สร้างแพลตฟอร์มเครือข่ายทางสังคม เพื่อแบ่งปันความรู้ความเข้าใจในอุตสาหกรรม - อำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจท้องถิ่น - ให้ทุนการศึกษาและโอกาสในการสนับสนุนอื่น ๆ นี้จะช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาได้รับการศึกษาในอุตสาหกรรมนี้เป็นจำนวนมากขึ้น และช่วยลดช่องว่างความแตกต่างทางทักษะให้น้อยลง - เพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ระบบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ
--------------------	-----------	--

ความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจที่มีภาคอุตสาหกรรมเข้าร่วมควรมีการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างชุมชนที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน รับประกันว่าทั้งธุรกิจและสถาบันการศึกษาจะมีสถานะหลักเท่าเทียมกัน ขยายระยะเวลาฝึกอบรมช่างจิตรกรรมเขียนสีจนกลายเป็นวงจรการเรียนรู้สายอาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต นี้จะไม่เพียงส่งผลให้หลักสูตรและการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาเน้นความสำคัญที่การทำงานของนักศึกษาและการพัฒนาตนเองไปเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังเปลี่ยนสถานการณ์ในปัจจุบันที่ผลผลิตจากสถาบันอุดมศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจ และช่วยเพิ่มอัตราการจ้างงานของนักศึกษาของสถาบันการศึกษา ทั้งยังเป็นการมอบโอกาสมากมายให้แก่ช่างฝีมือในอุตสาหกรรมที่เข้าร่วมการบ่มเพาะบุคลากร ขณะเดียวกันก็แก้ไขปัญหาในการพัฒนาสมาคมอาชีพและยกระดับคุณค่าองค์กรดังกล่าว

ในช่วงหลายปีนี้ รัฐบาลจีนให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการศึกษาสายอาชีพ ในปี 2020 มีการริเริ่มแผนปฏิรูประบบอาชีวศึกษาแห่งชาติ ซึ่งรัฐบาลได้ลงทุนกับโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อให้นักศึกษามีทักษะและความรู้สำหรับการทำงานจริง รวมถึงผลักดันให้มีการผสมผสานความร่วมมือระหว่างการศึกษาสายอาชีพและหุ้นส่วนธุรกิจเข้ากับระบบลูกมือ เพื่อให้ลูกมือได้มีประสบการณ์ทำงานจริงในการสาขาที่ตนเลือก นอกจากนี้ รัฐบาลจีนยังควรปรับปรุงกฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างบรรยากาศทางสังคมที่ดีด้วย ภาคอุตสาหกรรมสามารถรับบทบาทที่สำคัญยิ่งในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจ นั่นคือ การรับประกันระบบกฎหมายและ

การกำกับดูแลที่ดี เพื่อกำหนดหน้าที่และขอบเขตอำนาจของภาคอุตสาหกรรมในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจ ทำให้สถานะทางกฎหมายมีความชัดเจน ยกกระดับอิทธิพลของอุตสาหกรรมทำหน้าที่อันยิ่งใหญ่อย่างประสานความร่วมมือระหว่างธุรกิจกับสถาบันอาชีวศึกษาในด้านให้การศึกษากับผู้คนอย่างแข็งขัน กล่าวโดยสรุปก็คือ นโยบายอาชีวศึกษาของประเทศจีนสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของจีนที่จะสร้างแรงงานช่างฝีมือทักษะสูงที่มีข้อได้เปรียบในการแข่งขัน ท่ามกลางสถานะเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. การกำหนดทิศทางและสร้างแนวคิดในการบ่มเพาะ

แนวคิดในการบ่มเพาะกลุ่มอาชีวศึกษาด้านเซรามิกมีคุณภาพแบบองค์รวมของทักษะช่างฝีมือเป็นเป้าหมาย โดยขยายระยะเวลาฝึกอบรมช่างฝีมือจนกลายเป็นวงจรการเติบโตและเจริญก้าวหน้าตลอดชีวิตของบุคลากร นำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้จริง ปัญหาเรื่องรูปแบบซ้ำซากจำเจ ทำอะไรตาม ๆ กัน และความฉาบฉวยในการบ่มเพาะบุคลากรสมัยใหม่เป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไป เกิดเป็นสถานการณ์ที่การเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาไม่เชื่อมโยงกับความต้องการของสังคมอย่างร้ายแรง นี่เป็นเพราะสถาบันการศึกษาวางสถานะของแนวคิดการบ่มเพาะบุคลากรไม่ถูกต้อง อีกทั้งการเรียนการสอนยังไม่มีบูรณาการอย่างเพียงพอ ไม่ให้ความสำคัญกับการออกแบบที่ให้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางและการเรียนการสอนแบบนำไปใช้จริง ทำให้นักศึกษาเรียนรู้แบบเชิงรับ ปรับตัวเข้ากับความต้องการของตำแหน่งงานในอนาคตไม่ค่อยได้ การจะให้ความสามารถกำหนดทิศทางและสร้างแนวคิดในการบ่มเพาะนั้น เท่ากับว่าเราต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่าต้องบ่มเพาะคนแบบใดและบ่มเพาะอย่างไร

จากมุมมองทางสังคม แนวคิดดั้งเดิมของสังคมจีนยุคศักดินาอย่าง “สี่ชนชั้นอาชีพ (บัณฑิต ชนชั้นนำ ชาวนา ช่าง และพ่อค้า)” และ “ผู้ปกครองใช้แรงสมอง ผู้ถูกปกครองใช้แรงกาย” ฝังรากลึกอย่างแน่นหนา จวบจนทุกวันนี้ก็ยังมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของผู้คน ทว่าจากมุมมองในความเป็นจริง สังคมสมัยใหม่มีสาขาอาชีพใหม่ปรากฏขึ้นอยู่เรื่อย ๆ ปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างความรีบร้อนที่จะประสบความสำเร็จ เห็นแก่ประโยชน์เฉพาะหน้า หยิบโหยงไม่จริงจัง ทำให้ช่างฝีมือขาดจิตใจที่จะเรียนรู้ด้วยความสงบนิ่ง กลุ่มอาชีวศึกษาด้านเซรามิกควรให้ความสำคัญกับการบ่มเพาะ “จิตวิญญาณช่าง” ให้แก่ลูกมือ เพื่อให้ทัศนคติและแนวคิดที่มีต่อวิชาชีพตั้งแต่ตอนเรียนไปจนถึงตอนทำงาน มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับมุมมองที่มีต่อชีวิตและค่านิยมของพวกเขา เป็นแนวคิดที่ว่าช่างฝีมือทุ่มเทสุดกำลังเพื่อรังสรรค์ผลิตภัณฑ์ชั้นเลิศ เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ พัฒนาฝีมือ และชื่นชมผลงานที่ถูยกยกระดับขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถาบันการศึกษาควรแทรกซึมเข้าไปในจิตวิญญาณช่างฝีมือ ในรูปแบบของเครือข่ายความสัมพันธ์ การเรียนการสอนด้านเทคนิคตามสาขาวิชา การศึกษาเฉพาะทาง และหลักสูตรอื่น ๆ เพื่อให้กระบวนการการเรียนการสอนทั้งหมดตอบสนองต่อความ

ต้องการในการถ่ายทอดทักษะและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงความต้องการในการบ่มเพาะคุณลักษณะเชิงมนุษยศาสตร์ด้วย

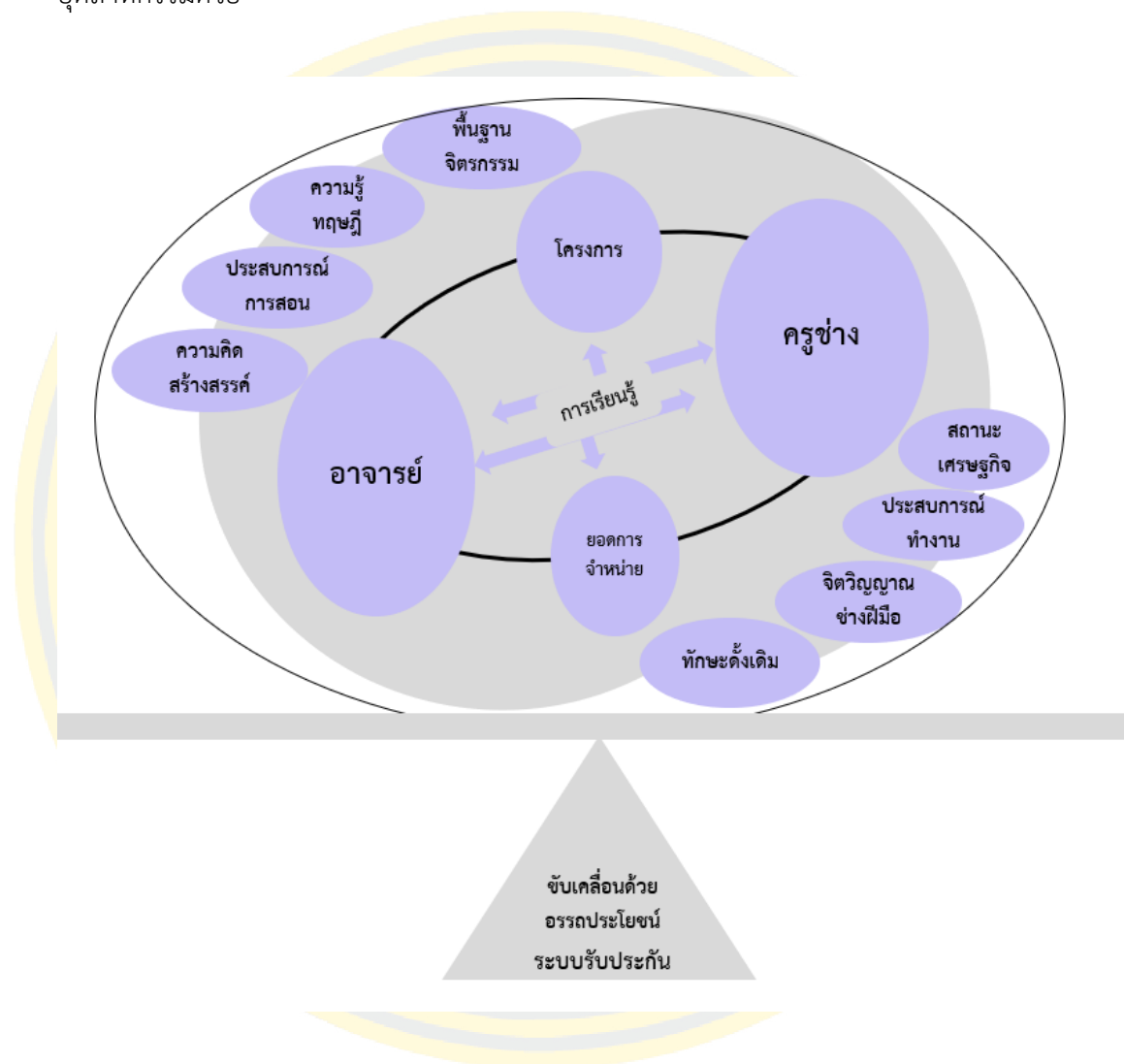
จากมุมมองของวิธีฝึกอบรม จิตวิญญาณช่างฝีมือเป็นนิสัยอย่างหนึ่งของช่างฝีมือ กล่าวคือ เป็นระบบของช่างฝีมือที่มีคุณภาพและมาตรฐานสูง โดยใช้ระบบเพื่อปลูกฝังนิสัยช่างฝีมือ จากนั้นจึงพัฒนานิสัยช่างฝีมือให้กลายเป็นจิตวิญญาณช่างฝีมือ ขณะเดียวกันก็ต้องสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ขั้นตอนสำคัญในการจัดการการเรียนการสอนทั้งกระบวนการ ส่งเสริมการผสมผสานเทคโนโลยีข้อมูลเข้าไปในทุกส่วนของการบ่มเพาะจิตวิญญาณช่างฝีมืออย่างล้าลึก

ด้วยเหตุนี้ การบ่มเพาะบุคลากรของกลุ่มอาชีพศึกษาด้านเซรามิกจึงควรให้ความสามารถกำหนดทิศทาง สร้างความเชื่อมโยงใกล้ชิดกับธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม บริษัทเอกชน และเวิร์กช็อปผ่านระบบโครงการและการสั่งซื้อ นำมาตรฐาน โครงการ รูปแบบการจัดการ และวัฒนธรรมของภาคธุรกิจมาบูรณาการกับการศึกษา โดยใช้การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ซึ่งนำการเรียนการสอน ใช้ประโยชน์จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การรู้คิด และสภาพแวดล้อมอย่างเต็มที่ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้โดยการสังเกต (observational learning) การเรียนรู้โดยการทดแทน (substitution learning) ต้นแบบการมีส่วนร่วม (participatory model) การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง (situational learning) และการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (practical learning) รวมถึงการสร้างเครือข่ายทางสังคมให้มุ่งไปในทิศทางของการเรียนรู้เชิงลึก ส่งต่อเนื้อหาแก่นสำคัญไปให้ลูกมือ ซึ่งจะได้เรียนรู้และนำเนื้อหาบทเรียนต่าง ๆ ไปใช้ นำไปสู่การกระตุ้นแรงขับเคลื่อนภายในของลูกมือให้เรียนรู้ คิดในเชิงลึก และลงมือศึกษาปัญหา ระหว่างที่สั่งสมสิ่งต่าง ๆ ก็ยกระดับคุณภาพทักษะแบบองค์รวมของตนอย่างต่อเนื่อง ผลักดันให้ช่างฝีมือกลุ่มเปราะบางเติบโตก้าวหน้าโดยอาศัยความรู้และทักษะ

3. การประสานทีม “ครูช่างกับอาจารย์” และปฏิรูประบบประเมินด้วยผลการดำเนินงาน

สถาบันการศึกษา อุตสาหกรรม และธุรกิจร่วมกันจัดทำรูปแบบจัดการการเรียนการสอน และการสร้างทีมอาจารย์ให้แก่สถาบันการศึกษา กำหนดมาตรฐานสำหรับการสร้างทีม “ครูช่างกับอาจารย์” เพื่อการเรียนการสอนให้ชัดเจน เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนอาจารย์ระหว่างสถาบันการศึกษา กับธุรกิจ โดย “ใช้โครงการเป็นแนวทาง บูรณาการการเรียนและการทำงาน ดำเนินการแบบอี-คอมเมิร์ซ” จากนั้นทั้งสถาบันการศึกษาและธุรกิจก็ร่วมกันสร้างคลังทรัพยากรอาจารย์พิเศษ ภายใต้การชี้แนะของสมาคมอุตสาหกรรม จ้างช่างผู้ชำนาญทักษะที่มีฝีมือในภาคธุรกิจมาเป็นอาจารย์พิเศษ เพื่อสอนทักษะและบริการแบบดั้งเดิม ภาคอุตสาหกรรม สถาบันการศึกษา และธุรกิจร่วมกันรับหน้าที่ในการยกระดับความเป็นมืออาชีพของอาจารย์ สร้างสตูดิโอเชิงธุรกิจขึ้นในสถาบันการศึกษาผ่านความร่วมมือดังกล่าว เพื่อจัดการเรียนการสอนและการฝึกอบรมอาชีพศึกษาคุณภาพสูงให้แก่ลูกมือ

และช่างฝีมือทั่วไป นี่จะเป็นการช่วยรับประกันว่าลูกมือจะมีทักษะและความรู้ที่จำเป็นซึ่งตอบสนองต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และมีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นหลังจากสำเร็จการศึกษา รวมถึงจัดหาแพลตฟอร์มแบ่งปันความรู้และเครือข่ายทางสังคมให้แก่ช่างฝีมือทั่วไปในอุตสาหกรรมด้วย

ภาพที่ 5-9 ทีม “ครูช่างกับอาจารย์” (Shi Lei, 2023)

อาจารย์ในสถาบันการศึกษากับนายช่างในบริษัทร่วมกันถ่ายทอดความรู้และทักษะ บ่มเพาะทักษะและเทคนิคจากมุมมองผู้ประกอบการวิชาชีพ และผสมผสานคุณลักษณะทางมนุษยศาสตร์กับวิชาชีพเข้าด้วยกัน ในฐานะความร่วมมือแบบหนึ่ง การจัดการด้วยรูปแบบอาจารย์คู่จะนำโครงการและการสั่งซื้อมาใช้เป็นโอกาสที่ทุกฝ่ายจะได้ประสานผลประโยชน์ ทลายข้อจำกัดของการรู้คิดแบบตายตัว พร้อมตั้งเป้าหมายร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว เป้าหมายร่วมนี้ต้องได้รับการยอมรับและเห็นชอบ

จากสมาชิกในกลุ่ม รวมถึงยินยอมสละกำลังเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว การขับเคลื่อนด้วยผลประโยชน์และระบบประกันเป็นปัจจัยหลักของความร่วมมือที่จะให้การศึกษาแก่ผู้คนในรูปแบบอาจารย์คู่ ปฏิรูปการประเมินจากผลการดำเนินงาน แต่พิจารณาจากความต้องการของอาจารย์และนายช่างกลุ่มต่าง ๆ ใช้ทั้งสิ่งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุกระตุ้นแรงขับเคลื่อนภายในให้เกิดเป็นความร่วมมือแบบอาจารย์คู่ ตัวอย่างเช่น ทุนสำหรับโครงการและการสั่งซื้อ ใบแสดงคุณวุฒิและทักษะประกันสังคมสำหรับอาจารย์คู่ เป็นต้น ภายใต้รูปแบบบ่มเพาะบุคลากรยุคใหม่ด้วยระบบอาจารย์คู่ เราต้องให้ความสำคัญกับการสร้างอาจารย์คุณภาพสูง ด้านหนึ่งคือต้องใช้มาตรการคัดเลือกอาจารย์เฉพาะทางในสถาบันอาชีวศึกษากับอาจารย์ช่างในธุรกิจอย่างเข้มงวด คัดเลือกอาจารย์ที่จะรับหน้าที่สอนหลักสูตรเฉพาะทางและอาจารย์ช่างที่จะชี้แนะทักษะและเทคนิคให้แก่ลูกมือโดยใช้มาตรฐานอย่างเคร่งครัด เพื่อควบคุมคุณภาพของอาจารย์ผู้สอนอย่างเข้มงวด อีกด้านหนึ่ง อาจารย์และอาจารย์ช่างก็ต้องเข้ารับการประเมินอย่างสม่ำเสมอ ควรนำความเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการสอนและการชี้แนะของอาจารย์มาใช้จัดทำเนื้อหาการเรียนรู้อใหม่ (re-education) อย่างมีเป้าหมายสำหรับผู้สอนและยกระดับการศึกษาของอาจารย์และนายช่างอย่างต่อเนื่อง

แน่นอนว่า ประเด็นของกลุ่มอาชีวศึกษาด้านเซรามิกที่มีศูนย์กลางเป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจที่มีภาคอุตสาหกรรมเข้าร่วม ไม่ใช่แค่ปัญหาในด้านการฝึกอบรมและการศึกษาเท่านั้น แต่ยังมีประเด็นสำคัญเรื่องการหล่อหลอมสถานะทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และเครือข่ายความต้องการขึ้นใหม่ ซึ่งจะส่งผลต่อความหลากหลายในเส้นทางอาชีพของอาจารย์ผู้สอนและการเพิ่มพูนการทำเพื่อสังคม พลิกโฉมระบบ “นายช่างกับลูกมือ” แบบดั้งเดิมเปลี่ยนวิธีสืบทอดแบบดั้งเดิมจากอาจารย์สู่ศิษย์ที่ตั้งอยู่บนความสัมพันธ์ทางสายเลือด สร้างระบบการจัดการอาจารย์คู่แบบสหวิทยาการขึ้นในสถาบันการศึกษา เช่น เปิดชั้นเรียนธุรกิจ ชั้นเรียนนายช่าง-ลูกมือ ชั้นเรียนการออกแบบ เป็นต้น ริเริ่มพิธีกราบอาจารย์เพื่อฝากตัวเป็นศิษย์ เน้นการรับลูกมือที่ละกลุ่ม อาศัยวงจรเช่นนี้เพิ่มจำนวนผู้สืบทอดทักษะการทำเครื่องเคลือบเซรามิก ถ่ายทอดความรู้และทักษะให้ช่างฝีมือและลูกมือ รวมถึงสอนแนวคิดคุณธรรมและบ่มเพาะจิตวิญญาณวิชาชีพให้แก่ลูกมือหนึ่งในแก่นสำคัญก็คือ ลูกมือและช่างฝีมือทั่วไปในอุตสาหกรรมต้องให้ความเคารพนับถือในทักษะตั้งแต่ต้นจนจบ สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นด้วยสำนึกรับผิดชอบและตระหนักในหน้าที่อย่างสูงยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และบรรลุผลประโยชน์ทางธุรกิจ

4. สร้างการเรียนรู้การสอนจากสถานการณ์จริง ปฏิรูปการจัดหลักสูตร

การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคมอย่างหนึ่งซึ่งทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ โดยเกิดการร่วมมือทางสังคมอย่างกว้างขวางระหว่างกระบวนการเรียนรู้ ส่วนการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงหมายถึง การเรียนรู้จากสถานการณ์ที่ได้ปรับใช้ความรู้หรือทักษะที่ต้องการเรียน กล่าวคือ หากมีสถานการณ์ที่สิ่งที่เราต้องการเรียนรู้ได้ถูกประยุกต์ใช้จริง เราก็ควรเรียนรู้สิ่งเหล่านั้นจากสถานการณ์

ดังกล่าว “ใช้ที่ไหน ก็ได้เรียนรู้ที่นั่น” การเรียนรู้ในลักษณะนี้มักเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง โดยแทรกซึมอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมและธรรมชาติแบบใดแบบหนึ่ง

กระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมที่การก่อเกิดความรู้และการจัดการเรียนการสอนตั้งอยู่บนตรรกะแบบวิชาการ ไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการของระบบอาชีวศึกษาของประเทศจีนในปัจจุบันได้อีกต่อไป การบ่มเพาะบุคลากรต้องเน้นปฏิบัติการ โดยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการประยุกต์ใช้ความรู้เป็นจุดออกตัวและจุดตั้งหลัก ปฏิรูปเนื้อหาและรูปแบบการจัดหลักสูตร สร้างการเรียนการสอนจากสถานการณ์จริง ใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบของการเรียนรู้ทางสังคม ใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) การเรียนรู้แบบผสมผสาน และระบบโครงการกับการสั่งซื้อเพื่อจัดหลักสูตร โดยตั้งอยู่บนผลประโยชน์ของลูกมือและช่างฝีมือ ให้ผู้เรียนได้เห็นมุมมองต่าง ๆ ได้ยินเสียงที่หลากหลาย และที่สำคัญยิ่งกว่าก็คือ มองเห็นจากระดับความสูงที่แตกต่างกัน ทุก ๆ สถานการณ์ล้วนเป็นกระบวนการรู้คิดและประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ ณ จุดใดจุดหนึ่งของมิติและเวลา

เป้าหมายของการปฏิรูปหลักสูตร

เป้าหมายของการปฏิรูปหลักสูตรคือการสร้างแพลตฟอร์มทรัพยากรทางวัฒนธรรมสำหรับชนชั้นทำงานสร้างสรรค์ สร้างการบูรณาการทรัพยากรและการไหลเวียนของข้อมูลในองค์กรที่แตกต่างกัน โดยอาศัยการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ส่งเสริมประโยชน์ต่าง ๆ และความหลากหลายของช่องทางเผยแพร่ความรู้ บ่มเพาะคุณภาพทักษะช่างฝีมือแบบองค์รวม โดยผสมผสานรูปแบบการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมกับแนวคิด “หลักสูตรบวกลงมือทำจริง เรียนรู้บวกรสร้างนวัตกรรม” เสริมสร้างการรู้คิดและการรับรู้เกี่ยวกับศิลปะเซรามิกแบบดั้งเดิม พัฒนาความสามารถในการแสดงทักษะและการสร้างสรรค์ศิลปะ ขณะเดียวกันก็สืบสานพิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนายช่างกับลูกมือ ส่งเสริมวงจรการสืบทอดทักษะระหว่างนายช่างกับลูกมือ อาจารย์ช่างกับอาจารย์ในสถาบันการศึกษา และลูกมือกับลูกมือ

แผนปฏิรูปหลักสูตรโดยรวม

เหล่าผู้ประกอบวิชาชีพที่กลุ่มการศึกษาต้องเผชิญคือบรรดาลูกมือกับช่างฝีมือระดับฐานรากในอุตสาหกรรม ซึ่งมีระดับความรู้และเครือข่ายสัมพันธ์ทางสังคมที่แตกต่างกันไป ประสบการณ์การทำงานและการเรียนของคนกลุ่มนี้ก็แตกต่างกันมาก ทั้งยังมีความเป็นตัวของตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่างฝีมือในอุตสาหกรรมจะชอบปรับตารางเรียนตามรูปแบบการใช้ชีวิตที่เคยชินมาเป็นเวลานาน มีจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ค่อนข้างชัดเจน และมุ่งเน้นแก้ปัญหาในการทำงานและชีวิตเป็นหลัก ดังนั้นจึงต้องปฏิบัติต่อสถานการณ์แต่ละระดับในแบบที่แตกต่างกัน จัดทำแผนโดยรวมสำหรับสถานการณ์ทางสังคมเพื่อสร้างหรือคงไว้ซึ่งพฤติกรรม

ประการแรก สร้างชุมชนนักปฏิบัติ (community of practice) นำรูปแบบจัดการการทำงานของช่างฝีมือในภาคธุรกิจมาใช้กับภาคการศึกษา เปลี่ยนรูปแบบการฝึกงานในบริษัทที่มีอยู่เดิม

สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อม สร้าง “แควดวง” ที่ประกอบด้วยช่างฝีมือผู้ประกอบการวิชาชีพจริง ตั้งสตูดิโอเชิงธุรกิจขึ้นในสถาบันการศึกษา ส่วนช่างนักศึกษากับช่างฝีมือก็เข้าร่วมและพยายามเก็บเกี่ยวประสบการณ์ปฏิบัติการทางสังคมและวัฒนธรรมจากแควดวงนี้ เพราะความรู้อยู่ในปฏิบัติการของชุมชนนักปฏิบัติ ไม่ใช่ในตำรา

ภาพที่ 5-10 แผนการดำเนินงานของชุมชนนักปฏิบัติ (Shi Lei, 2023)

1) การสร้างชุมชนนักปฏิบัติดำเนินการในสองด้าน คือ การสร้างโครงสร้างและแนวทางการปฏิบัติ การสร้างโครงสร้างเป็นการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันโดยสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรม ภาคอุตสาหกรรมให้ข้อมูลแก่สถาบันการศึกษาเกี่ยวกับช่างฝีมือ ภาคธุรกิจจัดหาช่างฝีมือที่มีประสบการณ์ตลอดจนความต้องการด้านการจัดการและการผลิต ภาคอุตสาหกรรมทำหน้าที่เป็นตัวกลางสร้างสะพานเชื่อมระหว่างภาคธุรกิจและสถาบันการศึกษา หรือเกี่ยวกับแผนการดำเนินงาน ซึ่งเป็นการวางแผนงานร่วมกัน

2) การบ่มเพาะช่างฝีมือไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญด้านการศึกษา สังคม และธรรมชาติเท่านั้น โดยยังควรมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการสร้างทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการศึกษา การผลิตและการอาชีพ และส่งเสริมการสร้างทรัพยากรไปสู่ทิศทางบูรณาการหลากหลายสาขา ซึ่งสามารถดำเนินการได้ผ่านความร่วมมือเชิงลึกระหว่างหน่วยงานภาคสนาม ซึ่งครอบคลุมสาขาต่างๆ เช่น การศึกษา เทคโนโลยี อาชีพ และสังคม

การสร้างชุมชนนักปฏิบัติขับเคลื่อนด้วยโครงการและการทำงานร่วมกัน โดยสร้างสตูดิโอขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ศูนย์การออกแบบ และศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์ภายในและภายนอกสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก

สถาบันการศึกษา ห้องเรียนแต่ละห้องในอาคารเรียนจะจัดเป็นสตูดิโอปฏิบัติการ และควบคุมดูแลโดยช่างฝีมือผู้มีประสบการณ์ ช่างฝีมือเหล่านี้จะควบคุมดูแลด้านการเรียนการสอนและการแบ่งปันประสบการณ์ด้านการผลิตแก่ช่างฝีมือผู้สมัครเรียนในโครงการ

โดยในปีแรก ผู้เรียนจะทำการเรียนรู้ทักษะและความรู้ทั่วไป และทำการฝึกอบรมจนสามารถปฏิบัติการในสภาพแวดล้อมการผลิต ปีที่สอง ผู้เรียนจะทำการฝึกฝนงานเชี่ยวชาญ และในปีที่สาม หากผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการผลิต สามารถเปลี่ยนสถานที่ฝึกงานและเข้าสู่บริษัทหรือโรงงานในภาคสนาม ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาสามารถจัดตั้งศูนย์การออกแบบเพื่อเชื่อมต่อกับองค์กรภาคธุรกิจต่างๆ เพื่อชดเชยการขาดความสามารถด้านนวัตกรรมการออกแบบของภาคธุรกิจ บรรลุความร่วมมือเชิงลึกระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจ และเชื่อมโยงสถาบันการศึกษาเข้ากับความต้องการทางภาคอุตสาหกรรม

3) สถาบันการศึกษาเป็นผู้กำหนดแผนการปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอน การประสานงานกับภาคอุตสาหกรรม และการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคธุรกิจ นำไปใช้กับกระทรวงศึกษาธิการของมณฑลเจียงซี เพื่อได้เงินทุนสำหรับการปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอน เมื่อเข้าสู่ขั้นตอนทดลองภาคปฏิบัติ ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติจะถูกนำมาวิเคราะห์อีกครั้ง และเข้าสู่ขั้นตอนการประเมินผลเพื่อปรับปรุงแผนในลำดับต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ สามารถแบ่งออกได้เป็น 1) ยกระดับความเข้าใจร่วมกันที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเวทีความร่วมมือร่วมกันของสถาบันการศึกษา ภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจ 2) ยกระดับพื้นที่เชื่อมต่อชุมชนนักปฏิบัติการ สร้างเครือข่ายความร่วมมืองาน 3) ยกระดับความรู้ของช่างฝีมือ

ประการที่สอง สร้างการมีส่วนร่วมในเป้าหมายองค์กร (participation in organizational goals) ทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมผ่านโครงการหรือการสั่งซื้อ โดยผู้เข้าร่วมต้องมีเป้าหมายเดียวกัน สร้างกลไกดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วม เรียนรู้ทักษะผ่านปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือทางสังคม ทุกฝ่ายที่เข้าร่วมเต็มใจยอมรับผู้มาใหม่ซึ่งคุณสมบัตินั้นอาจยังไม่เพียงพอเข้าเป็นสมาชิกของชุมชน โดยในช่วงแรกเริ่ม ผู้เรียนอาจทำได้เพียงงานจิปลาย จากนั้นเมื่อทักษะเพิ่มพูนขึ้นจึงจะได้รับอนุญาตให้จับงานสำคัญและเข้าสู่ใจกลางของแวดวง บรรลุความคาดหวังในการกำกับและการรับรู้ความสามารถของตนเอง ขณะเดียวกันก็ต้องสร้างกลไกให้รางวัลเพื่อกระตุ้นความกระตือรือร้นของผู้เข้าร่วม

ประการที่สาม ได้แก่ ระบบลูกมือสมัยใหม่ (modern apprenticeship) กล่าวคือ การเรียนรู้ที่ใช้ระบบนายช่างสอนลูกมือ โดยลูกมือและช่างฝีมือจะได้รับอิทธิพลจากการได้สื่อสารอารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรมของนายช่าง ผนวกเข้ากับการได้เรียนรู้ความรู้และทักษะจากระบบสถาบันการศึกษา ส่งผลให้การบ่มเพาะและการสืบทอดจิตวิญญาณช่างฝีมือได้มีพื้นฐานที่เป็นระบบและปฏิบัติการ เป็นการสืบสานพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจิตวิญญาณช่างฝีมือให้ดำเนินต่อไป

การเรียนรู้จากสถานการณ์จริงเน้นหลักการเรียนรู้สองข้อ ข้อแรก ทักษะและความรู้ ปรากฏให้เห็นสถานการณ์จริงและถูกนำไปปฏิบัติ ผนวกการเรียนรู้กับการใช้จริงเข้าด้วยกัน ข้อสอง การเรียนรู้จากสถานการณ์จริงถูกนำมาวิเคราะห์และพบว่า การเรียนรู้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นได้แม้จะไม่มีเสริมแรงจากภายนอก

4.3 รายละเอียดการปฏิรูปหลักสูตร

ในสถานการณ์จริงของการปฏิรูปการบ่มเพาะบุคลากรและให้ความสำคัญกับปัญหาการพัฒนาทักษะช่างฝีมือนั้น ช่างฝีมือในอุตสาหกรรมมีประสบการณ์มากกว่าช่างนักศึกษา เมื่อพิจารณาจากผลประโยชน์และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจส่วนตัว คนกลุ่มนี้ก็มักจะเลือกเรียนเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น การเรียนต้องมีจุดมุ่งหมาย ส่วนช่างนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต้องการเวลาและการฝึกปฏิบัติค่อนข้างมากเพื่อให้จดจำกระบวนการได้ลึกซึ้ง รูปแบบการจัดหลักสูตรจึงควรแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้แบบผสมออนไลน์และออนไซต์ การเรียนรู้โดยปรับตามบุคคล การเรียนรู้โดยการเลียนแบบ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่างฝีมือในอุตสาหกรรมสามารถติดต่อองค์การวิชาชีพได้ในสถานะสมาชิก เพื่อเรียนหลักสูตรออนไลน์ของสถาบันการศึกษา หรือใช้ช่องทางการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบออนไซต์ รายละเอียดการวางแผนหลักสูตรถูกแบ่งประเภทและจัดการแบบบูรณาการตามคนสองกลุ่ม ดำเนินการจัดการวิชาชีพโดยจัดหลักสูตรเป็นหน่วยย่อย ใช้โครงสร้างหลักสูตรแบบโมดูล และสนับสนุนรูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่ต้องมานั่งเรียนกับอาจารย์ตามตารางเวลาที่กำหนด

ภาพที่ 5-11 แผนภาพรูปแบบหลักสูตร (Shi Lei, 2023)

ประการแรกคือโมเดลการเรียนรู้การสอนเชิงทฤษฎี โดยบูรณาการความเคยชินในการผลิตและการใช้ชีวิตของช่างฝีมือเข้ากับจุดเด่นของยุคอินเทอร์เน็ต ปฏิรูปการจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยอาศัยการเรียนรู้แบบผสมออนไลน์และออนไซต์ สร้างรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อ ใช้เอกสารประกอบการเรียนการสอนออนไลน์ ให้นักศึกษาเรียนเองได้ทุกที่ทุกเวลาโดยไร้ข้อจำกัด ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรข้อมูล ใช้การเรียนรู้ที่เน้นการค้นคว้าเป็นแนวทางสำหรับช่างฝีมือในอุตสาหกรรม หลักสูตรออนไลน์อาจใช้อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้อันไม่สิ้นสุดที่เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา นี้ไม่เพียงตอบสนองความต้องการด้านการเรียนรู้แบบพิเศษของคนกลุ่มนี้ที่อยู่ในรูปแบบการผลิต+การเรียนรู้ แต่ยังช่วยให้พวกเขาได้รับข้อมูลที่อยู่นอกเหนือจากการรู้คิด และสามารถซึมซับความรู้และบ่มเพาะทักษะของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

ภาพที่ 5-12 กิจกรรมการผลิตประจำวันของช่างฝีมือ (Shi Lei, 2023)

ประการที่สองคือรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มคนในโครงการอาจมาจากชนชั้นต่าง ๆ ทั้งช่างฝีมือและลูกมือหรือช่างนักศึกษาที่กำลังจะกลายเป็นช่างฝีมือ ท่ามกลางบุคคลและสถานการณ์ที่มีพลวัตและความซับซ้อน จะมีการจำกัดและการแผ่อิทธิพลต่อกันและกัน รวมถึงก่อให้เกิดประสบการณ์ การรู้คิด และการปรับตัวระหว่างบุคคลกับสถานการณ์ และบุคคลกับบุคคล ในกระบวนการพัฒนา รวมถึงการยกระดับสายสัมพันธ์ทางสังคมและทักษะต่าง ๆ รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือนำโครงการมาใช้ในการเรียนการสอน ออกแบบแบบฝึกหัดจากโครงการให้มีจุดสำคัญและระยะการฝึกฝนที่หลากหลาย แล้วบูรณาการแต่ละส่วนเข้าไปในการเรียนการสอนแต่ละชั้น แบ่งหลักสูตรออกเป็นหลายส่วน ก่อนอื่นคือใช้โครงการขนาดเล็กหรือส่วนหนึ่งของโครงการมาใช้ฝึกอบรมความรู้ ใช้โครงการที่เป็นโมดูลย่อยในขั้นตอนต่าง ๆ มาใช้ฝึกฝน เพื่อให้ลูกมือได้รับความรู้ในรูปแบบใช้งานจริง จากนั้นก็ออกประกาศการแบ่งหน้าที่ในโครงการแบบองค์รวม ยกเลิกปฏิสัมพันธ์ทางเดียว

ระหว่างอาจารย์กับนักเรียนโดยไม่ทำลายการเรียนการสอนแบบโครงการ แล้วดำเนินหลักสูตรโดยแบ่งกลุ่มตามรูปแบบฝ่ายต่าง ๆ ที่ต้องร่วมมือกันในบริษัท ด้วยเงื่อนไขความเป็นเอกภาพในกระบวนการออกแบบโครงการ อาจารย์สองคนจะทำหน้าที่เป็นผู้นำกระบวนการแบ่งกลุ่มและจัดสรรหน้าที่ให้นักเรียนลงทำจริง เช่น ลูกค้าสัมพันธ์ สร้างคอนเซ็ปต์การออกแบบ ผลงานนวัตกรรม งานอี-คอมเมิร์ซ ประเมินแผนงาน เป็นต้น ให้นักมือและช่างฝีมือได้พัฒนาความสามารถในการทำงานจริง การสื่อสาร และการแสดงผลงานอย่างรอบด้านในกระบวนการฝึกทำโครงการ พัฒนาจุดเด่นของตัวเองให้ได้มากที่สุด สร้างเงื่อนไขสำหรับจิตวิญญาณช่างฝีมือสมัยใหม่ด้วยลักษณะการจัดการที่มีระเบียบ แบบแผน และเสถียรภาพ บ่มเพาะออกมาเป็นบุคลากรในระดับช่างฝีมือแห่งชาติที่สร้างคุณค่าแรงงานประสิทธิภาพสูงได้อย่างแท้จริง ในระหว่างกระบวนการดังกล่าว ทักษะและผลิตภัณฑ์ในเชิงวัตถุจะค่อย ๆ ถูกซึมซับเข้าสู่การแสวงหาทุนทางเศรษฐกิจ สิ่งที่ได้มาจากกระบวนการนี้จึงไม่ใช่แค่เพียงความสามารถ แต่จะรวมถึงหนทางในการบรรลุคุณค่าในตนเอง

ประการที่สาม ใช้การเรียนรู้โดยการเลียนแบบ การสร้างสายสัมพันธ์นายช่างกับลูกมือแบบใหม่เป็นกุญแจสำคัญสู่การดำเนินความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจที่มีภาคอุตสาหกรรมเข้าร่วม การสืบทอดทักษะระหว่างนายช่างกับอาจารย์ นายช่าง/อาจารย์กับลูกมือ/ลูกศิษย์ ลูกมือกับลูกมือ รวมถึงในหมู่ผู้สืบทอดจากสถาบันการศึกษา เป็นการสืบทอดและพัฒนาทักษะผ่านการเลียนแบบและสั่งสมประสบการณ์ส่วนตัวกับประสบการณ์ทางสังคม นี่คือปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนางจรชีวิตของทักษะช่างจิตรกรรมเขียนสี รูปแบบชุมชนผู้ใช้แรงงานช่วยจัดหาช่องทางเชิงระบบให้แก่การประสานผลประโยชน์ระหว่างแรงงานกับทุน อันที่จริงก็เป็นการสร้างกรอบการกำกับส่วนรวมให้แก่ระบบนายช่างกับลูกมือ กรอบใหม่นี้สลับวิธีกำกับควบคุมแบบชายเป็นใหญ่ในระบบลูกมือแบบดั้งเดิมทิ้งไป และใช้วิธีจัดการแบบประชาธิปไตยระหว่างนายช่างกับลูกมือ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของระบบเศรษฐกิจแบบตลาดที่มีความเป็นเหตุเป็นผล รวมถึงเป็นพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครือข่ายสายสัมพันธ์ทางสังคม และหลุดออกจากความตายตัวของชนชั้นช่างฝีมือในอุตสาหกรรม

ประการที่สี่คือโมดูลหลักสูตรเพื่อการพัฒนาตัวเอง อันที่จริง เมื่อเทียบกับช่างนักศึกษาแล้ว ช่างฝีมือในอุตสาหกรรมมีวินัยในตัวเองและประสบการณ์ชีวิตที่หลากหลาย พวกเขาอาจมีหรือมีความสามารถในการประเมินทางเลือก การปฏิบัติจริง และผลลัพธ์ของพฤติกรรมการเรียนรู้ของตัวเอง ทั้งยังมีจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้กว้างกว่า รูปแบบการเรียนหลากหลายกว่า ด้วยรสนิยมทางสุนทรียภาพ จุดเด่นในทักษะ และวิธีคิดส่วนบุคคลที่แตกต่างกันระหว่างช่างนักศึกษากับช่างฝีมือในอุตสาหกรรม จึงควรจัดการเรียนการสอนเป็นหลายระดับ พร้อมให้เกียรติความแตกต่างของแต่ละบุคคล ชี้นำการเรียนรู้ เคารพการพัฒนาของผู้เรียน ปลูกฝังการเรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดการตนเอง และความสามารถในค้นคว้า นอกจากจะต้องเชี่ยวชาญความสามารถในการลงมือทำและทักษะเชิง

เทคนิคแล้ว ช่างฝีมือยังควรมีความสามารถในการค้นหา วิเคราะห์ และแก้ปัญหาด้วย ต้องมีความสามารถเหล่านี้ เจ้าตัวจึงจะสามารถเอาชนะอุปสรรคและได้รับการขัดเกลาจนถึงขั้นช่างฝีมือแห่งชาติได้

4.4 สร้างระบบประเมินที่หลากหลาย

เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ภาคอุตสาหกรรมต้องมีส่วนร่วมกับระบบอาชีวศึกษาในหลายรูปแบบ และต้องสร้างระบบกำกับดูแลอย่างทั่วถึงที่มีหลายฝ่ายเข้าร่วม เช่น ภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา ภาคอุตสาหกรรม และสังคม นี้ไม่เพียงจำเป็นต่อการพัฒนาระบบอาชีวศึกษา แต่ยังรวมถึงการพัฒนาช่างฝีมือและองค์กรในภาคอุตสาหกรรมด้วย

1) ปฏิรูปกลไกการประเมินด้วยผลคะแนน เปลี่ยนวิธีประเมินด้วยการทดสอบความรู้ในตำราเป็นหลักเพียงอย่างเดียว ไปใช้กลไกการประเมินแบบองค์รวมด้วยการทดสอบเชิงปฏิบัติการเป็นหลัก ใช้ผลการดำเนินงานประจำวัน ความสามารถเชิงปฏิบัติการ และคุณลักษณะทางวิชาชีพของลูกมือในการฝึกอบรมจริงเป็นปัจจัยสำคัญในการประเมิน อาศัยการยกระดับวิธีประเมินปฏิบัติการ เพื่อป้อนแก่นักเรียนให้มีแนวคิดและกิจวัตรการทำงานที่ให้ความสำคัญต่อคุณภาพการทำงาน

2) เน้นการประเมินเชิงกระบวนการแบบแฝงที่บูรณาการโครงการและการสั่งซื้อ ปฏิบัติตามแนวคิด “งานสอนคืองานประเมิน” และการประเมินคือการเรียนรู้ มองการค้นคว้าระบบการเรียนรู้ด้วยโครงการว่าเป็นงานประเมิน พยายามหลีกเลี่ยงการประเมินแบบโจ่งแจ้ง เน้นการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบระหว่างการทำโครงการให้สำเร็จ ขณะดำเนินโครงการและการสั่งซื้อ พยายามใช้คำถามชี้แนะ ทำการอภิปรายกลุ่ม และพิจารณาแนวคิด การวางแผน แผนงาน ผลิตภัณฑ์ และเกณฑ์การประเมินอื่น ๆ เพื่อทำการประเมินเชิงกระบวนการ ใช้วิธีการหลากหลายรูปแบบเพื่อบันทึกกระบวนการดำเนินโครงการของลูกมือ

ขณะเดียวกันก็เพิ่มความคิดเห็นจากมุมมองของลูกมือและช่างฝีมือลงในการประเมินให้มากขึ้น ในแง่หนึ่งคือการรับประกันความสมบูรณ์และความถูกต้องแม่นยำของระบบการประเมิน ส่วนอีกแง่หนึ่งคือกระตุ้นให้นักเรียนเปลี่ยนจากการพิจารณาปัญหาจากมุมมองบุคคลที่สองเพียงอย่างเดียว ไปพิจารณาทั้งกระบวนการเรียนการสอนจากมุมมองของการประเมิน แล้วฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ให้ชำนาญ สกัดข้อมูล และตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ใหม่ขององค์กรต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

ช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีและลูกมือมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดและการสร้างนวัตกรรมวัฒนธรรมเซรามิกแก่สังคม โดยเฉพาะช่างฝีมือในภาคอุตสาหกรรมที่ใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางสภาพสังคม ชุมชน อาชีพ ครอบครัว และการสื่อสารระหว่างผู้คน คนกลุ่มนี้ย่อมคาดหวังว่ากิจกรรมการเรียนรู้ของตนจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เผชิญในชีวิตจริงมากกว่า การแลกเปลี่ยนและการพัฒนาทักษะกลายเป็นกระบวนการที่ตั้งอยู่บนสถานการณ์ทางสังคมและการเรียนรู้ชีวิต ไม่ว่าจะ

ท่ามกลางสถานการณ์ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ในปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับสถานการณ์ หรือขณะอยู่ในปฏิบัติการที่ลงมือทำด้วยตนเอง จึงสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ดังที่แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตระบุไว้ว่า “ความรู้ันั้นได้รับการขัดเกลาอย่างต่อเนื่องตลอดชั่วชีวิตของคนผู้หนึ่ง มนุษย์นั้น โดยแก่นแท้แล้วก็เป็นการดำรงอยู่ตามกาลเวลาที่เรียนรู้ท่ามกลางการสำรวจค้นหาลอยอย่างไม่ที่สิ้นสุด” (Gao Zhimin, 2005)

ลักษณะเด่นข้อสำคัญที่สุดของ “กลุ่มอาชีพศึกษา” ในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจที่มีภาคอุตสาหกรรมเข้าร่วม คือการบูรณาการการศึกษา อุตสาหกรรม และภาคธุรกิจ รวมถึงการเรียนการสอนและการผลิตเข้าด้วยกัน การหลอมรวมนี้ขยายไปถึงการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพ ซึ่งหมายถึงระบบหลักสูตรแบบดั้งเดิมที่เน้นความรู้เป็นหลักถูกสร้างขึ้นใหม่ กล่าวคือ การจัดทำหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอนมีการขยายออกไปอย่างกว้างขวาง ท่ามกลางบริบทที่วัฒนธรรมช่างฝีมือสมัยใหม่ถูกสร้างขึ้นใหม่ ช่วยให้บุคลากรช่างฝีมือในอุตสาหกรรมได้รับการบ่มเพาะอย่างเป็นระบบและรอบด้าน พร้อมมีแพลตฟอร์มข้อมูลออนไลน์ หลุดพ้นจากความตายตัวของชนชั้นด้วยการเรียนรู้ใหม่ สร้างโอกาสที่จะเปลี่ยนชะตากรรมและก้าวกระโจนไปข้างหน้า และผลักดันการบูรณาการทักษะและจิตวิญญาณช่างฝีมือเข้าด้วยกันอย่างเป็นธรรมชาติ

สรุปเนื้อหาบทที่ 5

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและการบูรณาการของความดั้งเดิมและนวัตกรรมในยุคสมัยใหม่ เส้นแบ่งและความแตกต่างระหว่างชนชั้นในการศึกษาของช่างฝีมือได้ถูกขบเน้นจนชัดเจน การศึกษาเป็นสิทธิสากล ทุกคนล้วนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา แต่ข้อเท็จจริงกลับไม่เป็นเช่นนั้น คนส่วนหนึ่งมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาอย่างมาก ขณะที่คนอื่นอีกส่วนไม่มีสิทธิมากนัก อันที่จริงแล้ว การศึกษาเป็นกระบวนการค้นหาตัวตนอย่างหนึ่ง เป็นกระบวนการหล่อหลอมการรู้คิดด้วยวิธีของตนเอง การศึกษาควรเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงและการสร้างสมดุล ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงมีแนวคิดประสานเครือข่ายตั้งกลุ่มอาชีพศึกษาขึ้น รูปแบบชุมชนผู้ใช้แรงงานก็เป็นการสร้างกรอบการจัดการแบบส่วนรวมให้แก่ช่างฝีมือในอุตสาหกรรมกับช่างนักศึกษา กรอบการจัดการรูปแบบใหม่นี้ได้เปลี่ยนแปลงวิธีจัดการแบบชายเป็นใหญ่ในระบบลูกมือแบบดั้งเดิม ไปสู่วิธีจัดการแบบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของระบบเศรษฐกิจแบบตลาดที่มีความเป็นเหตุเป็นผล

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้ทางเทคนิคของช่างฝีมือ ทว่ามิได้เป็นเพียงองค์ประกอบเดียว สาเหตุที่การศึกษามีความสำคัญนั้นเป็นเพราะการศึกษาคือสิ่งที่เชื่อมต่อไปถึงทุนทางวัฒนธรรม ทั้งยังเป็นแหล่งรวมของทรัพยากรคุณภาพสูง และเป็นที่มาของความแตกต่างในโครงสร้างทางชนชั้น เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของช่างฝีมือด้วย

ดังนั้น จึงควรต้องนำทุนทางวัฒนธรรมของสถาบันการศึกษา อุตสาหกรรม และธุรกิจมาจัดการทรัพยากรในรูปแบบการบูรณาการและหลากหลาย ทำให้สถานะและความตระหนักในบทบาทประสบการณ์ชีวิตที่สมบูรณ์ และงานที่ใช้การรู้คิดของช่างฝีมือกลับคืนสู่สถานะที่เป็นหนึ่งเดียวกัน พยายามยกระดับรูปแบบการคิดของช่างฝีมือ ทลายการรู้คิดเชิงลบที่มีมาแต่เดิม เรียนรู้อย่างเป็นระบบ ก้าวข้ามการทำงานในกลไกซ้ำ ๆ สร้างหนทางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ยกระดับคุณภาพทักษะช่างจิตรกรรมเขียนสีแบบองค์รวม และขยายพื้นที่การดำรงอยู่ของช่างฝีมือในอุตสาหกรรม

จากการวิจัยและข้อมูลในบทที่ 2 ถึง บทที่ 5 และข้อสังเกตกับสิ่งที่พบเจอจากการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาและชีวิตของช่างฝีมือเป็นเวลาหลายปี นำคำถามลงพื้นที่ไปทำการสำรวจภาคสนาม ก่อนอื่นคือพิจารณาประสบการณ์ที่เกิดจากการวิจัยภาคสนาม ผนวกกับประสบการณ์ส่วนตัวและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ใช้การประเมินอย่างมีตรรกะเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการยกระดับคุณภาพทักษะช่างจิตรกรรมเขียนสีกับทุนทางวัฒนธรรม การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม และการเรียนรู้ทางสังคมอย่างเป็นกลาง ทำการสืบทอดและจัดการจิตวิญญาณวัฒนธรรมช่างจิตรกรรมเขียนสีจากแนวคิดไปจนถึงปฏิบัติการ หลุดพ้นจากการผูกขาดของทุน เปลี่ยนทุนให้เป็นทรัพยากร ภายใต้การผสมผสานระหว่างการศึกษาและการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง สร้างแพลตฟอร์มการแลกเปลี่ยนข้อมูล “กลุ่มอาชีพศึกษา” ขึ้น เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ใหม่ให้แก่ช่างนักศึกษาและช่างฝีมือทั่วไปในอุตสาหกรรม ร่วมมือกันเพื่อบรรลุความเข้าใจเชิงลึกและความชำนาญในทักษะ ส่งเสริมการพัฒนาทักษะแบบองค์รวมของทั้งช่างฝีมือและช่างนักศึกษา มีบทบาทเป็นส่วนเชื่อมต่อภาครัฐเข้ากับภาคธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้สายสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศของอุตสาหกรรมเซรามิก ส่งเสริมความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการค้าขายแลกเปลี่ยนของอุตสาหกรรมเซรามิก และผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเซรามิกให้ก้าวไปอีกขั้น

บทที่ 6

การสรุปผลและอภิปรายผล

เนื้อหาในบทนี้เป็นการสรุปผลจากการวิจัย และนำประเด็นที่ได้จากการวิจัยมาทำการอภิปรายผลและนำเสนอข้อเสนอแนะ โดยมีเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

1. การสรุปผลการวิจัย
2. การอภิปรายผลจากการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

การสรุปผลการวิจัย

แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ก่อตัวขึ้นในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้กำหนดให้ช่างจิตกรรมเขียนสีในสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรมจากกลุ่มเปราะบางในสังคมเป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย จากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และการสร้างโครงสร้างใหม่ของช่างจิตกรรมเขียนสีกระเบื้องเคลือบ รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางทักษะกับวิธีการจัดการการสืบทอดของช่างจิตกรรมเขียนสีกระเบื้องเคลือบภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม ได้สร้างช่องทางการสืบทอดและการจัดการทักษะภายใต้แนวคิด “ชุมชนมนุษย์ที่มีอนาคตร่วมกัน” ซึ่งประกอบด้วยภาคอุตสาหกรรม สถาบันการศึกษา และภาคธุรกิจ ผ่านการบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคอุตสาหกรรม และภาคธุรกิจ เพื่อกระตุ้นพลวัตทางสังคมของช่างจิตกรรมเขียนสีในอุตสาหกรรมและสถาบันการศึกษา โดยข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยมีดังนี้:

1. การเปลี่ยนแปลงและคุณค่าทางจิตวิญญาณของช่างจิตกรรมเขียนสี

เส้นทางการเปลี่ยนแปลงและการสร้างโครงสร้างใหม่ของช่างจิตกรรมเขียนสีจึงต่อเจ็ในพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เฉกเช่นเดียวกับเส้นทางการสืบทอดกับการจัดการจิตวิญญาณ วัฒนธรรม และความหมายของพัฒนาการวงจรชีวิตช่างจิตกรรมเขียนสี ต่างก็ได้รับผลกระทบจากการผลิตด้วยเครื่องจักรกลอันเป็นผลสืบเนื่องจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม การพัฒนาเชิงอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรเป็นเสมือนจุดจบของการผลิตขนาดเล็กที่แรงงานส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกำลังแรงงาน ถ้าเช่นนั้นการผลิตขนาดเล็กคืออะไร คำตอบก็คือ ช่างจิตกรรมเขียนสีที่ใช้สองมือของตนและประสบการณ์การเป็นลูกมือกว่าสิบปีแสดงทักษะขั้นสูงในการตกแต่งเซรามิก รวมถึงความมุ่งมั่น ยึดและความรักอันลึกซึ้งถึงจิตวิญญาณในอาชีพนี้ สิ่งที่หลอมรวมอยู่ในที่นี้คือจิตวิญญาณของ

ช่างฝีมือ แรงงานในการผลิตขนาดเล็ก คือกลุ่มบุคคลที่มีศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์ หน้าร้าน และมีกำลังแรงงานเป็นของตนเอง รวมไปถึงวัสดุที่ใช้ในการผลิตและสร้างสรรค์ ในยุคนั้น คนงานกับแรงงานไม่ได้แยกออกจากกันโดยสิ้นเชิง แต่ด้วยตลาดและความต้องการของมนุษย์ที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ใช้เครื่องจักรจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ระบบการผลิตแบบสายการผลิตไม่เพียงช่วยเพิ่มปริมาณการผลิตและลดต้นทุน แต่ยังส่งผลกระทบต่อการผลิตขนาดเล็กเหล่านี้ด้วย วิธีการผลิตที่เน้นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่แบบใช้เครื่องจักรจะแยกคนงานออกจากแรงงาน ส่งผลให้ช่างฝีมือได้แต่ทำงานในโรงงาน ถูกลดทอนกลายเป็นเพียงเครื่องจักรเครื่องหนึ่งในสายการผลิต การใช้แรงงานกลายเป็นงานน่าเบื่อ ซ้ำซากจำเจ และไร้การโต้ตอบ ช่างฝีมือจึงกลายเป็นคนงานรับค่าจ้าง ไม่มีสิ่งใดเป็นของตนเอง ได้แต่ขายแรงงานต่างสินค้า เมื่อเป็นเช่นนี้จึงไร้ซึ่งจิตวิญญาณช่างฝีมืออีกต่อไป ช่างฝีมือถูกลดทอนจนกลายเป็นเพียง “มนุษย์จักรกล” ทว่า วัฒนธรรมเซรามิกจึงต่อเจ็มนั้นขับเน้นลักษณะพิเศษของวัฒนธรรมท้องถิ่น ช่างฝีมือที่มีความรู้และทักษะสูง บางส่วนกลับสามารถสืบทอดวิธีการผลิตขนาดเล็ก ผลักดันการพัฒนาตัวเองและส่งเสริมความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ พร้อมทั้งแสวงหาจิตวิญญาณช่างฝีมืออย่างไม่หยุดยั้ง ขณะเดียวกันก็กลายมาเป็นรากฐานของการพัฒนาช่างจิตรกรรมเขียนสีจึงต่อเจ็มนให้มีสถานะที่หลากหลาย

นักวิชาการจำนวนมากมองว่า ปัญญาประดิษฐ์จะมาทดแทนคุณค่าของ “มนุษย์จักรกล” ชนชั้นช่างฝีมือใหม่จะโค่นล้มชนชั้นเก่า ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ความหมายของการเป็นช่างฝีมือก็แตกต่างกันไปด้วย ท่ามกลางบริบทของยุคปัจจุบันที่ส่งเสริมจิตวิญญาณ ความหมาย และคุณค่าของช่างฝีมืออย่างแข็งขัน ช่างจิตรกรรมเขียนสีจึงไม่ถูกจำกัดด้วยนิยามแคบ ๆ ซึ่งเป็นเพียงผู้ใช้แรงงานผลิตในอุตสาหกรรมงานหัตถกรรมแบบดั้งเดิมอีกต่อไป ช่างฝีมือใช้ “แรงงาน” เป็นสื่อกลางในการสืบทอดวัฒนธรรม ใช้ “วิถี” แห่งทักษะต่อยอดคุณค่าทางวัฒนธรรม สร้างทักษะ จิตใจ แลจิตวิญญาณแบบช่างฝีมือขึ้นด้วยรูปแบบบ่มเพาะบุคลากรแบบใหม่ที่ผสมผสานฝีมือเชิงศิลป์กับทักษะเชิงช่างเข้าด้วยกัน โดยผนวกรวมการใช้แรงงานเชิงปฏิบัติการเข้ากับความเข้าใจเชิงทฤษฎี ซึ่งถือเป็นการสืบทอดและการพัฒนาทักษะอย่างสร้างสรรค์ของช่างจิตรกรรมเขียนสีจึงต่อเจ็มน

นับตั้งแต่สมัยราชวงศ์หมิง ปราบกฏการณ์ “ร้านหงเตี้ยน” ในจึงต่อเจ็มนได้กลายมาเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันล้ำค่าที่จึงต่อเจ็มนมอบให้แก่ชนรุ่นหลัง การมีอยู่ของร้านหงเตี้ยนช่วยส่งเสริมการพัฒนาชุมชน “ภาพปัญญาชนบนกระเบื้องเคลือบ” ในอุตสาหกรรมภาพจิตรกรรมเขียนสีบนเซรามิกอย่างมหาศาล ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดและพัฒนาตลาดกระเบื้องเคลือบเชิงศิลป์ที่เป็นอัตลักษณ์ของจึงต่อเจ็มน เชื่อมโยงอดีตและอนาคต ขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ของตลาดเซรามิกจึงต่อเจ็มน แสดงให้เห็นถึงการปฏิรูปตนเองของช่างจิตรกรรมเขียนสีที่ยึด “ประโยชน์ส่วนตัว” เป็นหัวใจสำคัญภายใต้การชี้นำของตลาดร้านหงเตี้ยน อันเป็นภาพสะท้อนของ

ความมั่นคงและความพิเศษของอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจึงต่อเงินภายใต้โครงสร้างทางสังคมที่ยืดหยุ่น ซึ่งเป็นผลผลิตของระบบเศรษฐกิจตลาดแบบสังคมนิยม ทั้งยังเป็นสื่อกลางสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและการสร้างโครงสร้างใหม่ของช่างจิตรกรรมเขียนสีด้วย

แม้เวลาจะผ่านไป ร้านหงเตียนก็ยังคงดำรงอยู่ ทว่ารูปแบบการดำรงอยู่ได้เปลี่ยนไปจนมีความหลากหลายตามการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจตลาด โครงสร้างทางวัฒนธรรม และสุนทรียภาพวิถีวัฒนธรรม รูปแบบแรกคือการบ่มเพาะ การผลิต การตลาด การบริโภค การบ่มเพาะซ้ำ การผลิตซ้ำ ที่ตั้งขึ้นโดยอุตสาหกรรมผลิตเครื่องเคลือบและได้รับการสืบทอดต่อกันมานับพันปี รูปแบบที่สองคือ ใช้สตูดิโอส่วนตัวเชื่อมต่อกับตลาดเพื่อจำหน่ายผลงาน จึงต่อเงินเป็นศูนย์กลางการผลิตกระเบื้องเคลือบที่เก่าแก่ที่สุดในโลก ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่พื้นที่การผลิตแห่งอื่นไม่มี โดยดึงดูดคนรักเซรามิกจากทั่วประเทศหรืออาจถึงขั้นจากทั่วโลก เกิดเป็นข้อได้เปรียบจากการรวบรวมและปรับโครงสร้างทรัพยากรครั้งใหม่ที่ “ช่างฝีมือจากทุกหนแห่งรวมตัว ชี้นงานส่งออกไปทั่วโลก” ใช้ “การออกแบบเชิงสร้างสรรค์” ของเซรามิกจีนขึ้นารูปแบบ “การผลิต” เป็นการขยายต่อยอดด้านแนวคิด และเป็นความต้องการของตลาดที่มองหาการผสมผสานอย่างเป็นธรรมชาติระหว่างงานศิลปะที่มีรูปลักษณะโดดเด่นทว่าเนื้อหาหลักซึ่งกับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในปริมาณมาก (mass product)

ด้วยเหตุนี้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อุตสาหกรรมเครื่องเคลือบจึงต่อเงินจึงนับว่าผ่านพ้นระบบเศรษฐกิจใหญ่ ๆ มาแล้วสามรูปแบบ นั่นคือ ระบบเศรษฐกิจเกษตรกรรม ระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และระบบเศรษฐกิจสุนทรียภาพ การพัฒนาช่างฝีมือตามแนวทางตลาดเศรษฐกิจสุนทรียภาพค่อย ๆ ขจัดบุคลิกลักษณะที่บรรจบกัน และหันมาเน้นย้ำความเฉพาะตัวของ “ฉัน” สิ่งต่าง ๆ ไล่ตั้งแต่ผลิตภัณฑ์ไปจนถึงการพัฒนาตัวเองล้วนแสวงหาความเฉพาะตัวดังกล่าว ซึ่งสะท้อนอยู่ในความมีชีวิตวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของผลิตภัณฑ์ที่ทำหน้าที่เป็นคุณค่าขึ้นมา เราต้องแสวงหาแบบแผนความคิดสร้างสรรค์ที่ “แตกต่าง” อยู่เสมอ จึงจะครอบครองที่ทางในตลาดที่มีความหลากหลายนี้ได้ ทักษะทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมที่มา “บรรจบกับเครื่องจักรกล” นับว่าเป็นการสืบเนื่องของสภาพทางสังคม ในยุคแห่งเศรษฐกิจสุนทรียภาพ ความต้องการทั้งด้านการใช้งานและด้านสุนทรียภาพของผลิตภัณฑ์เซรามิกถูกผนวกเข้าด้วยกัน ส่วนแนวคิดเรื่องการใช้ชีวิตและคุณค่าทางสุนทรียภาพของผู้คนก็มุ่งแสวงหาคุณค่าที่ให้ความสำคัญกับมนุษย์ นับวันการพัฒนาทักษะช่างฝีมือรวมถึงคุณลักษณะทางวัฒนธรรมและสุนทรียภาพของผลิตภัณฑ์จึงยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ

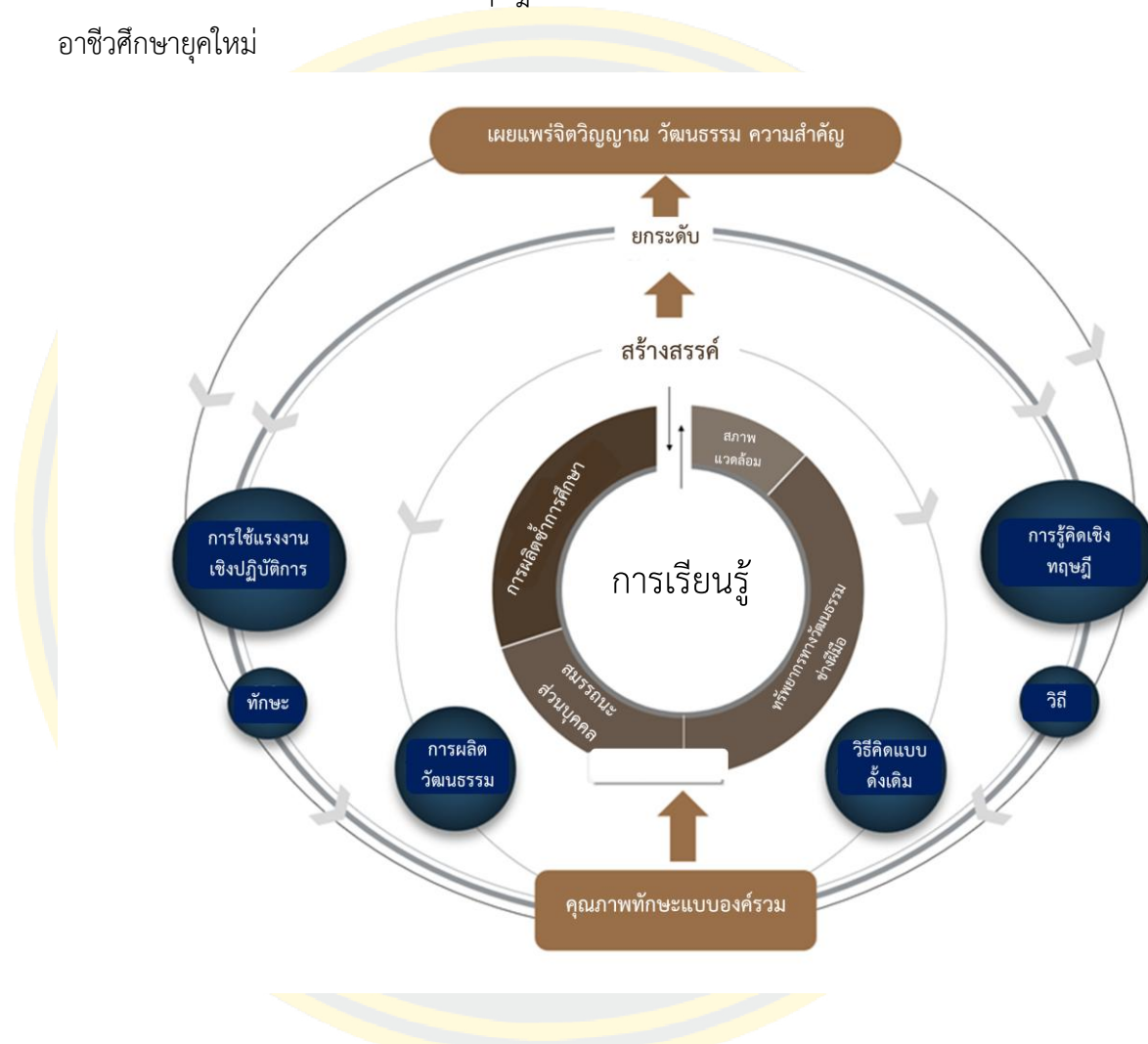
2. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะศิลป์ของช่างจิตรกรรมเขียนสีกับทุนทางวัฒนธรรม

พัฒนาการของวิธีสืบทอดและการจัดการช่างฝีมือในอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบยังเป็นการสัมพันธ์แบบอรรถประโยชน์ ซึ่งก่อตัวขึ้นระหว่างโครงสร้างเชิงอุตสาหกรรมของกลุ่มช่างจิตรกรรมเขียนสีกับการปฏิรูปการศึกษาในอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบ นับเป็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันอย่างน่าอัศจรรย์ ปัจจุบัน ในหมู่ช่างจิตรกรรมเขียนสีเซรามิกจึงต่อเงินมีคนที่ได้รับการศึกษาชั้น

สูงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นในชั้นปริญญาตรี ปริญญาโท หรือระดับศาสตราจารย์ ซึ่งช่างกลุ่มนี้อาจกลายเป็นช่างฝีมือกลุ่มหลักในอนาคต การแบ่งแยกลำดับชั้นภายในกลุ่มยังสะท้อนให้เห็นผ่านข้อเท็จจริงที่ว่า มีความแตกต่างโดยเนื้อแท้ระหว่างกลุ่มที่ครอบครองทุนและปัจจัยการผลิต กับกลุ่มที่ครอบครองความรู้ เทคนิค การจัดการ และทรัพยากรอื่น ๆ หากการแบ่งแยกทางการศึกษากลายมาเป็นการแข่งกันทางชนชั้น การช่วยเหลือสนับสนุนช่างฝีมือจากทางการก็จะสูญเสียความหมาย จึงจำเป็นต้องบูรณาการเรื่องชนชั้นทางสังคมกับคุณภาพทักษะของช่างฝีมือในอุตสาหกรรมลงในการวิจัยเชิงนโยบายอย่างเป็นธรรมชาติ ให้ความสำคัญกับแนวโน้มการพัฒนาในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องศึกษาวิเคราะห์ลำดับชั้นทางสังคมของช่างฝีมือภายในโครงสร้างการแบ่งชนชั้นโดยรวม ขณะเดียวกัน การสืบทอดทักษะช่างจิตรกรรมเขียนสีและการจัดการเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์ยุคใหม่ ก็เป็นการอธิบายคุณสมบัติทางวิชาชีพแบบองค์รวมของช่างฝีมือ ซึ่งส่งเสริมความทุ่มเทอุตสาหกรรม แสวงหาความเป็นเลิศ และการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ การบ่มเพาะบุคลากรในระบบอาชีวศึกษาจีนที่เปลี่ยนจาก “การเป็นเครื่องมือ” ไปมี “ความเป็นมนุษย์” ย่อมต้องการให้สถาบันอุดมศึกษาปรับรูปแบบการบริหารให้เป็นแบบหลายภาคี หลายนัยยะ และหลายแนวทาง กล่าวคือ สร้างการรับรู้ความสามารถของตนด้วยการสั่งสมประสบการณ์และการกำกับตนเอง ซึ่งก็คือความสามารถและการปรับตัวในการเรียนรู้ทางสังคม

ทุนทางวัฒนธรรมจะกลายเป็นจุดเชื่อมต่อแรกเริ่มของการพัฒนาช่างฝีมือในลำดับชั้นต่าง ๆ การรู้จักของช่างจิตรกรรมเขียนสีได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อม การผลิตซ้ำ การศึกษา ทุนทางวัฒนธรรม การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นต้น ช่างฝีมือระดับฐานรากสะสมทุนทางวัฒนธรรมโดยมีจุดประสงค์เพื่อหลายการรู้จักที่มีอยู่เดิม และยกระดับคุณภาพทักษะแบบองค์รวมด้วยการพัฒนาการรู้จัก ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มปริมาณข้อมูล แต่เป็นการยกระดับรูปแบบวิธีคิด โดยในแบบวิธีคิดขั้นต่ำ การเพิ่มปริมาณข้อมูลเป็นเพียงแค่การทำซ้ำขั้นต่ำเท่านั้น หากต้องการยกระดับรูปแบบวิธีคิด ก็ต้องหลายการรู้จักขั้นต่ำที่มีอยู่เดิมเสียก่อน จากนั้นจึงตั้งสมาธิแล้วเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เอาชนะการทำซ้ำขั้นต่ำให้ได้ การรู้จักเป็นสาเหตุ การสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นผลลัพธ์ การสร้างสรรค์คือการก้าวเข้าไปในระบบที่ยังไม่รู้จัก ผ่านเข้าสู่ขั้นใน ออกมาสู่ขั้นนอก และหลายเขตแดน การรู้จักแบบอ้อมวิสัยของมนุษย์ ทำให้ช่างจิตรกรรมเขียนสีค่อย ๆ หักเหจากการผลิตงานหัตถกรรมแบบดั้งเดิมที่อาศัยทักษะไปสู่การผลิตองค์ความรู้และวัฒนธรรม นี่คือการพัฒนาจึงต่อเงินรูปแบบใหม่ ขณะเดียวกันก็เป็นการพัฒนาประเทศจีนรูปแบบใหม่ด้วย เมื่อเข้าสู่ยุคปัญญาประดิษฐ์ ความรู้และทักษะต่าง ๆ ความสามารถในการสร้างสายสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะกลายเป็นข้อได้เปรียบหลักในการพัฒนาช่างจิตรกรรมเขียนสี ตั้งเป้าหมายมุ่งสู่อนาคต ผสมผสานสิ่งดั้งเดิมเข้ากับการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ด้วยมุมมองเฝฝพัฒนา เผยแพร่จิตวิญญาณ วัฒนธรรม และคุณค่าของช่างฝีมือ นี่คือนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมงานหัตถกรรมจึงต่อเงินในอนาคต ทำการ

สำรวจอย่างเข้มข้น สร้างกลไกอิสระสำหรับแลกเปลี่ยนทรัพยากรในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา-ธุรกิจที่มีภาคอุตสาหกรรม สร้างการสื่อสารไร้รอยต่อระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะมีความสำคัญต่อการชี้แนะแนวทางการเติบโตและการพัฒนาของช่างฝีมือท่ามกลางกระแสของกาลเวลา โดยสร้างความกระจ่างในแง่ทฤษฎีและส่งผลกระทบต่อระบบอาชีวศึกษายุคใหม่

ภาพที่ 6-1 รูปแบบวิธีคิดที่ยกระดับการรู้คิดของช่างฝีมือ (Shi Lei, 2023)

3. แนวทางการสืบทอดและการจัดการทักษะศิลป์ของช่างจิตรกรรมเขียนสี

แก่นสำคัญของการพัฒนางจรชีวิตช่างจิตรกรรมเขียนสีในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นเมืองแห่งงานหัตถกรรมเซรามิก คือการยกระดับคุณภาพทักษะช่างฝีมือแบบองค์รวมด้วยการสืบทอดและการจัดการ พร้อมทั้งเพิ่มมูลค่าให้แก่คุณค่าของจิตวิญญาณและวัฒนธรรมช่างฝีมือท้องถิ่น

จากมุมมองของการจัดการ การจัดการไม่ใช่การควบคุม แต่เป็นการผนวกการจัดการเข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมตามสถานการณ์จริง ขจัดความขัดแย้งระหว่างประสบการณ์แบบดั้งเดิม

กับความเป็นเหตุเป็นผล สร้างสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ตามความคาดหวังในด้านการกำกับตนเองและการรับรู้ความสามารถของช่างจิตกรรมเขียนสี เพื่อกระตุ้นพลังขับเคลื่อนภายในของแต่ละคน

ภาพที่ 6-2 แผนภาพ: การจัดการแบบ “พึ่งพาซึ่งกัน” (Shi Lei, 2023)

แนวคิดการ “พึ่งพาซึ่งกัน (symbiosis)” ที่เสนอโดย Erich Fromm มีที่มาจากความต้องการพื้นฐานที่มนุษย์มีร่วมกัน พฤติกรรมเชิงรู้คิดของมนุษย์เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทางสังคมอันซับซ้อน ปัจจัยภายนอกอย่างสังคม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมล้วนสามารถส่งอิทธิพลต่อการรู้คิดและระบบประมวลสัญญาณของมนุษย์ นอกจากนี้ เทคโนโลยียังสามารถแพร่กระจายไปสู่ปัจเจกบุคคล ชุมชน สังคม รวมถึงผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นได้อีกด้วย การเรียนรู้ทักษะพัฒนาไปสู่การ “สร้างสังคมในฐานะสมาชิกชุมชน และกลายเป็นบุคคลผู้มีทักษะและความรู้” (Lave, 1993) โดยให้ความสำคัญกับระบบนิเวศของการพัฒนาตัวเองที่ผู้คนมีส่วนร่วมกับสถานการณ์ในชุมชน การฝึกฝนทักษะจึงเป็นกระบวนการซึมซับ บูรณาการ และมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมของชุมชนนักปฏิบัติ ทั้งยังเป็นกระบวนการสร้างความหมายและวัฒนธรรมของทั้งปัจเจกและส่วนรวมด้วย

สิ่งถัดไปคือสร้างพื้นที่ทางสังคมแห่ง “ชุมชนมนุษย์ที่มีขนาดร่วมกัน” ของอุตสาหกรรม สถาบันการศึกษา และภาคธุรกิจ โดยอ้างอิงจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดเอจันและปฏิบัติการในปัจจุบัน ใช้แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมจากสถานการณ์จริงเพื่อความเข้าใจความต้องการและการพัฒนาของกลุ่มสังคมนี ซึ่งจะมีผลสำคัญอย่างลึกซึ้งต่อการส่งเสริมการพัฒนาตนเอง รวมถึงการแลกเปลี่ยนและการพัฒนาวัฒนธรรมเซรามิกท้องถิ่น

การอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาพัฒนาการของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี การสืบทอดและการจัดการจิตวิญญาณ วัฒนธรรม และความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางวัฒนธรรมกับทักษะศิลป์ของช่าง ตลอดจนแนวทางการยกระดับคุณภาพของช่างและการบ่มเพาะและพัฒนาช่างฝีมือรุ่นใหม่ เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเซรามิกภายใต้บริบทความก้าวหน้าของสังคม การส่งเสริมการยกระดับคุณภาพของช่างฝีมือภายใต้บริบทของยุคสมัยสามารถสะท้อนให้เห็นในการเปลี่ยนแปลงทางความคิดดังต่อไปนี้ 1. เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมที่ว่าด้วยเรื่องผลกำไร ช่างฝีมือต้องพัฒนาองค์ความรู้ให้ทันยุคสมัย 2. เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมที่ว่าด้วยเรื่องการผลิตภายใต้ความร่วมมือ ช่างฝีมือต้องพัฒนาทักษะการทำงานแบบบูรณาการ 3. เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมที่ว่าด้วยเรื่องของการปรับปรุงระบบนิเวศ ช่างฝีมือต้องมีแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ กล่าวคือ การพึ่งพาอาศัยกันทางนิเวศน์ การผลิตและการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมการยอมรับคุณค่าของช่างฝีมือและขยายอิทธิพลของวัฒนธรรมและความหมายของช่างฝีมือ

ในฐานะนักจัดการวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและปฏิบัติการสร้างพื้นที่นำร่อง โดยใช้การศึกษาในสถาบันการศึกษา บูรณาการภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจ เพื่อทำการยกระดับความสามารถและคุณภาพในรูปทุนทางวัฒนธรรมของช่างฝีมือ โดยได้จัดทำแผนการจัดการเพื่อร่วมกันสร้างพื้นที่ทางสังคมสำหรับการเรียนรู้ ชุมชนนักปฏิบัติ ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการสำหรับช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีรุ่นใหม่ในเมืองจันทบุรี

อย่างไรก็ตาม ด้วยความซับซ้อนของประเด็นในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้จึงใช้กระบวนการศึกษา เมื่อได้รับข้อมูลสะท้อนกลับ ปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง ทำให้ระหว่างดำเนินโครงการย่อมเกิดปัญหาใหม่ ๆ หรือจุดผิดพลาดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งไม่ใช่การสื่อว่าการวิจัยไม่ประสบความสำเร็จ แต่เป็นการขยายขอบเขตให้แก่การวิจัยเพื่อเพิ่มคุณค่าเชิงลึกในภายหลัง เพิ่มความหลากหลายให้แก่รูปแบบวิธีคิด ผลักดันให้ดำเนินโครงการได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น งานวิจัยฉบับนี้ไม่อาจตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อนี้ได้ทั้งหมด เพราะยังมีประเด็นที่มีคุณค่าอีกมากมายที่ต้องได้รับการศึกษาเพิ่มเติมโดยอาศัยวิธีการและช่องทางที่หลากหลาย

เมื่อพิจารณาจากงานวิจัยที่มีอยู่ในปัจจุบัน ขอบเขตเนื้อหาของงานวิจัยในปัจจุบันมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับการศึกษาของงานวิจัยนี้ ซึ่งได้ส่งเสริมการสำรวจเชิงปฏิบัติของการศึกษา แม้ว่าจะมีผลลัพธ์บางส่วนในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและองค์กรภาคธุรกิจ แต่การวิจัยโดยตรงที่สำรวจการมีส่วนร่วมของช่างฝีมือในอุตสาหกรรมเซรามิก

จึงต่อเงินในชุมชน แนวปฏิบัติความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและองค์กรภาคธุรกิจยังคงอยู่ในช่วงเริ่มต้น ซึ่งบ่งชี้ว่าประเด็นหัวข้อการวิจัยนี้จำเป็นต้องได้รับการวิจัยเพิ่มเติมในอนาคต

จากกรอบการวิเคราะห์ของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม งานวิจัยนี้พบว่าคนในวัยผู้ใหญ่มีความต้องการการแนะนำตนเอง (self-guidance) และมีแรงกระตุ้นที่จะเรียนรู้โดยมีการตั้งคำถามล่วงหน้า ผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่าและมีความสามารถในการเรียนรู้สูงกว่าเด็ก จึงสามารถทำความเข้าใจสิ่งใหม่ ๆ และจัดการโครงสร้างทางการรู้คิดของตัวเองได้ดีกว่า เนื่องจากผู้ใหญ่แต่ละคนมีความแตกต่างกัน จึงนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางการรู้คิดและอุปสรรคในการสื่อสาร โดยระยะห่างเป็นหนึ่งในข้อจำกัดของการเคลื่อนย้ายข้อมูลและการบูรณาการทรัพยากร โดยเฉพาะระหว่างหน่วยงานที่ธรรมชาติแตกต่างกัน ระยะห่างที่ใกล้ชิดอาจขัดแย้งข้อจำกัดนี้ได้ เพราะช่วยส่งเสริมการสื่อสาร แลกเปลี่ยนและการบูรณาการทรัพยากร ทั้งยังเอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือ ยังมีความแตกต่างระหว่างเครือข่ายเด่นชัดเท่าใด ช่องทางการถ่ายทอดความรู้ก็ยิ่งมีความรู้รุ่มรวยเท่านั้น ยิ่งการถ่ายทอดความรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการผลิตองค์ความรู้ใหม่มีความหลากหลายเท่าใด ก็ยิ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาหน่วยงานมากขึ้นเท่านั้น

ความสัมพันธ์ทางการศึกษาเป็นการแลกเปลี่ยนทุนทางวัฒนธรรมทั่ว ๆ ไปแบบหนึ่ง เพื่อวัดความมีประโยชน์ของความสัมพันธ์นี้ แล้วนำทุนทางวัฒนธรรมของช่างฝีมือจากชนชั้นทางสังคมต่าง ๆ ไปใช้ในแบบที่จะรับประกันได้ว่า คนเหล่านี้จะเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้เป็นอย่างดีและยั่งยืนที่สุด จนเกิดเป็นข้อได้เปรียบส่วนบุคคลอย่างถาวร สร้างความเชื่อมโยงในการเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษา กับโครงสร้างความสัมพันธ์ของชนชั้นทางสังคม ไล่ตั้งแต่ตรรกะของหน่วยงานระบบไปจนถึงตรรกะของการเปลี่ยนแปลงระบบ จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการยอมรับกับประเภทของผู้ยอมรับ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาที่ถูกมองว่าเป็นระบบการสื่อสารแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นการต่อยอดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของงานวิจัยนี้ จึงมีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ

ศาสตราจารย์ Fang Lili ระบุว่า “มนุษย์ในฐานะปัจเจกบุคคลมิได้เป็นเพียงภาชนะบรรจุความรู้อีกต่อไป ทว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่สร้างสรรค์นวัตกรรมและมีจิตวิญญาณแห่งการสำรวจอย่างไม่มีที่สิ้นสุด” (Fang Lili, 2023) พลังความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของช่างฝีมือเป็นสิ่งที่ไม่มีที่ทดแทนได้ ตามความเห็นของผู้วิจัย ไม่ว่าจะเป็ช่างฝีมือระดับชาติ ปรมาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ ช่างลูกมือ หรือนักเรียนอาชีวศึกษาที่กำลังจะกลายเป็นช่างฝีมือ ทุกคนต่างก็ต้องการจะทำความเข้าใจโลกใบนี้ เปลี่ยนแปลงโลกใบนี้ สร้างชีวิตของตน และสร้างคุณค่าแห่งชีวิตของตนกันทั้งสิ้น แต่ด้วยข้อจำกัดในความสามารถของแต่ละคน รวมถึงความเชื่อมโยงที่แฝงอยู่ในการพัฒนาของสังคมโดยรวม ความเจริญก้าวหน้าในชีวิตจึงแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ในยุคสมัยที่เทคโนโลยีเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว เราก็มีพื้นที่อันหลากหลายให้พัฒนาได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

จากการทบทวนของผู้วิจัยระหว่างกระบวนการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์กรณีศึกษา และปฏิบัติการ ตั้งแต่การกำหนดคำถามของการวิจัย การออกแบบวิธีดำเนินการวิจัยและกระบวนการวิจัย การเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล จนถึงการเขียนเล่มดัชนีพันธ์ ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวทางของทั้ง ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อพิจารณาตรรกะและความน่าเชื่อถือของข้อสรุปของการวิจัยจากมุมมองที่หลากหลาย เพื่อวิเคราะห์คำถามของการวิจัยในเชิงลึกและเป็นกลาง แต่ด้วยเงื่อนไขและข้อจำกัด อย่างเช่นความซับซ้อนของผู้เข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ประการแรก รูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรม ควรถูกขับเคลื่อนด้วยผลกำไรเพื่อกระตุ้นการดำเนินแผนงาน โดยพิจารณาแนวโน้ม การพัฒนาโครงการจากมุมมองของฝ่ายต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วม เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจกับการพัฒนาตัวเองของช่างฝีมือในอุตสาหกรรมมีข้อขัดแย้งหลายประการ โดย Peter Drucker เคยกล่าวว่า ความสำเร็จของธุรกิจขนาดเล็กจะขึ้นอยู่กับความสำคัญของลักษณะเฉพาะตัว เล็ก ๆ ของธุรกิจดังกล่าว (China Value, 2009) แต่ละคนต่างก็มีเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม และลักษณะเฉพาะตัวที่ได้เปรียบต่อการอยู่รอดของตนเอง การสร้างช่องทางการแบ่งปันในชุมชนชั้น แรกงานสร้างสรรค์จึงเป็นการทำลายเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีมาแต่เดิม และค้นหาลักษณะ เฉพาะตัวที่สอดคล้องกับความต้องการส่วนตัว ความก้าวหน้าแบบสอดประสานของผลกำไรที่อยู่ ตรงหน้ากับพื้นที่ในการ พัฒนาทักษะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง ควรได้รับความสนใจให้มากขึ้น สำหรับโครงการในภายภาคหน้า ผู้วิจัยจึงอยากเสนอแนะให้รัฐบาลดำเนินการแทรกแซงในเชิงบวก ให้มากขึ้น รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมเชิงสถาบันที่เหมาะสมด้วยการกำหนดมาตรฐาน การรับซื้อจาก ภาคประชาชน มาตรการอุดหนุนภาษี และอื่น ๆ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ยั่งยืนและมีเสถียรภาพ สำหรับผลิตซ้ำและพัฒนาการศึกษาให้แก่ช่างฝีมือในอุตสาหกรรมและช่างนักศึกษา

ประการที่สอง ข้อจำกัดในวิธีดำเนินการวิจัย เพื่อเข้าใจรูปแบบการสืบทอดและการจัดการ ลูกมือที่กำลังจะเปลี่ยนสถานะเป็นช่างฝีมือกับช่างฝีมือระดับฐานรากในอุตสาหกรรม รวมถึงเพื่อให้ ผลการวิจัยมีหลักฐานสนับสนุนที่น่าเชื่อถือยิ่งขึ้นและหลีกเลี่ยงข้อมูลเชิงประสพการณ์นิยม งานวิจัย ฉบับนี้ได้ใช้วิธีการสำรวจภาคสนาม ได้แก่ การสังเกต การลงพื้นที่สำรวจ และการสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง เพื่อทำความเข้าใจสภาพการณ์ ปัญหา และความต้องการของลูกมือกับ ช่างฝีมือระดับฐาน รากในอุตสาหกรรมอย่างครบถ้วน โดยยังมีคำถามหลังการวิจัยรอการศึกษาต่อยอดด้วยวิธีดำเนินการ วิจัยในขั้นถัดไป ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายและวิเคราะห์จากมุมมองและทฤษฎีที่ หลากหลาย โดยมีประเด็นมากมายที่เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด ตัวอย่างเช่น ด้วยความหลากหลายและ ความซับซ้อนของความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรม ประเทศ จีนไม่อาจทำตามรูปแบบของชาติตะวันตกได้ จึงควรต้องทำการศึกษาเชิงลึกโดยอ้างอิงจากเงื่อนไข ของประเทศจีนเองและลักษณะเฉพาะทางวิถึวัฒนธรรมของภูมิภาคจึงต่อเงิน ใช้การจัดการแบบสห

วิทยาการและการมีส่วนร่วมของช่างฝีมือ ส่วนปัญหาและสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ปรากฏในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์จะถูกศึกษาเพิ่มเติมในการวิจัยขั้นถัดไป

ประการสุดท้าย การศึกษาเรื่องความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรมเป็นหัวข้อวิจัยที่มีนัยยะและประเด็นที่หลากหลาย ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการผลิตซ้ำ การศึกษาสำหรับกลุ่มชนชั้นและการสร้างคุณค่าของชีวิตขึ้นมาใหม่ อันเป็นผลจากการมีทุนทางวัฒนธรรมและเสถียรภาพทางการศึกษา กล่าวได้ว่ามีความหมายและคุณค่าอย่างยิ่งไม่ว่าจะในแง่ทฤษฎีหรือปฏิบัติ จากมุมมองของการบริการจัดการ ประโยชน์ที่เป็นไปได้ของการวิจัยครั้งนี้คือการบูรณาการระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจ รูปแบบการจัดการเชิงปฏิบัติขององค์กร และการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ที่สามารถประยุกต์ใช้กับสาขาวิชาชีพอื่น ๆ เช่น สาขาวิชาชีพการออกแบบ ลวดลายกระดาษสามารถจัดตั้งศูนย์การออกแบบในสถาบันการศึกษาเพื่อเชื่อมต่อการผลิตขององค์กร ซึ่งไม่เพียงแต่สามารถตอบสนองความต้องการทางการตลาดและความสนใจขององค์กรผู้เรียน และความต้องการเท่านั้น แต่ยังช่วยปรับปรุงปัญหาที่มีอยู่ในอาชีวศึกษาอีกด้วย ซึ่งเป็นแนวโน้มของประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นในการศึกษาครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยฉบับนี้เสนอแนวทางสำหรับงานวิจัยทางวิชาการในอนาคต โดยสามารถศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องในเชิงลึกด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ขณะเดียวกัน ช่างฝีมือก็เป็นตั้งสะพานในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและทักษะระหว่างชาติต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมช่างจิตรกรรมเขียนสีสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของการแลกเปลี่ยนและบูรณาการทักษะการเขียนสีบนเซรามิกนาชาติจากมิติทางพื้นที่ เพราะเซรามิกจึงทำเงินไม่เพียงถูกส่งออกไปยังภูมิภาคต่าง ๆ อย่างยุโรป เอเชีย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การโยกย้ายถิ่นฐานของช่างฝีมือยังส่งเสริมการเผยแพร่วัฒนธรรมและทักษะเซรามิกด้วย งานวิจัยฉบับนี้ยังคงมีช่องว่างในประเด็นด้านการบูรณาการทักษะช่างฝีมือในการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงหวังว่างานวิจัยในอนาคตจะสามารถเติมเต็มช่องว่างในส่วนนี้ได้ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันและยกระดับจิตวิญญาณของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีเมืองจันทบุรีในอีกขั้นต่อไป

บรรณานุกรม

- Bandura, A. (2015). *Social Learning Theory (Chinese Edition)*. Beijing: Renmin University of China Press.
- Bourdieu, M. (2021). *Reproduction: the gist of a theory of educational systems*. The Commercial Press.198.
- Cao, J. (2008). *Research on the Art Development of Jingdezhen Blue and White Porcelain*: Shandong Fine Arts Publishing House.
- Chen, Z. (2008). *Review of Ancient Books*: Xi'an University Press.
- Chen Guoquan, Sun Rui.(2013). Research on individual learning and behavior modification from the perspective of organizational management. *Science and Management of Science and Technology* (01),123-134.
- Charlotte, N. (2022). Oral History of the Ceramic Man - The Red Shop Past. <https://mp.weixin.qq.com/s/6AwVx6bkx1NkKglN4KHPjQ>
- Chen Q, Liu R D.2006. Contemporary Educational psychology [M]. Beijing: Beijing Normal University Press.
- Coleman, James (1988). Creating Human Capital in Social Capital. *American Journal of Sociology*
- Chen Shuqun (2022). Shallow Crimson Origin - Through a flower and bird porcelain plate to find the pedigree of famous officials, and smell the artistic atmosphere of Jingdezhen's late Qing Dynasty.2022-01-13 18:38
- Deng Z G. (2020). On the function realization and improvement strategy of industry guidance in the development of vocational education [J]. *Vocational Education Forum*, 2020 (6) : 32-35.
- D.Swartz,(2010).Pierre Bourdieu's political sociology and public sociology.in E. Silva & A.Wardeeds.Cultural Analysis and Bourdieu's Legacy, London: Routledge.46.
- Deng Wenjie, Pan Tianbo.(2019). The "Same Generation Gap" in the Change of artisan culture: A case study of two groups of young artisan ceramic entrepreneurs in Jingdezhen. *National Art* (06),76-83. doi:10.16564/j.cnki.1003-2568.2019.06.011.
- Deng Wenjie.(2019). Cultural anthropological analysis of handmade ceramic design of

- contemporary Jingdezhen youth group. *Journal of ceramics* (02) 251-256. The doi: 10.13957 / j.carol carroll nki TCXB. 2019.02.021.
- Duchang Cultural and Historical Data Research Committee.(1991). *Duchang People and Jingdezhen*. P22
- Fang, L. (2000). *Tradition and Change: Field Investigation of Old and New Folk Kiln Industry in Jingdezhen*: Jiangxi People's Publishing House.
- Fang, L. (2002). *Jingdezhen Folk Kiln*: People's Fine Arts Publishing House.
- Fang L. (2008). "How to Practice Indigenous Modernization -- Taking the Inheritance of Jingdezhen Ceramic Handicraft as an Example"
- Fang, L. (2021). "Living History" and the Construction of Craftsman Knowledge——A Case Study of Jingdezhen Folk Kiln Industry. *Jiangxi Social Sciences*(12), 226-238+222. Fang Lili.(2002). *Jingdezhen People Kiln*. People's Fine Arts Publishing House.
- Fei Xiaotong.(2016). *Jiangcun Economy*. Peking University Press.
- Fei Xiaotong, Wang Tonghui.(1988). *Huachanyao Social Organization*. Jiangsu People's Publishing House.
- Fang Lili.(2011). The combination of blood, geography and business ties: the social organization model of Jingdezhen ceramic industry in the late Qing Dynasty and the early Republic of China. *Journal of Nanjing University of the Arts (Fine Arts and Design Edition)*(01),8-19+177.doi:.30.
- Feng Xian-Ming, Geng Bao-Chang.(1994). *Imperial Porcelain-imperial porcelain-making and imperial kiln porcelain in Qing Dynasty*. Forbidden City Publishing House. ISBN9787800471872.33
- Fang Lili. *The Construction and expectation of Beautiful China: A sense of the Beautiful China Chronicle in 2023*
- Guan J. (2010). *A study on apprenticeship in the West*. East China Normal University.P82
- Gergen K. *Organization theory in the postmodern era*. Reed M, Hugher M. *Rethinking Organizations*. Lond-on: Sage Publications, 1992
- Gherardi S, Nicolin D, Odella F. *Toward a social un-derstanding of how people learn in organization*[J]. *Ma-nagement Learning*, 1998,29(3):273-297
- George, Q. (1922). *Modern Chinese Social History*: People's Publishing House.

- Jingdezhen City Culture Records. (1990). Edited by Jingdezhen Culture Records Editorial Committee (issued internally).
- Hegel. (1958). *Aesthetics*, vol. 1. Translated by Zhu Guangqian. People's Literature Publishing House. P33
- He Chao-hai.(2018). Research on the contemporary value of Chinese traditional crafts. P44
- Hu Qinxiao. (2018). Diversified capital of universities: Basic types, mutual transformation and significance. *Journal of Nanjing Normal University (Social Science Edition)*, (05), 14-23.
- Hills, Edward. (2007). *Academic Order: Essays on Contemporary Universities* (translated by Li Jiayong). Beijing: The Commercial Press.
- Jingdezhen Cultural Annals (1990). Edited by the Editorial Committee of Jingdezhen Cultural Annals (internal issue)
- Ji Bing Wen. (2000). Folk organization, management, construction, development. Shandong University Press. P84
- Jingdezhen porcelain industry time wage data collection. Jingdezhen City.P22.
- Jingdezhen porcelain industry status overview. *Chinese and Foreign Economic Weekly* No. 166. P2.
- Jingdezhen Ceramic History Manuscript.(1959). Beijing Sanlian Bookstore Publishing House, Jiangxi Provincial Department of Light Industry Ceramic Institute
- Jia Wensheng.(2018). Operation mechanism of modern apprenticeship in Higher vocational colleges in China [1] Jia Wensheng.(2019). Research on the Operation Mechanism of Modern Apprenticeship in Higher Vocational Colleges in China (Doctoral Dissertation, East China Normal University
- Ling Chunsheng.(2012). *The Hezhen People in the Lower reaches of the Songhua River*. Nationalities Publishing House
- Li Songjie.(2016). Multi-dimensional conflict and order reconstruction of porcelain society in modern Jingdezhen (1903-1949). PhD dissertation, Central China Normal University.
- Luther Gulick and Lindell. Erwick, J. (1937). *Proceedings in the Science of Administration*. New York Society of Public Administration.3-13

Li Songjie, Liu Hongna.(2016). The cultural value and rejuvenation strategy of industrial remains: A case study of the protection and development of industrial remains in Jingdezhen in modern times. *Journal of Art College of Inner Mongolia University* (04),86-90.doi:.

Literature and History of Jingdezhen (1959) Series 1

Landman(De). (2006) *Philosophical Anthropology*. Translated by Yan Jia. Guizhou People's Publishing House.

Li Mengqing, Yang Qiuyue (2016). Research on the correlation and integration between the cultivation of skilled talents and the cultivation of "artisan spirit". *Vocational Education Forum*.

Liu, H. (2022). *The Oral History of the Potters—The Past of the Red Shop*. Retrieved from <https://mp.weixin.qq.com/s/6AwVx6bkx1NkKglN4KHPjO>

Marx.(2012). *Critique of Political Economy [M]*// Marx, Engels. *Selected Works of Marx and Engels: Volume 2*. Beijing: People's Publishing House.

National Development and Reform Commission of China.(2019). *Plan for the Construction of High-level Vocational Schools and Majors with Chinese Characteristics (hereinafter referred to as the "Double-High Plan")*

Ormrod J. *Human Learning: Theories, Principles, and Educational Applications[M]*. Columbus: Merrill Publishing Company, 1990

O'Neill D K, Scardamalia M S. *Mentoring in the Open:A Strategy for Supporting Human Development in the Knowledge Society[R]*. Ann Arbor: Paper presented at 124ICLS: International Conference of the Learning Sciences,2000

Peng Jianfeng.(2021). Ten Observations on Human Resource Management in China during the 14th Five-Year Plan. *Petroleum Organization Personnel* (04),44-48. doi:.

Pierre Bourdieu, J. C. Paslon.(2021). *Essentials of reproducing a theory of educational systems*. Published by Gao Wu Press

Peter Drucker. (2009). *Organizational Viability* (translated by Liu Xiangya). Chongqing: Chongqing Press.

Qiao, H., & He, X. (1990). *Fuliang County Chronicles Volume 8: Local Chronicles* Publishing House.

- Qiang, George.(1922). Social History of Modern China. People's Publishing House.
- Research Group, China Institutes of Contemporary International Relations.(2010).
Overview of foreign ngos. Current Affairs Press. P20
- Ren Huadong.(2015). The traditional red shop industry in the nationalization movement of Jingdezhen Porcelain industry in 1950s -- from the perspective of "eight friends" such as the Red shop artist "Wang Xiliang". Research on Urban Culture (02),161-179.
- Resnick L B. Shared cognition: Thinking as a socialpractice[M] // Resnick L, Levine J, Teasley M. Perspectives on Socially Shared Cognition. Washington, DC: American Psychological Association, 1993
- Romero D E, Healy B R, Aberson C L. Using cognitive learning theory to design effective on-line statisticstutorials[J]. Behavior Research Methods, Instruments &Computers, 2000,32(2):246-249
- Sidan.(2020).Class innovation management education of "planting artisan culture". Comparative research on cultural innovation.89-90
- Seidman, Steven. (2002) Controversial Knowledge. Trans. Liu Beicheng et al. Beijing: China Renmin University Press.p113
- Shao K. (2017). Inheriting artisan culture and cultivating high-quality artisan talents in the new era. China National Expo (07),21-22.
- SmelerNJ.The sociology of. Westview Press,1992.
- Selected Works of Marx and Engels (Volume 1)[M]. Beijing: People's Publishing House, 2012:135.
- Tao Ye Tu Shi (2021). Huizhou Culture and the changes of Jingdezhen literati porcelain painting. Tao Yetu said wechat public number 2021-12-17 17:41
- Tongthong Chandrangsu. (2010). Beautiful things good things during the reign of the King. Bangkok: S.C. Print and Pack, p.276.
- Tams S. (2008). Self-directed social learning: The role of individual differences[J]. Journal of Management Development, 27(2): 196-213
- Wang Dongmei, Xu Xiongying.(2019). Implementation of Vocational Education Youth talent Training under the "Made in China 2025" action program. Adult Education in China (20),16-19. doi:.

- Wang Yu.(2019). Research on light crimson and new pastel porcelain paintings in Jingdezhen, Republic of China. P22
- Wang Ming, Liu Peifeng et al.(2004). General Theory of Civil Organizations. Jiji Press.p7
- Wiener, Norbert (2020). Cybernetics. Peking University Press. P257
- wjszb.(2019). Introduction to the Basic Principles of Marxism. Anhui river of anhui normal university college ideological instruction actuarial-oriented)
<https://wjszb.ahnu.edu.cn/info/1004/1361.htm>
- Wang, Z. (2022). Capital Research towards Cultural Sociology: An Analysis of a trend in the evolution of Marx's View of Capital. Chinese Literary Criticism (02),51-59+189-190. doi:.
- Wang Qingli, Mary. (2018). Under the perspective of cultural ecology of jingdezhen ceramic artisans and the protection of the workshop. Art Review (12),144-149. doi:10.16364/j.cnki.cn11-4907/j.
- Wu Xiu-Mei.(2012). Inheritance and Change: The development and research of Jingdezhen porcelain in the Republic of China. Guangming Daily Press.138-140+196.
- Wang Zong-da, Yin Cheng-Guo.(1994). Economic History of Jingdezhen. China Books Publishing House. P290
- Wells G. In Search of Knowledge. In Dialogic Inquiry:Toward a Socio Cultural Practice and Theory of Educa-tion[M]. London: Cambridge University Press, 1999
- Xu Ming.(2022). Research on Innovation and Development of China's Cultural Industry -- Review of Cultural Resources Exploitation and Cultural Industry Development. Journal of Guangdong University of Finance and Economics (06),119-120. doi:.
- Wang, D., & Xu, X. (2019). The implementation of vocational education youth talent training under the “Made in China 2025” action plan. *China Adult Education*(20), 16-19.
- Yang, Y. (1991). *Talking about the Ancient and Modern Times of Jingdezhen Ceramics*: China Literature and History Publishing House.
- Yang Bojun. (2009). The Analects of Confucius. Beijing Zhonghua Book Company. P198, 161.
- Zhang Y. (2020). Knowledge Pursuit and Cultural Concern: A Study on Bourdieu's

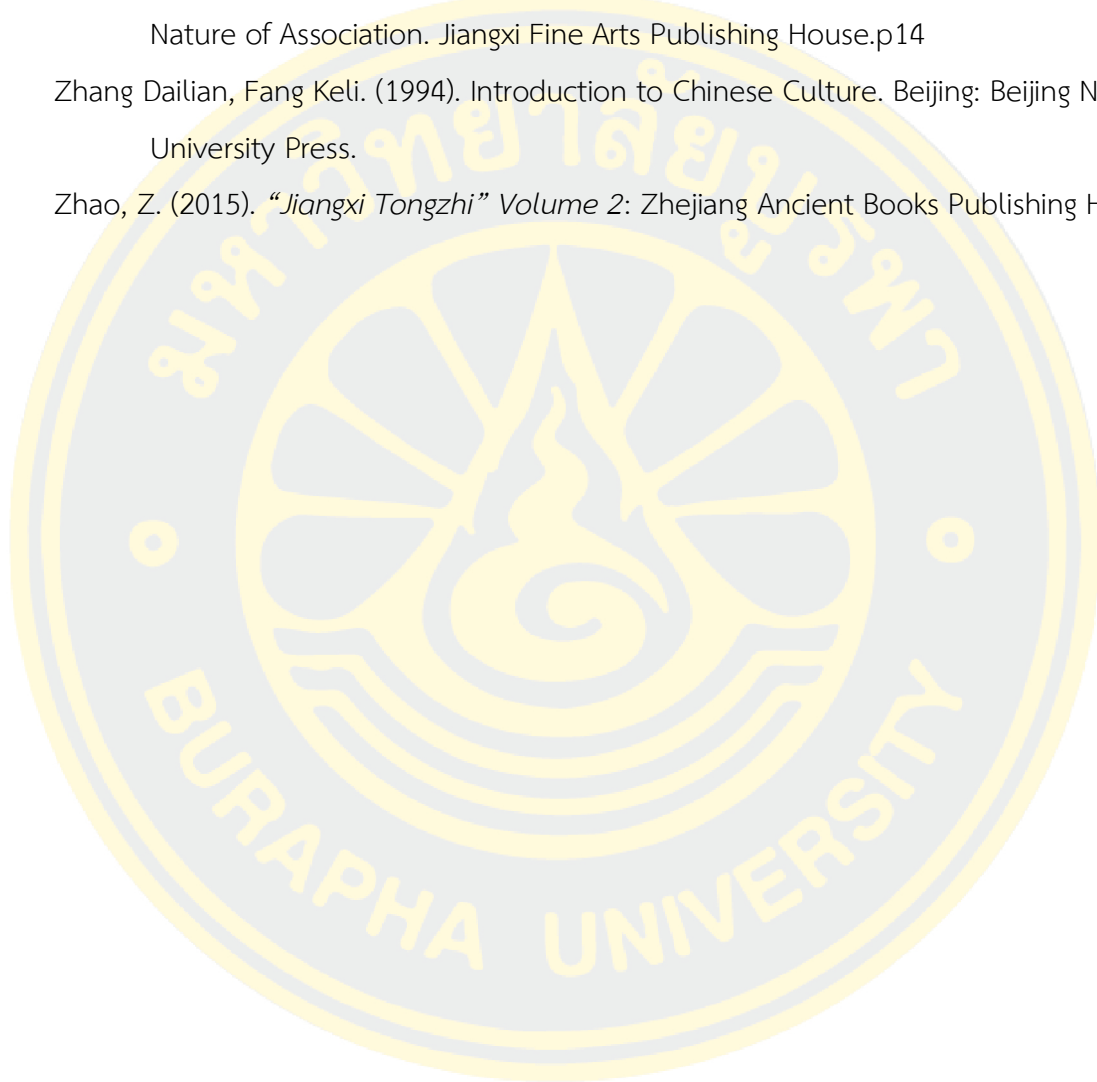
Cultural Theory. China Social Sciences Press. P45

Zheng P. (2022). Discussion on traditional porcelain art in Jingdezhen. Heritage Press. ISBN-978-7-5010-7840-0. p13-14

Zhang Xuewen. (2004). The Formation of Eight Friends of Pearl Mountain and their Nature of Association. Jiangxi Fine Arts Publishing House. p14

Zhang Dailian, Fang Keli. (1994). Introduction to Chinese Culture. Beijing: Beijing Normal University Press.

Zhao, Z. (2015). "*Jiangxi Tongzhi*" Volume 2: Zhejiang Ancient Books Publishing House.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์สำหรับช่างฝีมือ	
1. คุณมีประสบการณ์ทำงานด้านจิตรกรรมเขียนสีมาแล้วกี่ปี และทำงานด้านเขียนสีบนเคลือบหรือเขียนสีได้เคลือบ	
2. คุณมีความเข้าใจเกี่ยวกับช่างจิตรกรรมเขียนสีมากน้อยเพียงใดและอย่างไร	
3. ประสบการณ์การเรียนรู้ศิลปะสู่การทำงานศิลปะของคุณเป็นอย่างไร	
4. คุณมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของช่างจิตรกรรมเขียนสีและทักษะงานฝีมือของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี	
5. การศึกษาในสถาบันการศึกษากับการศึกษาที่บ้านแบบดั้งเดิมในความคิดเห็นของคุณเป็นอย่างไร	
6. จิตรกรรมเขียนสีเครื่องเคลือบในความคิดเห็นของคุณเป็นอย่างไร	
7. คุณคิดเห็นอย่างไรกับการจัดการการสืบทอดผ่านความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรม	
8. คุณคิดว่าควรยกระดับคุณภาพของช่างจิตรกรรมเขียนสีสมัยใหม่อย่างไร	
9. วิธีการสืบทอดของช่างลูกฝีมือมีกี่ประเภท อะไรบ้าง	

10. คุณมีคำแนะนำอย่างไรสำหรับการสืบทอดของช่างลูกมือ
11. คุณเคยเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยองค์กรนอกภาครัฐหรือไม่
12. คุณคิดว่าองค์กรนอกภาครัฐมีส่วนพัฒนาช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีอย่างไร?

แบบสัมภาษณ์สำหรับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย	
1. คุณมีประสบการณ์ทำงานด้านจิตรกรรมเขียนสีมาแล้วกี่ปี และเพราะเหตุใดจึงขึ้นชื่องานด้านจิตรกรรมเขียนสี	
2. คุณคิดอย่างไรกับช่างฝีมือทั่วไปกับช่างฝีมือระดับประเทศ	
3. การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของช่างฝีมือจากมุมมองของคุณเป็นอย่างไร	
4. การสืบทอดทักษะจิตรกรรมเขียนสีผ่านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาเป็นอย่างไร	
5. คุณมีความคิดเห็นอย่างไรต่อความรู้ทางศิลปะและทักษะงานฝีมือของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี	
6. ความแตกต่างของการสืบทอดทักษะช่างฝีมือผ่านการเรียนการสอนในสถาบันศึกษากับการทำงานในศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์คืออะไรและอย่างไร	
7. แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรมคืออะไรและอย่างไร	
8. แนวทางการสื่อสารหากเกิดความเห็นที่ไม่ตรงกันของสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรมในกระบวนการฝึกอบรมช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสีควรเป็นอย่างไร	

9. กิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้ความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรมควรดำเนินการอย่างไร
10. อาจารย์และช่างฝีมือมีการปรึกษาเกี่ยวกับการฝึกช่างลูกมือหรือไม่และอย่างไร
11. เกณฑ์การประเมินช่างลูกมือเป็นอย่างไร และช่างลูกมือที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคิดเป็นร้อยละเท่าไร
12. คุณเคยเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยองค์กรนอกภาครัฐหรือไม่
13. คุณมีข้อเสนอแนะอย่างไรต่อองค์กรนอกภาครัฐกับการเข้าร่วมในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรม
14. คุณคิดว่าการพัฒนาทักษะความรู้ของช่างลูกมือมีบทบาทอย่างไรต่อการพัฒนาวัฒนธรรมเครื่องเคลือบในภูมิภาค
15. รัฐได้ออกกฎระเบียบเพื่อประกันคุณภาพของการฝึกอบรมช่างลูกมือหรือไม่และอย่างไร

แบบสัมภาษณ์สำหรับช่างลูกมือ	
1. คุณมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับช่างจิตรกรรมเขียนสี	
2. สมาชิกในครอบครัวของคุณทำงานด้านจิตรกรรมเขียนสีหรือไม่ และเหตุผลที่ชื่นชอบการวาดภาพบนเซรามิกคืออะไร	
3. ประสบการณ์การเรียนทักษะจิตรกรรมเขียนสีของคุณเป็นอย่างไร และพบเจอกับอุปสรรคใดบ้าง	
4. คุณคิดอย่างไรกับผลงานสร้างสรรค์ของนักศึกษาและงานศิลปะของอาจารย์และศิลปินเครื่องเคลือบดินเผา	
5. คุณต้องการยกระดับทักษะเชิงช่างผ่านรูปแบบการศึกษาแบบใด เพราะอะไร	
6. เพราะเหตุใดคุณถึงเข้าร่วมโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรม	
7. ในหลักสูตรการฝึกอบรมภายใต้ความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรม สถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรมมีแนวทางการดำเนินการอย่างไร	
8. หลักสูตรการฝึกอบรมภายใต้ความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรมเป็นไปตามความคาดหวังของคุณหรือไม่ อย่างไร	

9. คุณคิดว่าการเรียนรู้ในการทำงานจริง ช่างฝีมืออาวุโสจะถ่ายทอดเทคนิคจรรยาบรรณเขียนสีอย่างไร
10. คุณมีข้อเสนอแนะสำหรับรูปแบบการฝึกอบรมนี้หรือไม่อย่างไร
11. หลังจากสำเร็จการศึกษา คุณจะเลือกทำงานที่ไหน ทำงานในบริษัทหรือเริ่มต้นธุรกิจของตัวเอง
12. คุณมีแนวทางการพัฒนาทักษะเชิงช่างของคุณหลังจากสำเร็จการศึกษาอย่างไร
13. คุณรู้จักองค์กรนอกภาครัฐหรือไม่ อย่างไร
14. คุณมีแนวทางการพัฒนาในอนาคตอย่างไร

แบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าหน้าที่ภาคธุรกิจ	
1. เหตุใดบริษัทของคุณจึงเข้าร่วมโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรม	
2. สถาบันศึกษามีการจัดการและฝึกอบรมช่างลูกมือภายใต้ความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมอย่างไร	
3. คุณคิดว่าเกณฑ์การฝึกอบรมช่างจิตรกรรมเขียนสีควรเป็นอย่างไร	
4. การเข้าร่วมโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรมบรรลุเป้าหมายความร่วมมือที่คาดหวังหรือไม่ อย่างไร	
5. รัฐบาลท้องถิ่นได้ออกนโยบายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรมหรือไม่ อย่างไร	
6. ในโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรม องค์กรของคุณมีความกังวลในด้านใดมากที่สุด เพราะเหตุใด	
7. ในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรม มีแพลตฟอร์มการสื่อสารหรือกลไกการแลกเปลี่ยนระหว่างองค์กรและสถาบันการศึกษาหรือไม่ อย่างไร	
8. องค์กรมีมาตรฐานสำหรับการคัดเลือกครูช่างและมีกลไกการประเมินหรือไม่ อย่างไร	

9. เคยมีเหตุการณ์ “การแย่งชิงบุคลากร” ระหว่างองค์กรหรือไม่ หากมี ผลกระทบที่ตามมาต่อองค์กรเป็นอย่างไร
10. ภายใต้ความร่วมมือ สถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทและความรับผิดชอบอย่างไรในการพัฒนาโครงการฝึกอบรมช่างจิตรกรรมเขียนสี
11. การคัดเลือกครูช่างมีวิธีการคัดเลือก เกณฑ์การประเมินและคำตอบแทนอย่างไร
12. องค์กรภาคอุตสาหกรรมได้ออกกฎและข้อบังคับเพื่อประกันคุณภาพของการฝึกอบรมช่างจิตรกรรมเขียนสีหรือไม่ อย่างไร

แบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรนอกภาครัฐ	
1. องค์กรนอกภาครัฐก่อตั้งขึ้นเมื่อใด	
2. องค์กรนอกภาครัฐประกอบด้วยหน่วยงานรับผิดชอบทั้งหมดกี่ฝ่าย อะไรบ้าง	
3. บทบาทและหน้าที่ขององค์กรนอกภาครัฐคืออะไร	
4. แนวทางการพัฒนาขององค์กรนอกภาครัฐเป็นอย่างไร	
5. องค์กรนอกภาครัฐมีบทบาทในโครงการฝึกอบรมช่างจิตรกรรมเขียนสีภายใต้ความร่วมมือสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรมอย่างไร	
6. องค์กรนอกภาครัฐใช้วิธีการใดในแง่ของการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและทักษะเชิงช่าง	
7. แรงจูงใจขององค์กรนอกภาครัฐในการเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมช่างจิตรกรรมเขียนสีภายใต้ความร่วมมือสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรมคืออะไร	
8. คุณมีความเข้าใจเกี่ยวกับช่างจิตรกรรมเขียนสีมากน้อยเพียงใดและอย่างไร	
9. คุณมีความคิดเห็นอย่างไรต่อความรู้ทางศิลปะและทักษะงานฝีมือของช่างฝีมือจิตรกรรมเขียนสี	

10. คุณคิดว่าโครงการฝึกอบรมช่างจิตรกรรมเขียนสีภายใต้ความร่วมมือสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรมควรปรับปรุงพัฒนาในด้านใดบ้าง เพราะเหตุใด
11. คุณคิดว่าองค์กรนอกภาครัฐควรมีส่วนร่วมในด้านใดภายใต้ความร่วมมือสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม
12. มีนโยบายจูงใจให้องค์กรนอกภาครัฐเข้าร่วมในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรมหรือไม่ อย่างไร

ภาคผนวก ข
เอกสารราชการ

สำเนา

ที่ IRB4-175/2566

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการวิจัย

รหัสโครงการวิจัย : G-HU130/2566

โครงการวิจัยเรื่อง : วงจรชีวิตข้างจิตรกรรมเขียนสีเซรามิกจิ้งเต๋อเงิน : การจัดการและการสืบทอดจิตวิญญาณ
วัฒนธรรมและความหมาย

หัวหน้าโครงการวิจัย : MRS.LEI SHI

หน่วยงานที่สังกัด : คณะศิลปกรรมศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการหลัก (สารนิพนธ์/ งานนิพนธ์/ : รองศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์
วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์)

หน่วยงานที่สังกัด : คณะศิลปกรรมศาสตร์

วิธีพิจารณา : Exemption Determination Expedited Reviews Full Board

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัย
ดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ไม่มีการ
ล่วงละเมิดสิทธิ สวัสดิภาพ และไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ (ดูตามเอกสารตรวจสอบ)

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ฉบับที่ 2 วันที่ 4 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2566
2. โครงการวิจัยฉบับภาษาไทย ฉบับที่ 1 วันที่ 13 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ฉบับที่ 2 วันที่ 4 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2566
4. เอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ฉบับที่ 2 วันที่ 4 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2566
5. แบบเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบบันทึกข้อมูล (Data Collection Form)
แบบสอบถาม หรือสัมภาษณ์ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ฉบับที่ 1 วันที่ 13 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566
6. เอกสารอื่น ๆ (ถ้ามี) ฉบับที่ - วันที่ - เดือน - พ.ศ. -

วันที่รับรอง : วันที่ 20 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2566

วันที่หมดอายุ : วันที่ 20 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567

ลงนาม นางสาวพิมพ์พรณ เลิศล้ำ
(นางสาวพิมพ์พรณ เลิศล้ำ)

สำเนา

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ชุดที่ 4 (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

****หมายเหตุ การรับรองนี้มีรายละเอียดตามที่ระบุไว้ด้านหลังเอกสารรับรอง ****

4 December 2023

Subject: Notification of Article Consideration Results for Publication in the Fine Arts Journal, Srinakharinwirot University

Dear Shi Lei,

We are writing to you regarding the submission of your research article titled **“The Inheritance and Management of the Craftsmanship of Painting Artisans in Jingdezhen-Reconstruction of Cultural Resource Management Creative Platform with the Concept of “Community with Shared Future”** (Submission ID 268108) for potential publication in the Fine Arts Journal, Srinakharinwirot University, ISSN 2773-8531 (Online). This journal has successfully undergone the academic journal quality assessment and is recognized in Tier 2 of the Thai-Journal Citation Index Centre (TCI) database for the period 2020 - 2024.

We are pleased to inform you that after careful consideration by at least three peer reviewers, the consensus is favorable towards your article.

Acceptance: We have decided to accept the publication of your article in the Fine Arts Journal, Srinakharinwirot University, Volume 28, Issue 1 (January - June 2024).

Rejection: The decision to publish is not applicable as the experts have unanimously agreed on the article's suitability.

We trust that you will find this notification in order. The editorial team extends our gratitude for your esteemed contribution of scholarly work, which serves to disseminate valuable research through the Fine Arts Journal, Srinakharinwirot University.

Sincerely,

(Assistant Professor Dr. Rawiwan Wanwichai)
Editor-in-Chief of Fine Arts Journal

Contact Information:

Ms. Piyathida Wongsuwan (Journal Coordination)
Faculty of Fine Arts at Srinakharinwirot University
Tel. 091 825 5866 , 02-260-0123 ext. 103
Email: fofajournal@gmail.com or Line ID : fofajournal

FINE ARTS JOURNAL

SRINAKHARINWIROT
UNIVERSITY

No. 2023/002

Fine Arts Journal
Srinakharinwirot University
Sukhumwit 23, Bangkok 10110

4 December 2023

Subject: Notification of Article Consideration Results for Publication in the Fine Arts Journal,
Srinakharinwirot University

Dear Jantana Khochprasert,

We are writing to you regarding the submission of your research article titled "**The Inheritance and Management of the Craftsmanship of Painting Artisans in Jingdezhen-Reconstruction of Cultural Resource Management Creative Platform with the Concept of "Community with Shared Future"**" (Submission ID 268108) for potential publication in the Fine Arts Journal, Srinakharinwirot University, ISSN 2773-8531 (Online). This journal has successfully undergone the academic journal quality assessment and is recognized in Tier 2 of the Thai-Journal Citation Index Centre (TCI) database for the period 2020 - 2024.

We are pleased to inform you that after careful consideration by at least three peer reviewers, the consensus is favorable towards your article.

Acceptance: We have decided to accept the publication of your article in the Fine Arts Journal, Srinakharinwirot University, Volume 28, Issue 1 (January - June 2024).

Rejection: The decision to publish is not applicable as the experts have unanimously agreed on the article's suitability.

We trust that you will find this notification in order. The editorial team extends our gratitude for your esteemed contribution of scholarly work, which serves to disseminate valuable research through the Fine Arts Journal, Srinakharinwirot University.

Sincerely,

(Assistant Professor Dr. Rawiwan Wanwichai)
Editor-in-Chief of Fine Arts Journal

Contact Information:
Ms. Piyathida Wongsuwan (Journal Coordination)
Faculty of Fine Arts at Srinakharinwirot University
Tel. 091 825 5866 , 02-260-0123 ext. 103
Email: fofajournal@gmail.com or Line ID : fofajournal

FINE ARTS JOURNAL

SRINAKHARINWIROT
UNIVERSITY

No. 2023/002

Fine Arts Journal
Srinakharinwirot University
Sukhumwit 23, Bangkok 10110

4 December 2023

Subject: Notification of Article Consideration Results for Publication in the Fine Arts Journal, Srinakharinwirot University

Dear Chusak Suvimolstien,

We are writing to you regarding the submission of your research article titled **“The Inheritance and Management of the Craftsmanship of Painting Artisans in Jingdezhen-Reconstruction of Cultural Resource Management Creative Platform with the Concept of “Community with Shared Future”** (Submission ID 268108) for potential publication in the Fine Arts Journal, Srinakharinwirot University, ISSN 2773-8531 (Online). This journal has successfully undergone the academic journal quality assessment and is recognized in Tier 2 of the Thai-Journal Citation Index Centre (TCI) database for the period 2020 - 2024.

We are pleased to inform you that after careful consideration by at least three peer reviewers, the consensus is favorable towards your article.

Acceptance: We have decided to accept the publication of your article in the Fine Arts Journal, Srinakharinwirot University, Volume 28, Issue 1 (January - June 2024).

Rejection: The decision to publish is not applicable as the experts have unanimously agreed on the article's suitability.

We trust that you will find this notification in order. The editorial team extends our gratitude for your esteemed contribution of scholarly work, which serves to disseminate valuable research through the Fine Arts Journal, Srinakharinwirot University.

Sincerely,

(Assistant Professor Dr. Rawiwan Wanwichai)
Editor-in-Chief of Fine Arts Journal

Contact Information:

Ms. Piyathida Wongsuwan (Journal Coordination)
Faculty of Fine Arts at Srinakharinwirot University
Tel. 091 825 5866 , 02-260-0123 ext. 103
Email: fofajournal@gmail.com or Line ID : fofajournal

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	Lei Shi
วัน เดือน ปี เกิด	5 Oct 1987
สถานที่เกิด	Inner Mongolia, China
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	Jingdezhen City, Jiangxi Province, China
ตำแหน่งและประวัติการทำงาน	Teacher (Jiangxi Ceramic Arts and Crafts Vocational and Technical College)
ประวัติการศึกษา	Jingdezhen Ceramic University (Jiangxi, China) Major fields of study : Art Design Degrees abbreviation : Master Years: from 2010.06 to 2013.07 Jingdezhen Ceramic University (Jiangxi, China) Major fields of study: Art Design Degrees abbreviation: Bachelor Years: from 2005.09 to 2009.07
รางวัลหรือทุนการศึกษา	2019.04 Jizhou Kiln Ceramic Art Innovation Talent Training Senior Seminar, "Vientiane Renewal" works were collected 2020.07 Participated in the compilation of training materials for the national occupational skill level recognition of ceramic decorators (ceramic appliqués). 2021.11 Participated in the compilation of the "Jiangxi Province Intangible Cultural Heritage Series" ceramics (Part I) 2021.06 Participated in the compilation of the training materials for the national vocational skill level certification of "Ceramic Decorators"